

Täysistunto

Keskiviikko 4.12.2019 klo 14.00—22.45

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 22.45.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (14.00—16.03 ja 19.59—22.01), ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen (16.03—18.02 ja 22.01—22.45) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (18.02—19.59).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat

Valtiovarainvaliokunta on 3.12.2019 valinnut varapuheenjohtajakseen edustaja Esko Kivirannan.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 23 b ja 60 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 35/2019 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2019 vp

Toinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelussa on Sari Multala Sofia Vikmanin kannattamana tehnyt vastalauseen mukaisen perusteluja koskevan ehdotuksen ja vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 35/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi.

Puhemies Matti Vanhanen: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä perusteluja koskevasta ehdotuksesta ja lausumaehdotuksesta.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Mietintö ”jaa”, Sari Multalan perusteluja koskeva ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 96, ei 68; poissa 35 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sari Multalan lausumaehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 129, ei 35; poissa 35 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirjaan merkittiin seuraavat ilmoitukset: Äänestyksessä 1 Sari Essayah /kd tarkoitti äänestää ”ei” ja Pirkka-Pekka Petelius /vihr ”jaa”. Äänestyksessä 2 Iris Suomela /vihr, Jukka Mäkyinen /ps ja Ville Vähämäki /ps tarkoittivat äänestää ”jaa”.

Asian käsittely päättyi.

4. Lakialoite laeiksi rintamasotilaseläkelain 9 §:n ja ulkomaille maksettavasta rintamaliikasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 36/2019 vp Antti Lindtman sd ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Ryhmäpuheenvuorojen pituus on enintään 3 minuuttia ja muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.04 **Antti Lindtman sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme nyt yhteisen ja tärkeän asian äärellä. Puhumme siitä, keille tässä yhteiskunnassa kuuluu arvostus. Puhumme heistä, jotka ovat tämän maan puolesta sisukkaasti taistelleet ja tätä maata ahkeruudella rakentaneet. Suomi on hyvä maa ja turvallinen maa asua, elää, tehdä työtä ja yrittää. Meillä on paljon sellaista, mistä voimme olla ylpeitä ja kiitollisia, jotain sellaista arvokasta, mistä haluamme pitää kiinni ja minkä ansiosta tahdomme rakentaa yhdessä parempaa huomista. Tämä kaikki ei olisi mahdollista ilman sodan nähneen sukupolven valtavia uhrauksia.

Viime lauantaina tuli kuluneeksi jo 80 vuotta talvisodan alkamisesta. Sota oli täynnä tuskaa ja kärsimystä, mutta samalla osoitus yhtenäisyydestä ja luottamuksesta. Yhteisenä rin-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

tamana lähdettiin taistelemaan vapauden puolesta parempaan tulevaisuuteen luottaen. Silloin tarvittiin rohkeutta. Tarvittiin sisua, joka kantaa suomalaista yhteiskuntaa edelleen. Aikaa on kulunut, mutta sotiemme veteraanien teot eivät kuole koskaan, ja siksi on tärkeää osoittaa syvää kunnioitusta ja arvostusta kunniakansalaisiamme kohtaan.

Arvoisa puhemies! ”Hoivatkaa, kohta veljet on poissa”, alkaa komeasti soivan marssin, Veteraanien iltahuudon kertosäe. Veteraanipolvi pienenee jatkuvasti, ja siksi on viimeisiä hetkiä tehdä arvovalintoja, joilla osoitamme kiitollisuutta ja arvostusta veteraanien uhrauksia ja työtä kohtaan. Voinkin olla tyytyväinen siitä, että kaikki eduskuntaryhmät ovat yhdessä päättäneet korottaa sotiemme veteraanien rintamalisää nykyisestä 50 eurosta 125 euroon. Se on suurin korotus, mitä rintamalisään on koskaan tehty. Monille veteraaneille näin suuri korotus tuo helpotusta arkeen. Lisäksi ryhmät esittävät vaikeavammaisten sotainvalidien aviopuolisoiden kuntoutusoikeuteen liittyvää haitta-asterajaa alennettavaksi nykyisestä 50 prosentista 30:een. Arvostukseen eivät riitä pelkät puheet, vaan tarvitaan myös tekoja. Nyt nämä yhteisesti päätetyt ratkaisut ovat juuri sellaisia tekoja, joita veteraanit ansaitsevat, ja on erityisen arvokasta, että pystyimme pääsemään tästä yhteiseen yhteisymmärrykseen tässä salissa yli hallitus—oppositio-ajan.

Arvoisa puhemies! Veteraaniliittojen valtuuskunta esitti vetoituksen näistä nyt päätettävistä asioista jo aiemmin syksyllä, ja nyt tähän vastataan. Haluan kiittää hyvistä yhteistyöstä ja arvokkaista kannanotoista Veteraaniliittojen valtuuskuntaa ja kaikkia veteraanijärjestöjä. Sotiemme veteraanien elämäntyön arvostus on yhteiskunnassamme jakamaton. Heidän ansiostaan voimme nyt rakentaa yhdessä parempaa Suomea ja nähdä valoa tulevaisuudessa. Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä tukee käsittelyssä olevaa lakialoitetta ja haluaa osoittaa kiitollisuutensa ja arvostuksensa sotiemme veteraaneille äsken siteeraamani Veteraanien iltahuudon laulun kertosäettä jatkaen: ”Muistakaa, heille kallis ol’ maa.”

14.08 Ville Tavio ps (ryhmäpuheenvuoro): Herra puhemies! Oma isoisäni oli vasta täyttänyt 18 vuotta, kun talvisota alkoi 30.11.1939. Isoisä värväytyi aseväkeen ja osallistui talvisekä jatkosotaan. Hän haavoittui miinasta pahasti mutta eli kuitenkin hyvän elämän ja menehtyi vuonna 1993.

On asioita, joita ei pidä mitata rahassa. Sotaveteraanien hyvinvointi on yksi niistä. On kunnia-asia varmistaa ihmisarvoisen elämän puitteet viimeisille elossa oleville sotiemme veteraaneille. Heti sotien jälkeen sotaveteraaneja oli Suomessa noin 600 000. Tämän vuoden syyskuussa rintamalisän saajia oli vain 8 613 henkilöä ja ulkomaille maksettavan rintamalisän saajia 76 henkilöä. Suomen Sotaveteraaniliiton mukaan veteraanien rivit harvennuttavat keskimäärin seitsemän henkilöä joka ikinen päivä. Elämme siis viimeistä tilaisuutta maksaa kunniavelkaa sotiemme veteraaneille.

Nyt meillä on käsiteltävänä lakialoite rintamasotilaseläkelain 9 §:n ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain 3 §:n muuttamisesta. Aloitteen tarkoituksena on nostaa rintamalisä 125 euroon kuukaudessa. Olen iloinen ja kiitollinen siitä, että eduskuntaryhmät ovat isänmaallisessa hengessä löytäneet tässä asiassa yksimielisyyden. Muutos tuo kaivattua helpotusta vaikeisiin ja taloudellisesti niukkoihin vanhuudenpäiviin. Rintamalisä ei ole verotettavaa tuloa, eikä rintamalisä vaikuta muihin etuuksiin. Tämän uudistuksen rahoitus ei saa olla budjettikysymys, koska veteraaneja ei ole kovin kauaa enää keskuudessamme.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Herra puhemies! Perussuomalaisten eduskuntaryhmän puolesta haluan lausua kiitoksen sotiemme veteraaneille. Teidän ansiostanne sain syntyä vapaaseen, itsenäiseen maahan. Teidän ansiostanne suomalaisilla on oma suomalaisille kuuluva paikkansa tässä maailmassa. Kiitos teille.

14.11 Kai Mykkänen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitäpä jos sata vuotta sitten olisi kysytty oppineilta ihmisiltä Tukholmassa, Berliinissä tai vaikkapa Lontoossa, mikä on tämä juuri itsenäistynyt Suomi sadan vuoden päästä? Harva olisi lyönyt vetoa, että Suomi olisi edes olemassa. Ainakaan kukaan ei olisi uskonut, että nousemme hyvinvoinnin kärkeen — maaksi, josta Berliini, Lontoo ja Tukholma hakevat nykyään neuvoa siihen, miten peruskoulutus tulee järjestää, ja joka lopulta nousee jopa onnellisuusmitausten kärkeen.

Talvisodan syttymisestä tuli juuri kuluneeksi 80 vuotta. Itsenäisyyden säilyttäminen sodissa oli ihme, ei ainoastaan siinä, miten taisteluissa pärjättiin ja uskallettiin, vaan myös ja ennen kaikkea siinä, että mahdollittiin samaan juoksuhaudaan yhtenä kansana vain 20 vuotta repivän kansalaissodan jälkeen. Siitä ihmeestä meidän on kiittäminen sotiemme sukupolvea. He pystyivät haudamaan riidat ja pelastamaan maan yksimielisesti. He löysivät ainutlaatuisen sisun, jolla hyökkääjän suunnitelma estettiin. Ja he olivat varmoja Suomen itsenäisyyden asiasta myös sotien jälkeisissä vaikeissa vaiheissa siten, että torjuimme luisun sosialistiseksi kansandemokratiaksi.

Arvoisa puhemies! Talvisodan hengestä on meillä paljon opittavaa. Joukkoja johdettiin edestä, periksi ei annettu ja veljeä ei jätetty. Käsillä ovat nyt viimeiset hetket tehdä päätöksiä veteraanien hyväksi. Joukossamme olevien veteraanien keski-ikä on tällä hetkellä noin 94 vuotta. Sotiemme rintamaveteraanien neuvottelukunta ja Veteraaniliittojen valtuuskunta ovat tehneet tärkeää työtä veteraanien asian tuomiseksi eduskuntaryhmien kuultavaksi. Kokoomuksen eduskuntaryhmä pitää välttämättömänä, että pian 100-vuotiaat Suomen kunniakansalaiset saavat viettää jäljellä olevat vuotensa arvokkaasti, mahdollisimman terveinä ja hyväkuntoisina.

Arvoisa puhemies! Eduskuntaryhmät ovat yhteisesti sopineet esityksestä rintamalisän korottamiseksi. Veteraanien rintamalisää korotettaisiin nykyisestä 50 eurosta 125 euroon. Korotus on merkittävin, mitä rintamalisään on koskaan tehty. Samalla se on vähintään, mitä voimme kunniakansalaisille osoittaa. Rintamalisän korottamisen lisäksi eduskuntaryhmät esittävät muutosta vaikeavammaisten sotainvalidien aviopuolisoiden kuntoutusoikeuteen. Kokoomus on osaltaan sitoutunut viemään tarvittavat muutokset eteenpäin mahdollisimman pian.

Arvoisa puhemies! Kuulun itsekin ikäluokkaan, jolla on vielä ollut isovanhempien kautta suora kosketus veteraaneihin. Molemmat isoisäni taistelivat jo talvisodassa. Toinen heistä haavoittui ja myöhemmin vammojensa uuvuttamana menehtyi, ilman että minulla oli koskaan mahdollisuutta henkilökohtaisesti häntä tavata. Ilman sotiemme veteraaneja ei olisi itsenäistä isänmaata eikä hyvinvointiyhteiskuntaa, mutta myös uhri oli mittaamattoman raskas satojentuhansien suomalaisten perheissä. Veteraanien jättämän perinnön vaaliminen ja syvän kiitollisuuden osoittaminen on todella vähintään, mitä voimme tehdä. Eduskuntaryhmien yhteinen tahtotila viimeisten veteraanien aseman parantamiseksi olkoon vaatimaton tapamme osoittaa kiitosta ja kunnioitusta heille, jotka olivat valmiita antamaan kaikkensa.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

14.14 Antti Kurvinen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime lauantaina muistelimme talvisodan syttymistä 80 vuotta sitten. Talvisodan henkeä ei Suomessa hevin unohdeta, vaikka sodan kokeneiden määrä vähenee.

Tänä syksynä suomalaiset ovat palanneet talvisodan tunnelmiin ja vaiheisiin Yleisradion esitettyä Antti Tuurin Talvisota-elokuvasarjan. Tämä elokuvasarjahan kertoo kotipaikkakuntani Kauhavan miesten vaiheista talvisodassa. Talvisota-elokuva on koskettava kuvaus sodan tragedian vaikutuksista tavallisten suomalaisten miesten ja perheenisien elämään. Aikanaan silloin 80 vuotta sitten myös äitini isä Eero lähti rintamalle.

Rintamaveteraanien keski-ikä on jo 94 vuotta, ja heidän määränsä on vähentynyt viime vuosina merkittävästi. Rintamaveteraaneja oli tämän vuoden alussa enää noin 10 000 henkeä. Nyt alkaa olla viimeisiä kertoja, kun voimme vielä maksaa heille suurta kunniaavelkaa.

Eduskunnassa on ollut hyvänä tapana, että kunniakansalaisten asia on meille yhteinen yli puoluerajojen. Kotimaamme eteen henkensäkin alttiiksi antaneiden veteraanien palveluiden ja etuuksien parantaminen ei ole puoluepolitiikoinnin paikka. Tämä ajattelu korostuu tässä päivänpoliittisessa tilanteessa. Eduskuntaryhmien puheenjohtajat ovat tavanneet vuosittain veteraanijärjestöjen edustajia ja tehneet yhteisten lakialoitteiden pohjalta esityksiä veteraanien tilanteen parantamiseksi. Viime vuosina palveluja ja etuuksia on parannettu askel kerrallaan.

Avun ja tuen tarve kasvaa veteraanien ikääntyessä. Rintamaveteraanien kotona asumista tukevat palvelut tulivat lakisääteisiksi kuukausi sitten, marraskuun alusta lähtien. Rintamaveteraanien ja sotainvalidien kotipalvelut ovat nyt sisällöltään ja laajuudeltaan samankaltaiset. Tämä muutos toteutettiin niin ikään edellisessä eduskunnassa eduskuntaryhmien puheenjohtajien yhteisen lakialoitteen pohjalta.

Puhemies! Eduskuntaryhmien puheenjohtajat ovat tehneet nyt käsittelyssä olevan yhteisen lakialoitteen, jossa esitetään rintamalisän korottamista nykyisestä noin 50 eurosta 125 euroon. Esitys koskee myös ulkomaille maksettavaa rintamalisää. Korotus astuisi voimaan 1.4.2020. Tässä syynä on se, että Kansaneläkelaitoksen kannalta tämä on aikaisin mahdollinen ajankohta.

Arvoisa puhemies! Veteraanien määrän vähentyessä meidän jälkipolvien on tärkeä kunnioittaa heidän tekemäänsä mittamaattoman arvokasta työtä vaalimalla perinnetyötä veteraanien henkisen ja aineellisen perinnön säilyttämiseksi ja välittämiseksi edelleen niin nykyisille kuin tulevillekin, uusille sukupolville.

14.18 Jenni Pitko vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime viikonloppuna tässä maassa vietettiin talvisodan syttymisen vuosipäivää. Siitä on kulunut jo 80 vuotta, kun nuoret ympäri maan lähtivät rintamalle puolustamaan maatamme. He lähtivät sinne, vaikka varusteet olivat riittämättömiä, vaikka vastassa oli valtava armeija, vaikka toivo oli vähissä. Kaiken piti olla ohi parissa viikossa, mutta suomalaiset pitivät pintansa. Osa rintamalle lähteneistä palasi, osa ei tullut takaisin kotiin, ja heistä, jotka palasivat, moni oli särkynyt.

Elämä sodan keskellä elää yhä tarinoissa ja ihmisissä. Omalle mummilleni talvisota oli ensimmäinen kahdesta evakkoajasta. Käsky tuli lähteä kotoa itärajan pinnasta Kuusamosta kotikylältä. Pienemmät lapset äidin mukana avolavan kyydissä pressun alla toistasataa kilometriä Pudasjärvelle, vanhemmat siskot tulisivat perässä lehmien kanssa. Mummini kertoi, kuinka nopeasti jännitys ensimmäisestä matkasta kotikylältä pois muuttui peloksi, kun sota tuli todeksi. Sen mummi muistaa edelleen elävästi.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Arvoisa puhemies! Minä olen syntynyt maahan, jossa on rauha. Niitä kokemuksia sodasta, kokemuksia rintamalta, niitä on vaikea käsittää. Ne ovat uhrauksia, joista jokainen meistä tässä salissa on syvästi kiitollinen.

Arvoisa puhemies! Tämä on viimeisiä hetkiä, jolloin voimme vielä kiittää tätä kaunista maata puolustaneita veteraaneja ja osoittaa heitä kohtaan arvostusta. Rintamalisän nosto on siksi tärkeä asia. Sen ansiosta rintamaveteraanien lisä yli kaksinkertaistuu. Tämä tuo helpotusta pienillä tuloilla eläville veteraaneille.

Tahdon kiittää jokaista eduskuntaryhmää hyvästä yhteistyöstä. On hienoa, että tässä päätöksessä on mukana koko eduskunta. On arvokasta, että sotiemme veteraaneja kunnioitetaan ja arvostetaan näin laajasti.

Arvoisa puhemies! Tärkeintä, mitä tänään voimme tehdä, on turvata rauha sekä Suomessa että maailmalla. Se on perintö, jonka veteraanit meille jättivät, ja sen turvaamista myös veteraanit meiltä toivovat. Kun veteraanit puolustivat tätä maata, he taistelivat lasten ja nuorten puolesta. He taistelivat sen puolesta, että heidän lapsillaan olisi tulevaisuus, että heidän lapsensa saisivat elää turvassa. Pidetään mekin kiinni siitä joka päivä, että tämän maan lapset ja nuoret saavat elää turvassa.

14.21 Merja Kyllönen vas (ryhmäpuheenvuoro): ”Hoivatkaa, kohta poissa on veljet. / Muistakaa, heille kallis ol' maa. / Kertokaa lasten lapsille lauluin. / Himmetä ei muistot koskaan saa.” [Puhuja laulaa]

Arvoisa Puhemies! Sodan eläneet isovanhempani jättivät arvokkaan perinnön — rauhan ja rakkauden, sovinnon perinnön. Ei koskaan enää sotaa, se olkoon ohjenuorana lapsenlapsen elämässä. Sitä viestiä vie eteenpäin, ettei yhdenkään sukupolven, yhdenkään perheen tarvitse antaa sitä raskainta uhrausta ja lähettää perheenjäseniään rintamalle taistelemaan kotimaan itsenäisyyden ja vapauden puolesta. Eläkää sovussa ja rauhassa kaikkien kanssa.

Talvisodan syttymisestä tuli 30. marraskuuta täyteen 80 vuotta. Itsenäisyyden puolustaminen vaati raskaan uhrin. Sotatoimissa ja kotirintamalla kaatui ja haavoittui tuhansia ihmisiä. Niin rintamalla kuin kotirintamalla tehtiin kaikkensa oman kotimaan eteen. Oltiinpa sitten maaseudulla tai kaupungeissa, tehtaissa tai peltomailla, niin jokainen teki osansa. Lapset, nuoret, työikäiset, ikääntyneet — kaikki olivat mukana, ja kaikki pidettiin mukana. Kaveria ei jätetty, toisista pidettiin huolta.

Siinä meille se arvokas perintö — rauhan ja toisista huolehtimisen perintö. Viedään sitä viestiä eteenpäin, eletään sovussa hyvinvointivaltiotamme ylläpitäen ja vahvemiksi rakentaen, jokaisesta tarpeensa mukaan huolta pitäen. Tänäkin päivänä on hyvä yhdessä miettiä, mitä me olemme valmiita tekemään yhteisen edun asettamiseksi oman edun edelle. Se meidän on tässä ajassa, jos koskaan, muistettava ja siirrettävä yhteinen perintö eteenpäin nuoremmille sukupolville.

Lakialoite korjaa palasen sitä toimeentulon ja elämässä selviytymisen kunniavelkaa, joka meillä vanhemmille sukupolville on. Hyvä, että olemme kaikkien puolueiden kesken löytäneet yhteisen sävelen tässä tärkeässä asiassa. Sydäimestäni toivon, että löydämme saman yhteisen sävelen muissakin asioissa mennä eteenpäin rakasta kotimaatamme sillä samalla tahdolla ja tarmolla kehittäen, joka aiemmilla sukupolvilla on ollut, ketään unohtamatta ja ketään jalkoihin polkematta. Perintö on yksinkertaisesti liian arvokas hukattavaksi. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Tavallisesti laulu ei kuulu puhujapöytäkirjan toimintaan, mutta nyt tällä kertaa en halunnut sitä estää.

14.25 Anders Adlercreutz r (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Jokin aika sitten tapasin rintamaveteraanin, joka kertoi, miten hän päätyi sotaan. Hän oli suruttomana kaverinsa kanssa pyöräillyt Helsingistä Kirkkonummen Meikojärvelle uimaan kesäkuussa 1941. Paluumatkalla toisen pojan pyörän rengas puhkesi, ja kun he paikkasivat sitä auringonpaisteessa, ohikulkija kertoi, että sota oli alkanut. Pojat palasivat nopeasti kotiin Helsinkiin, ja muutaman päivän päästä tapaamani rintamaveteraani ilmoittautui vapaaehtoiseksi Tuusulan varuskunnassa. Koska hän oli alaikäinen, hän väärensi paperinsa, jotta hänet varmasti hyväksyttäisiin.

Vieraillessani eräässä vanhainkodissa Kristiinankaupungissa sain kuulla toisen tarinan. Gunnar oli osallistunut taisteluun Suomenlahdella. Kun venäläiset sotilaat olivat ottaneet saaren haltuunsa, hän oli yrittänyt paeta uimalla läheiseen toiseen saareen. Hänet vangittiin, ja seuraavat vuodet kuluivat Siperiassa. Kun hän vuosia myöhemmin palasi, hänen oma äitinsä ei enää häntä tunnistanut.

Sodan jälkeen nämä kaksi nuorta palasivat arkeen. Näiden kokemusten jälkeen heidän oli yritettävä sopeutua jälleen tavalliseen elämään. Me emme voi ymmärtää, minkälaista se oli.

Ärade talman! Höjningen av frontveterantillägget från 50 till 125 euro i månaden är en viktig handräckning till dessa män och alla andra frontveteraner, men, helt som ledamot Mykänen sade: det är också det minsta vi kan göra. Jag är glad för den enhällighet som finns här i riksdagen för denna åtgärd. Vi vill på detta sätt konkret hedra veteranåldersklassens insatser för att försvara Finlands självständighet. Vi som är yngre har förstås svårt att föreställa oss vilka uppoffringar det handlade om, och många av oss har förfäder eller släktingar som fick sätta livet till.

Finland är ett land som kan vara stolt över sin historia. Det är med ödmjuk tacksamhet vi får komma ihåg alla dem som varit med och byggt det Finland vi denna vecka firar på självständighetsdagen.

Ärade talman! I detta nu betalas frontveterantillägget till drygt 8 000 personer — och det är skäl att notera att cirka hälften av dem som får tillägget är män och hälften kvinnor — för sina insatser under kriget. Höjningen kommer alltså både män och kvinnor till del. Det är viktigt att jämställdheten förverkligas också när det gäller frontveteranerna.

Arvoisa puhemies! RKP ja ruotsalainen eduskuntaryhmä kannattavat tätä lakialoitetta kaiikin puolin. Tällä toimenpiteellä haluamme toivottaa rintamaveteraaneille ja koko Suomen kansalle iloista ja arvokasta itsenäisyyspäivää.

14.28 Päivi Räsänen kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Elleivät nämä meidän isämme olisi niin kärsivällisesti tehneet työtä, niin maamme olisi nyt leivätön erämaa. Elleivät he olisi vaeltaneet Jumalan pelossa ja lapsiaan kasvattaneet totisen Jumalan tuntemiseen, niin olisimme nyt sokeita pakanoita. Elleivät he olisi lapsilleen opettaneet hyödyllisiä tietoja, me olisimme nyt tietämättömiä metsäläisiä. Elleivät he olisi suojelleet maata vihollisten väkivallalta, niin ei meillä nyt olisi lakia, ei oikeutta eikä vapautta. Sillä tämä maa on paljon kovaa kärsinyt kylmän ilmanalansa tähden ja vieraat kansat ovat sitä sorta-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

neet. Meidän tulee kunnioittaa heitä niin kuin isää ja äitiä, jotta menestyisimme ja kauan eläisimme siinä maassa, jonka Jumala on meille antanut.”

Sakari Topelius kirjoittaa näillä sanoilla siitä, miten kiitollisuus on yhteiskunnan menestyksen perusta. Tänään ehdotamme yhdessä rintamasotilaseläkkeen korotusta niille miehille ja naisille, jotka nuoruudessaan maksoivat kovan hinnan itsenäisyydestämme.

Talvi- ja jatkosota jättivät lähtemättömän jäljen suomalaiseen sielunelämään. Jokainen joutui tavalla tai toisella sotatoimien kohteeksi, ja jokainen halusi ponnistella yhteisen asian hyväksi. Parhaassa iässänsä elämänsä menettäneet isänmaan puolustajat sankarihaudoissa ja sodan kokenut sukupolvi keskuudessamme ovat muistutus tästä ajasta. Yhteishenki ja vastuun kantaminen taistelutovereista oli eräs tärkeimmistä syistä suomalaisten jaksamiseen suuren vastustajan edessä. Pitkälti tämän periaatteen voimalla saavutettiin kansainvälisestäikin ihailtu talvisodan ihme, pienen Suomen säilyminen vapaana ja itsenäisenä. Olemme kansa, joka ei alistunut väkivaltaan ja totalitarismiin vaan on ollut suurin uhrauksin valmis puolustamaan perusoikeuksia ja vapautta. Nämä vapaudet eivät ole itsensä selvyyksiä. Niitä on edelleen puolustettava.

Sotiemme henkistä perintöä, kansallisen yhtenäisyyden henkeä ja yhteisen edun asettamista oman edun edelle, tarvittaisiin tänään ehkä kipeämmin kuin koskaan sodan jälkeen. Samalla kiitollisuudella tulee edelleen tehdä päätöksiä, jotka parantavat ikäihmisten hoivaa ja palveluita. Hyvässäkin taloudellisessa tilanteessa viranomaiset eivät voi kuitenkaan yksin tuottaa kaikkea hyvinvointia. Hyvinvointi syntyy pohjimmiltaan ihmisten välisissä suhteissa, siellä, missä hoivataan, rakastetaan ja välitetään. Me tarvitsemme toisiamme, ja jokaisella on jotain annettavaa.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä tukee vahvasti kunniakansalaistemme eläketurvan parantamista.

14.32 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän kaikkien eduskuntaryhmien yhteisesti tukeman lakiehdotuksen puitteissa tuntuu erityisen mielekkäältä käyttää puheenvuoro. Aina on tilaa hyvälle päätöksille. Tämä on hyvä päätös.

Isäni oli sodassa pioneerina ja kuvaajana. Hän oli 17-vuotias, kun velvollisuus kutsui. Olen aina ollut ylpeä isästäni ja hänen saavutuksistaan. Suurta sankaruutta osoittaneiden ja kovaa henkistä ja fyysistä rasitusta kestäneiden miesten ja naisten ponnistelut isänmaan eteen yhdistävät suomalaisia, sillä tunnemme sodan läpikäyneitä kohtaan syvää arvostusta. Sota-ajoista on kulunut jo useita vuosikymmeniä, mutta niiltä kantautuvat tarinat vaikuttavat edelleen suomalaiseen yhteiskuntaan. Ne ovat läsnä niiden veteraanien kasvoina, jotka ovat edelleen keskuudessamme. Katsomme heitä ja näemme työn isänmaan ja sen jälleenrakennuksen puolesta. Kun katsomme peiliin, näemme, millaiseksi olemme yhteiskuntamme sen jälkeen rakentaneet.

Arvoisa puhemies! Sota-aikana ja heti sen jälkeen ei ollut vaihtoehtoja siten kuin on nyt — meillä on tänään eri vaihtoehtoja. Taisteltiin, selviydyttiin ja aloitettiin alusta. Ihmisillä oli yhteinen tarkoitus ja samankaltainen kokemus kohdatuista haasteista, jotka ajoittain saattoivat tuntua ylipääsemättömiltä. Me kaikki tunnemme lauseen ”kaveria ei jätetä”. Sodan olosuhteissa yhteisöllisyys kasvoi paitsi rintamalla myös kotiin jääneiden keskuudessa. Muista ihmisistä välitettiin ja heitä autettiin. Koettelemukset oli helpompi kestää yhdessä.

Sodasta, menetyksistä, vammoista ja jälleenrakennuksen vuosista on selvitty äärimmäisen niukkuuden vallitessa kovalla työllä, nöyryydellä ja toisten auttamisella. Aiempien su-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

kupolvien kokemien vaikeuksien edessä tämän päivän ongelmat saavat toisenlaiset mittasuhteet. Jokaisen panos, köyhän ja rikkaan, oli tarpeen sota-aikana. Jokaisen panos on tarpeen tänäänkin. Vastoinkäymisistä on selvitty, ja niistä voidaan edelleen selvitä. Meille nykypäivän päättäjille tämä on tärkeä opetus. Tehtävämme on rakentaa mahdollisimman kestävä ja vahva suomalainen yhteiskunta. Tähän emme pysty, ellemmme ota opiksi veteraanisukupolvien arvoista, kokemuksista ja sisukkuudesta. Toivon erityisesti, että opimme heiltä yhdessä tekemisen taidon. Sen vaaliminen on meidän velvollisuutemme.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 14.35.

Keskustelua jatkettiin kello 22.30.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä.

22.30 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! 80 vuotta sitten syksyllä 1939 talvisodan uhka leijui Suomen ja suomalaisten yllä. Kivijärven ja sitä ennen Merijärven kirkkoherra, kokoomuksen ensimmäisen kauden kansanedustaja Väinö Havas kirjoitti täällä eduskunnassa runon. Hänen maalaisliittolainen edustajatoverinsa, halsualainen Viljami Kalliokoski vei tämän runon sävellettäväksi Taneli Kuusistolle. Oltiin yhteisellä asialla yli puoluerajojen. Syntyi uusi joululaulu, joka alkaa näin: ”Oi saavu, suuri rauhan juhla, sinne, missä turman ukkospilvi nous”, missä tyyni metsän kummun rinne on kuin jännitetty surman jous”. Anna rauhan virttä huminoida malmin, valtavasti soida kiitospsalmin.”

Kun talvisota syttyi, kansanedustaja Väinö Havas päätti lähteä vapaaehtoisena rintamalle. Hän oli osallistunut aikaisemmin opiskelijana kansalaissotaan ja osallistunut myös Viron ja Aunuksen sotaretkille. Ei ollut Twitteriä, mutta muutoin talvisotaan lähtöä ihmeteltiin ja kummasteltiin. Väinö Havas vastasi heille: Kaikki eivät näitä minun edesottamuksiani ymmärrä. Ei ole tarviskaan. Pääasia on se, että tunnen omassatunnossani, että juuri näin on tehtävä. Eduskunnassa kirjoitettu joululaulu viitoitti hänen tietään: ”Ja sinne, missä pientä sortaa suuri, väkivalta oikeutta on, missä kolkon vankiholvin muuri kätkee marttyyrien kohtalon, sinne saata viesti seimen ristin tieltä. Siellä voitto, missä uhrimieltä.”

Aseveljiä ja ystäviä kuoli kapteeni Havaksen viereltä. Hän lausui ystävänsä haudalla: ”Me talutamme poikamme ja tyttäreimme taistelussa nukkuneiden kummuille ja kerromme heille isistä ja veljistä, jotka antoivat kaikkensa seistessään vapautemme suojamuurina. Näytämme heille pellot, joita taatot ovat kylväneet, välkkyvät lahdet, joista he ovat vedenviljaa pyytäneet, metsät, missä heidän kirveensä ovat kalskuneet. Kun poikamme varttuvat nuorukaisiksi, sanomme heille: hoida perintösi, poika.”

Edustaja Havas vei sodan keskelle rauhaa. Hän lähti myös jatkosotaan, jossa hän kaatui Suvilahden taistelussa. Vihollisen luoti osui suoraan sydämeen. Sotilaat pitivät häntä hetken sylissä, ennen kuin kantoivat pois.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Olemme kunnioittaneet tänään veteraanien perintöä. Heidän rivinsä harvenevat. Aina on tilaa hyvälle päätöksille. On viimeinen mahdollisuus tukea maamme rakentajia. Iloitsen siitä, että eduskunta nostaa rintamalisää, ja toivotan kaikille hyvää itsenäisyyspäivää talvisodan syttyessä syntyneen joululaulun sanoin: ”Oi rauhan juhla, enkelsiivet nosta ylle tuskan alla vaikertavan maan, päästä mielet vallan hurmiosta, köyhät, heikot auta kunniaan. Saa-vu rohkeutta tuoden paimenille, kalleintansa yössä kaitseville.”

22.35 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Historiaa ei saa unohtaa, ja siksi siitä on tärkeää puhua. Talvisodan alkamisesta on 80 vuotta. Meillä monilla on kosketus siihen omien sukulaistemme ja tuttaviemme kautta. Lapsillamme ja heidän lapsillaan henkilökohtaista kosketusta on yhä vähemmän, koska tätä sukupolvea on keskuudessamme yhä vähemmän, mutta heidän työnsä ei saa painua unholaan.

On tärkeää muistaa vielä keskuudessamme olevia sodan kokeneita henkilöitä ja korottaa rintamasotilaseläkettä, ja sen lisäksi haluaisin korostaa sitä, kuinka tärkeää on taltioida sitä tietoa, jota vielä keskuudessamme olevilla henkilöillä sota-ajoista on. Hyvä on myös todeta, että EU on rauhan projekti. Kaikessa se ei ole onnistunut, mutta yhteistyö EU-maiden välillä on taannut meille pitkäaikaisen rauhan.

Sota oli osa minunkin lapsuuttani mummojeni kokemusten ja kertomusten kautta. Molemmat toimivat lottina, ja toinen mummoni kertoi, että pahin muisto sodasta oli, kun nuori mies tuotiin ilman päätä sotasairaalaan. Toinen kertoi, että joulun aikaan rintamalle tuotiin kuljetus ja lahjojakin hevoskyydillä. Hevosta ammuttiin, mutta ihmisiä ei siinä kohtaa ilmeisesti menetetty. Tälle sukupolvelle aiheutui suurta surua sukulaisten, tuttavien, veljien, sisarusten menetyksistä, ja se tuntui käsin kosketeltavalta sukupolvikokemukselta, joka veti vakavaksi, kun siitä puhuttiin, mutta päällimmäisenä oli suuri kiitollisuus siitä, miten hyvin asiat myöhemmin olivat. Nyt nämä mummot eivät kerro enää näitä tarinoita, ainakaan useat heistä. On tärkeää digitoida ja tallentaa näitä kertomuksia. Oman mummoni kertomuksia pystyin kuuntelemaan Seinäjoen Nurmon kirjastossa vhs-nauhalla, joka oli onneksi tallessa, koska ilmeisesti 70-luvulla oli tehty ryhmähaastatteluja sodan kokeneilta ihmisiltä. Mutta valitettavasti tätäkään aineistoa ei ole digitoitu, joten en tiedä, miten kauan se vielä tulee olemaan siellä.

Nyt on viimeisiä hetkiä muistaa viimeisiä sodan kokeneita ihmisiä, sotaveteraaneja, ja taltioida heidän kokemuksiaan, jotta tiedämme, mitä tapahtui, jotta voisimme välttää vastaavaa. Arkisten kokemusten ymmärtäminen on historian tutkimuksessa yhä tärkeämpää. Joskus sodat ovat onnettomien sattumusten summa, mutta usein myös huonoa politiikkaa. Sen kärsijöinä ovat tavalliset ihmiset. Toivon, että emme unohda sitä, mitä on jouduttu kokemaan, ja pystymme vielä näitä hyvinkin liikuttavia ja kiinnostavia arkisia tarinoita kertomaan tulevillekin sukupolville, joiden ei tosiaankaan ole enää mahdollista ihan samantyyppistä henkilökohtaista kosketuspintaa näihin tapahtumiin saavuttaa.

22.39 Jari Koskela ps: Arvoisa rouva puhemies! En tiedä, onko meillä vielä monta mahdollisuutta puhua veteraanien asiasta tämän illan jälkeen tässä salissa, mutta olemme kuitenkin kuulleet tänään, ja aivan aiheesta, koskettavia, hyviä puheita tärkeästä aiheesta. Uskon, että me kaikki ymmärrämme, mitä isänmaallisuus, itsenäisyys ja itsenäinen Suomi merkitsevät.

Oma isäni lähti sinne jonnekin 20-vuotiaana 80 vuotta sitten talvisodan alkaessa. Hän palveli kotimaataan yli 5 vuotta rintamalla kovissa koettelemuksissa. Hän myös haavoittui

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

sodassa, mutta elämä sai jatkaa hänen kohdallaan myös sodan jälkeen. Hän ei meille lapsille paljon halunnut kertoa sodan kauhuista. Vielä elossa oleva äitini oli kotirintamalla ilmavalvontalottana. Hän näki 16-vuotiaana ollessaan tornissa vartiossa läheltä, kun Haapamäen ratapihaa pommitettiin talvisodan pakkasissa. Hän muistaa hyvin vielä tänäänkin nämä tapahtumat.

Hoitaessani tehtäviä viikonloppuisin kotiseudulla olen saanut olla saattamassa montaa sodassa mukana ollutta ja maamme rakentajaa viimeiselle matkalle. Joka kerta on ollut hyvin koskettavaa huomata, mitenkä kirjaimellisesti veljeä ja siskoa ei tässä maassa jätetä eikä ole jätetty. Pienillä paikkakunnilla olen pannut merkille, mitenkä vielä viimeinenkin paikkakunnalla elossa oleva veteraani on käynyt saattamassa veljen tai sisaren viimeiselle matkalle. Heidän edustamansa sukupolvi teki monta sellaista ihmettä, mihinkä ei tämän päivän ihminen kykene.

Tänään esillä oleva lakialoite on tärkeä ja tarpeellinen, joskin parannukset voimaan tullessaan 1.4. vuonna 2020 tulevat valitettavasti monelle sodan käyneelle aivan liian myöhään. Valitettavasti sotiemme veteraanilesket ovat tässä aloitteessa, kuten aikaisemminkin, jääneet vallan huomioimatta.

Olemme tänään puhuneet täällä salissa värikkäästikin monista tärkeistä asioista, mutta uskon, että veteraanien asia on se, mikä meitä täällä salissa eniten yhdistää. Ja uskoakseni veteraanien asia yhdistää eniten myös tuolla salin ulkopuolella meitä suomalaisia. Elämme epävarmoja ja nopeastikin muuttuvia aikoja, mutta voisimmeko me tässäkin salissa ottaa esimerkkiä sodan käyneeltä sukupolvelta muissakin asioissa kuin nyt käsiteltävänä olevassa asiassa? He tiesivät silloin, miten vain yhdessä toimimalla tämä maa aikanaan pelastettiin ja myöhemmin rakennettiin tämän päivän kansainväliseksi hyvinvointivaltioksi.

Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva lakialoite laiksi rintamasotilaseläkelain 9 §:n ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain 3 §:n muuttamisesta on erittäin tarpeellinen ja kannatettava. Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies, että sain olla pitämässä tämän puheen tähän aikaan illasta vähän ennen yhtätoista.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vuoden 2020 tuloveroasteikosta sekä tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä ulkomailta tulevan palkansaaajan lähdeverosta annetun lain 3 ja 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 24/2019 vp

Lakialoite LA 13, 15, 18, 28/2019 vp

Toimenpidealoite TPA 35/2019 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 12/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 12/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Keskustelu

14.36 **Pia Viitanen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen tässä valtiovarainvaliokunnan verojaoston puheenjohtajan ominaisuudessa valiokunnan mietinnön tästä asiasta, eli kysymyshän koskee ansiotuloverotukseen tehtäviä muutoksia, asteikkoa ja tätä tuloverolainsäädäntöä.

Esitykset koskevat ensinnäkin ansiotuloverotusta. Valiokunta puoltaa hallituksen esityksiä tältä osin. Ansiotasoindeksin tarkistukseen kohdistuu muutoksia, jotka vähentävät verotuloja hieman alle 500 miljoonaa. Ansiotuloverotukseen on ehdotettu kevennystä 200 miljoonaa, joka kohdennetaan pieni- ja keskituloisille. Samaa esitykseen sisältyy myös niin ikään solidaarisuusveron jatko, jota myös valiokunta puoltaa ja pitää tarkoituksenmukaisena.

Kaiken kaikkiaan tämä hallituksen esitys, mikä tässä on, keventää verotusta tulodesiileissä 2—9 ja vaikutus on suhteellisesti suurin tulodesiileissä 6—9. Ylimmässä näistä desiileistä verotus hieman kiristyy. Kaiken kaikkiaan valiokunta toteaa tässä mietinnössään, että jos ei huomioida solidaarisuusveroa, tässä esityksessä ehdotetut muutokset verotusperusteisiin keventävät palkansaajan verotusta kaikissa tuloluokissa hallituksen esityksen taulukossa kuvatun mukaisesti. Tämä taulukkohan löytyy siitä varsinaisesta esityksestä sivulta 15.

Valiokunta kiinnittää myös omassa tekstissään huomiota siihen, että on huomattava, että näiden hallituksen veromuutosten lisäksi kokonaisuuteen vaikuttavat palkansaajan veroluonteisten maksujen muutokset. Tällöin työn verotus kiristyy kokonaisuutena katsottuna noin alle 14 300 sekä yli 24 000 euroa vuodessa ansaitsevilla. Valiokunta myös toteaa tässä tekstissään, että kiristys johtuu palkansaajan veroluonteisten maksujen noususta, kun niin sanotun kilpailukykyopimuksen seurauksena säädetty määräaikainen sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun alennuksen voimassaolo lakkaa. Samassa yhteydessä, kun tämä lainsäädäntö viime hallituskaudella tehtiin, maksurasitusta siirrettiin työnantajalta työntekijälle. Myös tämän ikään kuin historian näille ratkaisuille olemme kirjanneet. Tämä esitys, minkä hallitus on nyt antanut, mitä tänään käsittelemme, ei sisällä ehdotusta noista maksuista, vaan nämä muutokset, jotka siis nyt lakkaavat, on tehty vuosina 2016 ja 2018 eli edellisen hallituksen aikana.

Tässä kokonaisuudessa ovat myös, puhemies, kotitalousvähennyksesitykset. Me tiedämme, että kotitalousvähennystä maltillisesti supistetaan. Valiokunta pitää myös tätä esitystä tarkoituksenmukaisena ja puoltaa sitä. Jonkin verran teksteissä pohdimme sitä moninaisuutta, mitä tähän esitykseen liittyy. On hyvä, että esityksen tietyntyylinen supistaminen on kuitenkin lievää ja maltillista. Arvioimme myös asiantuntijakuulemisiin vedoten, että vaikka on olemassa epäilyjä, että tämä saattaisi jollain tavalla vaikuttaa harmaaseen talouteen, me kuitenkin johtopäätöksenä toteamme, että koska tämä on niin lievää, se tuskin tulee merkittävästi tähän asiaan kaiken kaikkiaan vaikuttamaan.

Tästä mietinnöstä näkee myös hieman näitä lukuja, eli vähennyksen viimeisten tietojen mukaan teki 426 000 kotitaloutta, ja keskimäärin tämä vähennys on ollut 1 040 euroa. On huomioitava, että uusi yläraja, mistä vähennyksen saa tai mihin asti vähennyksen saa tehdä, on tätä ylempi, eli suurta, merkittävää osaa tälläkin hetkellä tehdyistä vähennyksistä tämä leikkaus ei koskisi, vaan nimenomaan keskimääräinen vähennys on se 1 040. Kaiken kaikkiaan noin 12 prosenttia kotitalousvähennyksen tehneistä verovelvollisista ylittää sen

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

uuden rajan, ja näitä tämä olisi koskenut, 12:ta prosenttia näistä, mitä on tehty, eli siis sitä kautta kuitenkin aika kohtuullinen vähennys.

On tärkeää, että valiokunta kirjaa täällä lopussa hallitusohjelman periaatteen, yhden kirjauksen. Haluamme nostaa esiin sieltä kirjauksen, jossa toteamme, että on selvitettävä, miten vastaavan kaltaista tukea voitaisiin kohdentaa siten, että nimenomaan pienituloiset kotitaloudet hyötyisivät siitä tätä päivää enemmän. Valiokunta myös kiirehtii tämän hallitusohjelmakirjauksen täytäntöönpanoa.

Puhemies! Lyhyesti: Tässä kokonaisuudessa on vielä muuttokustannuksia koskeva esitys. Siinä verohuojennusta annetaan muuttokustannuksiin niin, että vain puolet näistä korvauksista, mitä voi saada, olisi veronalaisia. Samoin muutoksia esitetään niin sanottuja avainhenkilöitä koskevaan veroon, jossa siis on kyse tällaisesta verohuojennuksesta, joka on ollut yhtäjaksoisesti voimassa käytännössä jo vuodesta 2001. Se tehtäisiin pysyväksi ja päivitetäisiin lähdeveron määrä 35 prosentista 32 prosenttiin.

Viimeisenä, puhemies, tässä on sitten asuntovelan korkovähennysesitys. Tätä vähennysoikeutta esitetään rajattavan viime vuosien tapaan maltillisesti ja asteittain alaspäin. Tässä tilanteessa, matalan koron aikana, näemme, että tämä on jatkumoa jo useita vuosia kestäneelle kehitykselle ja tässä tilanteessa perusteltu.

Puhemies! Mainittakoon, että tässä on sitten opposition vastalauseet.

14.43 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Todella haluan nostaa esille tässä yhteydessä, että pidän erittäin haitallisena sitä, että työn verotuksen annetaan Suomessa kiristyä. Kokoomus on omassa vaihtoehtobudjetissaan tarjonnut selkeän vaihtoehdon sille linjalle, että keskituloiselle palkansaajalle on jäämässä ensi vuonna omasta työstään vähemmän käteen.

Keskituloiselle perheelle, jossa on kaksi työssäkäyvää vanhempaa, jää yli 300 euroa vähemmän käteen ensi vuonna sen takia, että palkan sivukulut ovat nousemassa eikä sivukulujen korotuksia olla kompensoimassa. Tämä on erittäin haitallinen kehitys. Meillä on jo tällä hetkellä vahva progressio, mikä ei näy ainoastaan hyvätuloisille, vaan jo yleisimmällä palkkatasolla, 2 600 euroa kuukaudessa tienaa palkansaajalle, jää tienaamastaan lisäeurosta käteen ainoastaan noin 55 senttiä. Kun mennään keskiansioille, puhutaan jo siitä, että esimerkiksi opettajalle, joka ottaa lisätunteja, jää tienaamastaan lisäeurosta alle puolet käteen.

On aivan selvä asia, että tämä ei kannusta työntekoon, ja tämä on näkynyt muun muassa palkansaajajärjestöjen kyselytutkimuksissa. STTK:n tutkimuksessa noin kolmasosa siihen vastanneista palkansaajista totesi, että he eivät ole tehneet lisätyötä sen takia, että lisätyöhön kohdistuu niin kova verotus. Akavan vastaavatyypisessä kyselyssä yli puolet vastaajista oli vain osittain tai eivät ollenkaan kiinnostuneita nykyistä vastuullisemmista työtehtävistä sen takia, että he katsoivat, että ansiot eivät verotuksen vuoksi työtehtävien vaativuuden kasvaessa riittävästi nouse. Eli on aivan selvä asia, että ihmiset osaavat laskea, kannattaako työ, kannattaako lisätyön tekeminen, kannattaako vaativampien työtehtävien vastaanottaminen, ja tässä tilanteessa kaikki häviävät, kun ihmisillä ei ole riittävästi kannusteita tehdä töitä sen takia, että työn verotus on niin kireää. Tämä näkyy myös OECD:n tutkimuksissa. Suomessa on huomattavasti kireämpi työn verotus kuin esimerkiksi naapurimaa Ruotsissa, missä keskiansioilla jää yli 2 000 euroa vuodessa enemmän palkansaajalle käteen kuin Suomessa.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

14.46 Ville Vähämäki ps: Puhemies! Me puolestamme omassa vaihtoehdossamme, mikä on tässä vastalauseessa 1 esitelty, lähdemme siitä, että työntekijöitten ostovoimaa kuuluisi nostaa, ja meidän ehdotuksemme on se, että sinne 100 miljoonaa lisätään ostovoimaa siten, että työtulovähennystä muutetaan. Samalla myöskin eläketulovähennystä esitetään muutettavaksi, ja sen vaikutus olisi 50 miljoonaa eläkeläisille lisää käteen jäävää ostovoimaa.

Lisäksi vaihtoehtobudjettimme mukaisesti esitämme lapsivähennyksen palauttamista. Tätähän on toisaalta moitittu, että tällainen lapsivähennys on hiukan monimutkainen tapa, mutta tosiasiaassa tässä on kysymys siitä, että haluamme tuoda esille sen asian, että haluamme, että jollain lailla kannustettaisiin ja tuettaisiin heitä, jotka ovat lapsia tehneet, koska he sitten jonakin päivänä myöskin meidän eläkkeemme maksavat.

Edelleen sitten esitetään, että omaishoitajia tuetaan ja heidän jaksamistaan tuetaan. Omaishoitajien työ säästää paljon yhteiskunnan menoja, ja täytyisi jollain lailla omaishoidon tukea saada oikealle tasolle tai sitten muodostaa jonkunlainen omaishoitovähennys tai sitten niin, että omaishoidon tuki saataisiin jopa puhtaana käteen. Tähän meillä on pykälämuutosesitys, ja me esitämme nämä pykälämuutosehdotukset sitten yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Esitämme, että 1. lakiehdotus hyväksyttäisiin sellaisenaan, 2. lakiehdotukseen oli noin viisi kuusi kappaletta pykälämuutosesityksiä, ja esitämme, että 3. lakiehdotus hylätään. Se sisältää ulkomaisia avainhenkilöitä koskevan lakiehdotuksen.

14.48 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Nyt keskustelussa olevat muutokset ovat varsin maltillisia suuntaan jos toiseen, joten mitään suurta draamaa tähän hallituksen esitykseen ei sinällään liity, se lienee syytä tunnistaa heti ensimmäisenä.

Hallitus pitää tärkeänä, että puututaan etenkin kaikista köyhimpien suomalaisten vaikeaan tilanteeseen, korotetaan sosiaaliturvaa ja kevennetään verotusta ensisijaisesti heidän kohdallaan, koska tiedetään, että siellä on ihmisillä tällä hetkellä todella vaikea olla ja aivan liian moni joutuu turvautumaan toimeentulotukeen, kun ensisijainen sosiaaliturva ei riitä. Toimeentulotuesta taas tiedetään, että se jos jokin on paha kannustinloukku. Suojaosa on vain 150 euroa, ja aika vähän tässä maassa on sellaisia työpaikkoja, joissa pystyy tuon rajan alapuolella pysymään, jolloin toimeentulotuki todellisuudessa syrjäyttää ja puskee ihmisiä pois vastaanottamasta lyhyitä ja epäsäännöllisiä työtehtäviä, joita yhä enemmän on yhteiskunnassa tarjolla. Sen tähden on merkityksellistä, että sosiaaliturva pidetään sellaisella tasolla, että sen varassa pystyy elämään eikä kukaan joudu pitkäaikaisesti turvautumaan toimeentulotukeen. Tämä on aivan ensisijainen asia, jos ajatellaan, mitkä ovat ne kaikista suurimmat esteet sille, että ihmiset pystyvät työllistymään, varsinkin jos puhutaan niistä työttömistä, joilla on taloudellisesti kaikista vaikein tilanne ja jotka niitä työntöön lisäansioita kaikista eniten kaipaavat. Lisäksi on tarkoitus totta kai uudistaa sosiaaliturvaa, mutta jälleen kerran se ei ole sellainen asia, jota tässä kohtaa käsiteltäisiin.

Sitten kun puhutaan näistä kilpailukykyopimukseen liittyvistä sosiaalivakuutusmaksujen muutoksista ja muista veroluontoisista maksuista, niin edellisen hallituksen kilpailukykyopimuksellahan siirrettiin maksuja työnantajilta työntekijöille. Tässä on nimenomaan kyse siirrosta. Jos katsotaan taloustieteen pohjalta, niin merkityksellistä on nimenomaan se, että kyse on siirrosta, koska voidaan ajatella, että tällaiset maksut tosiasiaassa jyvittyvät aika tasapuolisesti työntekijän ja työnantajan välillä. Varmasti tämä on sellainen asia, joka nyt sitten liittokierroksella myös muistetaan ja huomioidaan, kun pohditaan, millaiseen

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

palkkatasoon ollaan valmiita. Eli kyse on ennen kaikkea työmarkkinoiden asiasta, kun tästä puhutaan, ja kyse on viime hallituksen päätöksestä, jonka nyt sitten tässä joudumme huomioimaan.

Sitten jos puhutaan siitä, miten verot vaikuttavat työtä tekeviin suomalaisiin — eli ei työttömiin vaan nimenomaan työtä tekeviin suomalaisiin — niin näiden työmarkkinajärjestöjen kyselyjä laajempaa tietoa on saatavilla esimerkiksi Valtion taloudelliselta tutkimuskeskukselta, joka on arvioinut, että tosiasiasa työn verotuksella ei ole merkittäviä vaikutuksia kannustimiin tehdä töitä vaan suomalaisten motivaatiot työntekoon tulevat jostain aivan muualta kuin siitä, kuinka monta euroa jää enemmän tai vähemmän käteen riippuen sitten työtehtävien vaativuudesta ja töiden määrästä. Ne kannustimet tulevat työn mielekkyydestä, työpaikoista ja siitä työn arvostuksesta, mikä on kuitenkin suomalaisessa yhteiskunnassa laajaa, eivätkä niinkään siitä, jääkö sentti käteen enemmän vai vähemmän. Tämä on hyvä meidän kaikkien tässä salissa tunnistaa.

14.51 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Olemme koko syksyn käyneet keskustelua tässä salissa siitä, mitä palkansaajien verotukselle ensi vuonna käy. Me olemme toistaneet jatkuvasti huoltamme siitä, että tämä hallitus ei huomioi riittävästi tavallista, ahkeraa, työssäkäyvää ihmistä, tavallista perheenäitiä ja tavallista perheenisää, joka nousee joka aamu, lähtee töihin tienatakseen itselleen ja perheelleen elannon.

Ja kuten, arvoisa puhemies, nyt huomaamme, kun lukee tätä valtiovarainvaliokunnan mietintöä, siinä myös todetaan, että maksumuutosten myötä ensi vuonna lähes kaikilla tulotasoilla verotus tosiasiasa kiristyy — ei siis kevene, kuten tänä syksynä lukuisia kertoja hallituspuolueiden kollegat ovat meille tässä salissa vakuuttaneet. He ovat todenneet meille, että tämä hallitus kohdistaa 200 miljoonaa euroa palkkaverotuksen keventämiseen, ja muistuttaneet meitä siitä, että huoli pois, tämä asia kyllä hoituu. Mutta kuten, puhemies, näemme, niin tosiasiasa tämä hallituksen esitys johtaa siihen, että ensi vuonna valtaosalla palkansaajista verotus kiristyy.

Tämä, mitä edustaja Suomela totesi tästä kilpailukyky sopimuksesta: pitää paikkansa, että veronkiristysten taustalla ovat tämän kilpailukyky sopimuksen myötä palkansaajalle siirtyvät veroluonteiset sivukulut, mutta eihän se ole sen tavallisen työssä käyvän ihmisen murhe pohtia, kun hän saa palkkakuitin käteen, mistä syystä tämä metallimies, sairaanhoitaja, insinööri saa ensi vuonna vähemmän käteen kuin tänä vuonna, vaan, hyvät kollegat, se kuuluu tälle salille ja Suomen hallitukselle huolehtia siitä, että työssäkäynti on kannattavaa ja että myös palkasta jää enemmän käteen kuin mitä jää tänä vuonna. [Pia Viitanen pyytää vastauspuheenvuoroa] Elikkä tässä kohtaa heidän kyllä hallituspuolueiden kollegoille pallon takaisin. Teidän on aivan turha yrittää väistää teidän vastuutanne. Se vastuu kuuluu teille, ja teidän tulee huolehtia siitä, että tämä asia tulee myös sitten kuntoon.

Olemme esittäneet, puhemies, omassa vaihtoehdossamme merkittävää työn verotuksen keventämistä kaikilla tulotasoilla. Vaikka tässä edustaja Suomela totesikin tutkimustiedosta, joka on — sanonko näin — ehkä ristiriitaista, niin en myöskään hyväksy semmoista näkemystä, että verotuksen tasolla ei olisi mitään vaikutusta ihmisten käyttäytymiseen tai hakukuuteen ottaa työtä vastaan. Jos hyväksymme semmoisen näkemyksen, että ei sillä ole merkitystä, miten kireä verotus on Suomessa, niin uskon kyllä, että aika moni palkansaaja katsoo sitä, kannattaako lisätyötä tehdä vai eikö täydy. Ja me uskomme siihen, [Puhemies koputtaa] että työntöön pitää olla kannustavaa ja että ihmisten kannattaa tehdä myös enemmän työtä.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Avaamme hetken päästä vastauspuheenvuorojen mahdollisuuden. Otan vielä pari puheenvuoroa.

14.55 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä edellä edustaja Marttinen ja sitä ennen edustaja Vestman puhuivat erinomaisesti, ja myös edustaja Vähämäen puheenvuorossa oli monia ansioita. Tosiaan tämä ensi vuonna tapahtuva tosiasiallinen työn verotuksen kiristyminen on todella surkea asia suomalaisten ostovoiman ja suomalaisten hyvinvoinnin kannalta.

Arvoisa puhemies! Haluan tuoda tähän keskusteluun sellaisen näkökulman — ja haluan vedota erityisesti keskustan vastuullisiin edustajiin — että harkitsisitte vielä tätä verotuksen kokonaisuutta, koska kun työtulojen verotus tosiasiallisesti kiristyy, niin samaan aikaan tapahtuvat kulutuksen verotuksen kiristykset, kuten vaikkapa hallituksen kaavailema massiivinen 250 miljoonan euron kiristys polttoaineiden verotukseen, iskevät todella kovaa erityisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvien ihmisten käyttöön jääviin tuloihin ja kaikkien maakuntien asukkaitten hyvinvointiin sen myötä. Se, että keskustan edustajat ovat puheenvuoroissaan viitanneet siihen, että aiemmatkin hallitukset ovat vihreiden painostuksesta tai fiskaalisista syistä korottaneet polttoaineiden verotusta, ei ole kyllä perusteltavissa sillä. Sitä tehdään nyt tilanteessa, jossa myös työtulojen verotusta ollaan kiristämässä, eliikkä tässä tulee nyt veroa veron päälle suomalaisille. Ja tämä iskee erityisesti kaikkiin niihin suomalaisiin, jotka tekevät työtä ja asuvat tuolla maakunnissa, joissa joudutaan käyttämään henkilöautoa liikkumiseen, asiointiin, elämiseen yleensä.

Eliikkä, arvoisa puhemies, tämän vetoomuksen haluan vielä tuonne salin keskelle esittää, että harkittaisiin sitä, että ensi vuoden talousarvion käsittelyn pohjaksi voitaisiin tämän nyt jo kaatuneen Rinteen hallituksen esityksen sijasta ottaa tämä kokoomuksen vaihtoehtobudjetti, jossa ei tule kiristysä polttoaineiden verotukseen vaan päinvastoin verotusta kokonaisuudessaan kevennetään miljardilla eurolla ja sillä luodaan edellytyksiä ostovoiman paranemiselle ja sille, että Suomessa työllisyys ja talous kohenevat.

14.57 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! SDP:lle on tärkeää, että pienituloisten vero- ja etuusmuutokset tulevat voimaan ensi vuonna. Meille on tärkeää myös, että kaikkien pienituloisten verotus alenee hallitusohjelman mukaisesti. Myös esimerkiksi kaikkien pienten ja keskisuurten eläkkeiden ja etuuksien verotus alenee. [Eduskunnasta: Entä palkansaajat?] Hallitus laskee ansiotuloverotusta ensi vuonna hallitusohjelman mukaisesti 200 miljoonalla eurolla, ja veronalennus kohdistuu pieni- ja keskituloihin palkansaajiin, eläkeläisiin, yrittäjiin ja muiden etuuksien saajiin. Me näemme, että heille on tästä erittäin merkittävä tulonlisäys ja että sillä pystytään parantamaan ostovoimaa. Ja kun otetaan kaikki hallituksen päätökset huomioon, niin yli 70 prosentilla suomalaisista käteen jää enemmän ensi vuonna ja samalla tuloerot kaventuvat.

Budjettiin sisältyy hallitusohjelmassa sovittuja satsauksia muun muassa etuuksiin, koulutukseen ja työllisyyspalveluihin. Kotitalousvähennyksen maltillista leikkausta voidaan pitää reiluna tapana rahoittaa näitä satsauksia, sillä se on hyödyttänyt eniten suurituloisia, joilla on varaa käyttää tuhansia euroja palveluiden ostoon kotiinsa. Meille on tärkeää, että muutos kotitalousvähennykseen on pieni, sillä se lisää työllistäviä remontteja ja muita palveluja sekä hillitsee harmaata taloutta. Näin pienillä muutoksilla ei ole kuitenkaan vaikutusta työllisyyteen tai harmaaseen talouteen.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Elikkä SDP tukee tällä budjettiesityksellä pienituloisia ja pyrkii heidän ostovoimaansa parantamaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eloranta — ja nyt avataan myös vastauspuheenvuoropainike.

14.59 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! On todella tärkeä ja hyvä asia, että tuloerot nyt pienenevät näiden vero- ja etuusmuutosten vuoksi ensi vuonna. Meille sosiaalidemokraateille on erityisen tärkeää, että kaikkien pienituloisten verotus alenee ihan niin kuin hallitusohjelmassa on yhdessä hallituspuolueiden kanssa sovittu. Tosiaan tärkeitä on myös mainita se, että kaikkien pienten ja keskisuurten eläkkeiden ja etuuksien verotus alenee. Tämä on ollut selvästi kipukohta. Tosiaan 200 miljoonalla eurolla näitä ansiotuloverotuksen kevennyksiä ensi vuonna tulee. Todellakin haluan vielä toistaa, että tämä veronalennus kohdentuu pieni- ja keskituloisiin palkansaajiin, eläkeläisiin, yrittäjiin ja muiden etuuksien saajiin, ja yli 70 prosentille suomalaisista käteen jää nyt enemmän kuin tänä vuonna ja tuloerot kaventuvat. Tämä on hyvin tärkeä oikeudenmukaisuusteko, eli yli 70 prosentilla jää enemmän käteen. Tämä on erittäin merkittävä asia, kohdistuu suureen osaan suomalaisista.

Sitten halusin vielä lopuksi todeta siitä, että on tärkeä asia, että nämä työnantajan maksamat muuttokustannukset säädetään 50-prosenttisesti verovapaiksi. Tämä tulee kannustamaan ihmisiä työperäisiin muuttoihin. Tämä on tietenkin äärimmäisen tärkeää, jotta me voimme helpottaa ihmisten siirtymistä työn perässä niille alueille, joilla työtä on ja jopa työvoimapulaa — niin kuin Varsinais-Suomessa, mistä itse tulen. Meillä on ollut todella ongelmia saada telakalle ja autotehtaalle lisää työntekijöitä. Toivottavasti nyt tämä helpottaa ihmisten siirtymistä niin, että saadaan myöskin työllisyysaste nousemaan ja ihmisille, mahdollisimman monelle, töitä.

15.01 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta oli tärkeää se, mitä tässä edellä edustajat Piirainen ja Eloranta toivat esiin. Nimittäin kyllähän veroissakin on kysymys arvovalinnoista, ja tässä selkeä arvovalinta on kuitenkin se, että painotetaan kevennykset pieni- ja keskituloisille. Hallitus ei kiristä verotusta. [Eduskunnasta: Kiristää!] Ne kiristykset johtuvat edellisen hallituksen murjomasta kiky-sopimuksesta, joka siis syntyi näillä pakkolakiuhkailuilla, [Toimi Kankaanniemi: Te hyväksyitte sen!] ja silloin päätettiin näistä veroluonteisten maksujen nousuista ja siirrettiin kustannuksia työnantajilta työntekijöille. Tämä on faktaa, ja tämän hallituksen päätöksillä seuraa se, että 70 prosentilla kuitenkin ihmisistä käteenjäävät tulot nousevat, mikä on tärkeää. Kyllä meille sosiaalidemokraateille varsinkin hyvin tärkeää on juuri se, että esimerkiksi pienituloisten eläkkeensaajien ostovoimasta pidetään huolta. Siellä on ollut aitoa huolta, ja ihmisillä on tämä huoli ollut. [Puhemies koputtaa] Ihmettelen, miten kokoomus voi rahoittaa myös merkittävät veronkevennykset hyväosaisille, joita he nyt esittävät.

15.02 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä täällä pitäisi tosiasioista nyt olla ainakin yksimielisyys. Jos katsotaan valtiovarainvaliokunnan mietintöä, jossa todetaan, että ”kun otetaan huomioon ansiotason nousu sekä palkansaajan veroluonteisten maksujen muutokset, työn verotus kiristyy esityksen mukaan kokonaisuutena katsottuna alle 14 300 sekä yli 24 000 euroa vuodessa ansaitsevilla”. Siis kaikilla näillä

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

palkansaajilla kiristyy tosiasiallisesti työn verotus sen takia, että tämä hallitus on tehnyt valintoja, tämä hallitus on valinnut, että palkansaajalle jää vähemmän ensi vuonna käteen. [Kimmo Kiljunen: Teidän valintanne! — Pia Viitasen välihuuto] Verotus ei kevene, vaan verotus kiristyy. Näillä mainoslauseilla siitä, että verotus kevenee, ei laskuja makseta. Palkansaajat maksavat laskuja sillä palkallaan, ja jos siitä jää vähemmän käteen, niin silloin on vähemmän palkansaajalla tuloja käytettävissä, on vähemmän sitä rahaa, jolla niitä laskuja maksetaan. [Puhemies koputtaa] Tämä on yksinkertaista matematiikkaa.

15.03 Iris Suomela vihr (vastauspuheenvuoro): Niin, veroluontoinen ei ole sama kuin vero, josko voidaan alkuun tunnistaa tämä. Ja kilpailukykykysymykseen liittyvät päätökset olivat viime hallituksen päätöksiä, jos voidaan tunnistaa myös tämä ja näistä yhteisistä lähtökohdista sitten jatkaa tätä keskustelua.

Kokoomus esittää miljardin veronkevennyksiä ja onkin sitten samaan syssyyn leikkaamassa köyhimpien sosiaaliturvasta. Kuten sanottua, se on arvovalinta. Kaikista köyhimmät suomalaiset ovat vaikeassa asemassa, ja soisin, että meidän yhteinen huolestumme on se, että kukaan ei joudu Suomessa äärimmäiseen köyhyyteen. Valitettavasti se ei ilmeisesti ole kaikkien yhteinen huoli, ja se on todella harmillista.

Sitten mitä tulee näiden maksujen kohdentumisesta työnantajan ja työntekijän välillä, niin se on osittain heidän välisensä asia ja osittain myös sellainen asia, että kun kilpailukykykysymyksellä on näin päätetty ne työntekijälle sijoittaa, niin se varmasti huomioidaan myös siellä liittojen keskeisissä keskusteluissa. Mutta se, että ikään kuin me lähtisimme täältä nyt sanomaan, että ne pitäisi kohdentaa toisin — en nyt kyllä ihan ajattele, [Puhemies koputtaa] että kannattaa lähteä siihen suuntaan enää repimään, kun kerran viime hallituskaudella sen kilpailukykykysymyksen teitte.

15.05 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Verotuksesta puhutaan ja syystä. Olisin toivonut jo vuosikymmen sitten, että meillä olisi ollut rohkeutta keskustella myös liikenteen verotuksesta ja maksuista laajemmin. Valitettavasti siitä tuli varsinainen sekamietelösoppa ja taistojen tie, mutta nyt me käymme edelleen sitä ikuisuuskeskustelua siitä, nostetaanko polttoaineveroja vaiko eikö nosteta. No, kyllähän se tämänhetkisessä tilanteessa tahtoo olla niin, että niitä nostetaan. Nyt jos koskaan meillä täytyy olla rohkeutta keskustella siitä, mikä on liikenteen tulevaisuus niin maksujen kuin verojenkin suhteen, ja nähdä se muutos, mitä meiltä myöskin edellytetään. Biopolttoaineet ja kaasujen edistäminen vaikuttavat myös maaseudun toimeentuloon, maaseudun mahdollisuuden selviytyä myöskin niistä haasteista, mitä meillä polttoaineiden suhteen tulevaisuudessa on. Aina ei voida myöskään olettaa, että se vanha säilyy tuolla polttoainepumpulla, ja meillä täytyy olla rohkeutta katsoa eteenpäin muuallekin kuin omiin kengänkärkiimme.

15.06 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Suomela tässä edellä otti esiin työnteon mielekkyyden, enkä sitä yhtään kiistä. Se on tärkeä asia, mutta kyllä myös käteenjäävillä nettotuloilla on väistämättä suuri merkitys työssäkäynnin kannattavuuteen. Perussuomalaiset haluavat varmistaa, että työssäkäyvien ihmisten rahat riittävät normaaliin elämiseen — ja mielellään vielä niin, että jotain jää säästöönkin vanhuuden varalle.

Kuten edustaja Vähämäki tässä äsken ansiokkaasti totesi, niin meillä perussuomalaisilla on vaihtoehtobudjetissa muun muassa 50 miljoonaa lisää työtulovähennykseen, 50 miljoonaa

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

naa lisää ylimääräiseen eläketulovähennykseen sekä 70 miljoonaa euroa lapsivähennyksen palauttamiseen tuloverotukseen. Se lapsivähennyksen palauttaminen tietäisi jopa 400 euron nettotuloja pieni- ja keskituloisille lapsiperheille, ja näitä me esitämme myös tässä. Ehdotamme myös, että hallituksen esittämä kotitalousvähennyksen leikkaus perutaan tai hylätään kokonaan. Haluamme pitää ennallaan sekä vähennyksen kertymäprosentin että sen enimmäismäärän. Nämä kaikki esityksemme kohentaisivat mielestämme merkittävästi [Puhemies koputtaa] kotitalouksien ostovoimaa. Siitä meidän kaikkien on yhdessä pidettävä hyvää huolta.

15.07 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käydään tätä keskustelua sitten — täällä hallituspuolueiden kollegat eivät selkeästi ole lukeneet edes valtiovarainvaliokunnan mietintöä. Edustaja Eloranta totesi äsken — kuten edustaja Viitanenkin taisi todeta — että pienituloisten verotus kevenee ensi vuonna ja että tämä 200 miljoonan euron kevennys kohdistetaan pieni- ja keskituloisille palkansaajille muun muassa, muiden ohella. Mutta kuitenkin mietinnössä todetaan, että pienituloisten palkansaajien verotus kiristyy sekä alle 14 300 euron vuosituloilla että yli 24 000 euron vuosituloilla, ja minä pidän kyllä näitä ihmisiä aivan tavallisina ihmisinä, jotka haluavat käydä töissä, tienata itselleen ja perheelleen elannon. Tosiasiassa tämä hallituksen esitys — tai nyt mietintö — ei todella johda siihen, että näiden ihmisten verotus kevenisi ensi vuonna, vaan se kiristyy, arvoisa puhemies. [Eduskunnasta: Kyllä!]

15.08 Anu Vehviläinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan todeta sen, että kun perussuomalaiset toivat esille täällä tämän oman vaihtoehtobudjettinsa, niin haluan muistuttaa näistä teidän luvuistanne, että ne eivät pitäneet paikkaansa. Te esititte muun muassa omaishoidon tuen verovapauden maksavan vain 20 miljoonaa euroa, ja samoin arvonlisäveron alarajan korottamisella oli huomattavan paljon pienemmät verovaikutukset kuin mitä valtiovarainministeriö on laskenut. Toivoisinkin, että jatkossa pidätte paremman huolen siitä, että luvut ovat täsmällisiä.

Mutta sitten haluaisin todeta sen, että ylipäänsä verotuksen tulisi olla pitkäjänteistä, johdonmukaista, kannustavaa ja sosiaalisesti oikeudenmukaista. Minun mielestäni näissä hallituksen lähtökohdissa tulevalle vuodelle näitä elementtejä kaiken kaikkiaan löytyy, niin että kyllä näitä voi puolustaa. Vähennyksistä totean kuitenkin sen, että mitä enemmän meillä on erilaisia vähennyksiä verojärjestelmän sisällä, niin sen monimutkaisempaa myös meidän verotuksestamme tulee, ja se ei ole kovinkaan hyvä asia vaikkapa kuntien kannalta.

15.09 Juhana Vartiainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on keskusteltu verotuksen vaikutuksista työnteon kannustimiin. Huomasin, että edustaja Suome-la oli sitä mieltä, että ne ovat kovin vähäiset. No eiväthän ne estimoidut käyttäytymisjoutot kovin suuria olekaan keskimäärin, mutta joillekin ryhmille ne ovat aika isoja. Tällaisia ryhmiä ovat monenikäiset naiset ja yksinhuoltajat ja monet muut, ja se, että joustot eivät ole kovin isoja, ei tarkoita, etteikö näitä vaikutuksia olisi. Ja, edustaja Suomela, te samassa puheenvuorossa vetositte siihen, että jos joutuu toimeentulotuelle, niin silloin joutuu todella merkittävämpään kannustinloukkuun. Toimeentulotuki onkin kannustinloukku, mutta siellä ovat tietysti toiminnassa ne ihan samat työnteon kannusteiden mekanismit kuin tuloverotuksessa — ja kyllähän, jos me haluamme selvästi enemmän työllisyyttä monena vuonna Suomeen, on järkevää satsata veronalennukset juuri tuloverotukseen. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

15.10 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että työnantajamaksujen siirto työnantajilta työntekijöille pienentää palkasta käteen jääviä tuloja ensi vuonna, mutta on kuitenkin huomioitava tosiaan se, että tämä päätös liittyi edellisellä hallituskaudella sovittuun kiky-sopimukseen. Ei siitä faktasta mihinkään päästä, että edellinen hallitus nyt vain kaivoi valitettavasti niin suuren kuopan työntekijöille, että siitä kuopasta ei yhdellä rykäyksellä eteenpäin päästä. Tästä syystä tämä hallitus haluaa nyt parantaa juuri pieni- ja keskituloisten asemaa ja keventää heidän verotustaan. On totta, että kaikkien verotusta ei tällä päätöksellä tulla keventämään, mutta suomalaisista noin 70 prosentin verotus tulee näillä päätöksillä kevenemään.

15.11 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiky-sopimuksen tekivät työnantajat ja työntekijät, [Kimmo Kiljunen: Kun ne pakotettiin!] ja sosiaalidemokraatit sen hyväksyivät moneen kertaan sen todeten, [Ben Zyskowicz: Ja vihreät!] ja sen seurauksena saatiin 140 000 uutta työpaikkaa. Nyt teidän budjettiesityksenne johtaa siihen, että menetetään 5 000 työpaikkaa. Tämäkö on työllisyyspolitiikkaa? Kaukana siitä. [Kimmo Kiljunen: Mistä te tiedätte sen?]

Arvoisa puhemies! Työn verotus kiristyy, ja ihmisille on tärkeää, mitä he saavat käteen, koska sillä ostetaan ruokaa ja asutaan. Edustaja Viitaselta kysyisin: Tampere nosti 0,5 prosenttiyksikköä kunnallisveroa ensi vuodelle. Menettekö sanomaan Tammelanorille, että tamperelaisten verotus kiristyy? Kun otetaan tämä huomioon, työnantajamaksut huomioon, polttoaineveron korotukset huomioon ja niin edelleen, niin te joudutte selittämään, miksi te lupasitte 70 prosentille tamperelaisistakin [Puhemies koputtaa] veronkevennyksiä ettekä saa heille niitä yhtään vaan kiristyksiä.

15.12 **Raimo Piirainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Kankaanniemi valisti, että 140 000 työpaikkaa on saatu kiky-sopimuksella. En usko siihen, eikä mikään todista sitä, että näin olisi.

Kun julkisuudessa on ollut nyt erilaisia laskelmia tästä, mitä tämä hallituksen esitys aiheuttaisi tai toisi hyvää, niin valtiovarainministeriön laskelmassa on otettu huomioon katavasti tuloihin ja veroihin kohdistuvat päätetyt muutokset ja kaikki suomalaiset palkansaajat, sen ohella myös eläkeläiset, ja se osoittaa, että 70 prosenttia hyötyy tästä alennuksesta. [Toimi Kankaanniemi: Näkisi vaan!] Tämä on valtiovarainministeriön laskelmissa otettu huomioon.

15.13 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jottei totuus unohtuisi, niin kilpailukyky sopimusta asettuivat eduskunnassa tukemaan kaikki muut puolueet paitsi vasemmistoliitto. [Toimi Kankaanniemi: Näin on!] Eli kilpailukyky sopimusta eduskunnassa tukivat rintamassa viime vaalikauden hallituspuolueiden kanssa myös esimerkiksi sosiaalidemokraatit ja vihreät.

Toiseksi, on aivan totta, että kilpailukyky sopimuksessa sovituista maksumuutoksista johtuen palkansaajien verotus ja veroluonteiset maksut yhteen laskien palkansaajien verotus kiristyy. Edustaja Suomela, te voitte sitten mennä selittämään näille pieni- ja keskituloisille palkansaajille, että ei, ei, ei se verotus kiristy, kun ne ovat ne veroluonteiset maksut. Luulen, ettei selityksillä ole paljon todistusvoimaa. Tavallisen tulonsaajan kannalta oleellista on se, mitä siitä bruttopalkasta jää nettona käteen, eikä se, johtuuko se veroista vai veroluonteisista maksuista.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

15.14 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kikyn historian aikaisemmin jo totesin: Kokoomus omilla pakkolakiuhkailuillaan sen runnoi, ja sen seurauksena seurasivat vielä lomarahaleikkaukset muun muassa opettajilta ja sairaanhoitajilta. [Ben Zyskowiec: Pakottiko kokoomus teidätkin hyväksymään sen?] Kokoomus leikkasi lomarahat. Kokoomus pakkolakien myötä tämän teki. [Toimi Kankaanniemi: Miksi te hyväksyitte sen?]

Sitten, puhemies, mitä tulee tähän mietintöön, niin toivoisin kyllä, että ne edustajat, jotka täällä sanovat, että mietintöjä ei lueta, jaksaisivat ihan itse lukea tämän mietinnön seuraavat lauseet, jotka luin kyllä tuossa esittelyssä. Nimittäin täällä lukee: ”Kiristys johtuu palkansaajan veroluonteisten maksujen noususta, kun niin sanotun kilpailukykysovimuksen seurauksena säädetyn määräaikaisen sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun alennuksen voimassaolo lakkaa.” Niin ikään täällä lukee: ”Tämä” — tämä hallituksen esitys — ”ei sisällä ehdotusta noista maksuista. Maksujen muutoksista on päätetty 2016 ja 2018 hallituksen esitysten” — ja numerot vielä, mitä tässä on kirjattuna — ”perusteella.” Eli kappas vain, [Puhemies koputtaa] edellisen hallituksen ja kokoomuksen säätämän lain perusteella nämäkin muutokset on päätetty.

15.16 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan viime kaudella kevennettiin työn verotusta kaikkineen 1,4 miljardilla eurolla, joka kohdennettiin kaikkiin tuloluokkiin. [Pia Viitanen: väliliuku] Se oli se, mitä palkansaajat viime kaudella verotuksen kautta saivat. Kokoomus haluaa jatkaa tätä vastuullista linjaa, jossa ahkeraa palkitaan, ja sen takia meidän vaihtoehtobudjetissamme on sisällä tämä miljardin euron kevennys työn verotukseen. Mediaanituloisella perheellä, jossa on kaksi työssäkäyvää vanhempaa, tämä tarkoittaa 450 euroa palkasta enemmän käteen kuin tässä budjettiesityksessä. Jos otetaan huomioon lisäksi vielä kotitalousvähennyksen vaikutus 240 euroa vuodessa, puhutaan jo tuollaisesta lähes 700 eurosta vuodessa. Se on paljon rahaa. Se on todella paljon rahaa näille ihmisille, [Puhemies koputtaa] ja nyt tätä liikkumavaraa valitettavasti tämän Rinteen budjettiesityksen perusteella ei ole tulossa.

15.17 Iris Suomela vihr (vastauspuheenvuoro): Tässä nostettiin esiin ihmisten arki, ja selvää on, että jos puhutaan perheellisten, vaikkapa yksinhuoltajien, arjesta, niin esimerkiksi päivähoitoon ja koulutukseen liittyvien maksujen tasolla on valtava merkitys perheiden arjen kannalta. Sen tähden koulutuksen maksuttomuuden edistäminen kaikilla koulutusasteilla on tämän hallituksen merkittävä kärki. Linja on aivan toinen kuin viime kaudella, jolloin ei pystytty tällaisiin uudistuksiin ja jolloin pikemminkin leikattiin koulutuksesta satoja miljoonia ja näin kiristettiin niiden ihan tavallisten suomalaisten asemaa, jotka olisivat halunneet oppimalla elämässä eteenpäin päästä. Nimenomaan tämä laajempi kokonaisuus on se, mikä on syytä ottaa huomioon, kun puhutaan verotuksesta. Ei niitä veroja huvikseen kerätä, vaan niitä kerätään, jotta me pystyisimme hyvinvointivaltion palvelut rahoittamaan.

Tässä salissa on useaan kertaan todettu, että oppositio kannattaa tämän hallituksen hyviä panostuksia suomalaisten koulutukseen, oppimiseen, hyvinvointiin ja köyhyyden vähentämiseen. Jos haluaa keventää verotusta merkittävästi, niin sitten pitää kertoa, mistä leikataan. [Ben Zyskowiec: Katsokaa meidän vaihtoehtobudjettia!] Kokoomus onkin kertonut, mistä se leikkaisi. [Puhemies koputtaa] Se leikkaisi kaikista köyhimmillä. Perussuomalaisten budjetissa on sen sijaan melkein miljardin aukko. [Toimi Kankaanniemi: Eikä

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

ole!] Tämä selittää, mistä nämä erot oikein tulevat. [Puhemies koputtaa] Hallitus ei leikkaa köyhimmiltä. Se on arvovalinta.

15.18 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt kannattaa kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että ei vääristellä sitä, mitä viime kaudella tehtiin. Viime kaudella nimenomaisesti alennettiin näitä maksuja, jotka vaikuttavat lapsiperheiden arkeen. Esimerkiksi varhaiskasvatusmaksuja alennettiin useaan otteeseen. Samoin loppukaudesta säädettiin tänä syksynä voimaan tullut oppimateriaalilisä, joka helpottaa pienituloisten toisen asteen opiskelijoiden mahdollisuuksia käydä toista astetta. Nämä asiat varmasti helpottavat arjessa pärjäämistä.

Kuten täällä aiemmissa keskusteluissa on hyvin tuotu ilmi, viime kaudella myös kompensoitiin arkeen aiheutuvat muut maksukorotukset verotuksen kevennyksillä. Näin kokoomus tekisi myös nyt. Me keventäisimme verotusta vielä sen lisäksi, jotta työstä jäisi aina enemmän käteen kuin siitä, että ei käy töissä.

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Kimmo Kiljunen, Marttinen, Kiviranta ja Lindén. Sen jälkeen siirrytään puhujalistaan.

15.19 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio on täällä nostanut tikun nokkaan polttoaineveron. Kyllä, me nostamme polttoaineveroa suurin piirtein inflaation verran, ei siis sen enempää. Jos ylipäätään liikenteen verotusta mietitään, niin kai polttoainevero on se järkevin muoto, koska se kohdistuu siihen käytön määrään eikä muuntyyppisiin.

Sitten tästä verojärjestelmästä: Edustaja Vartiainen täällä totesi, että jos verohelpotuksia halutaan tehdä, niin niitä on järkevintä tehdä tuloveroon. Olen teidän kanssanne samaa mieltä, mutta täydennän sitä. Niitä on järkevintä tehdä nimenomaan pienituloisimpien ja keskituloisten tuloveroon. Sen sijaan on järkevää hieman kiristää suurimpia tuloluokkia. Näin vahvistamme tuloverojärjestelmässä progressiivisuutta, koska suomalainen verojärjestelmähän tosiasiaassa ei ole progressiivinen vaan regressiivinen: mitä suuremmat tulot, sen pienemmät verot. Vähän suuremmilla tuloilla mennään jo pääomatuloutuksen puolelle, yhtiöitetään itsensä ja saadaan pääomatuloina tulot, ja kun on oikein suuret tulot, niin rahat ovatkin veroparatiiseissa, lähestytään jo nollaverotusta. [Puhemies koputtaa] Mitä järkevintä on tuloveroja helpottaa, mutta muistakaa tämä koko verojärjestelmän luonne: se on regressiivinen.

15.20 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä edustaja Viitanen opasti meitä nuorempia kollegoita lukemaan mietinnön kokonaan. [Pia Viitasen välihuuto] — Edustaja Viitanen, mietintö on kyllä luettu, mutta tässä edustaja Viitanen puheenvuorossa itseäni häiritsee kaikkein eniten se, että te menette nyt kilpailukyky-sopimuksen selän taakse ja toteatte, että siitä johtuen nämä sivukulut nousevat.

Arvoisa puhemies! Rinteen hallitus on tuonut tähän taloon budjetin. Joka vuosi hallitus ottaa kantaa veropolitiikkaan ja tuo sen ehdotuksen tähän taloon. Kysyisinkin nyt hallituspuolueiden kollegoilta: onko tämä budjetti nyt siis Rinteen hallituksen valmisteleva, vai onko tämä Sipilän hallituksen budjetti, jota me täällä nyt oikein käsittelemme? Te ette tunnustavanne nyt antavan ymmärrystä sille, että käytännössä teillä on ollut kaikki eväät käsissänne

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

huolehtia siitä,[Puhemies koputtaa] että palkansaajan verotus ei kiristy ensi vuonna, kuten se nyt tekee.

15.22 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun nyt sain puheenvuoron, niin voisin todeta, että minusta edustaja Viitanen täällä ihan asiallisesti kuvasi tämän tilanteen.

Minusta tämä hallituksen tuloverotusta koskeva esitys on ihan tasapainoinen. Siinä tehdään ansiotasoon ja inflaatiotarkistusasteikkoihin kaikilla tulotasoilla 3,1 prosentin muutos. Pienituloiset otetaan huomioon 200 miljoonan euron määrällä erityisesti työtulovähennyksen, eläketulovähennysten ja kunnallisverotuksen perusvähennyksen kautta. Tällä on osin tarkoitus kompensoida tätä liikennepolttoaineiden valmisteveron korotusta.

Minulla on edelleen se käsitys ja kanta, että nuo eläke- ja työttömyysvakuutusmaksujen siirrot työnantajilta palkansaajille, siltä osin kuin niitä siirrettiin, on kompensoitu jo ainakin kertaalleen.

15.23 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On helppoa puhua heti veroasiantuntijan perään tässä. Meillä on käsittelyssä tuloveroasteikko, ja on erittäin tärkeätä, että me olemme tässä keskustelussa tehneet eron tuloveroasteikon ja muiden veroluontoisten maksujen välillä.

Tässä edustaja Kiljunen hieman aikaisemmin laajensi tätä keskustelua hieman. Meillä on koko valtion budjetissa 47 miljardia verotuloja. Siitä 20 miljardia tulee itse asiassa arvonnalisäveron kautta. Nyt kun me puhumme tuloveroasteikosta, se koskee käytännössä 6:ta miljoonaa meidän verotuksestamme. Noin 12 prosenttia koko meidän verotuotostamme on tässä käsittelyssä. Tämä on erittäin tärkeä asia, ja kun tähän tehdään 3,1 prosentin inflaatiotarkistus, merkitsee se käytännössä sitä, niin kuin täällä on todettu, että samalla tulolla jää ensi vuonna enemmän käteen kuin jää tänä vuonna. Tämä muutos on ihan selkeä, mutta tähän on nyt haluttu liittää koko ajan tämä veroluontoisten muiden maksujen osuus, niin kuin tässä moneen kertaan on todettu.

Puhemies Matti Vanhanen: Siirrytään puhujalistaan. Aika moni puhuja äsken sai vastauspuheenvuoron, mutta jatketaan. — Edustaja Viitanen. — Saa peruuttaakin. [Pia Viitanen: En peruuta!]

15.24 Pia Viitanen sd: Puhemies! Olin tosiaankin siinä uskossa, että olen pyytänyt debattipuheenvuoroa, mutta kyllä minä mielelläni tässä jatkan vielä hivenen tätä keskustelua.

Ensinnäkin voin todeta edustajalle siellä perussuomalaisten joukossa, että kyllä siellä Tammelan torilla edelleen valitettavasti minulle tullaan muistelemaan, ihmettelemään sitä, että kuinka kävikään niin, että kun edellinen hallituskausi alkoi, niin perussuomalaiset ensimmäiseksi nostivat bensaveron ja hyväksyivät esimerkiksi lasten päivähoitoon ryhmäkojen suurennuksia, ja samaan aikaan kuitenkin nyt sitten Tampereella tehdään arvovalintoja sen suhteen niin, että edelleenkin, huolimatta sen hallituksen arvovalinnoista, emme näitä ryhmäkokoja nosta. Tällaista se on myös kuntatasolla, arvovalintoja tehdään, ja onneksi oikeudenmukaisuuden puolesta, kuten tässäkin esityksessä on tehty.

Puhemies! Tässä aika hyvin edustaja Kiviranta edellä vahvisti sen, minkä sanoin, ja todellakin kehoitan ystävällisesti vain, että kannattaa katsoa nyt tämä mietintö tarkkaan, kos-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

ka siellä lukee nämä faktat. Siellä on aina kerrottu vähän historiasta sekä tästä, mitä tämä nykyinen esitys aiheuttaa.

Puhemies! Mitä tulee sitten kaiken kaikkiaan tähän kokoomuksen politiikkaan — siitäkin on täällä jo jonkin verran debattia käyty — niin myös minä kuulun niihin edustajiin, jotka ihmettelevät sitä, että kokoomus täällä omissa vaihtoehtoisissaan vaatii entistä mittavampia veronkevennyksiä myös kaikkein suurimpiin tuloluokkiin ja samaan aikaan moittii vahvasti Rinteen hallituksen antamia esityksiä, joissa muun muassa parannetaan ihmisten perusturvaa, pienituloisten ihmisten asemaa. Ja samaan aikaan moititaan muuten sitten vielä esimerkiksi aktiivimallin roskiin pistämistä, ja sitten omissa vaihtoehtoisissa leikkauksia jatketaan nimenomaan työttömyysturvaan, asumistukeen, toimeentulotukeen.

No, eikö nyt tämä yhtälö jo kerro kaiken? Meillä on eri puolueita, erilaisia arvomaailmoja: toiset painottavat sitä, että yhteisiä verorahojakin tarvitaan, jotta voimme panostaa koulutukseen, oikeudenmukaisuuteen, eriarvoisuuden torjumiseen, köyhyyden vähentämiseen, ja toisilla on sitten sellainen käsitys, että okei, kyllä pienituloisia voidaan hieman kurrittaa, kunhan varmasti sitten se suurituloisen saa omansa ja jopa hieman enemmän kuin tässä ehkä suhteellisuus osoittaisi. Eli arvoeroja on. Tämäkin keskustelu sen on osoittanut.

15.27 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Tästä keskustelusta voidaan vetää ainakin muutama johtopäätös. Ensimmäinen on se, että kaikesta tästä puolustelupuheesta riippumatta, mitä täällä hallituspuolueiden kollegat ovat meille puhuneet, tosiasiassa tavallisen ahkeran työssäkäyvän suomalaisen verotus kiristyy ensi vuonna, ja sen taustalla ovat nämä veroluontoiset maksut, jotka nousevat. Ja nyt täällä hallituspuolueiden kollegat ikään kuin viittaavat kintaalla siihen siten, että teillä ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa. Totta kai teillä on ollut mahdollisuus vaikuttaa. Teillä on ollut mahdollisuus tehdä semmoinen budjetti, joka huomioi myös sen, että se tavallinen palkansaaja, kun hän tulee töistä kotiin ja hän saa palkanauhan, näkee sen, että hänen verotuksensa joko säilyy samana tai mieluummin jopa hieman kevenee. Käytännössä kaikki nämä työkalut ovat totta kai hallituksen käsissä.

Ja kun on keskusteltu siitä, pitääkö hallituksen huomioida budjettia tehtäessä myös veroluontoisten maksujen muutokset, niin siis totta kai täytyy. Olen entisessä työssäni valtiovarainministeriössä näiden asioiden kanssa useamman vuoden tehnyt töitä, ja se on aivan luonnollinen osa, että kun budjettia valmistellaan, niin sen yhteydessä käydään läpi se, millä tapaa nämä veroluontoiset maksut muuttuvat, miten se vaikuttaa eri tulotasoilla ihmisten asemaan, ja sen pohjalta kokonaisuutena arvioidaan sitä, millä tapaa veropolitiikkaa seuraavana vuonna halutaan tehdä. [Pia Viitanen: Ette usko valtiovarainministeriön laskelmia!] Mutta, arvoisa puhemies, ehkä tämä riittää nyt tästä, koska tämä lienee kaikille myös tullut selväksi.

Edustaja Viitanen täällä viittasi kokoomukseen, että me olemme kritisoineet pienituloisten aseman parantamista tai että me emme ikään kuin tätä linjaa ajaisi. Haluan nyt oikaista edustaja Viitaselle, mistä on kyse. Jos te luette kokoomuksen vaihtoehtobudjetin, niin huomaa, että me olemme esittäneet siellä pienituloisten eläkeläisten aseman parantamista, me olemme esittäneet työn verotuksen keventämistä, myös eläkeläisten verotuksen keventämistä kaikilla tulotasoilla. Meidän huolestuu, mistä koko syksy on täällä keskusteltu, liittyy siihen, että ero hallituksen ja kokoomuksen välillä on se, että te olette kiristämässä verotusta, siirtämässä kaikki työllisyystoimet pitkälle tulevaisuuteen, ottamassa lisää velkaa ja toivotte, että kaikki asiat tulevat hoidetuksi. Me olemme kertoneet avoimesti ja reh-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

disti, millä keinoilla Suomeen saadaan 60 000 uutta työpaikkaa, tämän maan talous kuntoon, jolloin voimme myös siirtää rahoitusta näihin tärkeisiin kohteisiin, voimme huolehtia siitä, että palkansaajien kannattaa jatkossakin käydä töissä ja — mikä tärkeintä — että yhä useampi suomalainen voi nousta köyhyydestä työnteolla taas parempaan asemaan. Tämä on meille olennaista ja tärkeää. [Puhemies koputtaa] Ja tämä kokoomuksen vaihtoehtobudjetti on täysin teidän käytettävissänne, ja toivomme toki, että siihen myös tartutte.

15.30 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Vielä tästä kilpailukykykysymyksestä. Se on aivan perusteltua, että julkisen sektorin palkansaajat pitävät sopimusta epäoikeudenmukaisena, koska vain heidän lomarahojaan leikattiin. Olen moneen kertaan sanonut täällä ja sanon nytkin, että jos katsottiin välttämättömäksi leikata palkansaajien lomarahoja, niin oikeudenmukaista olisi tietysti ollut leikata kaikkien lomarahoja eikä vain julkisella sektorilla työskentelevien palkansaajien lomarahoja.

Sinänsä kilpailukykykysymys on mainettaan paljon parempi. En ymmärrä, että tässäkin salissa sitä pidetään suunnilleen kirosanana ja samoin tuolla työntekijäjärjestöissä ainakin niiden johtajien toimesta. Tosiasia on se, että kilpailukykykysymys myötävaikutti siihen, että Suomeen saatiin tuhansia, itse asiassa kymmeniätuhansia, uusia työpaikkoja. [Kimmo Kiljunen: Eiköhän se ollut kansainvälinen talousbuumi!] — En väitä, että 140 000, se olisi liikaa laskea kaikki työllisyyden parantuminen viime vaalikaudella kilpailukykykysymyksen piikkiin, mutta voitaneen olla yksimielisiä siitä, edustaja Kiljunen, että ainakin tuhansia. Ja minä luulen, että voitaisiin olla yksimielisiä jopa siitä, että jopa kymmeniä tuhansia uusia työpaikkoja saatiin Suomeen sen ansiosta, että tehtiin kilpailukykykysymys. [Kimmo Kiljunen: välihuuto] No, kun näin on, niin luulisi, että täällä porukat yli puoluerajojen toteaisivat, että se oli hyvä sopimus, kun työttömät saivat töitä, työttömien lapsiperheiden isät ja äidit saivat töitä, mutta ei kelpaa, kun ei työttömyysturvaa korotettu. Se on demareille tärkeämpää kuin se, että ihmiset saavat töitä.

No, sitten täällä edustaja Viitanen jatkaa sitä vanhaa mantraansa, että kokoomus tässä pakotti — voi, voi. Oliko se nyt niin, edustaja Viitanen, että kokoomus se pakotti kansanedustaja Viitasenkin täällä eduskunnassa viime kaudella asettumaan kilpailukykykysymyksen kannalle? Miten se kokoomus, edustaja Viitanen, onnistui tekemään sen, että se pakotti teidätkin ja koko teidän puolueenne asettumaan kilpailukykykysymyksen kannalle? [Pia Viitanen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Sen jälkeen, puhemies, haluan vielä todeta, että tämä on hyvin akateemista keskustelua, mitä tohtori Lindén ja edustaja Suomela kävivät siitä, että ei verotus kiristy. Ei, verotus ei kiristy, mutta ne ovat ne veroluonteiset maksut, jotka nousevat. Eihän tavallinen palkansaaja todellakaan mieti, kun hänelle jää palkasta vähemmän käteen, ei hän mieti, paljonko tästä johtuu veroasteikosta ja paljonko johtuu veroluonteista maksuista. [Heikki Vestman: Niinpä, juuri näin!] Tämä hallitus kiristää tavallisten keskituloisten ja jopa pienituloisten palkansaajien verotusta juuri sen vuoksi, että se jättää kompensoimatta nämä maksukorotukset, jotka todellakin johtuvat kilpailukykykysymyksestä — en ole sitä ollenkaan kiistämässä.

Mitä tulee kokoomuksen budjettilinjaan, niin, edustaja Viitanen, me emme ole leikkaamassa näistä hyvistä kohteista, koulutuksesta ja muualta. Tutustukaa meidän vaihtoehtobudjettiimme, niin huomaatte, että voidaan samanaikaisesti toimia, kuten esitämme.

15.33 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Täällä käydään periaatteellista keskustelua sosiaaliturvan tasosta ja siitä, miksi sosiaaliturva on olemassa. Minä kuuntelen näitä edustaja Viitasen puheenvuoroja hiukan pahoilla mielin, samalla tavalla kuin minä olen kuunnellut koko tätä asiaa koskevaa keskustelua, koska pitäisihän sen olla meille kaikille selvää tässä salissa — ja Suomessa melkein kaikille on selvää — että hyvän sosiaaliturvan tason ja toisaalta työllisyyden välillä on vaikea valinta, trade-off, ristiriita. Me haluamme tietysti ylläpitää hyvää sosiaaliturvaa kaikissa Pohjoismaissa, mutta samalla meidän pitäisi olla tietoisia siitä — ja kyllä minä luulen, että tekin itse asiassa olette tietoisia siitä — että se synnyttää työnteon kannustinongelmia, jotka Suomessa ovat merkittäviä ja merkittävämpiä kuin muissa Pohjoismaissa. Tämä on eräänlainen pohjoismaisen politiikan perusristiriita.

Me olemme nyt meidän varjobudjetissamme ratkaisseet sitä pikkiriikkisen eri tavalla kuin te, [Kimmo Kiljunen: Aika lailla eri tavalla!] kuitenkin niin, että meidän näillä aika pienillä sosiaaliturvan kiristyksillämme saadaan eduskunnan ekonomistien laskelman mukaan merkittäviä työllisyysvaikutuksia. Eihän tämä meidän vaihtoehtobudjettimme siitä johdu, että me jotenkin haluaisimme köyhdyttää ihmisiä tai jotain sellaista kuin te annatte ymmärtää. Se, että te annatte sen kuvan, että tätä koko ristiriitaa ei olisi ja tämä olisi vain hyvien ja pahojen ihmisten välistä kinastelua, minun mielestäni saa suomalaisten silmissä koko eduskunnan näyttämään aika hölmöltä. Ihan kuin me emme tietäisi, mistä tässä oikeasti on kysymys. Suomessa on merkittäviä työnteon kannustinongelmia. Ne ovat totta puhuen merkittävämpiä kuin muissa Pohjoismaissa, ja senpä takia meillä on myös pysyvästi korkeampi työttömyys Suomessa. Suomen rakenteellinen työttömyyshän on arvioitu jonnekin 7 prosentin pintaan tutkimuslaitosten toimesta, ja nämä työnteon kannustinongelmat ovat yksi ihan keskeinen tekijä tässä. Voitaishiinko tästä edes puhua aikuisten kesken ja ymmärtää tämä sosiaaliturvan tason ja työllisyyden välinen ristiriita?

Lopuksi, jos tätä pikkusen akateemista keskustelua työnantajamaksuista saa jatkaa, voisi todeta sen, että tutkimus sanoo kuitenkin aika yksiselitteisesti sen, että näillä maksuvastuun muutoksilla työnantajilta palkansaajille tai toiseen suuntaan ei ole pitkän aikavälin työllisyysvaikutuksia, vaan ne näkyvät sitten pitkällä aikavälillä lähinnä palkoissa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Viitanen on haastettu niin moneen kertaan, että vastauspuheenvuoro hänelle. Hänen jälkeensä palataan puhujalistaan.

15.36 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mukavaa, että saa vastata. — Ensin edustaja Zyskowitzille, joka on kovin riidanhaluisella tuulella nyt, sanon nyt kolmannen kerran, että kyllähän se kilpailukyky sopimus kuitenkin tuli tuossa muodossaan siitä, että kokoomus toi nämä pakkolakiuhat pöytään ja sitä kautta sitten uhkailtiin ennalta kuulumattomalla tavalla palkansaajia esimerkiksi tällaisilla erilaisilla heikennyksillä ja leikkauksilla. [Ben Zyskowitz: Kuka teitä painosti?]

Mitä tulee sitten edustaja Vartiainen äskeiseen puheenvuoroon, niin sehän kuulutti tätä aikuisten oikeesti -terminologiaa, ja sanoisin kyllä ihan juuri tällä samalla terminologialla, että kuka uskoo — kuka uskoo — että sillä, että kurjistetaan työttömiä ja säädetään aktiivimalleja, ratkaistaan Suomen työllisyysongelma ja työllistetään työttömiä. Kyllähän nyt jo selvisi, että aktiivimalli oli kurjistamismalli, se oli leikkausmalli, se ei työllistänyt, ja jos joku nyt haluaakin väistämättä uskoa siihen, että vain leikkaamalla ihminen työllistyy, niin

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

minäpä en usko. Minäpä väitän myöskin jopa, Vartiainen, että ei silläkään, että pienituloisten toimeentuloa parannetaan, työttömyyttä pahenneta. Päinvastoin sillä tehdään inhimillisyyttä elämään, ostovoimaa kansalle ja sitä kautta elinvoimaa talouteen.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan.

15.37 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Ihan muutama kommentti tähän käytyyn keskusteluun:

Ensinnäkin näistä veronluontoisista maksuista: totta kai on ihan selvää, että kun veronluontoiset maksut nousevat, niin sitä kautta sitten pienenee kansalaisen käteenjäävä tulo, ja siinä mielessä kansalainen ei todellakaan katso sitä, tapahtuuko tämä verotuksen kautta vai veronluonteisten maksujen kautta.

Täällä on käyty myös hyvää keskustelua sosiaaliturvan tasosta, ja kyllä on ymmärrettävää, että tämä sosiaaliturvajärjestelmä luo itsessään kannustinloukkuja, jos samanaikaisesti kun sosiaaliturvan tasoa nostetaan, niin kuin tämä hallitus on tekemässä, ei pystytä huolehtimaan myös verotuksen ja toisaalta palkkatulon ja sosiaaliturvan yhteensovittamisesta niin, että se yhteensovitettuna on edelleenkin kannustavaa työpaikkojen vastaanottamiseen. Samanaikaisesti on pidettävä huoli myös siitä, että sitten yrityksillä on kannustimia tarjota niitä työpaikkoja. Muutoin todellakin joudutaan siihen tilanteeseen, että erilaiset kannustinloukut nousevat niin teoriassa kuin todellisuudessaakin. Tämän takia kristillisdemokraatit ovat olleet esittämässä jo pitkään tätä kannustavan perusturvan mallia, jotta me voisimme huomioida sekä verotuksen, sosiaaliturvan että palkkatulon yhteensovittaminen. Tämä on kaikkein keskeisimpiä uudistuksia silloin, kun me mietimme, millä tavalla pystytään saamaan kannustinloukut meidän järjestelmästäme pois, ja tämä on todella tärkeää, kun mietitään pohjoismaisen hyvinvointimallin tulevaisuutta.

No, ehkä muutama sana sitten näistä, mitä täällä on vastalauseissa nostettu esille, sellaista vähennyksistä, joita myöskin kristillisdemokraatit omassa vaihtoehtobudjetissaan ovat olleet tukemassa ja kannattamassa:

Elikä ensinnäkin lapsivähennys, joka on siltä ajalta, kun kristillisdemokraatit olivat hallituksessa. Silloin olimme luomassa tätä lapsivähennystä, ja meidän mielestämme lapsivähennys kannattaisi palauttaa, koska tämä on ehdottomasti sellainen verotuksellinen keino, jolla pieni- ja keskituloisia lapsiperheitä voidaan verotuksen kautta olla tukemassa.

Kotitalousvähennyksen leikkaus tulisi poistaa kokonaan, koska kotitalousvähennyksellä on vaikutusta paitsi harmaaseen talouteen, myöskin sitten juuri siihen, että tällaiset pienet yritykset, yhden kahden hengen yritykset, pystyisivät enemmän palkkaamaan työntekijöitä.

Kolmantena se, mikä nyt ei näissä vastalauseissa tule esille mutta on hallituksen esityksessä: eläketulovähennyksen korottaminen. Tämä on tärkeä, ja kristillisdemokraatit olisi tekemässä tähän suuremmankin korotuksen juuri sen takia, että jokainen hallitushan vuorollaan on kyllä ollut nostamassa takuu- ja kansaneläkettä, ja se on tietysti hyvä, mutta tässä tahtoo käydä niin, että pienimpien työeläkkeitten saajien kohdalla se ikään kuin kannustin siihen, että heidän työurallaan on ollut joku merkitys, alkaa käydä aika vähäiseksi. Elikä kohta meillä takuueläke rupeaa nousemaan suurin piirtein samoille tasoille kuin pienimmät työeläkkeet, ja eläketulovähennys olisi sitä kautta äärimmäisen tärkeä tapa [Puhemies koputtaa] verotuksellisesti helpottaa näitten ihmisten asemaa.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

15.41 Veikko Vallin ps: Arvoisa puhemies! Kuten tiedämme, yhä useammat koulutetut suomalaiset muuttavat ulkomaille monista syistä, ja yksi niistä on parempi palkka ja matalampi verotus. Suomi ei ole erityisen houkutteleva maa hyvätuloisillekaan juurikin korkean työn verotuksen takia. Korkea verotus myöskin karkottaa yrittäjiä muihin maihin.

Edustaja Suomela sanoi, että tuloveroprosentilla ei olisi merkitystä työelämässä. Väitän, että verotuksella on suuri merkitys työelämässä. Suomen pitäisi alentaa työn ja yrittäjyyden verotusta kaikissa tuloluokissa. Vain sitä kautta Suomen veto- ja pitovoima parane. Hallituksen pitäisi ymmärtää, että veroja korottamalla Suomesta tulee entistä luotaantumattomampi niille osaajille, joita Suomi nyt tarvitsee.

15.42 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Täällä on monia hyviä puheenvuoroja käytetty, mutta nyt vähän jään ihmettelemään erityisesti edustaja Viitasen puheenvuoroa. Hän on verojaoston puheenjohtaja, [Eduskunnasta: Tuntee asian!] ja hän ei nyt ole nostanut esille ollenkaan näitä yrittäjävähennyksen ja metsälahjavähennyksen asioita, joita te niin julmasti vastustitte vielä puoli vuotta sitten. Mihin ne ovat hukkuneet? Johdonmukaisuus vaatisi, että nostaisitte ne esille. Me tosin kannatamme tätä yrittäjävähennystä ja pidämme sitä erittäin tärkeänä, [Pia Viitanen: Miksi te sitten haluatte sen nostaa esille?] koska me olemme yrittäjäystävällinen työväenpuolue.

Arvoisa puhemies! Täällä on nostettu esille nämä eräät määrärahakysymykset, esimerkiksi arvonlisävero, joka ei tässä nyt kyllä ole esillä sinänsä. Arvonlisäveron rajan nostaminen edellyttää Euroopan unionin myönteistä suhtautumista asiaan, ja sen tähden asia ei voi vuoden alusta edes tulla voimaan, [Pia Viitanen: Eivät kai perussuomalaiset pelkää Euroopan unionia?] mutta se siitä.

Omaishoidon osalta hämmästelen syvästi sitä, että nyt hallitus huonontaa omaishoitajien asemaa ja tätä verotuksellista kohtelua. Meillä on tavoitteena, että omaishoidon tuki saataisiin verovapaaksi. Se voitaisiin tehdä esimerkiksi nyt niin — tässä emme tosin vastalauseita esitä, mutta itse pidän mahdollisena ja järkevänä — että annettaisiin omaishoidon tuesta esimerkiksi 30 prosentin verovähennys, johon se meidän määrärahamme riittäisi, ja näin edeten päästäisiin siihen suuntaan, että omaishoitoa todella arvostettaisiin. Se on äärettömän tärkeä osa meidän järjestelmäämme, mutta se on hoitajille ja hoidettaville erittäin raskas. Sen tähden toivoisin, että hallituskin siihen asiaan vakavasti paneutuisi.

Sitten ihan tästä peruslinjasta verotuksessa: Täällä kokoomus ei ole tuonut ihan rehellisesti tai avoimesti esille omaa linjaansa. Nimittäin kokoomuksen vaihtoehto kyllä merkitsee köyhien ihmisten lisääntymistä ja hyvin rikkaiden menestymistä tässä veromallissa. Perussuomalaisille lähtökohta on se, että pieni- ja erityisesti keskituloiset saisivat kevenystä verotukseensa ja näin saataisiin pureuduttua työllisyyteen. Aivan toisin kuin edustaja Suomela sanoi, niin me lähdemme siitä, niin kuin edustaja Vallin äsken mainitsi, että kyllä verotuksella ja näillä maksuilla on oleellinen merkitys työllistymisessä, sekä [Puhemies koputtaa] työn vastaanottamisen kannattavuudessa että ihmisten toimeentulossa, niillä tuloilla, mitkä he saavat.

15.45 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Marttinen — ja kokoomuslaiset täällä jo aikaisemminkin — ovat käyttäneet hienoja ilmaisuja. He ovat vahvasti — niin kuin he sanoivat — tavallisten ja ahkerien suomalaisten puolella, ja sitten tulee se pitkä tarina. [Heikki Vestman: Kyllä! — Juhana Vartiainen: Hyvin sanottu!] Tämä vaikuttaa hyvältä asialta. Minä haluan kertoa teille, että hallituksemme on ilman muuta tavallisten, ah-

kerien, lapsia rakastavien, äidilleen kukkia vievien, veteraaneja muistavien suomalaisten puolella. 70 prosentilla näistä suomalaisista — kerron, ottakaa ne kaikki epiteetit siinä huomioon — tulevat käteen jäävät tulot tämän budjettiesityksen kautta paranemaan. Eli me aidosti rakastamme näitä ihania, tavallisia suomalaisia, jotka ovat myöskin ahkeria, ja tämä on otettava lähtökohdaksi.

Edustaja Vartiainen halusi älykkäämpää keskustelua. Hän oli sitä mieltä, ettei pitäisi puhua sillä tasolla, että täällä on hyviä ja pahoja, vaan pitäisi puhua ihan vakavasti siitä, mikä on sosiaaliturvan ja työn välinen mahdollinen ristiriita. Tästähän te puhuitte. Minäkin olen kyllä samaa mieltä, että on turha leimata ketään erityisesti hyväksi tai pahoiksi, kun me käymme poliittista debattia, mutta haluaisin sanoa, että kokoomus on kieltämättä hyvä suurituloisten kannalta. Ehdottomasti te olette suurituloisten asianajajia täällä, ja te olette hyviä heidän kannaltaan. Me yritämme olla hyviä tämän suomalaisten valtaenemmistön kannalta. Me haluamme oikaista tulonjakoa tässä yhteiskunnassa, ja sen takia me erityisesti painotamme verohelpotuksia muun muassa pienituloisille ja keskituloisille ihmisille. Tämä on meidän lähtökohtamme. Jos te nostatte esiin tämän työn ja sosiaaliturvan välisen ristiriidan, niin meillä on olemassa maita, edustaja Vartiainen, meillä on olemassa maita — ja voin ruveta teille luennoimaankin niistä, jos te haluatte — joissa sosiaaliturvajärjestelmää ei ole käytännössä ollenkaan, se on nollatasolla. Jos te tavoittelette sitä ja kuvittelette, että siellä kaikki tekevät töitä — monet tekevätkin töitä, kun on pakko tehdä töitä, kun ei mitään muuta tukea yhteiskunnassa ole ja lähes nollapalkoilla tehdään, dollarilla päivässä tullaan toimeen ja niin edelleen. Tämä on se yhteiskunta, jos te haluatte sen äärimmilleen viedä, joka on siellä päässä. Me emme halua, kuten täällä ovat monet edustajat todenneet, ikään kuin työllistää sitä kautta, että me kuritamme työttömiä ja leikkaamme toimeentulotukea. Me emme halua sitä tehdä, kun me puhumme silloin kaikkein haavoittuvimmista suomalaisista ihmisistä. Meidän täytyy heidänkin elintasonsa turvata jollekin tasolle. Me haluamme työllistää — haluamme työllistää, uskokaa se — mutta emme näiden kaikkein pienituloisimpien kustannuksella.

15.48 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Minusta on ihan hyvä, että kokoomuksenkin edustajat täällä nyt tällä kertaa — toisin kuin muistaakseni noin kuukausi sitten — korostivat sitä, että kyllä tuloveroasteikko ja veroluontoiset sosiaaliturvamaksut ovat eri asia. On myös toki aivan totta, että yhdessä ne sitten siihen käteenjäävään tuloon vaikuttavat, mutta ne ovat eri asia. Täällä ollaan käyty jo moneen kertaan läpi niiden historia, ja nyt me olemme käsittelemässä tuloveroasteikkoja. Ja niin kuin todettiin, sinne ollaan tekemässä 3,1 prosentin inflaatiotarkistus, mikä on käytännössä sama asia kuin tuloveron aleneminen sen vaikutuksesta. Eli samasta tulosta maksetaan ensi vuonna tätä vuotta vähemmän veroa sen takia, että sitä tuloveron inflaatiotarkistusta tehdään 3,1 prosentin verran.

Mutta me olemme täällä puhuneet myös hyvinvoinnin rahoittamisesta, ja nyt itse korostin siinä lyhyessä debattipuheenvuorossani sitä, että progressiivinen tulovero muodostaa meillä 6 miljardin euron verotuoton. Valtion keräämät verotulot yhteensä ovat 47 miljardia euroa. Kun siihen lisätään kuntaverot ja sitten sosiaaliturvamaksut, me puhumme 95 miljardista eurosta, ja se on se 42 prosenttia, joka muodostaa veroasteen meidän koko bruttokansantulostamme, 230 miljardista. Juuri nyt Pohjoismaat ovat tämmöisillä tasoilla — 42, 43, 44. Me olemme Suomessa olleet silloin 90-luvun laman aikoina ja sen jälkeen korkeammalla tasolla, ja minusta tämä 42 prosenttia on kohtuullisen korkea taso. Se on OECD-maiden kuudenneksi korkein, mutta se on juuri se taso, jolla me voimme ylläpitää

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

niitä asioita, joissa me sitten toisaalta niissä rankingeissa sijoitumme aina sinne viiden tai kolmen parhaan maan joukkoon, viime aikoina sitten jopa sinänsä vaikeasti määriteltävän onnellisuuden kärkimaaksi, mutta tällainen yleinen turvallisuus ja hyvinvoinnin taso täällä meillä Suomessa on.

Ja ihan viimeisenä kommenttina vielä tästä kannustavuudesta: Minusta se, mitä edustaja Vartiainen totesi tutkimukseen perustuen, ei varmaan sinänsä ole väärin enkä sitä kiistä, mutta otan aivan tällaisen arkikokemuksen esimerkiksi. Tässä edustajakollegat tietänevät tausta-ammattini: olen tehnyt pitkään lääkärin töitä, ja se on käytännössä tarkoittanut sitä, että palkkatulotaso on ollut suhteellisen hyvä. Silloin, kun meidän progressiivinen verotuksemme oli kireämpää, lääkärit eivät tehneet vähemmän ylitöitä, vaan itseasiassa he tekivät niitä enemmän kuin tänä päivänä. Eli ei se ole ollenkaan yksiselitteinen asia, että jos meillä on tietyntasoinen veroaste, niin se vähentää sitä ylimääraisten töiden tekemistä, vaan [Puhemies koputtaa] tällä hetkellä näitä pyritään kiertämään erilaisin keinoin, niin kuin täällä jo muun muassa edustaja Viitanen ja edustaja Kiljunen ovat tuoneet esille.

15.51 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Kyllä todella tässä salissa tarvitaan ahkeruuden puolustajia tänään. [Pia Viitanen: Se on totta!] Toden totta, suomalaisten pitäisi saada pitää entistä suurempi osuus oman työnsä hedelmistä itsellään. Hallituspuolueet mainostavat täällä kevennyksiä, mutta todellisuudessa kyse on kiristyksistä. Puhutaan asioista niiden oikeilla nimillä. Rinteen hallitusohjelma ei palkitse ahkeruudesta, koska palkansaajalle jää ensi vuonna vähemmän käteen. On hallituksen valinta olla kompensoimatta sivukulujen nousua palkansaajille. Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä todetaan tämä suoraan. Työn verotus kiristyy esityksen mukaan kokonaisuutena katsottuna noin alle 14 300 euroa sekä yli 24 000 euroa vuodessa ansaitsevilla. Siis lähes jokaisella palkansaajalla kiristyy työn verotus ensi vuonna, myös pienituloisilla. Ja aina vaan täällä mainostetaan, että verotus kevenee, kun se kiristyy. Työn verotus kiristyy, tämä on fakta.

Arvoisa puhemies! Ihmiset osaavat toden totta laskea, kannattaako työ. Jo reilulla keskiansiolla palkansaajalle jää nykyisin käteen tienaamastaan lisäeurosta alle puolet. Kannattaako tämä työn himoverotus? Kannattaako se? Ei kannata. Onko tämä oikeudenmukaista? Ei ole. Tässä ei ole sanalla sanoen mitään järkeä. Työn verotusta on kevennettävä. Jos halutaan Suomeen enemmän työtä, sitä pitää verottaa vähemmän. Jos kotiin on houkuttelevampaa ja kannattavampaa jäädä oleilemaan kuin mennä töihin, kotiin myös jäädään. Ei kannata aliarvioida ihmisten laskutaitoa. Veronmaksajain Keskusliiton arvion mukaan keskituloinen kahden palkansaajan perhe menettää ensi vuonna 320 euroa pelkästään työn verotuksen kiristymisen vuoksi. Kaiken päälle kotitalousvähennysleikkuri sivaltaa, ja tämä osuu erityisesti lapsiperheisiin ja senioreihin. Kokoomukselle ei käy se, että ahkeria kuritetaan, vieläpä tilanteessa, jossa Suomi tarvitsee kaikki työtunnit. Nostan edelleen esille kokoomuksen vaihtoehtobudjetin Virtasen esimerkkiperheen, jossa on kaksi mediaanipalkkaista vanhempaa ja joka käyttää keskimääräisen kotitalousvähennyksen. Tälle perheelle jäisi kokoomuksen vaihtoehtodossa työstä käteen 670 euroa vuodessa enemmän kuin mitä Rinteen hallituksen budjetti tarjoaa. Se on paljon rahaa.

Arvoisa puhemies! Lisäksi nostan esiin ongelman, joka liittyy alun perin väliaikaiseksi tarkoitettuun solidaarisuusveroon eli korotettuun korkeimpaan valtion ansiotuloerotuksen progressioportaaseen. Onko mikään Suomessa niin pysyvää kuin väliaikainen vero? Solidaarisuusvero on tosiasiaa epäsolidaarisuusvero, ja se pitää poistaa. Alun perin tämä epäsolidaarisuusvero kohdistui yli 100 000 euroa ylittäviin vuosituloihin. Sittemmin se on

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

laskettu koskemaan yhä alempia vuosituloja: ensin 90 000 euroa vuodessa, minkä jälkeen se on vakiintunut noin 72 000—76 000 euron vuosituloihin. Alarajan lasku siis lisää vero-
raippaa entistä useammalle. Keskimääräinen korkein rajaveroaste eli lisätuloista maksetta-
va vero on tänä vuonna 57,2 prosenttia ennen työnantajan sivukulujen huomioimista. Kan-
nattaako työnteko, kun lisätuloista viedään noin 60 prosenttia? Ei kannata palkansaajien
mukaan. Esimerkiksi tässä Akavan viime vuoden kyselyssä puolet vastaajista koki, ettei-
vät he ole osittain tai ollenkaan kiinnostuneita nykyistä vastuullisemmista työtehtävistä,
sillä työtaakan kasvaessa ansiot eivät verotuksen vuoksi kasva tarpeeksi. Ja nyt hallitusoh-
jelman mukaan epäsolidaarisuusveroa on tarkoitus jatkaa koko vaalikauden ajan.

Arvoisa puhemies! Tosiasia on se, että Suomessa työtä verotetaan kansainvälisestikin
katsoen ankarasti. OECD:kin on huomauttanut, että Suomessa työn verotuksen verokiila
on hyvin korkea. Järjestö suosittaa Suomea laskemaan järjestelmällisesti työn verorasitus-
ta kasvun tukemiseksi. Lisäksi Lundin yliopiston tutkijan vuonna 2017 tekemän tutkimuk-
sen mukaan Suomen korkeimmat marginaaliveroasteet sijaitsevat niin sanotun Laffer-käy-
rän verotuoton maksimoivan lakipisteen oikealla puolella. Suomeksi tämä tarkoittaa sitä,
että käytännössä työn korkeiden sivukulujen sekä korkean verotuksen vuoksi erityisesti
korkeimmilla tuloporoilla verotuotot jopa laskevat veroprosenttia korotettaessa. Tämän
tutkimuksen mukaan Suomessa korkeimmilla veroasteilla laskennallinen pienen vero-
nalennuksen itserahoitusaste on 123 prosenttia. Eli käytännössä solidaarisuusveron laske-
minen staattisessa laskelmassa 10 miljoonalla eurolla toisi dynaamisten vaikutusten jäl-
keen 12,3 miljoonaa euroa lisää verotuloja. Siis solidaarisuusveron laskeminen lisäisi ve-
rotuloja. Suomessa on sanonta ”kateus vie kalatkin vedestä”, ja tämä pätee myös verotuk-
seen. Jätimme edustaja Heikkisen kanssa epäsolidaarisuusveron jatkamisesta kirjallisen
kysymyksen viime perjantaina.

Arvoisa puhemies! Työn pitää olla aina kannattavaa, ja ahkeruudesta pitää palkita. Sil-
loin kaikki voittavat, niin puurtava ihminen kuin valtion kassa.

15.57 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Täällä on pidetty hyviä puheita, ja pää-
osin ne ovat tulleet tuolta salin vasemmalta laidalta. Edustaja Lindén muun muassa kom-
mentoi näitä taulukkomuutoksia, indeksimuutoksia. Se on todellakin niin, että näitä taulu-
koita muutetaan sen mukaisesti, miten ansiotasot ovat nousseet. Tosiasia on se, että vaikka
näitä moititaan, oppositiosta ei ole tullut vastaesitystä, eli ne on yleisesti hyväksytty.
Aika monen vuoden ajan on toteutunut tämä tapa, että nämä taulukkomuutokset tehdään
ansiotasomuutosten mukaisesti.

Enemmän minun mielestäni pitäisi puhua pienituloisuusasteesta, ja tässä täytyy antaa
hallitukselle tunnustusta siitä, että hallitusohjelma ja tämä ensi vuoden budjetti vähentävät
pienituloisia Suomesta 20 298 henkeä. Tämä paljastuu eduskunnan laskentapalvelun teke-
mästä laskelmasta. Meidän vaihtoehtobudjettimme vähentää 1 080 lasta pienituloisuudes-
ta. Sitten kun taasen katsoo ne laskelmat, mitä on tehty kokoomuksen vaihtoehtobudjetis-
ta, niin kokoomuksen vaihtoehtobudjetti taas lisää pienituloisuutta 28 201 hengen osalta.
Yli 65-vuotiaitten henkilöitten osalta 2 168 henkilöä muuntuu pienituloiseksi. Kokoomuk-
sen vaihtoehtobudjetti lisää Suomeen myöskin 14 585 pienituloista naista. Nämä ovat aika
isoja lukemia.

Sitten kun pohdittu niitä työllisyysvaikutuksia, mitä vaihtoehtobudjeteissa on, niin tosi-
asiassahan on tilanne se, että hallituksella ei ole vielä esittää omaa työllisyysohjelmaa.
Meiltä oma ohjelma on tulossa ensi vuonna, luultavasti siinä kehyspäätösten aikana noin

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

suunnilleen. Tavoite on tehdä noin 80-kohtainen työllistämishjelma. Kokoomuksella oma työllistämishjelma toki oli, mutta on vähän hankala ajatella niin, että suhteutetaan vain sitä, että yhdellä puolueella on työllistämishjelma — hallituksella ei ole omaa, eikä meillä ole omaa — ja sitten sanotaan, että okei, suhteessa hallitukseen meidän ohjelmalla tulee niin ja niin monta työpaikkaa lisää. Minun mielestäni sitten vasta, kun kaikilla puolueilla ja hallituksella on kai omat työllistämishjelmat esittää, oikeasti tosiasiaa voidaan katsoa, mitkä ne vaikutukset tässä ovat. Ei minulla muuta.

16.00 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Tuossa aiemmassa puheenvuorossani taisin todella sanoa, että kiky-sopimus olisi tuonut 140 000 uutta työpaikkaa. Ei tietenkään ole niin, että kiky-sopimus olisi tuonut niitä kaikkia, mutta varmasti olemme yksimielisiä siitä, että merkittävän määrän se toi yhdessä muiden tekijöiden kanssa. Tästä on tietysti kiitos annettava työmarkkinaosapuolille, erityisesti SAK:lle, Akavalle ja STTK:lle, jotka olivat siinä osapuolina yhdessä EK:n ja KT:n kanssa muun muassa. Eli sillä oli myönteinen vaikutus, ja sen suuruutta voimme toivottavasti arvioida vielä joskus.

Nytkin on tärkein asia se, että näillä verouudistuksilla, veromuutoksilla saadaan uusia työpaikkoja luotua nimenomaan elinkeinopuolelle vientiin ja jalostuksen puolelle myös palveluihin. Siinä mielessä tietysti tätä kokonaisuutta on arvioitava. On todella tärkeää, niin kuin täällä joku on sanonut, että verotus on pitkäjänteistä. Mutta ei pitkäjänteisyyskään saa estää sitä, että teemme sellaista veropolitiikkaa, joka vahvistaa suomalaista kansantaloutta, työllisyyttä sen osana ja parantaa ihmisten ostovoimaa ja tietysti erityisesti niiden ihmisten ostovoimaa, joilla siitä on puute, jotka eivät työllään tule toimeen sen tähden, että verotus vie siitä liian suuren osan.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten vastalauseessa on otettu esille myös tämä eläketulokysymys, eli siinä todetaan, että eläketulojen verotus nousee työtuloja korkeammaksi jo hyvin maltillisissakin eläkkeissä. No, meillä on esitys. Toivon, että edustaja Kimmo Kiljunen erityisesti miettii tätä, kun äänestää 101 §:stä huomenna, [Kimmo Kiljunen: No niin!] että eläkeläiset maksavat monessa tuloluokassa enemmän, korkeampaa veroa kuin palkansaajat vastaavasti. Meillä on esitys, että tähän tulisi ensi vuonna korjaus. Olette varmaan samaa mieltä.

Arvoisa puhemies! Toinen on tämä kotitalousvähennys, josta haluan todeta, että meillä on esitys, että sitä kehitetään eikä pureta niin kuin hallitus on ajamassa. Sillä on suuri merkitys harmaan talouden kannalta. Esimerkiksi sosiaalidemokraattien oppositioaikana varjobudjetit tai vaihtoehtobudjetit sisälsivät aina merkittäviä panostuksia harmaan talouden torjuntaan. Nyt te olette unohtaneet sen kokonaan ja jopa viette sitä väärään suuntaan kotitalousvähennyksen osalta. Sehän tuottaa verotuloja valtiolle ja kunnille, kun harmaa talous vähenee ja saadaan nämä osat, mielellään vielä nykyistä laajemmin, kotitalousvähennyksen piiriin.

16.03 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Vähämäki kehui kehumallakin hallitusta, ja se itse asiassa vahvistaa käsitystäni siitä, että tämän salin laidat ajattelevat taloudesta oikeastaan aivan samanlaisilla tavoilla. [Toimi Kankaanniemi: No ei ihan!] Mutta siihen me kokoomuksessa emme kyllä suostu, että jäisimme odottelemaan hallituksen työllisyystoimia ennen kuin me ryhdymme esittämään omiamme.

Tähän mennessähän hallituksen esittämät työllisyysreformit ovat riippumattomien ekonomistiarvioiden mukaan tukevasti miinuksella. Ihan varmasti on niin, että me aiomme

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

esittää vastedeskin omia reformejamme, olemme niitä jo esittäneet, emmekä jää odottelemaan tätä hallituksen prosessia, josta ei ilmeisesti ole vielä minkäänlaisia tuloksia vähään aikaan odotettavissa.

Olin toivonut täällä vähän tietopohjaisempaa keskustelua eri maiden sosiaaliturvajärjestelmistä, ja ehkä edustaja Kiljunen halusi siihen haasteeseen vastata, mutta se tapa, jolla hän sen teki, oli se, että hän alkoi puhua maista, joissa ei ole sosiaaliturvaa ollenkaan. No, tämäkään ei nyt taida olla sellaista keskustelua, joka saisi eduskunnan näyttämään jotenkin järkevältä ja aikuiselta Suomen kansalaisten silmissä. [Kimmo Kiljunen: Se on se ääripää!] Meillähän on ihan erinomaisia esimerkkejä näissä naapurimaissa. Ruotsi, Tanska ja Norja ovat kaikenlaisissa hyvinvointirankingeissa samalla tasolla tai parempia kuin Suomi, mutta niissä on kaikissa meitä vaativampi sosiaaliturva, velvoittavampi sosiaaliturva ja myös joustavammat työmarkkinat. Se tarkoittaa sitä, että näissä maissa hyvinvointimenojen rahoitus on kestäväällä tolalla, kiitos juuri joustavampien työmarkkinoiden ja velvoittavamman sosiaaliturvan.

Vaikka täällä kuinka käytetään sydäimestä tulevia puheenvuoroja hyvän sosiaaliturvan puolesta, minusta sen pitäisi olla aika pysäyttävä tosiasia, että me olemme tällä hetkellä julkistaloudellisesti konkurssiuralla. Se on se meidän kestävyysvajeemme. Me emme kykene näitä enää ensi vuosikymmenellä rahoittamaan, ja senhän takia meidän tätä työmarkkinoiden joustavuutta [Pia Viitanen: Mistä ne veronkevennysvarat?] ja sosiaaliturvan velvoittavuutta täytyy miettiä.

Täällä on kysytty hieman teatraalisesti — Pia Viitanenkin kysyi — kuka uskoo sosiaaliturvan leikkausten lisäävän työllisyyttä. No, ekonomistit uskovat, eduskunnan tietopalvelu uskoo ja itse asiassa Rinteen hallituskin uskoo. Täällähän on seuraavaksi kahden pykälän päässä esityslistalla nimenomaan sosiaaliturvaa kiristävä ehdotus, jossa nostetaan ansioturvan lämpäpäivien ikärajaa. Se nimenomaan poistaa yhdeltä ryhmältä ansioturvan, [Puhemies koputtaa] joka sillä muuten olisi. [Puhemies: Aika!] Ja ihan samoilla menetelmillä on Rinteen hallitus arvioinut sen lisäävän työllisyyttä.

16.06 Kim Berg sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Piirainen nosti aiemmin tässä keskustelussa jo esille, että julkisuudessa on ollut erilaisia laskelmia, mitä tulee hallituksen veroesityksiin. Koska edustaja Vestman nyt edelleen näyttää viittaavan puheenvuoroissaan Veronmaksajain Keskusliiton laskelmiin, ajattelin asiasta vielä muutaman sanan sanoa.

Valtiovarainministeriön laskelmassa on otettu huomioon kattavasti tuloihin ja veroihin kohdistuvat, päätetyt muutokset ja kaikki suomalaiset, palkansaajien ohella myös eläkeläiset. Se osoittaa, että 70 prosentilla suomalaisista ostovoima kasvaa ensi vuonna. Veronmaksajien laskelmissa taas ei ole huomioitu eläkeläisiä eikä vero- ja etuusmuutoksia kattavasti, joten laskelmat kuvaavat eri asiaa eikä niitä kannata verrata keskenään. Valtiovarainministeriön laskelma on siinäkin mielessä parempi, että ihmisten kannalta ovat olennaisia nimenomaan käteenjäävät tulot, mitä taisi edustaja Zyskowiecikin tässä esiin nostaa ansiokkaasti. Toisaalta myös Veronmaksajien laskelmat osoittavat sen, että pieni- ja keskituloisten eläkeläisten verotus alenee samalla kun heidän eläkkeensä kasvavat.

Arvoisa puhemies! Koska edustaja Kankaanniemi nosti esille perussuomalaisten esityksen omaishoidon tuen verovapaudesta, niin ajattelin myös tästä asiasta muutaman sanan sanoa. Suomessa käytössä oleva progressiivinen tuloverojärjestelmä johtaa siihen, että verotuksen jälkeinen nettohyöty hoitopalkkioista on sitä suurempi, mitä pienemmät omaishoitajan muut ansiotulot ovat. Tuen verovapaus puolestaan hyödyttäisi lähinnä omaishoitajia

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

sitä enemmän, mitä suuremmat heidän muut ansiotulonsa ovat. Esimerkiksi pelkkää omaishoidon palkkiota saavalle henkilölle palkkion verovapaudesta ei olisi juurikaan hyötyä.

Mitä tulee sitten vielä tähän kiky-sopimuskeskusteluun, niin kiky-sopimuksen tuomiin työpaikkoihin en jaksa uskoa ainakaan julkisella sektorilla, missä työaikaa lisättiin 6 minuuttia päivässä ja samalla lomarahat leikattiin. Parannettiinko työllisyyttä — varsinakin, kun kuntien valtionosuuksia samalla leikattiin ja verotulot kikyn myötä kunnissa vähenivät, niin tätäkään kautta en hirveästi usko sitä, että kiky-sopimuksen myötä ainakaan julkisella sektorilla työllisyyttä saatiin parannettua.

16.09 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! On ollut hämmäntävää seurata täällä tätä kokoomuksen itseruoskintaa, kun se epäsuorasti moittii kiky-sopimusta, jota se on ollut tekemässä ja jonka vaikutukset ulottuvat vielä ensi vuodellekin. Täytyy sanoa, että sinänsä olen vakuuttunut siitä, että kiky-sopimus on ollut hyvä asia. Se on parantanut työllisyyttä. Olen kyllä edustaja Vartiaisen kanssa siitä samaa mieltä, vaikka työttömyys- ja eläkevaikutusmaksujen siirrot työnantajalta palkansaajille eivät sinänsä varmasti ole olleet työllisyyden parantumista edistäviä, että muuten tämä kiky-sopimus on varmasti ollut työllisyyttä parantava vaikutukseltaan.

Sitten edustaja Kankaanniemi täällä eräässä aikaisemmassa puheenvuorossaan puhui yrittäjävähennyksestä. Häneltä on ilmeisesti jäänyt huomaamatta, että yrittäjävähennyksestä tuli viime kevään hallitusneuvotteluissa pysyvä osa suomalaista tuloverojärjestelmää. [Toimi Kankaanniemi: Demarit taipui! Viisastui!] Kataisen pääministerikaudellaan alennettiin tuntuvasti osakeyhtiön tuloveroprosenttia, yhteisöveroprosenttia, 26 prosentista 20 prosenttiin, ja silloin keskusta alkoi vaatia sitten tätä yrittäjävähennystä korvauksena muille yrittäjäryhmille ja yritysmuodoille. Saimme sen sitten aikaan noissa vuoden 2015 hallitusneuvotteluissa. Julkinen salaisuushan on se, että kokoomushan ei ollut koskaan innostunut tästä yrittäjävähennyksestä, mutta kokoomuskin saatiin siihen vaivoin mukaan, kun yrittäjäpuolue keskusta sen ajoi.

16.11 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Solidaarisuusverosta täällä on puhuttu, ja kokoomus toteaa, että siitä pitäisi päästä eroon. Meillä on toinen kanta hallituksen puolella ollut tässä, että tällainen solidaarisuusvero on tätä veroprogressiota osittain myöskin kirstittävä, mikä onkin tärkeä asia, että suurimmista tuloista, sieltä, missä on eniten varaa, myöskin verotetaan.

Solidaarisuusverossa on kuitenkin yksi ongelma, ja se on hyvä tässä tuoda esille. Se on se, että eläkkeensaajilla tämä solidaarisuusvero on suurempi kuin muissa ansiotuloissa, ja tämä on kyllä jo yhdenvertaisuuslain kannalta aika ongelmallinen tilanne. Eläkkeensaajalla solidaarisuusveroa ruvetaan ottamaan jo 45 000 euron tuloista. Se on korkeampi, se on 6:tta prosenttia, kun se on paria prosenttia tuossa normaaleja ansiotuloja suuremmista tuloista, ja se on tässä periaatteessa pysyvä eläkkeensaajalle, mutta väliaikainen muissa ansiotuloissa. Tässä on aito ongelma. Periaatteessa se lähestymistapa on oikein, että tämä solidaarisuusvero on olemassa, mutta kaikkia tuloja pitäisi kohdella samalla tavalla.

Edustaja Kankaanniemi kysyi minulta, mitä mieltä olen siitä, että eläkkeensaajia verotetaan tiukemmin kuin palkkatuloja. Alle 1 000 euron osalta näin ei ole tilanne. Alle 1 000 euron osalta eläketuloja ei veroteta lainkaan. [Toimi Kankaanniemi: Ei, ei!] Palkkatuloissa on kuitenkin pieni vero olemassa tai veronluontoinen maksu olemassa, jolloin siinä on ero

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

heti. On totta, että sitten, kun mennään 1 000 eurosta ylöspäin, niin eläketuloa verotetaan enemmän kuin palkkatuloja, noin 8 prosenttia keskimäärin, mutta tässä on tietysti vastauksena ollut koko ajan se, mitä edustaja Zyskowicz omissa puheenvuoroissa pohdiskeli: se, mitä käteen jää. Eli nämä veroluonteiset maksut ovat tässä sitten ennen kaikkea työeläkevakuutusmaksu, joka on ansiotulossa mutta ei ole eläketulossa. Se on noin 8 prosentin verran palkkatulossa, ja sen se tavallaan kompensoi tämä kireämpi verotus eläkkeissä, eli käteenjäävät tulot ovat suurin piirtein samat eläkkeensaajilla kuin palkansaajilla, kun katsotaan tämä työeläkevakuutusmaksu siinä mukana. Tietenkin sitä voidaan argumentoida, että työeläkevakuutusmaksu on vakuutusmaksu eikä vero ja eläkkeensaajat ovat jo sen maksaneet sen oman työeläkevakuutusmaksunsa aikanaan. Tämä on se argumentti, joka on siinä taustalla, mutta käteenjäävien tulojen osalta tässä kannattaa huomioida, että niitä verotetaan karkeasti ottaen samalla tavalla, paitsi sitten suuremmissa tuloluokissa tältä osin.

Mutta edustaja Vartiainenhan — joka poistui näköjään salista — kertoi meille täällä vakuuttavalla tavalla, hyvin vakuuttavalla tavalla, niin kuin taloustieteilijä vakuuttaa meitä, että Suomi on konkurssin tiellä, lähestulkoon konkurssissa, niin hän taisi sen sanoa, kaikki valot palavat punaista. Minä ihmettelen, mistä tämä keskustelu syntyy. Kokoomus jatkuvasti puhuu tästä velkaantumisesta, ylivelkaantumisesta, velkakierteestä ja niin edelleen, että se olisi johtamassa meitä ja kansantaloutta konkurssiin. Tämähän on faktojen kiertämistä, tämähän on faktojen kiertämistä. [Sari Multalan välihuuto] Suomen julkinen velka on [Puhemies koputtaa] maailman maiden joukossa yksi maailman... [Puhemies: Aika!] — Onko se kokonaan pois vai pitääkö mennä pönttöön?

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pöntöstä voi jatkaa, olkaa hyvä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Niin, arvoisa puhemies, tästä kysymyksestä, onko Suomen talous ylivelkaantunut vai ei: Tätä voidaan nyt kahdesta eri kulmasta katsoa. Jos katsomme Emun kriteereitä, jotka määrittävät siis niin, että julkisen talouden alijäämä on korkeintaan 3 prosenttia kansantuotteesta ja sitten julkinen velka 60 prosenttia kansantuotteesta, niin meillähän ei ole näiden Emu-kriteerien täyttäviä unionin maita kuin kolme, jotka ne aidosti täyttävät. Ne kolme maata ovat Luxemburg, Viro ja Suomi. Eli me emme ole tässä EU-vertailussa lainkaan ylivelkaantuneita, vaan Emu-kriteerit täyttyvät käytännössä parhaiten Suomessa verrattuna muihin vertailumaihin unionissa. Jos ottaa koko maailman ja puhutaan nettovelka-asteesta — ja silloin meidän tietysti täytyy muistaa, että julkisen talouden osana ovat myöskin nämä valtaiset eläkerahastot eli 211 miljardia euroa tällä hetkellä, jotka on siis suurimmalta osin sijoitettu ulkomaille, kun sen ottaa tähän nettovarallisuuteen tai nettovelka-asteeseen huomioon — niin Suomi on maailman kaikista 193 maasta neljänneksi vähiten velkaantunut. Siellä on ykkösenä Qatar, kakkosena Norja, kolmantena Saudi-Arabia ja neljäntenä Suomi. Tällaisia laskelmia on, kun katsoo sen täältä kautta. Minusta on kohtuutonta täällä luoda mielikuvaa kansalaisille siitä, että Suomi on konkurssitiellä, kun se julkiselta velka-asteeltaan on tässä suhteessa yksi maailman vauraimpia.

16.16 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Ehkä vielä sen verran tuosta eläkeläisten verotuksesta, että itse pidän sitä tärkeänä, että se on oikeudenmukaista. Haluan nyt muistutella tässä, kun jonkin verran tässä taas asiaa sivuttiin: muistan, että kun viime kausi alkoi, niin heti ensi töikseen ensimmäisenä syksynä, kun juuri näitä samoja verolakeja, mitä tänään

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

käsitellään, silloinen hallitus sääti, ja siellähän tehtiin niin, että veronkevennys tuli kyllä työtulovähennykseen mutta ei eläketulovähennyksen kautta, minkä seurauksena menivät ihan toiseen suuntaan kaikki ne puheet, mitä oli juuri ennen vaaleja käyty, että pitää olla tasapuolista verotusta, jota myös kokoomus ja perussuomalaiset pitivät ihan kunnia-asiaana. Kyllä siellä edustaja Kankaanniemi oli näitä nappuloita painamassa silloisen hallituksen esitysten puolesta, [Toimi Kankaanniemen välihuuto] eli kannattaa muistaa nyt tämä lähihistoria. Yleensä te olette erinomainen muistamaan menneisyyttä ja hyvin kauas vuosikymmenien taakse, mutta ehkä tämän neljänkin vuoden aikaperspektiivi tästä kertoo jotakin.

Puhemies! Sen verran kyllä täytyy sanoa, että kun keskustelimme mielestäni ihan hyvää keskustelua tässä matkan varrella näistä arvoihin liittyvistä eroista eri puolueiden välillä, niin kyllähän tämä nyt kiteytti jälleen kerran paljon, kun täällä käytettiin äsken kokoomuksen edustajan toimesta puheenvuoro, missä vaadittiin taas solidaarisuusveron poistoa ja nimettiin epäsolidaarisuusveroksi sitä, että näissä taloustilanteissa on nähty kuluviina vuosina perustelluksi se, että se korsi voitaisiin kantaa kekoon myös näiden ihmisten toimesta, keillä nyt kuitenkin kaikkein paras tilanne on ja ylimmät tuloluokat, eikä aina vain sen pienituloisimman toimesta. Tämä nyt vain kuvastaa sitä arvoeroa, mitä puolueilla on.

Kun täällä edustaja Vartiainen palasi jälleen kerran tähän politiikkaan, mikä sitä työpaikkaa tuo, niin ihan lopuksi sanon nyt ehkä vähän toistonomaisestikin, että kun katselee ihan lähihistoriaakin ja sen valoa, niin kyllä minun on edelleen hyvin vaikeaa nähdä, että se kokoomuksen vaihtoehtobudjetin linja, missä nämä niin sanotut työllisyystoimet ovat muun muassa sitä, että leikataan työttömyysturvaa, leikataan toimeentulotukea, leikataan asumislisää, ja tällaiset leikkaukset pienituloisten asemaan voisivat sitä työllisyyttä kovastikaan parantaa. Jos puhutaan ihan tosiasiaista, mitä tapahtuu, niin en näe, että tässä on suoranaista yhteyttä, vaan enemmänkin olen tulkitsevinani niin, että tässä on myös todellista halua tehdä arvovalintoja asian puolesta.

16.19 Matias Mäkynen sd: [Arvoisa puhemies! Käsittelemme nyt ensi vuoden tuloveroasteikkoja. Hallitus on laskemassa tuloverotusta ensi vuodelle. Suurimmalla osalla suomalaisista käteen jäävät tulot kasvavat hallituksen budjettiesityksen myötä. Työverotus kiristyy ainoastaan kokoomuksen painostaman kilpailukyky sopimuksen takia, koska sosiaalivakuutusmaksut nousevat edelleen.

Edustaja Vartiainen ja monet muut ovat viitanneet keskustelussa verotuksen ja sosiaaliturvan aiheuttamiin kannustinvaikutuksiin. On totta, että taloustieteestä tuttujen matemaattisten mallien mukaan kannustinloukut ovat rakenteellista työttömyyttä aiheuttavia. Ikävä kyllä elämä on matematiikkaa monimutkaisempaa. Suomessa esiintyy taloudellisia kannustinloukkuja. Niistä kärsivät erityisesti yksinhuoltajat, joilla bruttotulojen tuplaantuessa käteen jäävät tulot saattavat polkea paikallaan. Heidän tilanteensa parantuu erityisesti yksinhuoltajille kohdistetuilla toimilla, ja tämä on otettava huomioon alkavassa sosiaaliturvan uudistustyössä.

Suurimmat kannustinongelmat ovat Suomessa byrokratiaongelmia. Siksi SDP on esittänyt sosiaaliturvan yksinkertaistamista niin, että työn, verotuksen ja sosiaaliturvan yhteensovittaminen on nykyistä ennakoitavampaa. Ihmisen on voitava luottaa siihen, että työnteke kannattaa aina. Nyt näin ei ole, koska palkkatulon ja eri etuuksien yhteensovitus on monimutkaista ja eri etuudet vähenevät eri tavoin palkkatulojen kasvaessa. Sosiaaliturvasta on

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

tehtävä ennakoitavaa, ja siksi SDP on esittänyt sosiaaliturvan uudistamista yleisturvamallin pohjalta. Sillä vastataan näihin ongelmiin.

Verotuksen ja kannustinongelmien ohella ihmisten työllisyyteen vaikuttavat suomalaisen tutkimusten perusteella itse asiassa enemmän ihmisen terveydentila ja sairastaminen, koulutusaste ja esimerkiksi yksinäisyys, yksinasuminen. Näihin asioihin puututaan hallitusohjelmassa usein eri toimin. Monet työntekijät kaipaavat tukea työllistymiseensä, ja tätä varten hallitus on viemässä eteenpäin työllisyyspalveluiden vahvistamista. Talouspolitiikan arviointineuvosto on Suomessa todennut, että Suomi ei ole Lafferin käyrän oikealla, vaan vasemmalla puolella. Tämä tarkoittaa, toisin kuin edustaja Vestman väittää, että tuloveron laskeminen myös pienentää verotuloja. Varmasti olisimme kaikki tyytyväisiä, jos olisi mahdollista poistaa tuloverotus tai verotus kokonaisuudessaan. Ikävä kyllä, tällaista taikaseinää ei ole olemassa. Kokoomuksessa ja muualla oppositiossa ollaan valmiita heikentämään sosiaaliturvaa, heikentämään työehtoja ja laskemaan verotusta välittämättä siitä, mitä tämä tekee suomalaisille ja Suomen tuottavuudelle. Suomessa työllisyys ja talouskasvu ovat yli vuosisadan perustuneet tuottavuuden kasvuun. Kokoomuksen hallitusvastuun aikana tuottavuuden kasvu on pysähtynyt. Nyt hallitus panostaa koulutukseen, tutkimukseen ja kehitykseen sekä ihmisten hyvinvointiin. Näin saamme nostettua tuottavuutta. Sen kautta lisäämme verotuloja ja lisäämme myös työpaikkoja. Tämä on täysin eri tapa kuin se, mitä oppositio suosii, mutta se on pohjoismaisen hyvinvointivaltion hyväksi ja toimivaksi havaittu malli. — Kiitos.

16.23 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Vaikuttaa siltä, että uusi edustaja Mäkyinen ei ole lukenut meidän vaihtoehtobudjettiamme. Siellä itse asiassa on yhtä suuret panostukset kaikille koulutusasteille pysyvin määrärahoihin kuin hallituksen esityksessä talousarvioksi. Lisäksi siellä on suuremmat panostukset pysyvin määrärahoihin tutkimukseen ja tuotekehitykseen sekä lisäksi miljardin pääomitus korkeakouluille — eli huomattavasti pidempiaikaisia vaikutuksia ja pysyvin määrärahoihin koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen. [Matias Mäkyisen välihuuto]

Muutama kommentti aiempiin puheenvuoroihin:

Edustaja Vartiainen täällä hyvin totesi, minkälaisessa tilanteessa Suomi on. Siinäähän kyse ei ole nykyhetkestä ja nykyhetken velanotosta; kyse on tulevaisuudesta. Me tiedämme jo nyt, että esimerkiksi ikäsidonnaiset menot tulevat kasvamaan tulevina vuosina merkittäväällä tavalla. Samaan aikaan työllisyytemme ei työllisyystoimien puuttuessa enää kasva siihen tahtiin kuin pitäisi, ja tästä tulee se suuri epäsuhta. Rinteen hallitusohjelmassa on hyvin tunnustettu se tosiasia, että ilman työllisyysasteen nousua, ensin sinne 75 prosenttiin ja pidemmällä aikavälillä vielä yli siitä, ei hyvinvointiyhteiskuntamme menoja, joita nyt vielä lisätään, voida tulevaisuudessa rahoittaa ilman merkittäviä veronkorotuksia tai merkittävää velanottoa. Tästä on siis kyse, ei siitä, mikä se velan taso tällä hetkellä on.

Edustaja Kiljunen täällä jälleen kerran totesi, että eläkerahastot laskettaisiin tähän velkaantumisasasteeseen. Se antaa kyllä aika väärää kuvaa siitä, mitä rahoja meillä on tässä kansantaloudessa vuosittain käytettävissämme. On aivan fakta, että näitä rahoja meillä ei ole käytettävissämme, ja silloin ei kannata niitä rahoja myöskään laskea siihen velkaantumiseen. Sinne kannattaa laskea ne tulot ja ne menot, jotka todellisuudessa ovat käytettävissä, ne rahat, joita käytämme.

Ja vielä kommenttina edustaja Viitaselle: Kyllä varmasti on erilaisia arvovalintoja tehtävä, se on ihan selvä, mutta meidän arvovalintamme on se, että yhä useammalla suoma-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

laisella olisi töitä. Se vaatii valitettavasti todennäköisesti myös niitä vähän ikävämpiä toimenpiteitä. Toivon, että Rinteen hallituksella, tai mikä hallitus se ikinä tulee olemaankaan, tulevalla hallituksella, on rohkeutta tehdä sellaisia toimia, jotka todella nostavat sen työllisyysasteen, sillä muuten, ainakin oman hallitusohjelmanne mukaan, olette hyvin vaikeassa tilanteessa, sillä menoja on hallitusohjelman mukaan lisätty, niin pysyviä kuin väliaikaisia, enemmän kuin mitä tämä nykyinen työllisyysaste sallisi. Sen vuoksi toivon, että myös nykyinen, tai tuleva, hallitus olisi kykenevä tekemään sellaisia arvovalintoja, että meidän hyvinvointiyhteiskuntamme olisi mahdollista säilyttää myös tulevina vuosina.

16.26 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Joudun jälleen muistuttamaan siitä, mikä oli tilanne silloin, kun sosiaalidemokraatit viimeksi olivat hallituksessa, 2011—2015: Valtionvelka kasvoi neljän vuoden aikana 80 miljardista 100 miljardiin ja kuntien velka 10 miljardista 17 miljardiin. Myitte valtion omaisuutta yli 3 miljardilla. Valtion kassa hupeni 11 miljardista 3 miljardiin. Verotus kiristyi, kuntatalous oli todella vaikeuksissa, ja tuli paljon kuntaliitoksia, kriisikuntia, yt-neuvotteluja, palvelujen heikkenemisiä, palvelumaksujen nousuja ja niin edelleen. Tässä tilanteessa oltiin keväällä 2015, ja oli pakko tehdä aika lailla voimakkaita toimenpiteitä, jotta Suomi pelastettiin, ja näin sitten tapahtui — oli kiipeitä päätöksiä. Nyt tilanne on paljon parempi, ja siinä mielessä nyt en ihan yhdy siihen, mitä edustaja Vartiainen sanoi tästä kriisistä, mutta kyllä meillä tosiasiaa on vakava kestävyysvaje tänä päivänä. Se pahenee päivä päivältä, koska ikääntyminen vaikuttaa siihen, kustannuskehitys ja moni muu asia huonolla, ikävällä tavalla. Tämä on vakava asia, ja sen tähden kyllä on muistutettava siitä, että talouspolitiikan linjan on nyt oltava sellainen, että pelastamme tulevaisuutta emmekä mene samaan suuntaan kuin menttiin 2011—2015. Vaaran merkit ovat olemassa.

Arvoisa puhemies! Sitten näistä teemaan liittyvistä asioista suoraan. Tuolla vaalikaudella 2011—2015 todellakin valtiovarainministeri Jutta Urpilainen esitti yhteisöveron alentamista 26:sta 20 prosenttiin. Se oli varmasti monella tavalla hyvä — minä uskon, että esimerkiksi meillä Äänekosken investointi sai vauhtia siitä. Mutta on tosiasia, että tällaisen alennuksen suuryhtiöille sosiaalidemokraatit toivat, [Pia Viitanen: Oliko se huono vai hyvä Kankaanniemen mielestä?] mutta niin kuin edustaja Kiviranta totesi, pienet yritykset jäivät ilman, ja yrittäjävähennys tehtiin siksi, että saadaan pienillekin yrityksille vastaava mahdollisuus pärjätä tässä yhteiskunnassa. Ja se oli hyvä, ja kiitän teitä, edustaja Viitanen, että sosiaalidemokraatit eivät ole sitä yrittäjävähennystä poistaneet.

Mitä sitten tulee eläketulovähennykseen, niin edustaja Kimmo Kiljunen lausui sen virheellisesti — en minä puhunut 1 000 euron eläketuloista vaan yleensä, niin kuin meidän vastalauseessamme lukee: maltillisissakin eläkkeissä verotus on kireämpi kuin palkkatuloissa. [Puhemies koputtaa] Tämä on epäkohta, joka olisi syytä korjata, [Pia Viitanen: Mitä se neljän vuoden takainen? Muisteletteko sitä?] ja toivon, että sosiaalidemokraatit myöntävät [Puhemies koputtaa] sen, niin kuin Kimmo Kiljunen myönsi.

16.29 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Totean tässä aluksi, että vaikka edustaja Vartiainen tässä edellä väitti, että perussuomalaisen edustaja Vähämäki olisi kehunut tätä hallituksen esitystä ensi vuoden tuloveroasteikoksi ja tuloverolaiksi, niin ainakin omasta mielestäni hän viittasi lähinnä siihen, että hyväksyy sen tavan, jolla tässä esityksessä ansiotuloveroasteikkoa korjataan yleisen ansiotason nousun myötä, kuten täällä eduskunnassa on jo vuosikaudet tehty, muun muassa viime kaudella tehtiin, ja mielestäni se on edelleen ai-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

van toimiva ja järkevä ratkaisu. Ei meillä ole siihen mitään huomautettavaa eikä ole näemmä kokoomuksellakaan ainakaan tämän vastalauseen myötä.

Erilainen näkemys meillä perussuomalaisilla sitä vastoin on hallituksen kanssa siitä, millaisia ja minkä suuruisia vähennyksiä verotettaviin tuloihin tulisi kohdistaa tämän tuloveroasteikon lisäksi. Me haluamme pitää huolta siitä, että työssäkäyvillä suomalaisilla jää ansiotuloista käteen ainakin sen verran, että se riittää normaaliin elämiseen. Kyse on tietysti sekä työssäkäyntiin kannustamisesta että oikeudenmukaisuudesta, ja tavoitteena on työllisyysasteen nousu 75 prosenttiin, kuten jo kaatuneella Rinteen hallituksellakin oli.

Tämän oikeudenmukaisuuden tulee tietenkin koskea myös eläkkeensaajia, ja siksi perussuomalaisten vaihtoehtobudjettiin sekä tähän vastalauseeseemme sisältyy ehdotus eläkkeensaajille kohdistuvasta ylimääräisestä veronkevennyksestä, jolla heidän verotuksensa lähestyisi asteittain palkansaajien tuloverotuksen tasoa. Tämä meidän ehdotuksemme ei vielä kokonaan riitä korjaamaan tätä verotuksen eroa palkansaajien ja eläkeläisten kesken, mutta olisi kuitenkin toteutuessaan tärkeä ja merkittävä askel oikeaan suuntaan.

Vetoankin nyt entisiin hallituspuolueiden edustajiin, että he yön yli nukuttuaan voisivat äänestää tämän meidän eläkeläisten verotusta oikeudenmukaistavan ehdotuksemme puolesta. Nythän teillä on siihen vapaat kädet, kun hallituskurikaan ei käsittäkseni teitä sido hallituksen jo kaaduttua.

16.31 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Minä jäin tänne oikein mielenkiinnosta kuuntelemaan tätä talouspoliittista keskustelua. Kyllä minun täytyy sanoa, että täällä esimerkiksi edustaja Vartiainen käytti erinomaisen hyvän puheenvuoron siitä, että Suomi on vaikeuksissa, taloudellisissa vaikeuksissa, ja täällä toisella puolen sitten hallituksen edustajat sanoivat, että ei olla vaikeuksissa. Minä en oikein tiedä, missä maailmassa me nyt oikein elämme, kun meille on kuitenkin jatkuvasti esimerkiksi EU:stakin sormia heiluteltu, ette te hoidatte huonosti taloutta. Elikkä kyllähän meidän pitää nyt muistaa semmoinen asia, että Suomi velkaantuu koko ajan ja me erällä lailla syömme lastemme lautasilta jo tällä hetkellä. Nyt pitää vain muistaa, että yhdessä teemme niitä työpaikkoja, että saamme tämän talouden nousemaan. Minä uskon, että me kaikki sydämessämme ajattelemme niin. Minä ymmärrän tietysti niitä poliittisia arvovalintoja, joita on tehty, mutta toivon, että yhdessä pohdimme sitä, miten saamme tämän talouden kuntoon.

Sitten täällä oli edustaja Mäkynen, joka piti osittain ansiokkaankin puheen — hänen ensimmäinen puheensa, onneksi olkoon. Tällä iällä voi vähän neuvoakin: Täällä salissa ei kannata puhua muunneltua totuutta, se on nähty jälleen kerran tälläkin viikolla. Sitten on myöskin semmoinen asia, että täällä on myös kirjoittamaton sääntö siitä, että täällä ei hallituskumppania kritisoida. Hänen puheessaan tuli ilmi — teidän puheessanne, arvoisa Mäkynen, joka olette nyt täältä poistunut heti saman tien puheenne jälkeen — että hän kritisoi kokoomusta, että kokoomus teki viime kaudella sitä ja kokoomus teki tätä. Me emme kyllä olleet siinä millään lailla yksin vaan muun muassa keskustan kanssa, joka on hallituspuolue tällä hetkellä. Nämä ovat sellaisia kirjoittamattomia sääntöjä, koska se on aina niin, että vuorotellen ollaan erilaisissa hallituskokoonpanoissa ja kannattaa kuitenkin se sellainen korrektius säilyttää, jos aikoo pitkälle edistyä täällä salissa. [Toimi Kankaanniemi: Nyt ei oo poliittista hallitusta!]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Kiljunen. — Anteeksi, jatkaa ko Risikko? [Paula Risikko: Kyllä!] — Olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Minä nyt otan esimerkiksi edustaja Kiljusen, jota minä — teitä, Anneli Kiljusta — haluan tässä nyt kehua muun muassa. Mäkysen kannattaa ottaa vähän oppia vanhemmilta valtionaisilta esimerkiksi siitä, miten asioita esitetään: asiallisesti, tyylikkäästi perustellen. Ne ovat sellaisia tärkeitä asioita. Vaikka olemme vähän eri mieltä edustaja Viitasen kanssa, niin se raikas tuulahdus, mikä tuolla pöntössäkin aina välillä pölähtää ja tuo sitä kritiikkiä, ei ole ollenkaan pahitteeksi, vaikka me olemme joskus vähän eri mieltä ja vaikka sieltäkin välillä tulee sitä totuutta hieman, lievästi säännöstellen.

16.34 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! En halua puhua totuudesta, mutta voin puhua mielipiteistä ja erilaisista näkemyksistä.

Arvoisa sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Paula Risikko, totesitte äsken, että sosiaalidemokraatit ovat sitä mieltä, että Suomen talous ei olisi vaikeuksissa. Me kaikki tunnistamme sen tilanteen, mikä Suomen talouden ja työllisyyskehityksen tilanne on. Uskon, että meillä on aika pitkälle myös yhteinen kuva siitä, mutta ne ratkaisut, joilla me etenemme eteenpäin tästä tilanteesta, ovat erilaiset. Siltä osin voin todeta — kun kyseessä nyt on sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, niin tiedätte — että meidän ja hallituksen yksi vahva panostus on nimenomaan osaamisen vahvistaminen ja vahvistaa sitä kautta kestävästi työllisyyttä ja vahvistaa sitä kautta myös kansantaloutta.

Sitten edustaja Multalalle haluaisin kommentoida vielä, kun totesitte tässä äsken, että sosiaalidemokraateilla tai hallituksella ei ole... Miten te nyt muotoilittekaan sitä, joka tapauksessa kyseenalaistitte meidän työllisyystoimiamme ja totesitte, että kokoomuksen työllisyystoimi on työttömyysturvan tai sitä kautta sosiaaliturvan leikkaus. Näin te totesitte äsken omassa puheenvuorossanne. En tiedä, tarkoittatteko sitä vai mitä sanotte, mutta nyt kysyisin ihan konkreettisesti teiltä, kun puistatte päätänne: mitä te tarkoittatte, kun sanoitte, että työllisyystoimi ihmisille olisi työttömyysturvan leikkaus tai paras työllisyystoimi olisi nimenomaan työttömyysturvan leikkaus? Näin me ainakin tulkitsemme ja näemme sen, mitä äsken sanoitte, ja nyt haluaisin kuulla, mitä te äsken sitten konkreettisesti tarkoittatte. Se selviää ehkä meille sitten kaikille parhaiten, jos oikaistaan se. Ei jää väärä kuva.

16.36 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on nyt noussut muutaman kerran esille, että kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa on veronalennuksia ahkerille työntekijöille. Sen takia haluaisin nyt nostaa tässä esille sen, että nämä kokoomuksen vaihtoehtobudjetissaan esiin tuomat ylimitoitettutkin veronalennukset kustannetaan eläkevaroja syömällä. Kokoomus haluaisi tosiaan ottaa työllisyysrahastoista valtion budjettiin 500 miljoonaa euroa joka vuosi, eli budjetti rahoitettaisiin siis syömällä eläkesäästöjä. Tämä tehtäisiin viemällä työttömien eläkkeet — ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta ei kertyisi eläkettä kokoomuksen mallissa enää ollenkaan. Elikkä kokoomuksen vaihtoehtobudjetin veronalennukset hyödyttäisivät erityisesti varakkaita henkilöitä ja pahentaisivat tulevaisuuden eläkeköyhyyttä entisestään.

16.38 Merja Kyllönen vas: Arvoisa herra puhemies! Rouva puhemies! Anteeksi, vakava erehdys. [Naurua]

Täällä heilutetaan aina säännönmukaisesti sitä sormea, miten ”iso, paha EU tulee ja syö meidät kaikki”. [Toimi Kankaanniemi: Kuka niin on sanonut?] Kun on ollut siellä isossa, pahassa EU:ssa töissä, niin minä voin kyllä sanoa, että ei meitä kukaan sieltä syö. Meidän pitää vain itse miettiä, miten me oikeasti voimme ratkaista meidän haasteellisia kysymyk-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

siämme liittyen meidän ongelmiimme siinä, että väestö ikääntyy, että lapsia syntyy vähemmän ja että meidän huoltosuhteemme on haasteellinen, miten digitalisaatio ja robotisaatio muuttavat meidän työelämäämme, työmarkkinoitamme, ihmisten koulutustarpeita, miten ympäristö- ja ilmastohaasteet haastavat meitä joka päivä, miten luonnon monimuotoisuuden väheneminen pysäytetään ja luonnonvarojen kestävä käyttö mahdollistetaan, miten näistä haasteista tehdään mahdollisuuksia ja luodaan uutta. Se vaatii meiltä ajattelua. Se on ehkä kaikkein vaikeinta, mutta sen EU:n selän taakse piiloutuminen on kaikkein helpoin ratkaisu, olipa kyse talouspolitiikasta, olipa kyse ilmastopolitiikasta, huoltosuhteesta, ikääntymisestä, ihan mistä hyvänsä. Sieltä ei sellaista keppijoukkoa tule, joka piiskaa meitä kuriin ja järjestykseen. Niillä on siellä isompiakin ongelmia isompienkin maitten kanssa, joilla on vielä suuremmat haasteet kuin Suomella.

Ja lähtökohtaisesti ajatushan on ollut sellainen — mistä aika vähän täällä Suomessa puhutaan — että jokainen jäsenmaa ymmärtäisi sen, että itse asiassa Euroopan suurin turvallisuusriski on eriarvoistuminen ja köyhyyden lisääntyminen, ja sitä tämä hallitus täällä Suomessa yrittää myöskin suitsia, niin että ihmisiä nostettaisiin pois köyhyydestä ja estetäisiin ihmisiä päätymästä köyhyyteen, osattomuuteen ja siihen tilanteeseen, että ei koe olevansa osa tätä yhteiskuntaa, osa tätä maata. [Toimi Kankaanniemi: Oikein!] Ja siinä asiassa minä toivon, että me emme todellakaan mene EU:n selän taakse ja heristele täällä sormia, että EU:n pahat sedät tulee ja piiskaa meiltä sitten järjen pois, jos me emme itse ymmärrä hakea oikeita ratkaisuja. EU pääsääntöisesti haluaa meille hyvää, rakentaa asioita yhdessä, yhteistyössä, viedä niitä vaikeitakin kysymyksiä eteenpäin. Sen selän taakse on tosi helppo piiloutua, mutta sitä en kyllä suosittele, koska silloin yleensä ne omat ongelmat jäävät hoitamatta.

16.40 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Jatkan tästä samasta aiheesta. Kaksi tuntia tässä nyt olen kuunnellut huolta siitä, mitenkä kestävyysvaje, miten Suomen talous, mitenkä syömmme lasten lautasilta. Kaikki nämä oletukset perustuvat sellaisiin pitkän aikavälin ennusteisiin talouden kehityksestä, jotka olettavat kehityksen lineaarisiksi, ainakin suuresa kuvassa, ilman disruptioita. Tosiasiassa me tiedämme melko suurella todennäköisyydellä, että digitalisaatio tulee lähiaikoina muuttamaan aika paljon asioita, ja vielä suuremmalla todennäköisyydellä, että ennen kuin ne lapset syövät niiltä lautasiltaan, niin ilmastomuutos tulee muuttamaan todella paljon asioita, onnistuimme me sitä hillitsemään taikka emme.

Näin ollen se, mikä on meidän ennusteemme talouden tulevaisuudesta, on aivan varmasti jotain muuta kuin lineaarinen eli jotakin muuta kuin sellaista, mitä me pystymme nyt tämänhetkisistä spekseistä käsin laskemaan. Ja tällaisessa tilanteessa ei yhteiskunnan rakentamistyössä pidä suinkaan keskittyä tuijottamaan niitä tilastoja, joiden me tiedämme olevan jo vanhentuneita siinä vaiheessa, kun se tulevaisuus toteutuu — ainakin osittain, keskeisiltä osin — vaan pitää pyrkiä kehittämään yhteiskuntaa sellaiseen suuntaan, jossa me vahvistamme sen yhteiskunnan osaamista, vahvistamme yhteiskunnan luottamus pääomaa, vahvistamme sen infrastruktuuria ja tätä kautta myös sen resilienssiä niin, että siinä vaiheessa, kun ne disruptiot tulevat, me pystymme yhteiskuntana vastaamaan niihin ja kestämmme ne yhtäkkiset muutokset mahdollisimman hyvin. Ja se vaatii ihan toisenlaista talouspoliittista ymmärrystä kuin sitä, että katsotaan, miten asiat ovat aina ennen olleet.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

16.42 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Joko en itse puhunut riittävän selvästi tai siten eivät välttämättä kaikki kuulleet tai kuunnelleet, mitä sanoin. En todennut niin kuin tuossa edustaja Kiljunen totesi — en edes muista, mitä totesitte. Totesin, että työllisyyskeinoja on olemassa ja osa niistä toki on sellaisia, joita esimerkiksi teidänkin hallituksenne nyt tänäänkin listalla olevina asioina on tekemässä, jotka jonkun ryhmän tilannetta sillä hetkellä heikentävät, jos he eivät työllisty, ja sen te olette ikään kuin itsekin tunnustaneet. Sellaisiakin toimia tarvitaan, mutta on paljon muunkinlaisia toimia. Pitää olla vain rohkeutta siten tehdä sellaisia päätöksiä ja pitää uskaltaa tehdä niitä toimia.

Yksi sellainen toimi voisi olla esimerkiksi varhaiskasvatuksen maksujen alentaminen entisestään. Se on työllisyystoimi, lisää työllisyyttä. Toivottavasti teette sen. Sosiaaliturvan uudistamisesta kokonaisuudessaan on puhuttu täällä. Se on erittäin tarpeellinen toimi ja iso työ toki, mutta kannustinloukkujen purkamiseksi sitä tarvitaan. Lisäksi tarvitaan totta kai panostuksia sinne koulutukseen ja osaamiseen, kuten jatkuvan oppimisen malliin, joka on nyt parlamentaarisessa valmistelussa, ja niin edelleen.

Täällä meidän työllisyystoimiemme joukossa on paljon muutakin, mihin kannattaa tutustua. Näitä saa ihan vapaasti käyttää. Olemme ehdottaneet myös, keskustan tavoin, esimerkiksi paikallisen sopimisen lisäämistä ja mahdollistamista kaikissa yrityksissä sekä työttömien henkilökohtaisen palvelun lisäämistä ja vahvistamista — tätä onneksi olettekin jo tekemässä. Sen lisäksi esimerkiksi ansiotulojen verojen kevennys on eduskunnan tietopalveluiden mukaan siinä mittakaavassa, jossa me sen teemme, merkittävä työllisyystoimi myös — muistelen, että olikohan työllisyysvaikutus 5 000 henkilöä. Kun tässä viitattiin niihin puuttuviin työllisyystoimiin, niin eduskunnan tietopalveluiden mukaan valitettavasti Rinteen hallituksen ensi vuoden talousarvioesityksen työllisyysvaikutukset ovat negatiiviset [Pia Viitanen: Eli kokoomuksen mielestä ei leikata tarpeeksi perusturva!] eli se laskee työllisyyttä 5 000:lla eduskunnan tietopalveluiden mukaan. Te olette moni hallituspuolueiden kansanedustaja itse täällä peräänkuuluttaneet sen perään, että kun otettaisiin huomioon kaikki budjetissa olevat asiat, niin tilanne ei olisi niin heikko, mutta voin vakuuttaa, että jos otettaisiin huomioon kaikki budjetissa olevat asiat tai meidän vaihtoehtobudjetissamme olevat asiat, niin se ero olisi vielä suurempi, sillä me olisimme panostamassa lisää rahaa pysyvien menojen kautta esimerkiksi koulutukseen.

16.45 **Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Lasten lautasilta syömistä ei toki ole se, että lasten ja nuorten lautasille asetetaan sellaiset eväät, että he niillä pärjäävät.

Jatkoksi siihen, mitä edustaja Anneli Kiljunen tuossa toi esille hallituksen panostuksista osaamiseen, haluaisin todeta sen, että kun nyt olemme pidentämässä oppivelvollisuutta niin, että se ulottuisi sinne toisen asteen tutkintoon saakka, niin vastikään ilmestynyt STTK:n arvio arvioi, että tämä oppivelvollisuuden pidentäminen voi parantaa työllisyysastetta jopa 4 prosenttia ja se, mitä tässä hallitus on tekemässä, saattaa olla yksittäisistä toimista jopa kaikkein vaikuttavin. Elikkä kysymyshän on siitä, että kun nuorella ei ole toisen asteen tutkintoa, silloin työllisyysaste on vain hiukan yli 40, ja kun otamme huomioon, että meillä on 16 prosenttia ihmisistä ilman vähintään toisen asteen tutkintoa, niin tämä on aika iso ja vaikuttava toimenpide, kun toisen asteen tutkinnolla päästään yli 60 prosentin työllisyysasteeseen. Sitten kun koulutus nousee edelleen — meillähän on tavoitteena ylipäänsä nostaa koulutusastetta ihan kaikilla koulutusasteilla — varmasti nämä ovat erittäin vaikuttavia keinoja työllisyyteen.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Sitten tässä puhuttiin varhaiskasvatuksesta. Hallitushan on tekemässä varhaiskasvatukseen uudistuksia, joista tänään olemme myöhemmin keskustelemassa, elikkä olemme poistamassa rajoituksen varhaiskasvatusoikeuteen, jonka viime hallitus teki. Tämä on erittäin vaikuttavaa, koska nyt me päästämme kaikki lapset täyden varhaiskasvatusoikeuden piiriin riippumatta siitä, mikä heidän vanhempiansa työmarkkina-asema on, ja tämä on erittäin vaikuttava tekijä. Onhan laskettu, että panostaminen varhaiskasvatukseen on itse asiassa kaikkein vaikuttavin koulutustoimenpide. Yhdellä eurolla on jopa seitsemän euron hyöty tulossa, mikäli varhaiskasvatus on laadukasta.

16.47 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Täällä käydään kiinnostavaa keskustelua. Pari kommenttia edustaja Bergin ja edustaja Kiljusen puheenvuoroihin.

Aluksi haluaisin korjata yksityiskohtaa koskevan väärinkäsityksen, joka ilmeni edustaja Bergin puheenvuorossa. Hän sanoi, että kokoomuksen tuloveronalennus tulisi ahkerille työntekijöille. Se tulee kyllä kaikille, niin laiskoille kuin ahkerille, eikä meidän tuloverojärjestelmämme toimeenpano kykene vielä erottelemaan laiskoja ahkerista. Tämä vain pienenä täsmennyksenä.

Edustaja Kiljunen kysyi, mitkä nyt ovat nämä niin sanotut sosiaaliturvan leikkaukset. Ne selviävät todella katsomalla meidän varjobudjettiamme. Siellä on tämä ansioturvan porrastus, joka ekonomistiarvioiden mukaan lisää työllisyyttä. Siellä on myös tämä vähitäinen poistuminen ansioturvan lisäpäivistä. Sitähän ovat suositelleet Suomen Pankki, esimerkiksi Lauri Kajanoja, myös itse talouspolitiikan arvointineuvosto on suositellut sitä ja puheenjohtaja Roope Uusitalo. Tämä sama on tehty oikeastaan jo kaikissa muissa Pohjoismaissa eli tällaisista varhaiseläkejärjestelmistä on pyritty eroon, kun on ymmärretty, että jos joku lähtee eläkkeelle työttömyydestä, se ei lisää kenenkään muun työllisyyttä.

Itse asiassa tätä viimeistä keinoa eli sitä, että me pyrimme pois tästä ansioturvan lisäpäiväoikeudesta, hallitus itsekin käyttää, ihan samaa rohtoa. Me käytämme sitä nyt pikkuisen rohkeammin ja saamme sillä sen takia työllisyysvaikutuksen jo tämän vaalikauden aikana.

Sitten tähän edustaja Bergin toteamukseen, että me heikennämme ansioturvalla olevien eläkeoikeutta: kyllä, meillä on tässä sellainen valinta, että eläkettä ansaitaan ensisijaisesti työtä tekemällä, ei tulonsiirroilla elämällä. Muistetaan kuitenkin se, että tällä hetkellä ne työttömät, jotka eivät ole ansioturvalla, ovat heikomman eläkekarttuman piirissä, ja tämä meidän ehdotus loisi sillä tavalla samanlaisen tilanteen kaikkien työttömien välillä. Ansioturvalla olevat ovat kuitenkin keskimäärin paremmassa asemassa kuin ne työttömät, jotka eivät ole ansiosidonnaisen piirissä, ja heidän ennusteensa myös eläkkeen suhteen on suotuisampi.

Lopuksi ehkä vetäisin yhteen kuitenkin sen, että jos te tutustutte meidän varjobudjettiiimme, niin näiden riippumattomien laskelmien mukaan meidän varjobudjettimme ei lisää tuloeroja eikä köyhyysastetta. — Kiitos.

16.50 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Kokoomuksen edustajista viimeksi täällä kai Multala käytti vertausta ja totesi, että Rinteen hallituksen budjettiesitys itse asiassa sellaisenaan leikkaa työllisyyttä 5 000 työllisellä, jolloin täällä on käytetty slogania hyvin vahvasti, että jos teillä ei olisi mitään toimia, niin tilanne olisi parempi kuin tällaisella budjettiesityksellä.

Ensinnäkin siitä on irrotettu erilleen yksi osio. Eli se osio, joka on siitä irrotettu erilleen, on perustoimeentulotuki ja toiseksi työttömyysturva. Sitten tässä käytetään ilmeisesti

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

myöskin valtiovarainministeriön käyttämää laskentamallia, samaa mitä eduskunnan tietopalvelukin on käyttänyt, ja siinä mallikaaviossa näiden toimien vaikutus on työllisyyteen positiivinen tai negatiivinen riippuen siitä, miten se halutaan laskea. Eli jos lähdetään liikkeelle siitä, että toimeentuloturvaa kohennetaan, työttömyysturvaa kohennetaan, niin sillä laskentakaaviossa on joku tietty vaikutus työllisyyteen, joka olisi tässä suhteessa negatiivinen. Se asia on tietysti otettu irralleen kaikesta muusta yhteiskunnallisesta kehityksestä, muun muassa kulutuskysynnän noususta, mutta vielä ongelmallisempaa on se, että kysymys on ennusteesta ja te esitätte sitä täällä faktana: se on meille fakta, kun yksi laskentakaavio sen antaa.

Sen olennaisin heikkous on luonnollisesti sosiaalinen eli se, että me lähdemme liikkeelle siitä, että me kuritamme kaikkein haavoittuvinta yhteiskuntaryhmää ja yritämme sitä kautta työllisyyttä lisätä. Me olemme siirtymässä tuommoiseen 1800-luvun palveluyhteiskuntaan, jossa meillä on rengit ja piit tekemässä lähes nolla-ansioilla töitä ja niin edelleen. Tämähän on siellä se ääripää. Te halusitte, ettei näitä ääripäitä saa ottaa mukaan näihin laskelmiin, mutta jos se menee riittävän pitkälle, niin tuohan on se lopputulos. Kyllähän tässä täytyy ymmärtää se, että sosiaalidemokraatit — ainakaan minä henkilökohtaisesti — eivät hinnalla millä hyvänsä halua työllistää. Meillä on ehdottomasti olemassa tietyt rajat, millä pohjalla sitä työllistämistä tehdään.

Me emme voi lähteä kurittamaan kaikkein haavoittuvimpia ihmisiä toisin kuin tämä teidän vaihtoehtobudjettinne, joka lähtee työttömistä ihmisistä, siitä, että heidän työeläketurvansa ei kartuttaisikaan heidän eläketurvaansa tulevaisuudessa. He ovat nyt jo haavoittuvinta porukkaa, ja te haluatte, että he ovat myöskin vanhoina ihmisinä, vanhempina, kun siirtyvät eläkkeelle, kaikkein haavoittuvaisimmassa ja heikoimmassa asemassa. Miksi tätä? Miksi te rankaisette koko ajan tämän yhteiskunnan heikoimpia ihmisiä? Antakaa heidän tilaa tässä yhteiskunnassa niin kuin teille paremmillekin.

16.53 Pia Viitanen sd: Puhemies! Ajattelin, että omalta osaltani olisi ollut hyvä ehkä palata jo tässä vaiheessa keskustelua tähän alkuperäiseen eli nimenomaisesti meidän valtiovarainvaliokunnan mietintöön tästä asiasta. Kun täällä nyt on kiistelty ehkä jonkin verran siitä, keveneekö vai kiristyykö verotus, niin tässä hallituksen toimin voimme todeta, että verotus kevenyy siten, että ansiotuloveroasteikon osalta verotuloja menee noin 166 miljoonaa, työtulovähennyksen osalta 269 miljoonaa, perusvähennyksen osalta 109 miljoonaa, valtionverotuksen eläketulovähennyksen osalta 10 miljoonaa ja niin ikään kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen osalta noin 26 miljoonaa. Näin paljon kuitenkin sitten olemme keventämässä veroja. Ja kuten tuossa totesin, niin se kiristävä elementti on siellä se solidaarisuusvero, jota siis jatketaan, aivan kuten viime hallituskaudella — sitä ei onneksi poistettu. Sitä edellinen hallitus sen aikanaan sääti, ja on etenkin meille tärkeää, että tämä solidaarisuusvero on. Täällä senkin poistamista jo esitettiin, mutta sehän tällä hetkellä tuo kuitenkin niitä verotuloja noin 100 miljoonaa. Kun täällä jatkuvasti mietitään, mistä rahat vanhustenhoivaan, mistä rahat koulutukseen ja mistä rahat siihen, että ihmisten terveydestä huolehditaan, ja kun jossakin on nyt 100 miljoonaa, niin kyllä minä hieman ihmettelen, että joku näkee sillä tavalla, että tämä raha ei olisi riittävä sinne valtion yhteiseen kirstuun, että sieltä pitäisi tämäkin ottaa pois ja käyttää sitten rikkaiden veronalennukseen. Minusta tämä on hyvin perusteltu ja tasapainoinen esitys tältä osin, puhemies. [Kimmo Kiljunen: Otetaan sieltä, missä rahaa on!]

16.54 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Puutun vielä lyhyesti tähän, mitä edustaja Kiljunen puhui näistä erilaisista laskentatavoista silloin, kun koetetaan arvioida sosiaaliturvan muutosten vaikutuksia. Hän antoi sen kuvan, että siinä voitaisiin noin vain valita joitain laskentatapoja. Kyllä se on niin, edustaja Kiljunen, että ne tavat, joilla laskeetaan, perustuvat empiirisiin estimointeihin, siis tilastollisiin ja ekonometrisiin tutkimuksiin siitä, miten sosiaaliturvan taso ja sen muutokset vaikuttavat ihmisten käyttäytymiseen työmarkkinoilla.

Kun puhutte näistä kaikkein heikoimmassa asemassa olevista, on hyvä kuitenkin muistaa, että niin sanotussa työttömyyseläkeputkessa on eli ansioturvan lisäpäivien etuutta nauttii moni ihminen, joka on lähtenyt sinne aivan vapaaehtoisesti. Sosiaalidemokraattinen edustaja Suna Kymäläinen täällä viime kaudella kertoi eräästä ystävästään, joka oli vapaaehtoisesti mennyt ansioturvalle ja työttömyyseläkeputkeen.

Näistähän on myös sosiaalivaliokunnassa keskusteltu ansiokkaasti edustaja Lindénin kanssa. Hän muistaa hyvin, mistä tässä puhutaan. Siksi ei olekaan yllättävää, että kun työmarkkinaosapuolten tutkijat ovat arvioineet sitä, miten ansioturvan lisäpäivien alaikärajan nosto vaikuttaa köyhyyteen, köyhyysriskiin, niin on havaittu, että ei mitenkään. Koska kun tätä niin sanottua työttömyysputkea ei enää ole käytettävissä, ihmiset yleensä ovat pitempään työelämässä. Niinpä tällainen alarajan nosto ei lisää köyhyyttä, se lisää työllisyyttä, ja senpä takia meidän vaihtoehtobudjetissamme tätä reformilääkettä käytetään nyt sitten hieman rohkeammin kuin hallituksen esityksessä. Hallituskin sitä esittää ja arvioi sille ihan oikein työllisyysvaikutuksia niillä samoilla menetelmillä, joita tässäkin salissa on kritisoitu mutta joita taloustieteellinen tutkijayhteisö käyttää. — Kiitos.

16.57 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tässä yhteydessä hallitus keventää verotusta oikeudenmukaisemmin kuin kokoomus tekee. Se keventää verotusta nimenomaan pieni- ja keskituloisilta ja sitä kautta vahvistaa pieni- ja keskituloisten ihmisten ostovoimaa ja hyvinvointia. Sitten taas kokoomus alentaisi ansiotuloveroja 800 miljoonalla eurolla enemmän kuin hallitus eli yhteensä noin miljardin. Tämä veronalennus rahoitettaisiin korottamalla kulutusveroja 433 miljoonalla eurolla, kuten teidän vaihtoehtobudjetissanne todetaan, jolloin köyhät maksaisivat suhteessa huomattavasti enemmän kuin parempituloiset.

Tämän lisäksi, kun te totesitte äsken tässä muun muassa näistä työllisyysvaikutuksista, siitä, mihin te haluatte kohdentaa leikkauksia, niin te totesitte itsekin, että te tulisitte nimenomaan porrastamaan ansiosidonnaista työttömyysturvaa, minkä vaikutus on se, että mitä pidempään ihminen on työttömänä, sitä voimakkaammin te leikkaisitte hänen työttömyysturvaansa. Sitä kautta esimerkiksi pitkäaikaistyöttömät ajautuisivat toimeentulotuelle. Kun te vielä olisitte lisäämässä toimeentulotuen asumismenojen omavastuuta, niin sitä kautta nämä ihmiset ajautuisivat entistä vaikeampaan elämäntilanteeseen.

Tämän lisäksi te olette lisäämässä ansiosidonnaisen omavastuupäivien palautuksen, työttömyysputken poiston, kuten totesitte, yleisen asumistuen uudistuksen, siihen te teette leikkauksen, sekä te olette myös jäädyttämässä asumistuen vuoden 2019 tasolle, minkä seurauksena te heikentäisitte entisestään niiden ihmisten tilannetta, jotka ovat sosiaaliturvan varassa, jotka tarvitsisivat myös asumistukea.

Tässä on selkeä ero, kun me katsomme tätä kokonaisuutta, miten te kohdistaisitte ihmisten verotuksen ja tulopuolen ja ansiotulot. Te heikentäisitte ennen kaikkea kaikkein

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

vaikeimmassa asemassa olevien ihmisten tilannetta ja tekisitte Suomeen entistä enemmän köyhyyttä. [Pia Viitanen: Hyvä puheenvuoro, tyhjentävä!]

16.59 Matias Marttinen kok: Arvoisa rouva puhemies! Tartun nyt ensin edustaja Kiljunen puheenvuoroon [Kimmo Kiljunen: Kumman? Meitä on täällä kaksi, olisi kiva tietää, kummasta on puhe!] — edustaja Kiljunen Annelin puheenvuoroon, pahoittelut tästä epätasällisuudesta, rouva puhemies — jossa hän käytännössä käytti aikansa siihen, että hän kauhisteli yksi kerrallaan kokoomuksen esittämiä työllisyystoimia. Kuitenkin on niin, että meidän vaihtoehtomme lisää tutkitusti työllisyyttä jopa 60 000 hengellä Suomessa.

Nyt oikeastaan kysyn hallitukselta: kun olette käyttäneet nyt kaikki paukkunne siihen, että moititte meitä siitä, että me haluamme nostaa Suomen työllisyysasteen korkealle pohjoismaiselle tasolle, jotta me voimme turvata tulevien ja nykyisten sukupolvien hyvinvoinnin, niin missä ovat tämän hallituksen työllisyystoimet? Yhtään ei ole näkynyt eikä ole kuulunut, enkä tiedä, koska tässä salissa päästään niistä keskustelemaan. Sen sijaan, että te moititte vain meitä täällä oppositiossa, niin käyttäkää nyt, hyvät kollegat, voimanne siihen, että tehkää vaikuttavia työllisyystoimia, joilla aidosti työllisyysaste saadaan korkealle tasolle. Me olemme kyllä valmiita teitä tässä työssä sparraamaan, koska selkeästi apua tarvitaan, koska teiltä näyttää voimat ja myös rohkeus loppuneen jo alussa kesken.

Edustaja Viitanen puheenvuorossaan luetteli eri verokomponentteja, mitä hallitus käyttää ensi vuonna, jotta verotusta kevennetään. Se on ihan totta, mitä edustaja Viitanen toteusi: hallitus tekee aivan oikeansuuntaisia toimia ja pyrkii parhaaseen lopputulokseen — mutta toimet eivät ole riittäviä. Kuten mietinnössä todetaan, siitä huolimatta, että tämä hallitus ohjaa kevennystä verotukseen, se ei riitä, koska taas vastaavasti nämä veronluonteiset maksut kiristyvät ensi vuonna niin paljon, että tavallisen palkansaajan palkasta jää vähemmän käteen kuin on jäänyt tänä vuonna. Edustaja Viitanen, tämä on fakta. Oletteko siis eri mieltä näistä faktoista, joista tässä nyt ylipäänsä olemme keskustelleet? Esimerkiksi sekä alle 14 300 euron vuosituloilla että yli 24 000 euron vuosituloilla verotus kiristyy, elikkä näille ihmisille jää palkastaan vähemmän käteen kuin jää tänä vuonna.

Me voimme, rouva puhemies, vaikka koko illan tätä vääntää rautalangasta, että me kollegat pääsemme yhteiselle kartalle ja tiedämme, mistä keskustelemme. Mutta jatketaan tätä osin vielä eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Halutaanko käydä ihan lyhyt debatti tästä? [Eduskunnasta: Ei! — Pia Viitanen: Saanko vastata jaoston puheenjohtajan ominaisuudessa?] No, jaoston puheenjohtaja saa vastata. Minuutti.

17.02 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ihan jaoston puheenjohtajana vastaan, että nyt on kysymys tästä jaoston tekemästä pohjasta, jonka valtiovarainvaliokunta on hyväksynyt ja joka on täällä käsittelyssä. Tässä pohjassa todetaan se fakta, että verotusta tämän hallituksen toimin kevennetään ja ne veronluonteiset maksut, mitkä nyt nousevat, johtuvat niistä tekijöistä, mitkä ovat jo viime hallituskauden tulosta, ja nämä kaikki viimeksi mainitut liittyvät kilpailukykysovimukseen. Tämä on fakta. Tämä lukee täällä. Toivon, puhemies, että voisimme jo vihdoinkin lopettaa kinaamisen siitä, mitä tässä mietinnössä lukee.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

17.03 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Viitanen viittasi tuossa puheeseen, jossa toin esille sen, että ylimpiin tuloluokkiin kohdistuva epäsolidaarisuusvero tulisi poistaa. Sanoitte, että tämä epäsolidaarisuusvero pitää pitää siksi, että sen verotuotto on niin tärkeä.

No, hallitusohjelman mukaanhan te olette sitoutuneet tietopohjaiseen päätöksentekoon. Kuten aiemmin selvästi totesin, Lundin yliopiston tutkimuksen mukaan Suomessa korkeimmilla veroasteilla laskennallinen veronalennuksen itserahoitusaste on 123 prosenttia, ja tähän tosiaan tarkoittaa suomeksi sitä, että käytännössä staattisessa laskelmassa ylimpien tuloluokkien solidaarisuusveron laskeminen 10 miljoonalla eurolla toisi dynaamisten vaikutusten jälkeen 12,3 miljoonaa euroa lisää verotuloja. Siis veroja keventämällä 2,3 miljoonaa euroa lisää verotuloja koulutukseen, terveydenhuoltoon, hyviin asioihin. Siis, edustaja Viitanen, tämä toisi lisää verotuottoja, ei vähemmän. [Aki Lindén: Se on pelkkää teoriaa! — Matias Martinen: Tutkittua tietoa!] — Tutkittua tietoa, ja te olette sitoutuneet tietopohjaiseen päätöksentekoon teidän hallitusohjelmassa. [Pia Viitanen: No, mites se viime hallituksessa meni?]

No jos te ette usko tätä tutkittua tietoa, niin uskokaa edes teidän kollegoitanne Ruotsissa. Siellähän sosiaalidemokraattien johdolla poistetaan ylimpien tuloluokkien erityinen raippavero, värnskatt, [Pia Viitanen: On hyvä, ettei täällä toimita niin!] ja sosiaalidemokraattien perustelu tämän kateusveron poistamiselle on, että pitkällä aikajänteellä tämä värnskattin poistaminen ei vähennä verotuloja. Hyvin fiksuja nuo Ruotsin sosiaalidemokraatit! [Juhana Vartiainen: On ne!]

17.05 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Suomalaiset sosiaalidemokraatit ovat selvästi pulassa, ainakin kun verrataan näihin ruotsalaisiin sosiaalidemokraatteihin ja kokoomukseen. Nythän tässä on ankara hyökkäys meitä vastaan siitä lähtökohdasta, että tutkittu tieto, tutkimukset ja ennen kaikkea se, mistä Vartiainen käytti termiä "empiiriset estimoinnit", ovat niitä, joilla nyt sitten tätä meidän argumentaatiotamme nitistetään. Minä olen hyvin tietoinen siitä, että taloustieteilijät empiirisine malleineen kuvittelevat tavoittaneensa absoluuttisen totuuden. Näitä on muitakin uskontoja, jotka samalla tavalla kuvittelevat, että heillä on se totuus hallinnassa.

Haluaisin muistuttaa edustaja Vartiasta: Taloustieteilijänä te vallan mainiosti tiedätte, että se, miten nuo empiiriset estimoinnit, ekonometriset mallit tehdään, mitkä ovat valitut parametrit, on hyvin ratkaisevaa ja hyvin ratkaisevaa on, minkälaisella painokertoimella analysoidaan ja niin edelleen. Tämä on kokonaisuus, josta te voitte lopuksi todeta niin kuin te totesitte, "me hieman rohkeammin teemme tästä johtopäätöksiä" ja niin edelleen. Tämä on poliittista keskustelua, mitä me täällä käymme. Me voimme rakentaa näitä estimointimalleja, ja tulos riippuu aika ratkaisevalla tavalla siitä, millä tavalla nämä painokertoimet tehdään ja mitkä parametrit siellä ovat ratkaisevia. Siitähän se lopputulos tulee, ja te tiedätte sen taloustieteilijänä yhtä hyvin kuin allekirjoittanutkin.

17.06 Ville Vähämäki ps: Arvoisa puhemies! Kyllä kaiken päätöksenteon kuuluisi pohjautua tutkittuun tietoon. Nyt kun täällä mainittiin kokoomuksen vaihtoehtobudjetti ja se, että se ei lisäisi pienituloisuusastetta, niin sen tutkitun tiedon perusteella, mikä tuolla eduskunnan laskentapalvelussa on laskettu, suhteessa pysyvään lainsäädäntöön eli siis tämän vuoden lainsäädäntöön sen vaikutus on nolla, mutta suhteessa tähän hallituksen uuteen budjettiin pienituloisuutta lisäävä vaikutus on plus 0,4 eli noin 21 000 henkeä — laskin itse

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

tämän — ottaen huomioon, että työllisyysjousto on noin 0,25. Eli tässä on otettu huomioon nämä työllisyysvaikutukset.

Vaikka meille joukkolistalle lähetettiin kokoomuksen kansliasta tiedote siitä, että kokoomuksen vaihtoehto ei kasvattaisi, lisääisi pienituloisuutta, niin siinä ei oltu osattu katsoa sitä oikeata lukua, oli katsottu suhteessa tähän pysyvään lainsäädäntöön eikä tulevan vuoden budjettiin. Itse asiassa kun katsotaan kolmen alimman tulodesiilin osalta, niin kokoomuksen vaihtoehtoon myötä täällä on 300 000 kotitaloutta häviäjinä näissä kolmessa alimmassa tulodesiilissä. Suhteessa tähän meidän vaihtoehtoomme, koska me hyödynnämme eläketulovähennystä, työtulovähennystä ja vastaavia vähennyksiä, meillä näitä häviäjiä ei täällä sitten ollenkaan ole. Sitten kun täällä on paljon puhuttu siitä, että täällä on häviäjiä, hallituksen esityksessä ovat alle 14 500:n vuosiansiotuloon menevät ja yli 25 000:n vuosiansiotuloon menevät, niin itse asiassa siihen väliin osuu neljä tulodesiiliä noin suunnilleen, eli aika iso joukko on kuitenkin voittajia tässä.

En tiedä — minun mielestäni, jos sekä hallituksen esittämät että meidän oppositiossa esittämät hyvät vaihtoehdot, mitkä olivat työtulovähennyksen kasvattamista 100 miljoonalla ja eläketulovähennyksen kasvattamista 50 miljoonalla, yhdistettäisiin, niin saataisiin aika hyvää lainsäädäntöä. — Kiitos.

17.09 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Kokoomuksen puolelta tuli nyt jälleen kerran se viesti, että te perustelite sanomalla, että teillä on tutkittua tietoa siitä, että työttömyysturvaa leikkaamalla parannetaan työllisyyttä — jos ymmärsin tämän teidän viestinne oikein. [Kimmo Kiljunen: Se malli on rakennettu niin!] Elikkä te olette jo rakentaneet sen — edustaja Vartiainen nyökkää. Elikkä nyt haluaisin konkreettisesti tietää — kun perustelite sen sillä, että teillä on tutkittua tietoa siitä, [Matias Marttinen: Tietopalvelu!] että työttömyysturvaa leikkaamalla työllisyys Suomessa paranee — ja mielelläni kuulla sen vielä, miten te tämän perustelite ja mitkä ovat nämä tutkimuslähteet. Olisin iloinen, jos se voitaisiin sanoa. [Kimmo Kiljunen: Kuinka paljon pitää leikata, että olisi täystyöllisyys?] — Jos herra Kiljunen olisi nyt hiljaa. — [Kimmo Kiljunen: On hiljaa! — Naurua]

Täällä verrattiin Ruotsiin, ja minäkin haluan ottaa Ruotsin esimerkiksi. Esimerkiksi Ruotsissa on panostettu vahvasti palkkatukeen ja kehitetty erilaisia palkkatukimalleja, ja Ruotsissa palkkatuen käytöstä on hyviä kokemuksia, ja erityisesti yksityiselle sektorille kohdistettu palkkatuki luo siellä pysyviä työpaikkoja. Esimerkkeinä on otettu muun muassa nämä: Ruotsissa taantumat laskevat työllisyyttä vähemmän kuin Suomessa. Ruotsissa pitkän aikavälin kasvu on vahvempaa, koska automaattiset vakaajat ovat palkkatuen ansiosta vahvemmat ja tukevat kasvua. Palkkatuki vaikuttaa korkeampaan työllisyysasteeseen kahta kautta: suoraan, koska sen avulla työllistyy ihmisiä, jotka eivät muuten olisi töissä, sekä epäsuorasti, koska kysynnän ylläpitäminen taantumissa johtaa vahvempaan pidemmän aikavälin kasvuun. Täällä on tuotu Ruotsista monia hyviä esimerkkejä, ja Suomessa tämä hallitus nyt Harakan johdolla haluaa lähteä ottamaan mallia niistä positiivisista käytänteistä, joista Ruotsista ja muista Pohjoismaista meillä on jo tietoa olemassa. Me emme keksi pyörää uudestaan vaan me haemme nimenomaan tutkittua tietoa, jota meillä on Pohjoismaista ja jota meillä on Ruotsista, [Heikki Vestmanin välihuuto] ja me otamme ne myös Suomeen käyttöön.

Tämän lisäksi meillä on muita esimerkkejä: Meillä on tulossa 25 eri toimenpide-esitystä, joiden pohjalta myös tuleamme monialaisesti vahvistamaan työllisyyttä. Minun mielestäni on taas, voisiko sanoa, virheellistä väittää, ettei tämä hallitus olisi tuomassa tai ei olisi

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

tuonut eduskuntaan esityksiä, joilla vahvistetaan Suomen taloutta ja työllisyyttä ja kestävä kehitystä.

17.12 Matias Marttinen kok: Arvoisa rouva puhemies! Aloitan toteamalla edustaja Kiljuselle liittyen hänen äskeiseen puheenvuoroonsa, [Kimmo Kiljunen: Kummalle Kiljuselle?] — Anneli Kiljuselle — että emmehän me tietenkään vastusta sitä, että haetaan muista Pohjoismaista hyviä, vaikuttavia aktiivisen työvoimapolitiikan keinoja. Eihän kukaan ole niin täällä väittänytkaan. Kannustamme vain teitä, että tehkää, hakekaa, tuokaa Suomeen ja toteuttakaa ne. Mutta jos te ajattelette, että tämä teidän työllisyystavoitteenne, jota te nyt tavoittelette, tulee hoidettua sillä, että Suomessa lisätään palkkatuen käyttöä, niin olette totisesti väärässä. Kyllä tarvitaan monenlaisia toimia, joita me olemme esittäneet: ulosoton suojaosan korottamista, varhaiskasvatusmaksujen laskemista, paikallisen sopimisen lisäämistä, ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastamista ja niin edelleen ja niin edelleen. Tarvitaan monenlaisia vaikuttavia toimia, jotta tuonne yhä korkeampaan työllisyysasteeseen päästään. Valtaosa näistä toimista puuttuu teiltä edelleen, ja odotamme sitä päivää, kun näemme, että hallitus tekee aitoja toimia, jotka lisäävät työllisyyttä tässä maassa. Katsotaan, näemmekö sitä päivää ollenkaan.

Täällä myös edustaja Vähämäen taholta haastettiin meidän vaihtoehtomme osalta sitä näkemystä, miten kokoomuksen vaihtoehtobudjetti suhtautuu pienituloisuusasteeseen, ja on tietysti minusta aivan päivänselvää, että kun meillä on tämä sama laskelma käytössä, johon nyt edustaja Vähämäki viittaa, niin tietysti luontevaa on verrata nykytilannetta suhteessa siihen, miten me taas tekisimme. Ja kun te katsotte niitä laskelmia, niin on aivan selvää, että te näette siitä, että kokoomuksen vaihtoehto ei lisää pienituloisuusastetta ja kokoomuksen vaihtoehtobudjetti pienentää tuloeroja yhtä paljon kuin hallituksen vaihtoehto, kun huomioon otetaan myös vahvistuva työllisyys eli myös dynaamiset vaikutukset. Tämäkin on hyvä minusta tässä tuoda esille.

Ja edustaja Kiljuselle, Annelille, totean vielä sen, kun tässä otitte esille, mitkä nämä laskelmien taustat ovat, että taustalla ovat eduskunnan tietopalvelun laskelmat. [Ville Vähämäki: Tämä vuosi on kohta mennyt jo!] Ja jos nyt tässä muistelen, kun edellisellä kaudella aika paljon kuuntelin tämän salin keskustelua, niin muistan kyllä, että täällä SDP:n kansanedustajat heiluttelivat aika monta kertaa erilaisia eduskunnan tietopalvelun laskelmia. Nyt tuntuu vähän erikoiselta, että kun nyt tietopalvelun laskelmat antavat semmoisia tuloksia, jotka teitä eivät miellytä, niin nyt te sitten sanotte, että eiväthän nämä voi pitää paikkaansa. Kyllä ne pitävät paikkansa, ja niiden osalta voidaan mennä hyvin eteenpäin.

17.15 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Kun edustaja Marttinen on tässä nyt muutamaa otteeseen jo tiedustellut hallituksen työllisyyden edistämisen toimia ja vähän viittasi tuossa edellisessä puheenvuorossa siihen, että palkkatuki on ainut, niin luetaan niitä nyt muutama läpi tässä, jos se vaikka helpottaa tuskaa tässä vaiheessa.

Eli hallitus esittää pieni- ja keskituloisille hallitusohjelman mukaista ansiotuloveronkevennystä, hallitus käynnistää työllisyyspalveluiden alueelliset kuntakokeilut, palkkatuki — kuten sanoit — uudistetaan, ja sen käyttöä yrityksissä lisätään merkittävästi. Vuoden 2020 alusta lähtien toteutetaan nopeat toimet palkkatuen pullonkaulojen poistamiseksi ja sen käytön lisäämiseksi, käynnistetään rekrytukea koskeva kokeilu, jolla edistetään työttömien nopeaa työllistymistä. Työttömyysturvaa ja työttömien palveluita sekä työnhakuvelvoitteita uudistetaan tukemaan työttömyysjaksojen lyhentymistä, mikä myös Pohjoismais-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

sa on koettu hyvänä asiana. Selvitetään mahdollisuus siirtää pääosa TE-toimistojen työttömyysturvatehtävistä Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen hoidettavaksi, toteutetaan osatyökykyisille suunnattu työkykyohjelma, jolla helpotetaan heidän työllistymistään. Otetaan käyttöön osatyökyvyttömyyseläkkeiden lineaarinen malli osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevien työnteon kannusteiden parantamiseksi. Hallitus laatii aiempaa valmistelua hyödyntäen mielenterveysstrategian, joka näkee mielenterveyden pääomana, turvaa mielenterveysoikeudet ja -palvelut. Hallitus antaa syksyllä 2019 esityksen työttömyysturvan lisäpäiväoikeuden alaikärajan nostamiseksi. Hallitus antaa syksyllä 2019 esityksen aktiivimallin kumoamisesta, jota me tänään vielä todennäköisesti käsittelemme. OKM ja TEM valmistelevat pikaisessa aikataulussa ehdotukset lyhyempien koulutuskokonaisuuksien mahdollistamisesta työssäkäyvien ja työttömyysuhan alla olevien tueksi. — Olen nyt suurin piirtein puolessa välissä, mutta käydäänkö loppuun asti vai lopetetaanko tämä keskustelu jossain vaiheessa?

Eli lista on olemassa, 25 kohtaa, mitä on sanottu, mutta tarvittaessa voin tämän toimittaa vaikka edustaja Marttiselle, niin hän saa lukea ne loput, toisen puolen, läpi. — Kiitos. [Matias Martinen: On luettu!]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Keskustelemme tuloveroasteikosta, niin että jos me keskittyisimme tähän aiheeseen hieman tarkemmin.

17.17 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Berg kertoi pitkän listan hallituksen työllisyystoimista. Toimittakaapa samalla, kun toimitatte sen listan, riippumattomien ekonomistien arviot siitä, millaisia työllisyysvaikutuksia näille toimille voi arvioida. Tutkimme sitä kiinnostuneina.

Edustaja Kiljusen kysymykseen siitä, mikä on työttömyysturvan vaikutus työttömyyteen: Se on kyllä taloustieteessä yksi kaikkein monipuolisimmin empiirisessä tutkimuksessa tutkittu asia, ja kyllä siitä vallitsee nyt aika vahva tutkijakonsensus, että se vaikuttaa työttömyysasteeseen. Se ei tarkoita, edustaja Kimmo Kiljunen, että olisi väitetty, että olisi löydetty absoluuttinen totuus. Kaikki ne estimaatit ovat tietysti epävarmoja, mutta kyllä niiden etumerkistä ja siitä piste-estimaatista nyt aika vahvoja käsityksiä meillä on.

Ja kun Ruotsiin vedotaan, niin kannattaa katsoa sitä kokonaisuutta. Ruotsin sosiaaliturva ja työttömyysturva ovat tiukempia ja velvoittavampia kuin meillä. Siellä ei ole työmarkkinoilla työehtosopimusten yleissitovuutta, siellä on vapaammat työmarkkinat. Siellä asuminen on paljon niukempi. Toimeentulotukea myönnetään paljon kireämmin perustein. Siellä käytetään enemmän palkkatukea. Sillä on eritoten merkitystä osatyökykyisille, mutta palkkatuen merkitys tässä kokonaistyöllisyydessä on kuitenkin vähäinen, ja niistä ehdotuksista, joita Rinteen hallitus nyt on tehnyt palkkatuen lisäämiseksi, todetaan esimerkiksi Palkansaajien tutkimuslaitoksen talousvaliokunnalle antamassa lausunnossa, että ne ovat tehoton keino, ja sen lisäksi se niiden määrärahalisäys on nyt niin vähäinen, että se tuskin tähän kokonaisuuteen vaikuttaa enemmän kuin muutamalla tuhannella lisätyöllisellä.

Me todella mielellämme jatkamme tässä salissa kyllä hallituksen työllisyys ehdotusten käsittelyä, kun niitä tulee ja kun niissä todella on vaikutusarviot, joihin me voimme pureutua. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

17.20 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Verot herättävät aina tunteita, niin kuin tänään on tässä kuunnellessa todennut. On arvovalinta, että keski- ja hyvätuloisten verotusta ei helpoteta pienituloisten kustannuksella.

Viime kaudella työllistämisessä päästiin hyvään vauhtiin, ja nyt se on koko ajan haastavampaa, mutta sitä on jatkettava. Keskusta on ehdottanutkin useita asioita jatkotyöstön pohjaksi. Kuulimme edustaja Bergin luetteloa tämän hetken toimista. On tärkeää, että me emme murennu sitä kustannuskilpailukykyä, mikä viime kaudella vaivalla rakennettiin. On tärkeää, että me valmistelemme mallin, joka ratkaisee tätä kohtaanto-ongelmaa. Meillä on kuitenkin työpula eri puolilla maata, ja täytyy tehdä toimia, jotta on helpompi lähteä uusille seuduille työn perässä. Osatyökykyisten työllistäminen räätälöidyllä tuella on tärkeä asia, samoin työvoimapulan ratkaisuksi työperäinen maahanmuutto, siihen liittyvät ratkaisut, mutta myöskin panostukset koulutukseen, tuotekehitykseen, tutkimukseen ja esteiden purkaminen investointien tieltä. Tähän tarvitaan koko koulujärjestelmä mukaan, ja jatkuvan oppimisen uudistusryhmä työskenteleekin kovaa kyytiä löytääkseen täsmä-, muunto- ja täydennyskoulutuksia eri kouluasteille, jotta saadaan väki töihin. Myöskin nuoret täytyy saada mukaan.

Työelämän joustoilla ja jaksamiseen panostamisella on vaikutusta myöskin työurien pidentymiseen. Omat vanhempani tekevät osa-aikaisesti vieläkin töitä, vaikka ovat yli 80-vuotiaita. Se tuo heille merkitystä elämään. Eli kaikki panostukset myöskin siihen, että halutessaan voi jatkaa työtä, ovat meille tärkeitä, ja kaikki panostukset yrittäjyyteen, koska se tuo meille lisää työtä.

Olen kyllä sitä mieltä, että jotta me saamme tämän korkean työllisyysasteen, tarvitsemme kaikkien puolueiden hyvät ehdotukset, järkevät ehdotukset käyttöön. Aivan niin kuin tänään teimme yksimielisen päätöksen veteraanien tuista, niin myöskin työllisyystoimet saisivat olla tällainen yhteinen projekti.

17.23 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Lindén on tässä keskustelussa tuonut jo pariinkin kertaan esille sen, että tällä tuloverotuksella sinänsä ei ole kokonaisuuden kannalta valtavan suurta merkitystä, vaan näillä muilla veromuodoilla on suurempi, ja se siis pitää ihan paikkansa. Mutta tietysti työllisyyden, palkansaajien ja eläkeläisten kannalta tuloverotuksella on erinomaisen suuri merkitys, ja siksi on tärkeää tässä yhteydessä puhua näistä kaikista, ja tässä nyt käsitellään sekä tuloveroasteikkoa että tuloverolain vähennyksiä, ja ne ovat tärkeitä.

Tässä keskustelussa on nyt käytetty paljon puheenvuoroja palkkatuesta. Kun valtiovarainvaliokunnassa käsiteltiin julkisen talouden suunnitelmaa tässä loka-marraskuussa, niin kysyin suurin piirtein kaikilta asiantuntijoilta, taloustieteilijöiltä ja etujärjestöjen edustajilta palkkatuen merkityksestä työllisyyden ja verotuksen kannalta. Heitä oli ehkä noin parikymmentä, joilta kysyin, ja melkein kaikki vastasivat, että palkkatuen merkitys on varsin vähäinen. Jotkut sanovat, että se jopa syrjäyttää pysyviä työpaikkoja niin, että se saattaa olla joiltain osin negatiivinen, mutta juuri kukaan ei sanonut, että se olisi ratkaisu työllisyysongelmiin tai työttömyysongelmiin. Se on enemmän sosiaalipolitiikkaa sen takia, että se sopii erityisen hyvin osatyökykyisille. No, tämä tuli mielestäni hyvin selväksi. Hallitus kuitenkin rakentaa politiikkansa erittäin vahvasti palkkatuen varaan myös yksityiselle puolelle, ja se on arveluttavaa: tuleeko vain menoja ilman työllisyyden todellista pitkäjänteistä palan paranemista.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Arvoisa puhemies! Ministeri Harakka on asettanut kahdeksan työryhmää, jotka ovat nyt muutaman kuukauden jo tehneet töitä, ja sain eilen luotettavaa tietoa siitä, että noissa työryhmissä ei ole päästy eteenpäin juuri lainkaan. Siellä ovat työntekijäjärjestöt ja työnantajajärjestöt vastakkain toinen toisensa esitykset tyrmäämässä. Tämä ei tietysti tuo tulosta. Nyt ollaan jo joulukuussa. Tänä vuonna ei enää mitään ehditä tekemään, ja hallituskin kaatui. Sitten maaliskuussa pitäisi olla aihiot valmiina, ja sitten elokuun budjettiriihessä hallituksella pitäisi olla uskottavat päätökset siitä, että 30 000 työpaikkaa syntyy. Tällä menolla, kun mitään ei tapahdu, ei tapahdu myöskään työllisyyden paranemista. Edustaja Berg esitti nuo listat. Kyllähän siellä oli monenlaisia hienoja pyrkimyksiä, mutta ne täytyy saada lihaksi, [Kim Berg: Juuri näin!] ja sitä ei tapahdu tällä hetkellä. Hallitus on jättänyt sen liikaa tuonne työmarkkinoiden osapuolille. [Puhemies koputtaa — Kim Berg: Tulee tapahtumaan!] Perussuomalaisilla on tulossa yli 80 toimenpiteen työllisyystoimenpideohjelma. [Puhemies koputtaa] Se on mielenkiintoinen ja tärkeä asiakirja.

17.26 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Ainakin näillä näkymin tuntuu siltä, että edustaja Kankaanniemen mainitsema työllisyysohjelma, jonka perussuomalaiset ovat tehneet, ei ainakaan tunnu muuttuvan lihaksi. Sen johtopäätöksen todennäköisesti joudumme tekemään. Me emme tietysti tiedä, miten tämä hallituskriisi nyt tässä ratkaistaan. [Ville Vähämäen välihuuto] — Kyllä, voi kyllä olla hyvin näinkin. En siis väittänyt, etteikö se voisi muuttua lihaksi, vaan totesin, että se on epätodennäköistä.

Edustaja Marttinen täällä perusteellisesti pohdiskeli viime vaalikautta ja totesi, että silloinen oppositio käytti eduskunnan tietopalvelua hyväksi, ja nyt kun nykyinen oppositio käyttää eduskunnan tietopalvelua hyväksi, niin täällä hallituksen edustajat, sosiaalidemokraatit, olisivat sitä mieltä, että tietopalvelun laskelmat eivät pidä paikkaansa — tällä tavalla te sanoitte. Tämä teidän lausahduksenne ei pidä paikkaansa. Meistä ei ole kukaan ollut missään vaiheessa sanomassa sitä, etteivätkö tietopalvelulaskennat ole tärkeitä. Niitä kannattaa käyttää. Me olimme ainoastaan kysymässä, mitkä ovat ne mallit, jotka siellä on laskettu, mitä lasketaan, mitä ylipäätään mitataan ja kuinka se mitataan. Tätä me nyt pohdiskelemme, mikä on niiden ennusteiden — huomatakaa — uskottavuus, koska kysehan on siitä, että ennuste ei ole fakta ja te käytätte täällä nyt tätä estimointimallin antamaa ennustetta ikään kuin faktana tässä keskustelussa, mitä täällä käydään. Tämä on se ainoa, mitä me haluamme problematisoida. Tälle tielle ei voi mennä.

Täällä edustaja Vartiainen antoi erään mallin, ja kun se pelkistetään, niin työttömyysturvan kohennus ikään kuin antaa lisää työttömyyttä tässä valtakunnassa. Kun sen toisinpäin katsoo, niin empiirinen estimointi yhtä lailla kuin arkinen havainnointikin kertovat sen, että jos me poistaisimme työttömyysturvan kokonaan suomalaisesta yhteiskunnasta, niin epäilemättä se nostaisi työllisyyttä — epäilemättä se nostaisi työllisyyttä. Jos ei olisi työttömyysturvaa ollenkaan, ihmisten täytyisi tulla väkisin toimeen. Meillä olisivat piit ja rengit takaisin tässä yhteiskunnassa, jos näin halutaan sanoa. Eli nyt on kysymys siitä, mikä on tämän politiikanteon sisältö, ei pelkästä empiirisen estimointimallin antamasta laskelmatuloksesta.

17.29 Matias Marttinen kok: Arvoisa rouva puhemies! Täällä edustaja Kiljunen äsken pohdiskeli viisaasti liittyen pitämään puheenvuoroon, ja haluan tosiaan täsmentää sanoamaani. Eli ihmettelin ääneen sitä, miten nyt tietopalvelun laskelmat teidän mielestänne näyttäytyvät ikään kuin toisessa valossa, vaikka niitä ennen on niin paljon käytetty. Totta

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

kai on näin, enkä sitä missään tapauksessa kiistä, että kun tehdään vaikutusarviointeja, niin ainahan ne ovat epätäydellisiä, ilman muuta. Niissä on aina jotkut oletamat, joiden pohjalta ne tehdään. Mutta jos tämän talon pitäisi kuitenkin omat päätöksensä pohjata tutkittuun tietoon, vaikutusarviointeihin, ja kun eduskunnan tietopalvelun laskelmia on ennenkin käytetty — he tekevät kuitenkin vaihtoehtobudjeteista omat laskelmansa suoraan, ja ne ovat meidän kaikkien käytettävissä — niin minusta on aika relevanttia nostaa ne nyt tässä kohdin esille.

Aivan loppuun haluan todeta edustaja Bergille: Kiitoksia tästä lukuhetkestä hallituksen työllisyystavoitteiden osalta. Olen tutustunut tähän teidän 25 kohdan listaanne. Ainoa ongelma on se, että pois lukien tämänpäiväinen esitys eläkeputken alaikärajan nostosta, jolle on laskettu työllisyysvaikutus, voitteko mainita, mitkä ovat tämän 25 kohdan listan lasketut, arvioidut työllisyysvaikutukset? Niitä ei taida olla. Ja tämä on, arvoisa rouva puhemies, tämän hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikan keskeinen ongelma. On kaikenlaisia listoja, on lupauksia siitä, että asioita valmistellaan ja ne tuodaan meille käsittelyyn, mutta niitä ei näy, ja niistäkään toimista, jotka on ilmoitettu, ei ole minkäänlaista arviointia siitä, mitä ne todellisuudessa tarkoittavat. Toki jos on näin, että vaikkapa valtiovarainministeriö on pystynyt arvioimaan ja laskemaan näille teidän toimillenne jotkut vaikutusarvioinnit, niin olemme ilman muuta kiinnostuneita ne näkemään, ja olen aina valmis muuttamaan ja korjaamaan kantaani siinä kohtaa, kun tämä hallitus tekee oikeita ratkaisuja.

17.31 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Marttinen tuossa vastasikin omaan kysymykseensä siitä, minkä takia eivät ne laskelmat riitä. Ne eivät riitä sen takia, että työllisyyteen vaikuttavista seikoista vain hyvin pieni osa, hyvin pieni osa, on eksaktisti laskettavissa, ja jos me keskitymme vain tähän marginaaliseen osaan työllisyyteen vaikuttavista seikoista, niin me teemme huonoa politiikkaa. Näissä laskelmissa ei ole mitään vikaa, mutta kuten kaikkien muidenkin laskelmien kohdalla, ne edellyttävät edustajilta ja päätöksentekijöiltä, että he osaavat lukea niitä ja osaavat laittaa ne oikeaan kontekstiinsa. [Matias Marttinen: Emmekö me osaa?]

Esimerkiksi koulutus on yksi sellainen asia, jonka työllisyysvaikutuksia on käytännössä mahdotonta tarkasti laskea, ja jokainen meistä varmasti ymmärtää, että koulutustasolla on vaikutuksia sekä työllisyyden määrään että laatuun.

Toinen tällainen tekijä on tietenkin yleinen luottamuspääoma yhteiskunnassa. Kukaan ei pysty sen merkitystä laskemaan, ja silti oletan, että kaikki ymmärtävät, että sillä on valtava merkitys siinä, millaiseksi työmarkkinat kehittyvät.

Kolmas seikka on se, että siihen, mikä on kansantaloudellisesti merkittävää työllisyyttä, ei vaikuta pelkästään työllisyysaste, vaan siihen vaikuttaa myös se, millaista työtä, millaisia työpaikkoja syntyy, ja tämän osalta erilaiset laskentakaaavat ovat aivan kädettömiä. Kuitenkin jos me synnytämme kymmenen 1 tuntia viikossa -työpaikkaa tai me synnytämme yhden täysiaikaisen työpaikan, niin kansantalouden kannalta se yksi täysiaikainen työpaikka on kuitenkin paljon arvokkaampi, todennäköisesti.

Tämän takia ongelma ei ole se, että katsotaan niitä lukuja, jotka voidaan laskea, vaan ongelma on se, että keskitytään tuijottamaan vain näitä lukuja tai pääasiassa näitä lukuja, kun pitäisi ymmärtää työllisyys ja työllisyyden hoito kokonaan yhteiskunnallisena monimuotoisena ilmiönä ja pyrkiä sitä sellaisena myös ohjaamaan.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

17.33 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Minun mielestäni tämä käyty keskustelu olisi jo ihan moneltakin osin valmis, mutta haluan ottaa yhden esimerkin, joka liittyy muun muassa edustaja Vartiainen puheenvuoroon aikaisemmin, kun hän vertaili Pohjoismaita keskenään.

Meillä on tietenkin hyvin paljon erilaista dataa, ja löydämme erilaisia lukuja, joita voimme käyttää vertailuissa. Mutta tämä, minkä minä nyt kerron, on sellainen, että olimme sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen kanssa — mukana oli myös edustaja Vartiainen — juuri tänä syksynä tutustumassa Tanskan sosiaaliturvajärjestelmän terveyspalveluihin ja muihinkin ajankohtaisiin asioihin. Siellä yhteisessä tilaisuudessa meille näytettiin sellainen neljän tärkeän luvun kokonaisuus. Viime vuonna Suomessa työttömyysprosentti oli 7 prosenttia ja suomalaiset, jotka olivat töissä, tekivät keskimäärin viikossa 30 tuntia töitä. Tanskassa työttömyysprosentti oli alhaisempi, se oli 5 prosenttia, mutta tanskalaiset tekivät keskimäärin 27 tuntia viikossa töitä. Näistä neljästä luvusta voi päätellä, että itse asiassa se osa työvoimasta, joka Suomessa oli töissä, siis se 93 prosenttia työvoimasta — tämä on eri luku kuin työllisyysaste, nyt puhun siis työvoimasta, jossa ovat mukana ne, jotka ovat töissä ja jotka ovat työttömänä — teki yhteenlaskettuna enemmän työtunteja kuin Tanskassa tehtiin. Siellä siis nämä tunnit jakaantuvat työssä olevien ihmisten kesken eri tavalla.

En ota tässä nyt mitään kantaa siihen, kumpi on parempi ja kumpi huonompi, mutta tämä kertoo siitä, että eri maissa on erilaisia malleja ja sen takia näiden vertailujen esittäminen on vaikeaa — ihan niin kuin edustaja Kontula äsken muiltakin osin käsitteli sitä, kuinka vaikeaa tällaisia ennusteita on esittää.

17.35 **Ruut Sjöblom kok:** Arvoisa puhemies! Haluan muutaman huomion sanoa palkkatuesta työllistämisen keinona. Suomalaiset käyttävät palkkatukea viisi kertaa vähemmän kuin ruotsalaiset. Suomalaiset yrittäjät kyllä tuntevat palkkatukimuodon, mutta malli on monesti liian byrokraattinen, mikä liittyy tuen hakemiseen, maksatukseen ja niiden kanssa toimimiseen. Moni yritys pitää palkkatuen hakemista työläänä sen tuomaan hyötyyn verrattuna. Lisäksi yritys ei tee palkkauspäätöstä sen mukaan, onko se tuettua vai ei, vaan sen mukaan, tarvitsevatko he työntekijän ja löytävätkö he sopivan työntekijän. Jos palkkatukea on jo nyt käyttämättä, niin miten hallitus on aikonut saada yrittäjät sitä käyttämään vielä enemmän? Viime elokuussa työllistämistukea oli vielä käyttämättä yli 150 miljoonaa euroa.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle aktiivimallin leikkureiden ja velvoitteiden kumoamista koskevaiksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 80/2019 vp

Valiokunnan mietintö StVM 14/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen mietintö StVM 14/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Mietinnön esittelee valiokunnan puheenjohtaja Vehviläinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.37 Anu Vehviläinen kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 15/2019 valtiopäiviltä käsittelee hallituksen esitystä, jossa ehdotetaan kumottavaksi työttömyysturvan niin sanottuun aktiivimalliin sisältyvät velvoitteet ja leikkurit. Muutokset on tarkoitus tulla voimaan ensi vuoden alussa.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta kannattaa aktiivimallin leikkureiden ja velvoitteiden kumoamista. Ehdotettujen muutosten seurauksena työttömyysetuuden säilyminen normaalin suuruusena ei enää edellytä sitä, että työttömyysturvan saaja mallissa edellytetyllä tavalla työllistyy palkkatyössä tai yritystoimissa tai että hän osallistuu työllistymistä edistävään palveluun tai työllistymistä tukevaan toimintaan vähintään viiden päivän ajan. Muilta osin työttömyysetuuksia saavien työnhakijoiden velvoitteet säilyvät ennallaan, eli työttömän työnhakijan tulee edelleen aktiivisesti hakea työtä ja koulutusta sekä osallistua työllistymistä edistäviin palveluihin ja toimenpiteisiin.

Eduskunta edellytti jo aktiivimallia koskevia muutoksia hyväksyessään, että uudistuksen vaikutuksia tulee seurata tarkasti ja tarvittaessa tulee laajentaa keinoja, joilla aktiivisuusedellytyksen voi täyttää, jos ilmenee, etteivät ehdotetut keinot ole riittäviä estämään aktiivisesti työnhakua tai palveluun pääsyä yrittäneen työnhakijan joutumista vähennetyille etuudelle.

Mallin keskeisimpänä tavoitteena on ollut lisätä työllisyyttä kannustamalla työttömiä työnhakijoita aktiivisuuteen ja omatoimisuuteen työnhakua koko työttömyyden keston ajan. Aktiivimallia koskevassa hallituksen esityksessä mallin arvioitiin lisäävän työllisyyttä 5 000—12 000 henkilötyövuodella.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnalle käsitellyt laajasti aktiivimallin vaikutuksia. Mallin vaikutuksia on tutkittu sen voimassaolon aikana kolmessa eri tutkimushankkeessa. VATTin tutkimuksen mukaan aktiivimallin työllisyysvaikutuksia on vaikea erottaa hyvän suhdannetilanteen vaikutuksista eikä vaikutuksia työllistymiseen voida siten luotettavasti arvioida. Aktiivimallin aikana tehtiin myös muita työllisyyteen mahdollisesti vaikuttavia uudistuksia. Sopivan verrokkiryhmän puuttuessa aktiivimallin vaikutusta on vaikea erottaa muiden tekijöiden vaikutuksesta.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta kiinnittää työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan tavoin huomiota siihen, että aktiivimalli on selvityksen mukaan saattanut lisätä työllistymistä ja työttömyyden päättymistä ansioturvan saajien joukossa. Sen sijaan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajien keskuudessa kasvua oli lähinnä työttömyyden aikaisessa työssäkäynnissä. Työllistymisen kasvussa on osittain kyse myös työllisyystilanteen paranemisen vaikutuksesta.

Aktiivimallin yhteydessä työvoimapalveluiden tarjontaan lisättiin 25 miljoonan euron vuosittainen määräraha. Valiokunta pitää myönteisenä, että työttömille tarjottavien palveluiden määrä ja palveluihin osallistuminen lisääntyi niin ansiopäivärahan kuin peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajien keskuudessa. Palveluihin osallistuminen kasvoi erityisesti vanhimmissa ikäryhmissä, joissa työllistyminen avoimille työmarkkinoille on harvinaisempaa. Toisaalta ansiopäivärahan saajien joukossa kasvoi erityisen paljon lyhyisiin, juuri aktiivimallin ehdot täyttäviin palveluihin osallistuminen. Lyhyiden koulutusjaksojen tarjonta myös lisääntyi aktiivimallin aikana, mikä on vaikuttanut palveluihin osallistumisasteeseen. Palveluihin osallistumisasteeseen ovat voineet vaikuttaa myös aktiivimallin

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

aikana tehdyt muut työvoimahallinnon uudistukset, kuten määräaikaishaastattelut ja kokeiluhankkeet eri alueilla.

Selvityksen mukaan TE-toimistojen asiantuntijoille ja esimiehille suunnattuun kysely- ja haastattelututkimukseen saatujen vastausten perusteella aktiivimallia ei pidetä työvoimapolitiittisesti tarkoituksenmukaisena keinona edistää työllisyyttä. Puolet vastaajista katsoi, että aktiivimallin avulla ei pystytä edistämään työllistymistä, koska se kannustaa aktiivisuuteen, joka ei perustu asiakkaiden tarpeisiin, motivaatioon tai työvoimapolitiittiseen tarkoituksenmukaisuuteen, vaan aktiivimallin ehtojen täyttämiseen.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta kiinnittää työelämä- ja tasa-arvovaltiokunnan tavoin huomiota siihen, että aktiivimallin vaikutusten arvioinnissa ei ole selvitetty mallin vaikutuksia työttömien hyvinvointiin ja työkykyyn. Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta piti aktiivimallia koskevaa hallituksen esitystä käsitellessään vuonna 2017 tärkeänä, että uudistuksesta tehdään seuranta tutkimus ja arvioidaan uudistuksen vaikutuksia henkilöiden myöhempään työllistymiseen ja taloudelliseen hyvinvointiin sekä tehdään vaikuttavuusarviot myös eri ryhmille esimerkiksi sukupuolen, iän, koulutustason, asuinalueen ja työttömyyden keston mukaan.

Selvitysten ja tilastotietojen perusteella on selvää, että aktiivimalli on heikentänyt työttömien toimeentuloturva. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että selvityksen perusteella työttömyysetuutta pienennettiin erityisen usein heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevilta iäkkäämmiltä työnhakijoilta sekä työttömyysturva työttömyyspäivärahan lisäpäiviltä saavilta. Aktiivimalli näyttää myös kohdistuneen erityisesti miehiin, joiden työttömyysetuusia alennettiin aktiivimallin vuoksi useammin kuin naisten. Alueellisia eroja ei selvityksessä sen sijaan havaittu.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta pitää sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuden ja järjestelmän kannustavuuden kannalta ongelmallisena, että ensisijaisen etuuden alentaminen aktiivimallin johdosta on lisännyt viimesijaisen toimeentulotuen tarvetta. Toimeentulotukiriippuvuus nostaa työllistymisen kynnystä ja johtaa usein työttömyyden pitkittymiseen.

Valiokunta toteaa, että aktiivimalliin on kohdistunut voimakasta kritiikkiä ja se on koettu vaikeaselkoiseksi ja epäoikeudenmukaiseksi. Työelämä- ja tasa-arvovaltiokunta nostaa lausunnossaan esille aktivointitoimenpiteiden kielteiset vaikutukset erityisesti miesten it-seluottamukseen ja heidän kokemaansa arvostukseen.

Yhteenvetona sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta toteaa, että tutkimuksessa ei ole voitu luotettavasti osoittaa aktiivimallin lisänneen työllisyyttä, mikä on ollut mallin keskeinen tavoite. Aktiivimalli on kuitenkin heikentänyt erityisesti vaikeasti työllistyvien ryhmien työttömyysturvan tasoa, lisännyt toimeentulotuen tarvetta ja nostanut työttömyysturvajärjestelmään kohdistuvia epäoikeudenmukaisuuden kokemuksia.

Aktiivimallin kumoaminen lisää esityksen mukaan työttömyysturvamenoja arviolta 51,1 miljoonalla eurolla. Asumistuen ja toimeentulotuen menojen arvioidaan alenevan 12 miljoonalla eurolla. Aktiivimallin kumoaminen lisää siten kokonaisuudessaan julkisen talouden menoja arviolta 39 miljoonalla eurolla, josta valtion osuus on 13,7 miljoonaa euroa, kuntien osuus 10,2 miljoonaa euroa ja työllisyysrahaston osuus 15,2 miljoonaa euroa.

Aktiivimallin kumoaminen parantaa työttömien etuudensaajien toimeentuloturva. Työmarkkinatuen ja peruspäivärahan saajalla, joka ei täyttäisi aktiivimallin mukaisia edellytyksiä, etuus nousee ilman korotusosia noin 32,40 euroa kuukaudessa. Ansiopäivärahaa saavalla etuus nousee ilman korotusosia keskimäärin noin 65 euroa kuukaudessa.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan näkemykseen siitä, että jatkossakin työllisyyden edistämiseksi tarvitaan työttömien työnhakijoiden aktiivisuutta tukevia toimenpiteitä, kannusteita ja työllistymistä tukevia palveluita. Aktiivimallin kumoaminen ei poista työnhakijoiden velvollisuutta hakea aktiivisesti työtä ja osallistua työllisyyttä edistäviin palveluihin. Valiokunta pitää tarpeellisena, että aktiivimallin yhteydessä työvoimapalveluihin lisätty 25 miljoonan euron vuosittainen määräraha säilytetään. Työvoimapalveluita tulisi kehittää nykyistä yksilöllisemmiksi ja eri työttömien ryhmien tarpeita vastaaviksi ja riittäviksi. Valiokunta pitää myönteisenä, että työttömyysturvan omavastuu säilyy aktiivimallin kumoamisen jälkeenkin viidessä päivässä.

Valiokunta toteaa, että hallitus on ohjelmassaan sitoutunut työllisyysasteen nostamiseen 75 prosenttiin. Työllisyyden edistämiseksi on asetettu ministerityöryhmä alatyöryhmineen. Valiokunta pitää tärkeänä, että työllistämistä tukevien palvelujen kehittämisen ohella työttömyysturvajärjestelmää kehitetään pitkäjänteisesti mahdollisten kannustinongelmien pienentämiseksi, järjestelmän selkeyden ja ymmärrettävyyden lisäämiseksi sekä toimeentulotukiriippuvuuden vähentämiseksi. Valiokunta katsoo, että palvelujärjestelmän ja sosiaaliturvan uudistamisessa on kiinnitettävä erityistä huomiota osatyökykyisten ja vaikeasti työllistyvien henkilöiden työllisyyden edistämisen ja heidän tarpeitaan vastaavan toimeentuloturvajärjestelmän rakentamiseen.

Valiokunnan mietintöön sisältyy vastalause.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja sitten puhujalistaan.

17.47 Merja Kyllönen vas: Arvoisa rouva puhemies! Aktivointi sinällään ei ole yleisesti paha asia, se, että meitä saadaan tekemään asioita, jotka saavat meidät osallisiksi ja mukaan, mutta mitä itse olen tähän aktiivimalliin hyvinkin läheltä päässyt perehtymään tuolla Kainuussa, niin jouduin havaitsemaan sen, että valitettavasti aktiivimalli toimi varsinaisena raippana heille, jotka olivat jo valmiiksi varsin pitkälti työmarkkinoiden ulottumattomissa, vaikeassa taloudellisessa tilanteessa, peruspäivärahalla, työmarkkinatuella tai jollain muulla tai jossain muussa vaikeassa tilanteessa terveydentilan tai yleisen elämäntilanteen vuoksi. Erityisen isoa huolta herätti se, että eriarvoistumista nähtiin eritoten ikääntyvien työttömien kohdalla. Itse pohdinkin tässä tämän mallin yhteydessä, että jonkinlainen ikääntyvän miehen ja naisen suojeluohjelma kai Suomeen olisi työmarkkinoilla perustettava, niin että heillä olisi yhdenvertainen, tasa-arvoinen mahdollisuus saada työtä vielä irtisanomisten tai työmarkkinoilla muutoin tapahtuvien muutosten jälkeen.

Se, mikä tässä mallissa oli minun mielestäni pielessä, liittyy siihen, aktivoidaanko ihmisiä aidosti asioihin, jotka hyödyttävät heidän osaamisensa kehittämistä, niitä asioita, jotka edistävät konkreettisesti heidän työllistymistään, vai onko malli rakennettu enemmänkin sitä varten, että se leikkaa työttömyysetuutta mekaanisen leikkurin tavoin eikä huomioi ihmisten yksilöllisiä tilanteita. Tietenkin täytyy olla tyytyväinen, että suomalainen mediakin huomasi tämän aktiivimallin vaikutuksineen sitten, kun kansalaiset tekivät siitä kansalaisaloitteen, ja nostivat asian kunnolla esille. Siitä oli käyty keskustelua täällä eduskunnassa jo poliittisten puolueitten kesken, mutta kovin suurta julkista huomiota se ei siinä yhteydessä saanut.

Se, mikä tässä jatkon osalta on mielestäni tärkeää nyt, kun aktiivimallin niin sanottu aktiivileikkuri, työttömyysturvan leikkaus, tässä perutaan: meidän täytyy pitää huoli siitä, että meidän työvoimapolitiittiset toimmme ovat motivoivia, ne vastaavat asiakkaiden tar-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

peita, ne ovat tarkoituksenmukaisia eivätkä ne pyri pelkästään vain jonkun tietyn ehdon täyttämiseen vaan siihen, että ihmisillä on aidosti osaamisensa ja kuntonsa puolesta mahdollisuus vastata työelämän tämän päivän haasteisiin ja olla mukana.

Minkä takia puhuin ikääntyvistä miehistä, ikääntyvistä naisista tuolla Kainuun selkosilalla: se on ihan merkittävä kysymys varsinkin miesten kohdalla. Siellä on edelleen ihmisiä, joilla ei ole kulkuvälineitä, ei ole sellaista mahdollisuutta. Me keskustelemme täällä omasta autosta, sen käytöstä, polttoaineen hinnasta, mutta kaikilla ihmisillä ei tänä päivänä ole edes sitä autoa, jolla päästä pidemmän matkan päähän työuran äärelle, tai ei ylipäättänsä ole myöskään sellaisia valmiuksia, että voisi näin tehdä.

Huolimatta siitä, että meillä on ollut Taipaleen ja Anderssonin malleja erilaisten toimien ohjaamiseksi, niin että työttömyyskortistoista, työttömyystilastoista poistuisivat inhimillisellä tavalla sellaiset henkilöt, jotka eivät sinne kuulu yleensä työkyvyltään ja terveydentilaltaan, meillä on — väitän — tälläkin hetkellä edelleen siellä tilastoissa taulukoita koristamassa tuhansia ihmisiä, jotka niin julkisen kuin yksityisenkin terveydenhuollon lääkäreiden toimesta on todettu moneen kertaan työkyvyttömiksi. Valitettavasti ikäasiat tulevat näissä monta kertaa vastaan, ja varsinkin jos olet alle kuusikymppinen työkyvytön, niin tahtoo olla tänä päivänä erittäin vaikeaa päästä eläkkeelle, vaikka siihen olisi kaikki terveydelliset perusteet.

Uskon, että meillä on löydettävissä hyvinkin paljon sellaisia työllisyyteen vaikuttavia keinoja, jotka kannustavat positiivisella tavalla ihmisiä tarttumaan työn syrjään kiinni. Toivon, että meillä olisi rohkeutta katsoa monenlaisia erilaisia ratkaisuja niin koulutukseen kuin myöskin sitten työelämän pelisääntöjen osuuteen mutta niin, että me tekisimme se rakentavasti, ei niin, että meidän lähtökohtainen tarkoituksemme on jollain tapaa kepittää tai piiskata ihmisiä liikkeelle rakentamalla semmoisia järjestelmiä, joissa ei ole tarkoitus muuta kuin palvella sitä järjestelmää, vaan niin, että ihmisen mahdollisuudet itse asiassa parantuisivat. — Kiitos.

17.53 Kim Berg sd: Arvoisa rouva puhemies! Aktiivimallin ongelmat olivat ilmeisiä jo silloin, kun esitys viime kaudella tuotiin eduskunnan käsittelyyn. Jo mallin valmistelun yhteydessä asiantuntijalausunnoissa epäiltiin mallin toimivuutta. Nyt olemme entistä lähempänä sitä päivää, kun tästä työttömiä epäoikeudenmukaisesti kohtelevasta aktiivimallista päästään eroon ja työllisyyttä hoidetaan jatkossa kepin sijasta enemmän työttömiä tuemalla.

Arvoisa puhemies! Aktiivimallia koskevan Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen VATTin loppuraportin perusteella on haasteellista tehdä tutkimustietoon perustuvia johtopäätöksiä mallin työllisyysvaikutuksista. Aktiivimalli on kyllä tilastojen mukaan lisännyt jonkin verran työttömien osallistumista työllistämistä edistäviin, erityisesti lyhyisiin palvelujaksoihin. On kuitenkin vaikea sanoa, onko aktiivisempi osallistuminen näihin palveluihin lisännyt lainkaan työllistymistä. On hyvä huomioda, että aktiivisella työvoimapolitiikalla voidaan edelleen aktiivimallin purkamisenkin jälkeen ylläpitää korkeaa osallistumista työllistymistä edistäviin palveluihin, jos niihin ohjataan esimerkiksi työttömien määräraikaishaastatteluissa, palveluja sisällytetään työllistymissuunnitelmiin ja työttömyysturvan saajia veloitetaan osallistumaan palveluihin.

Arvoisa puhemies! Aktiivimallin voimassaolon aikana työttömyysetuutta on alennettu keskimäärin yli kolmanneksella työttömyysetuuden saajista. Aktiivimallin vaikutuksia koskevien tilastotietojen perusteella malli on alentanut erityisesti ikääntyneiden ja/tai pit-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

kään työttöminä olleiden työttömyysetuutta. Vaikuttaakin osittain siltä, että työttömyysetuutta alennettiin erityisesti sellaisilta työttömyysetuuden saajilta kuin työmarkkinatukea saavat pitkäaikaistyöttömät ja ansiopäivärahan niin kutsutuilta lisäpäiviltä etuutta saavat pitkäaikaistyöttömät. VATTin TE-toimistojen henkilökunnalle suunnatun kysely- ja haastattelututkimuksen mukaan aktiivimallin avulla ei pystytä vastaamaan erilaisten työnhakija-asiakkaiden motivaatioon, tarpeisiin ja edellytyksiin aktivoitua. Tämän takia mallia pidettiin eriarvoistavana, epäoikeudenmukaisena ja väärin asiakasryhmiin kohdentuvana. Aktiivimallin nähtiin kannustavan vääränlaiseen aktiivisuuteen, joka ei perustu asiakkaiden tarpeisiin, motivaatioon tai työvoimapolitiittiseen tarkoituksenmukaisuuteen.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus toteaa tutkimuksissa ei ole voitu luotettavasti osoittaa aktiivimallin lisänsä työllisyyttä, mikä on ollut mallin keskeinen tavoite. Aktiivimalli on kuitenkin heikentänyt erityisesti vaikeasti työllistyvien ryhmien työttömyysturvan tasoa, lisännyt toimeentulotuen tarvetta ja nostanut työttömyysturvajärjestelmään kohdistuvia epäoikeudenmukaisuuden kokemuksia.

Arvoisa rouva puhemies! Aktiivimallin purkamisessa on kyse työttömien ihmisten toimeentulosta ja oikeudenmukaisesta kohtelusta. Mallin keskeinen epäoikeudenmukaisuus on ollut se, että työttömien ihmisten toimeentuloa voidaan leikata heistä itsestään riippumattomista syistä. On erittäin hyvä, että työttömyysturvan aktiivimallin leikkuri ja velvoitteet nyt kumotaan. Kiitän hallitusta lämpimästi siitä, että tästä työttömiä epäoikeudenmukaisesti kohtelevasta aktiivimallista päästään heti vuodenvaihteessa eroon ja että hallituksen ajamat työllisyystoimet ovat jatkossa kepin käytön sijasta enemmän työttömiä tukevia ja kannustavia.

17.57 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Suomi on vaikeassa tilanteessa. Julkinen taloutemme ei ole tasapainossa, työttömyysluvut ovat korkeat, ja samaan aikaan kärsimme työvoimapulasta. Hyvinvointiyhteiskuntamme turvaaminen edellyttää työllisyyden merkittävää kasvattamista. Työttömyytemme taso on ollut viime vuosina lähempänä Etelä-Eurooppaa kuin muita Pohjoismaita, ja tämä on hyvinvointiyhteiskuntamme kannalta kestävä tilanne. Meidän tulisi luoda vähintään 60 000 uutta työpaikkaa, että saisimme toisaalta julkisen taloutemme tasapainoiselle uralle ja toisaalta ihmisille työtä ja sitä kautta lisää hyvinvointia. Meidän täytyy saada myös työpaikat ja työntekijät kohtaamaan. Hallituksen työllisyyspolitiikan suunta on ollut päinvastainen. Eduskunnan riippumattoman tietopalvelun laskelmien mukaan hallituksen laatima budjettiesitys laskisi työllisyyttä vähintään 5 000 henkilöllä. Tähän meillä ei yksinkertaisesti ole varaa.

Aktiivimalli on herättänyt valtavasti keskustelua. Aktiivimalli on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan saamien asiantuntijalausuntojen mukaan lisännyt ansiosidonnaista saavien työttömien hakeutumista työllisyyspalveluiden piiriin sekä nostanut heidän aktiivisuuttaan. Asiaa on tutkittu maamme parhaimpien talous- ja työllisyyspolitiikan asiantuntijoiden toimesta. Vaikka suoria työllisyysvaikutuksia ei ole pystytty osoittamaan ongelmallisen tutkimusasetelman vuoksi, professori Roope Uusitalon johtaman selvitysryhmän raportin mukaan aktiivimalli on aktivoinut erityisesti ansiosidonnaisella työttömyysturvalla olevia työttömiä. Heidän työttömyysaikansa on lyhentynyt ja osallistumisensa aktiivitoimenpiteisiin kasvanut.

Tutkimustulokset ja asiantuntijalausunnat ovat osoittaneet, että aktiivimallin vaikutukset ovat olleet parhaita niiden työttömien osalta, jotka ovat olleet työttömyysjaksonsa alkupuolella. Hallitus ei ole lupauksistaan huolimatta esittänyt tilalle mitään korvaavia toi-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

menpiteitä, joilla vastaavia vaikutuksia voitaisiin saada aikaan. Aktiivimallin poistaminen edellyttää, että aktiivista työllisyyspolitiikkaa kuitenkin jatketaan ja että aktiivimallin tuottamat hyödyt saataisiin muiden keinojen avulla saavutettua.

Negatiiviset vaikutukset ovat osuneet ennen kaikkea pitkäaikaistyöttömiin, joiden aktiivisuus ei ole lisääntynyt leikkurin vaikutuksista huolimatta. Nämä asiat huomioon ottaen on perusteltua, että työttömyysturvan velvoitteiden toteuttamiseksi etsitään monipuolisempia keinoja ja huolehditaan siitä, että kukaan ei jää yksin. Olisi hyvä varmistaa, että jokainen saa tarvitsemaansa apua ja tukea.

Suomalaisessa työllisyyskeskustelussa viitataan välillä Tanskan malliin. Tämä ei ole ihme, sillä Tanskassa on säännönmukaisesti meitä korkeampi työllisyysaste. Tanskan työmarkkinat perustuvat vahvaan ja joustavaan sopimisen kulttuuriin, omaleimaiseen irtisanomis- ja työttömyysturvajärjestelmään sekä laadukkaisiin työllisyyspalveluihin. Erinomaiset työllisyyspalvelut ovat keskeinen osa Tanskan menestystä. Tanskassa työtön pääsee työllisyyspalveluiden piiriin heti työttömyyden alkaessa ja tapaa työllisyyspalvelun työntekijöitä usein ja säännöllisesti. Erityisesti työttömyysjakson alkuun panostetaan. Näin pyritään välttämään pitkät työttömyysjaksot. Järjestelmä tähtää työttömän työllistymiseen mahdollisimman pian sekä tarjoaa yksilöllistä ja suunnitelmallista tukea. Työttömyyskasvat osallistuvat aktiivisesti työllisyyspalveluiden tuottamiseen työvoimaviranomaisten rinnalla, ja ne toimivat vahvassa yhteistyössä. Tanskan menestys ei kuitenkaan perustu ainoastaan työttömille tarjottavien palveluiden laatuun. Tanskan malli edellyttää työttömältä aktiivista osallistumista ja työnhakua.

On selvää, että työllisyyspalveluita on Suomessa kehitettävä ja parannettava. Työtön jää järjestelmässämme liian usein yksin eikä saa tarvitsemaansa tukea työllistymisensä edistämiseksi. Kuitenkin, kuten Tanskan esimerkistä huomaamme, laadukkaat työllisyyspalvelut tarvitsevat aktiivisuutta monesta suunnasta. Nämä täydentävät toisiaan ja luovat riittävät edellytykset työttömien aseman helpottamiseksi sekä työllisyyden kasvattamiseksi.

Arvoisa puhemies! 60 000 uuden työpaikan luominen on vaativa tehtävä, joka vaatii merkittäviä uudistuksia. Se on saavutettavissa, mikäli poliittista tahtoa on riittävästi. Suunta on kuitenkin väärä, kun jo olemassa olevia työllisyystoimia puretaan ilman minkäänlaista suunnitelmaa korvaavista toimenpiteistä. Työllisyyden kasvattamiseksi on olemassa keinoja, ja nämä keinot on otettava käyttöön.

18.02 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Meillä on tuohon mietintöön vastalause, jossa toteamme, että nämä työttömyyden alun karenssipäivät olisi ollut viisasta palauttaa seitsemään päivään ja että hallitus ei noudata omaa ohjelmaansa, jossa sanottiin, että aktiivimallin velvoitteet puretaan, kun vastaavat työllisyyttä lisäävät toimenpiteet on esitetty. Se karenssiajan muutoshan oli tämän aktiivimallin yhden keskeisen arkkitehdin, vasemmistoliiton entisen puoluesihteerin Ralf Sundin idea, ja nyt jos aktiivimalli puretaan, niin silloin tietysti olisi luontevaa palauttaa ne karenssipäivät seitsemään päivään, jotta koko tästä tapahtumasta ei jäisi meille heikompi työllisyys kuin mitä oli ennen koko mallin säätämistä.

Mutta laajemmin tässä aktiivimallikeskustelussa on kysymys suomalaisen yhteiskunnan hitaasta heräämisestä tähän pohjoismaisen hyvinvointivaltion rahoituksen perusdilemmaan: kun meillä on hyvä sosiaaliturva ja toisaalta meidän väestö ikääntyy, niin meidän on välttämättä nostettava työllisyysastetta. Taloustieteellinen tutkimus kertoo aika selvästi, että silloin pitää vaikuttaa työnteon kannustimiin. No, siihen voidaan vaikuttaa joko tulo-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

verotusta alentamalla, sosiaaliturvaa leikkaamalla tai sitten lisäämällä erilaista velvoittavuutta ja kontrollia sosiaaliturvan käytössä. Kaikki nämä keinot ovat käytössä muissa Pohjoismaissa, joissa niitä ei enää niin naiivilla tavalla paheksuta kuin tässä salissa käydyssä keskustelussa.

Suomessahan on periaatteessa aina ollut teoreettinen velvoite hakea työtä silloin, kun saadaan työttömyysturvaa. Edustaja Kyllönen ja moni muu on täällä todennut, että kyllähän edelleenkin työttömällä tulee olemaan velvoite hakea aktiivisesti työtä. Näin on aina ollut teoreettisesti, mutta käytännössä siitä ei ole kovin paljon välitetty. Ja nyt ihan perusteltu pelko on, että tässä palataan siihen vanhaan maailmaan, jossa työttömyys voi jatkua vaikka kuinka kauan eikä siitä oikeasti välitetä yhtään mitään.

Edustaja Kyllönen sanoi hyvin, että aktivointi ei sinällään ole paha asia. Mutta jos katsoo kylmällä ja järkevällä silmällä tutkimusta, mitä tiedetään aktivointitoimista ja erilaisista työvoimapolitiikan toimenpiteistä eri maissa, arvoisa puhemies, ja eritoten Pohjoismaissa, niin itse asiassa nämä vaikuttavuusanalyysit osoittavat sen, että useimmilla aktivointitoimilla ei ole juuri merkitystä työllistymisen todennäköisyyteen. Se on valitettava tosiasia. Tätä on tutkittu 90-luvulta lähtien Pohjoismaissa ja on havaittu eri maissa aika lailla samansuuntaisesti, että on äärimmäisen vaikea keksiä sellaisia aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteitä, jotka oikeasti lisääisivät niiden toimenpiteiden loppumisen jälkeen työllistymisen todennäköisyyttä.

Mutta kun tutkijat ovat havainneet tämän pikkuisen ikävän tosiasian, niin he ovat huanneet myös, että monet näistä toimenpiteistä lisäävät työllistymisen todennäköisyyttä jo ennen kuin ne alkavatkaan. Miten tämä voidaan selittää? No, tämä selittyy ihmisluonnolla ja sillä järkevällä ajatuksella, että monet toimenpiteet ovat kuitenkin sellaisia, että ihmiset hakevat hanakasti töitä välttääkseen ne toimenpiteet, koska ne vievät ihmiseltä vapaa-aikaa, ja sen takia ne koetetaan välttää ja haetaan sitten hieman hanakammin uusia työpaikkoja ja tartutaan työtilaisuuksiin. Se on tämä niin sanottu pelote-efekti, joka on empiirissä tutkimuksessa oikein hyvin todennettu.

Eritoten on sääli, että tämä aktiivimalli lopultakin sai sitten sellaisen muodon kuin se sai eli sitä sovellettiin myös työttömyyspäivärahalla ja työmarkkinatuella oleviin. Virkamies-ten alkuperäinen ajatushan oli ollut, että sitä olisi sovellettu ainoastaan ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan, ja jos näin olisi tehty, niin silloin me olisimme vältäneet monet ihan turhat kärsimykset ja köyhyyden ongelmat, jotka aktiivimallin soveltamisesta näille heikkomman työmarkkina-aseman pitkäaikaistyöttömille syntyivät.

Sen sijaan ansioturvan yhteydessä aktiivimalli olisi varsin perusteltu eritoten siksi, että se on todennäköisesti vähentänyt niin sanotun työttömyyseläkeputken houkuttelevuutta. Siitä tuli itsellenikin puhelinsoittoja työttömyyseläkeputkessa eli näillä niin sanotuilla lisäpäivillä olevilta, jotka sanoivat, että ”mitä ihmettä, minä luulin olevani jo eläkkeellä”, vaikka periaatteessa oltiin työttöminä. Eli se olisi ollut ansioturvan osalta erittäin perusteltu. Ja tätähän alun perin virkamiehet ja hallituskin halusivat, mutta työmarkkinajärjestöt nimenomaan halusivat laajentaa tämän. Eli EK, SAK, STTK, Akava halusivat laajentaa sen myös näihin vaikeammassa työmarkkina-asemassa oleviin.

Tämä herättää yleisesti sen kysymyksen, kannattaako pitää kiinni tästä ajatuksesta, joka valitettavasti myös Rinteen ja teidän vasemmisto-keskustan hallituksella näyttää olevan, jonkinlainen Mooseksen pyhä kivitalu, että työmarkkinajärjestöt saavat määrätä työvoimapolitiikan ja työllisyystoimien suunnan ja käyttää niihin veto-oikeutta. Se näkyy esimerkiksi siinä, että nyt te ette ole halunneet puuttua näihin lisäpäiviin sen enempää kuin tämän

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

yhden ikärajavuoden osalta. Kun minä kysyin tätä sosiaaliministeri Pekoselta, niin hän ei kyennyt muuta siihen vastaamaan kuin että hän haluaa kunnioittaa näiden parttien sopimuksia. Mutta minä olen aivan vakuuttunut siitä, että jos te, arvoisa vasemmistohallitus, mielitte lainkaan päästä lähelle tätä tavoitettanne, niin ette te siihen pääse, jos te pidätte kiinni jääräpäisesti siitä, että järjestöt saavat päättää ja määrätä ja käyttää veto-oikeutta suomalaisen työllisyyspolitiikan suhteen. — Kiitos.

18.09 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Olen pyrkinyt täällä eduskunnassa käyttämään melko maltillisia ja tavattoman faktapohjaisia puheenvuoroja, ja numeroitakin on tullut aika paljon käytettyä, mutta nyt osallistun tähän keskusteluun enemmän arvopohjalta. Arvot eivät toki ole ristiriidassa faktojen kanssa, mutta haluan korostaa tässä eräitä periaatteita, joita minun on ollut vaikea hyväksyä.

Tässä on käytetty alkupuolella keskustelua hyviä puheenvuoroja, joissa on vahvasti osoitettu, että tämä aktiivimalli ei toiminut, ja on erinomaista, että nyt on valmisteltu hallituksen esitys, että siitä luovutaan.

Koko tämän käsittelyn ajan ja tämän syksyn aikana olen tässä eduskuntasalissa törmännyt sellaiseen asiaan, jonka itse rohkenen tiivistää seuraavaan muotoon: me sosiaalidemokraatit ja uskoisin, että laajemminkin poliittinen vasemmisto, kyllä vihaamme työttömyyttä, mutta kokoomus näyttää vihaavan työttömiä. Eli tämä erittäin voimakas työttömien kyykyttäminen ja sellaisiin etuihin puuttuminen hyvin voimakkaasti — kuten äsken esimerkiksi edustaja Vartiaisen käyttämässä puheenvuorossa, jossa hän puhui pelotevaikutuksista ja muista — on sellaista, jota minun on vaikea hyväksyä tai en itse asiassa ollenkaan voi hyväksyä.

Olen ollut vastuullisessa virassa kuntapuolella, Porin kaupungin terveysjohtajana, kun Suomi syöksyi 90-luvulla syvään lamaan. Työttömyys nousi vientiteollisuudesta elävässä rannikkokaupungissa 30 prosenttiin, eräissä kaupunginosissa 50 prosenttiin. Ihmiset taistelivat hengissä pysymisestä, ja jonkunlaisissa toisenlaisissa yhteiskuntaoloissa se olisi voinut johtaa paljon kärkevämpiin tapahtumiin kuin mihin Suomessa johti. Silloin meillä oli käytössä erilaista velvoitetyöllistämistä, esimerkiksi 500 ansiosidonnaisen päivärahopäivän jälkeen kunnan oli pakko järjestää ihmiselle kuudeksi kuukaudeksi töitä, jotta yhteiskunta pysyi koossa. Sittenmin me nousimme tästä lamasta.

Minä en kerta kaikkiaan ymmärrä sitä kyynistä ihmiskäsitystä, joka lähtee siitä, että ihmiset ovat omaa laiskuuttaan, ikään kuin ilkeyttään tai pahuuttaan työttöminä, eivät viitsi mennä töihin ja heidät saadaan töihin vain erilaisilla kepityksillä ja muilla tällaisilla keinoilla, kuten esimerkiksi ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan eläkkeeseen oikeuttaisuuden poistamisella taikka heikentämällä työttömyyspäivärahaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta. — Tämän halusin sanoa.

18.12 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Se on semmoinen juttu, että nyt on korkea aika hallitusohjelman mukaisesti kuopata aktiivimalli, ja sitä tuskin hirveän monella tulee ikävä. On aika saattaa historiaan se, että aktiivimallin edellytysten täyttämättä jättäminen johtaisi työttömyysetuuden alentamiseen 4,65 prosentilla.

Tärkeää on, että työttömyysetuutta saavilla etuuden saannin edellytykset säilyvät ennallaan. On ihan itsestään selvää, että työttömän työnhakijan tulee edelleen aktiivisesti hakea työtä ja koulutusta sekä osallistua työllistymistä edistäviin palveluihin ja toimenpiteisiin.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Tämä ei ole kuitenkaan kepin antamisen paikka, ja uskon kannustamisella olevan parempi vaikutus lopputuloksen kannalta.

Tosiasia on se, että tutkimuksessa ei ole voitu luotettavasti osoittaa aktiivimallin lisäneen työllisyyttä, mikä on ollut mallin keskeisin tavoite. Aktiivimalli on kuitenkin heikentänyt erityisesti vaikeasti työllistyvien ryhmien työttömyysturvan tasoa, lisännyt toimeentulotuen tarvetta ja nostanut työttömyysturvajärjestelmään kohdistuvia epäoikeudenmukaisuuden kokemuksia. TE-toimistojen asiantuntijoille ja esimiehille tehtiin kysely- ja haastattelututkimus, ja tuloksista voidaan todeta, että malli on kasvattanut epäoikeudenmukaisuuden kokemista paitsi niissä asiakkaissa, joilla on muita heikommalla edellytyksellä aktivoitua sen edellyttämällä tavalla, myös niissä työkykyisissä ja -haluisissa asiakkaissa, jotka hakevat aktiivisesti työtä mutta joiden työnhakuaktiivisuutta ei lueta mallin ehdot täyttäväksi.

Selvitysten ja tilastotiedon perusteella on selvää, että aktiivimalli on heikentänyt työttömien toimeentuloturva. Kun aktiivimalli kumotaan, käy juurikin päinvastoin. Työmarkkinatuen ja peruspäivärahan saajalla, joka ei täyttäisi aktiivimallin mukaisia edellytyksiä, etuus nousee ilman korotusosia noin 32,40 euroa kuukaudessa. Myös ansiopäivärahaa saavalla etuisuus nousee ilman korotusosia keskimäärin noin 65 euroa kuukaudessa.

Arvoisa puhemies! Aktiivimallin ehtojen täyttämiseen tähtäävien palvelujen sijasta työvoimapalveluita tulisi kehittää nykyistä yksilöllisemmiksi, eri työttömien ryhmien tarpeita vastaaviksi ja riittäviksi. Tärkeää on, että tuleva hallitus pääsee nopeasti jatkamaan työtä hallitusohjelmassa linjatulla tavalla työllisyysasteen nostamiseksi 75 prosenttiin. Palvelujärjestelmän ja sosiaaliturvan uudistamisessa on kiinnitettävä erityistä huomiota osatyökykyisten ja vaikeasti työllistyvien henkilöiden työllisyyden edistämiseen ja heidän tarpeitaan vastaavan toimeentulojärjestelmän rakentamiseen.

Aktiivimallin purkamisessa jos missä on kyse työttömien ihmisten toimeentulosta ja oikeudenmukaisesta kohtelusta. Mallin keskeinen epäoikeudenmukaisuus on ollut se, että työttömien ihmisten toimeentuloa on voitu leikata heistä itsestään riippumattomista syistä. On erittäin hyvä, että työttömyysturvan aktiivimallin leikkuri ja velvoitteet kumotaan.

18.16 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Aktiivimallista luopuminen on kaikin puolin mainio päätös. Sen suhteen ei ole mitään valitettavaa. Mutta nyt kun ollaan sitä kehuttu, pitäisi sitten jo katsoa, mitä seuraavaksi tehdään. Minulla on tässä viisi huomiota liittyen seuraaviin askeliin.

Ensinnäkin aktiivimallin jälkeenkin meillä on jäljellä täystyökyvyttömiä työnhakijoiden ongelma, joka aktiivimallin yhteydessä tuli varsin konkreettisesti esiin. Eli meillä on tuhansia ihmisiä, jotka ovat kiistatta työkyvyttömiä, edelleen työttöminä työnhakijoina sen takia, että meidän sairauspäiväraha myönnetään vain tietyn aikaa. Kaikki ne, joiden osalta sairauspäivät ovat lopussa, eivät saa sitten muita perusturvaetuuksia.

Tämä on iso ongelma sen takia, että ihmiset eivät ymmärrä, että jos heillä on lääkärin todistus siitä, että he ovat työkyvyttömiä, niin minkä takia heidän pitäisi ruksia sieltä Kelan hakemuksesta, että he hakevat koko-aikaista työtä, kun se käytännöllisesti katsoen on narraamista. On vaikea selittää ihmisille, että tämä on meidän epäloogisessa järjestelmässämme ainoa keino, millä on mahdollista saada sitä perusturva, jota he tietysti tarvitsevat elämiseen.

Se on myös hirveän epäoikeudenmukaista. Tuntuu kohtuuttomalta, että meillä saattaa olla ihminen saattohoidossa ja kuitenkin, jotta hän saisi sen pienen perusturvan, hänen täy-

tyy ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi, vieläpä kokoaikaisen työn hakijaksi. Eli meidän pitäisi pikaisesti, mielellään sotu-komitean ihan alkumetreillä, löytää ratkaisu siihen, miten ihmiset, joidenka työkyvyttömyydestä ei ole minkäänlaista epäilystä, pääsisivät jollekin sellaiselle etuudelle, että työvoimapolitiikan velvoittavuus ei heitä koskisi.

Toinen ongelma, joka tuli tämän aktiivimallin yhteydessä esiin, on vaikutusarvioiden ongelma. Meillä on käyty nyt kuukausia keskusteluja siitä, miten aktiivimalli vaikutti tai ei vaikuttanut. Miksi näin? Sen takia, että meillä ei ole olemassa sellaista tutkimusnäyttöä, joka pystyisi varmasti sanomaan asiasta suuntaan tahi toiseen. Meidän ei tule ajatella niin, että aktiivimallin vaikutukset olisivat kuitenkin samanaikaisesti keskustelua siitä, mitkä ovat tämän esittelyssä tällä hetkellä olevan aktiivimallin poistamisen vaikutukset. Aktiivimallin voimaan saattamisen yhteydessä tehtiin samanaikaisesti kolme uudistusta: leikkuri, työttömyyden alun karenssipäivien määrän vähentäminen ja palveluiden resurssien lisääminen. Näistä ainoastaan tämä leikkuri ollaan nyt poistamassa, eli ei tule olettaa, että se, mitä ehkä tapahtui aktiivimallin tullessa voimaan, tapahtuisi ikään kuin toisinpäin nyt tämän uudistuksen myötä.

Toinen asia, minkä takia on hirveän vaikea arvioida tämän nyt käsillä olevan uudistuksen vaikutuksia, on se, että niissä vaikutusarvioissa ei ole juurikaan pohdittu sitä, millainen merkitys on ollut sillä, että ihmisiä jonkin verran siirtyi perusturvalta toimeentulotuen piiriin, vaikka me tiedämme, että toimeentulotuen passivoiva vaikutus on huomattavasti vahvempi kuin niillä perusturvaetuuksilla, jotka eivät leikkaannu työhön mennessä sataprosenttisesti pois.

Tästä päästäänkin kohtaan kolme: Jatkossa, kun tehdään isoja uudistuksia, kun tehdään isoja kiisteltäviä uudistuksia, kun tehdään uudistuksia, joissa oleellisesti kokeillaan jotakin uutta, niin silloin pitäisi vaikutusarviointi suunnitella jo siinä vaiheessa, kun uudistusta ollaan tekemässä. Tutkijoiden pitäisi olla mukana siinä arkkitehtuurissa, jonka varassa tämä tutkimus tehdään.

Kiinnostavinta valiokuntakäsittelyn yhteydessä työ- ja tasa-arvovaliokunnan kannalta oli vahvistuva tutkimusnäyttö siitä, että pitkäaikaistyöttömien kohdalla kepit pikemmin vähentävät työllistymistä, työllistymisen todennäköisyyttä, kuin lisäävät sitä. Tämä on ollut oletus, joka on ollut jo pitkään voimassa, mutta nyt näyttää siltä, että paitsi Suomessa myös kansainvälisesti tästä saadaan koko ajan vahvempaa tutkimusnäyttöä. Minkä takia näin? Sen takia, että keppeihin liittyy ihan siellä minimitulotasolla kasvava epävarmuus tuloista, joka lisää stressiä ja suuntaa sen energian siihen jokapäiväiseen selviytymiseen, mutta myös sen takia, että yleensä näihin keppeihin liittyy vähättelevä ja syrjivä puhe kohdistuen erityisesti pitkäaikaistyöttömiin. Kiinnostavaa on, että erityisesti miesten kohdalla tämä aiheuttaa sellaisia alemmuudentunteita ja luottamuspulaa järjestelmää kohtaan, joka on omiaan vähentämään ihmisten todennäköisyyttä työllistyä eli syö sitä luottamuspääomaa, josta minä olen tänään täälläkin salissa puhunut.

Tämä on tutkimusta, joka on pitkälti laadullista ja jota juurikaan ei näy niissä tietopalvelun SISU-laskelmissa. Minusta tämä on äärimmäisen tärkeätä ja tulee ottaa vakavasti. Siitä on yhä enemmän myös niin sanottua kovaa näyttöä. Jos emme pysty huomioimaan ja käyttämään tällaista tietoa, me teemme juuri senkaltaisia mokia kuin tämä aktiivimalli nyt — se tunnustettakoon ihan yksiselitteisesti — on ollut.

Viidentenä huomiona vielä kommentoisin Vartiaisen esittämää väitettä. Hän tapansa mukaan salietiketistä välittämättä lähti heti oman puheenvuoronsa jälkeen, mutta korjaan nyt kuitenkin, ettei jäisi väärää tietoa. Hän totesi täällä, että muista työttömyysturvan sank-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

tioista ei ole välitetty. Tämähän ei pidä paikkaansa. Nämä muut sanktiot ovat työntäneet kymmeniätuhansia ihmisiä tulottomuuteen ja merkittävästi haitanneet heidän mahdollisuuksiaan työllistyä.

18.23 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Aktiivimallin kumoaminen on linjassa Rinteen hallituksen työllisyystavoitteiden kanssa, joissa halutaan tuoda ihmisille oikeudenmukaisuutta ja tukea heitä räätälöidysti, jotta he voisivat tulevaisuudessa vahvistaa osaamistaan ja työllistyä sitä kautta paremmin.

Haluaisin tässä aluksi kommentoida edustaja Vartiaisen puheenvuoroa, kun hän kertoi kokoomuksen vastalauseesta, josta hän pettyneenä totesi, että kun nyt aktiivimalli kumotaan, niin oltaisiin kaadettu se nyt sitten kokonaisuudessaan. Hän oli erittäin pettynyt siihen, että hallitus ei nyt lähde pidentämään omavastuuta viidestä arkipäivästä seitsemään vaan että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta sekä sosiaali- ja terveysvaliokunta ovat päättäneet, että tämä omavastuu-aika säilytetään viitenä päivänä. Olen erittäin tyytyväinen, että tähän ei menty, vaan työttömien ihmisten oikeusturva sitä kautta paranee myös.

Arvoisa puhemies! Aktiivimalli oli yksi epäoikeudenmukaisimmista laeista, joita viime hallituskaudella hyväksyttiin silloisen hallituksen enemmistön voimin. Tämän mallin yksi keskeinen ongelma oli se, että työttömien ihmisten toimeentuloa voitiin leikata heistä itsestään riippumattomista syistä. Näin ollen on erittäin hyvä, että työttömyysturvan aktiivimallin leikkuri ja velvoitteet nyt vihdoinkin kumotaan. Me sosiaalidemokraatit emme missään vaiheessa kannattaneet aktiivimallia vaan jätimme vastalauseen ja äänestimme mallin hylkäämisen puolesta. Kannatimme myös kansalaisaloitetta, joka esitti aktiivimallin kumoamista.

Nyt kun luin marraskuussa 2019 julkaistun VATTin loppuraportin ja siitä syntyviä aktiivimallin arviointeja, saatoin todeta, että tässä VATTin loppuraportissa kuvataan juuri niitä asioita, joita silloin tämän lakiesityksen käsittelyn yhteydessä meille jo eri asiantuntijat totesivat. Siitä huolimatta, että näitä epäilyksiä oli ja että ylivoimaisesti suurin osa asiantuntijoista totesi, että tämä lakiesitys on epäoikeudenmukainen ja kohtelee ihmisiä huonosti, silloiset hallituspuolueet eivät hyväksyneet asiantuntijoiden lausuntoa. Nyt on hyvä, että tässä VATTin loppuraportissa tuodaan nämä asiat uudestaan esille. Elikkä siellä muun muassa TE-toimistojen henkilökunnalle suunnatun kyselyn ja haastattelututkimuksen perusteella todetaan, että aktiivimallin avulla ei pystytäkään vastaamaan erilaisten työnhakija-asiakkaiden motivaatioon, tarpeisiin ja edellytyksiin aktivoitua, minkä takia sitä pidettiin eriarvoistavana, epäoikeudenmukaisena ja väärin asiakasryhmiin kohdentuvana. Aktiivimallin nähtiin kannustavan vääränlaiseen aktiivisuuteen, joka ei perustu asiakkaiden tarpeisiin tai motivaatioon tai työvoimapolitiittiseen tarkoituksenmukaisuuteen.

Arvoisa puhemies! Malli on myös toiminut selkeästi etuusleikkurina. Kelan toukokuisen selvityksen mukaan aktiivimallin voimassaolon aikana mallin perusteella työmarkkinatukea leikattiin kuukaudessa keskimäärin 39 prosentilta saajista, peruspäivärahaa 31 prosentilta saajista ja ansiopäivärahaa 32 prosentilta saajista. VATTin tekemän selvityksen mukaan aktiivimalli alensi ensimmäisen tarkastelujakson jälkeen ansiosidonnaista työttömyysturvaa 52 prosentilta niistä, jotka olivat kokonaan työttömänä mallin tullessa voimaan. Vuoden 2018 alkupuoliskolla työttömäksi jääneistä 36 prosenttia sai alennettua ansiosidonnaista päivärahaa aktiivimallin toisella tarkastelujaksolla.

Pieniin tuloihin kohdistuva leikkaus on erittäin tuntuva työttömän arjessa. Aktiivimalli on leikannut työttömyysturvaa ja ajanut ihmiset myös toimeentulotuen piiriin. Kuten mie-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

tinnössäkin todetaan, aktiivimallin perusteella työmarkkinatukea saavista henkilöistä toimeentulotukea sai 42 prosenttia ja alennettua päivärahaa saaneista toimeentulotukea sai 31 prosenttia. Toimeentulotukiriippuvuus nostaa työllistymisen kynnystä ja johtaa usein työttömyyden pitkittymiseen. Tämä meillä on ollut tiedossa monien muidenkin selvitysten ja tutkimusten perusteella.

Arvoisa puhemies! Malli on ollut epäoikeudenmukainen myös alueellisesti, aloittain ja ikäryhmittäin. Työpaikkojen ja työllistymistä edistävien palveluiden saatavuus on vaihdellut alueellisesti, joten malli on vaarantanut kansalaisten tasa-arvoisen kohtelun, kohdellut eri alueilla asuvia työttömiä epätasa-arvoisesti riippumatta työttömän aktiivisuudesta. Eli kun alueella ei ole pystytty tarjoamaan ihmisille palveluita eikä töitä, niin siitä huolimatta heidän toimeentuloansa on aktiivileikkurin kautta leikattu. Aktiivimalli on alentanut myös työttömyysturvaetuutta erityisesti iäkkäiltä etuudensaajilta — ansiopäivärahan saajien osalta tämä tarkoittaa etenkin yli 60-vuotiailta etuudensaajilta. Yli 55-vuotiaista työttömistä noin puolella päiväraha pieneni.

Arvoisa puhemies! Vielä ihan lopuksi. Erittäin tärkeää on se, mitä edustaja Kontulakin äsken tuossa puhui. Malli ei huomioi ihmisten toimintakykyä. Jos ihmisellä on vireillä työkyvyttömyyseläkehakemus, jos hän työskentelee omais- tai perhehoitajana tai jos hän työttömyysetuuden rinnalla saa toista etuutta työkyvyttömyyden tai vamman perusteella, aktiivisuutta ei edellytetä. Työttömissä työnhakijoissa on kuitenkin myös muita henkilöitä, joilla on työ- tai toimintakykyä alentava sairaus tai toimintakyvyn rajoite. Suurella osalla pitkäaikaistyöttömistä työkyky on merkittävästi heikentynyt erityisesti mielenterveyshäiriöiden takia. Merkittävällä osalla pitkäaikaistyöttömistä on työkykyä kohentavan hoidon ja kuntoutuksen tarve. On epäoikeudenmukaista edellyttää kaikilta samanlaista aktiivisuutta, vaikka osa työttömistä tarvitsisi ensisijaisesti työ- ja toimintakyvyn sekä terveydellisten rajoitteiden selvityksen sekä ohjauksen asianmukaiseen hoitoon, kuntoutukseen, työkyvyn selvitykseen tai muuhun tarpeen mukaiseen palveluun.

Arvoisa puhemies! Olen todella tyytyväinen, että tämä todella epäoikeudenmukainen aktiivimalli nyt vihdoinkin poistetaan ihmisten arjesta [Puhemies koputtaa] ja että me saamme keskittyä näihin hallituksen työttömiä tukeviin esityksiin.

18.32 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Aktiivimalli hyväksyttiin täällä eduskunnassa toisessa käsittelyssä 19. päivä joulukuuta 2017, ja se astui sitten vuodenvaihteessa voimaan, ja nyt käsittelemme sen hautajaisia, jotka ovat sitten viimeinen päivä tätä vuotta — hyvä näin.

Silloin 19. joulukuuta 2017 asiasta äänestettiin ja esitys hyväksyttiin äänin 103—90. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä oli kokonaisuudessaan hylkäyksen kannalla. Emme nähneet tätä oikeudenmukaisena emmekä tarkoituksenmukaisena. Vaikka katsomme, että meidän kaikkien aktivointi, myös työttömien, on sinänsä paikallaan, niin malli oli väärä ja huonosti valmisteltu. Tuossa toisessa käsittelyssä silloin 19. joulukuuta 2017 perussuomalaiset esittivät lausumaa, joka kuuluu näin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa sen, että niin sanottu aktiivimalli ei johda työttömänä olevan etuusmenetyksiin asuinpaikan, iän, sukupuolen, vajaatyökykyisyyden tai muun vastaavan syyn takia.” Tämä lausuma hylättiin äänin 103—89. Tässä lausumassa on ymmärtääkseni aika hyvin katettu ne ongelmat, mitkä tämä esitys sisälsi, niin kuin edustaja Anneli Kiljunen juuri ihan perustellusti toi esille. Eli tämä johti kohtuuttomiin menetyksiin joillekin asuinpaikan johdosta, joil-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

lekin iän johdosta, joillekin jopa sukupuolen johdosta tai vajaatyökykyisyyden johdosta tai alueellisen tekijän johdosta ja niin edelleen.

Eli on paikallaan, että emme pidä tätä mallia voimassa vaan lähdemme etsimään uutta työllistämisen, aktiviteetin lisäämismallia. Hallituksellahan on nyt kova tavoite nostaa työllisyysaste 75 prosenttiin, ja sen saavuttaminen tämän vaalikauden loppuun mennessä on erittäin kova tavoite. Tähän mennessä hallitus ei ole saanut minkäänlaisia työllisyystoimenpiteitä aikaan. Tämä on ensimmäinen, ja tämäkin saattaa tietysti pieneltä osin johtaa työttömyyden kasvuun eikä vähenemiseen, mutta siitä huolimatta tämä on paikallaan kumota.

Arvoisa puhemies! Ehdotan henkilökohtaisesti, että hallitus asettaisi parlamentaarisen työryhmän tai jopa komitean pitkävaikutteisten työllisyystoimenpiteiden luomiseksi niin, että koko eduskunta, kaikki puolueet, olisivat laatimassa näitä toimenpiteitä ja tähtäin olisi riittävän pitkä niiden aikaansaamiseksi. Uskon, että hallitus tekee joitakin pieniä toimenpiteitä, esimerkiksi edustaja Berg luetteli tätä listaa, mutta niin kuin totesin, niillä ei ole lihaa luiden ympärillä eikä näytä tulevankaan. Kun ne on heitetty eduskunnan ulkopuolelle ja hallituksenkin ulkopuolelle pitkälti, niin siellä ei tapahdu, ei päästä eteenpäin. Nyt tarvitaan voimakkaita, vahvoja toimenpiteitä. Jotkut voivat olla kielteisiä joidenkin kannalta, mutta kun ne tehdään yhdessä parlamentaarisesti, niin niillä voi olla todella merkittävä vaikutus, ja silloin katsotaan koko kansan etua. Ministeri Harakka asetti nuo kahdeksan työryhmää, mutta todellakin kun niissä on etujärjestöt määrävässä asemassa, niin ei niistä ole odotettavissa tuloksia.

Arvoisa puhemies! Asia, joka ei tässä ole tullut ollenkaan esille eikä näyttänyt mietinnössäkään olevan, on Kelan asema tässäkin uudistuksessa. Kun tämä aktiivimalli otettiin käyttöön kaksi vuotta sitten, niin Kelan tilintarkastajien kokouksessa saimme kuulla, että se aiheutti siinä vaiheessa valtavan paljon työtä, koska pienikin muutos jossakin etuudessa vaikuttaa moniin muihin etuuksiin, asumiseen liittyviin ja muihin etuuksiin. Ja nyt taas, kun tehdään toisinpäin eli aktiivimalli kumotaan, niin se aiheuttaa näiden ihmisten, jotka ovat aktiivimallin piirissä, asemaan ja tuloihin muutoksen, ja se taas puolestaan aiheuttaa Kelassa ison työmäärän. Tätä ei ole otettu nytkään huomioon, kun tämä aikataulu on näin tiukka. Toimeentulotuen siirtäminen taannoin Kelalle aiheutti valtavan ongelmavyyhdin, jota purettiin suurella tilapäistyövoimalla, ja ihmiset kärsivät. Tässä olisi nyt ollut paikallaan myös Kelan suhteen olla vielä huolellisempi siitä huolimatta, että pidän hyvänä, että tämä kelvottomaksi osoittautunut aktiivimalli nyt puretaan.

18.38 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tarvitsemme aktiivisuutta ja osallisuutta, tarvitsemme aktivoimista, tukea ja ohjausta, joka ottaa työkyvyn ja osaamisen huomioon. Edustaja Kyllönen nosti esille Kainuun ikääntyvät miehet. Heitä löytyy myös muualta. Heidän elämäntilanteensa vaihtelevat. Jos työ lähtee työmiehen alta, ei ole välttämättä helppo löytää uutta. Osaaminen ja kokemus valuvat hukkaan. Se syö miestä ja luottamusta omiin mahdollisuuksiin. On syytä muistaa, että kaikki eivät pysty jättämään taloaan ja lähtemään työn perään minne tahansa. Toki sitäkin mahdollisuutta tulee helpottaa. Koko Suomen kukoistamisesta tulee pitää huolta, jotta uutta työtä syntyy myös harvaan asutulle seudulle.

Keskusta on tarkastellut aktiivimallia melko käytännöllisesti yhtenä työllisyyteen vaikuttavana keinona viime kaudelta. Tutkimusten mukaan malli on lisännyt ihmisten aktiivisuutta työnhaussa, mitä sillä alun perin yritettiin tavoitella. Ansiosidonnaista saavien jou-

kossa työllisyys on mennyt eteenpäin eli vaikutukset eivät ole olleet pelkästään kielteisiä. Vaikka tutkimuksissa ei pystytä erottamaan aktiivimallin vaikutusta yleisestä talouskehityksestä, sillä on ollut varmasti oma positiivinen merkityksensä. Aktiivimalli on kuitenkin lisännyt toimeentulotuen tarvetta. Se on koettu vaikeaselkoiseksi ja epäoikeudenmukaiseksi. Se ei ole toiminut kaikissa kohderyhmissä. Se kannusti joitakin myös vääränlaiseen aktiivisuuteen. Se koettiin jopa nöyryyttävänä. Toki, onko näihin kokemuksiin vaikuttanut myös riittämätön ohjaus? Joka tapauksessa kokonaisuutena aktiivimallia ei pidetä toimivana työllistämistoimena.

Olennaista on nyt pohtia, kuinka varmistamme ihmisten aktiivisuuden jatkossa. Välitön, aktiivinen työnhaku on ihmisen etu. Tiedämme, että työttömyyden pitkittyessä paluu työelämään mutkistuu. Aktiivimallin tilalle valmistellaan sellaista mallia, jossa työttömän työllistymissuunnitelmassa sovitaan henkilökohtaisesta työnhakuvelvoitteesta ja palveluista, kuten esimerkiksi koulutuksesta ja kuntoutuksesta. Kannatan lämpimästi yksilöllisen työnhakumallin kehittämistä.

Suurin potentiaali työllisyyden kasvussa on ikääntyvissä, pelkän perusasteen varassa olevissa, maahanmuuttajissa, osatyökykyisissä ja työmarkkinoiden ulkopuolelle jäävissä nuorissa. Erityisesti nämä nuoret ovat sydäntä lähellä. Kaikissa näissä ryhmissä yksilöllisten palvelujen merkitys on suuri. Siksi tulee panostaa räätälöityihin ja ihmistä arvostaviin ohjauspalveluihin. Piakkoin lähtee toivon mukaan liikkeelle kuntakokeiluja, jotka koskevat suunnitelmien mukaan noin 200 000:ta työnhakijaa. Niistä on hyviä kokeiluja ja kokemuksia jo edelliseltä vaalikaudelta. Tarvitaan ohjaustoimijoiden tiivistä yhteistyötä Tanskan mallin mukaisesti.

Haasteeseen vastataan myös jatkuvan oppimisen mallia kehittämällä. Tarvitaan monenlaisia muunto-, täydennys- ja täsmäkoulutuksia. Tämä on koko koulutusjärjestelmämme yhteinen tehtävä. Tarvitaan myös koulutuksen kolmannen polun osuutta, vapaata sivistystyötä, valmentavia koulutuksia ja kuntoutusta. Työttömien keskellä on selkeästi työkyvyttömiä ja mielenterveyden ongelmien kanssa kamppailevia ihmisiä. Tarvitaan asianmukaista hoitoa, kuntouttavia toimenpiteitä ja yksilöllisiä polkuja elämässä eteenpäin. Jos työhön ei kykene, se tulee voida todeta nykyistä nopeammin. Elämään tulee tällöin saada muunlaista mielekästä sisältöä.

Arvoisa puhemies! Työ tuo merkitystä ja sisältöä ihmisen elämään. Meidän tulee kehittää työttömyysturvajärjestelmää pitkäjänteisesti, ihmisten näkökulmasta. Autetaan kannustavilla ja jokaista arvostavilla toimilla kaikki kynnelle kykenevät töihin. Sekin on ihmisen arvostamista.

18.44 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Myös tässä vaiheessa, tämän lain ykköskäsittelyssä, haluan ilmaista iloni siitä, että aktiivimalli vihdoinkin pistetään roskakoriin. Mielestäni se sinne kuuluu, ja on täysin oikein, että näin tässä nyt tulee tapahtumaan. Tästähän puhuttiin hyvin paljon viime vaalien alla, ja silloin kun tätä mallia kehiteltiin, me muistamme, että hyvin moni ihminen koki, että se sotii ihmisten oikeustajua vastaan, että tällaisia malleja kehitellään. Kansalaiset olivat liikkeellä, ja kiitos tästä aktiivisuudesta. Sen johdosta tämä malli tulee kumotuksi.

Oikeastaan, puhemies, mielestäni tätä keskustelua hieman jo pohjusti se aika pitkä verokeskustelu, mikä meillä oli täällä aiemmin muun muassa ansiotuloverotuksesta. Siinähan käsitelimme myös työllisyyttä ja työllistäviä toimia, ja siinä yhteydessä tuli ilmi, että en kyllä patkääkään siihen usko, että jonkun aktiivimallin kaltaisilla malleilla sinänsä työl-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

lisyyttä parannetaan, vaan selkeästi tässä on tullut jo todistetuksi monien hyvien puheen-
vuorojen kautta — muun muassa vieressäni istuva Anneli Kiljunen puhui asiasta hyvin
seikkaperäisesti ja asiantuntevasti — että tämä on ollut kuitenkin leikkausmalli, josta on
nyt hyvä päästä eroon.

Sen verran ehkä totean siitä työllistymisasiasta, että mielestäni nyt nimenomaan ei ole
aika kepin vaan nyt on aika kannustamisen ja sen, että ihmisille etsitään henkilökohtaisia
ratkaisuja ja autetaan mieluummin kuin keppiä annetaan, ja tässä suhteessa minä olen hy-
vin tyytyväinen siihen, että ministeri Harakkahan on jo esitellyt liudan erilaisia työllistä-
miskeinoja, joissa tätä keppiä ei ole, ja itse pidän myös hyvin tärkeänä ja olen siitä minis-
teriä kiittänytkin pariin kertaan, että hän on omissa avauksissaan ja puheenvuoroissaan
nostanut hyvin usein ja näytävästi esiin esimerkiksi työmarkkinoilla tapahtuvan ikäsyryjin-
nän ja siihen puuttumisen ja aikoo tehdä sille asialle jotain. Se on sellainen asia, että sille
täytyy tehdä jotain. Ei vetele, että ihmiset kokevat reilu viisikymppisinä pelkoa siitä, että
jos joutuu työttömäksi, niin mitä sitten, että kelpaanko mihinkään, vaikka ihminen on par-
haassa mahdollisessa työkunnossa ja muuta. Tämän vuoksi mielestäni tämänkaltaiset toi-
met, mitä ministeri Harakka on suunnitellut ja tulee varmasti toivottavasti tulevaisuudes-
sakin suunnittelemaan ja toteuttamaan, ovat hyvin tärkeitä ja pidän niitä arvossa.

Samoin täällä keskustelussa verotuksesta myös muun muassa palkkatukea sivuttiin, ja
haluan siinäkin nähdä, että on tärkeää, että palkkatukea lisätään ja sitä kehitetään. Tässä-
hän meillä on asiantuntijoita, esimerkiksi muun muassa valtiovarainministeriön Hetemäki,
joka sanoi kyllä varmasti asiaa hyvin tuntien, että tähän asti työttömiä on jollakin tavalla jä-
tetty yksin ja nyt on tärkeää, että palkkatukeen tulee selvästi lisää satsauksia.

18.47 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva lakiesitys aktiivimallin
leikkurin poistamisesta on ehdottomasti yksi jo kaatuneen Rinteen hallituksen parhaista
ehdotuksista, ja tästä kyllä ihan aito kiitos hallitukselle kuuluu. Perussuomalaiset ovat ol-
leet jo kauan sitä mieltä, että työllisyyttä voidaan kohentaa positiivisilla kannusteilla, esi-
merkiksi maltillisilla veronalennuksilla, ei keppiä käyttämällä tai työttömiä omasta ahdin-
gostaan syyttämällä tai syyllistämällä. Ja meillä onkin vaihtoehtobudjetissamme monia eh-
dotuksia, joiden arvioimme parantavan työllisyyttä mutta jotka eivät kuitenkaan ole mil-
lään tavalla pois työntekijöiltä tai työnantajilta.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat kannattaneet myös mainittua alueellista työ-
lisyyskokeilua, josta on saatu hyviä kokemuksia muun muassa Pirkanmaalta. Siellä on ha-
vaittu, että kokonaisvaltainen tuki ja henkilökohtainen kohtaaminen ovat olleet erittäin ar-
vokkaita monen työttömän kannalta, ja hyvää palautetta on tosiaan tullut. Ja erityisesti osa-
työkykyisiin ja ikääntyneisiin työttömiin on kiinnitetty huomiota ja tulee kyllä ehdotto-
masti kiinnittää jatkossakin. Me odotamme tietysti myös näiltä ministeri Harakan asetta-
milta työllisyystyöryhmiltä kovasti konkreettisia ehdotuksia ja toteuttamiskelpoisia toi-
menpiteitä, jotta työllisyysaste saadaan edelleen nousuun.

Arvoisa puhemies! Kun Sipilän hallitus keskustan ja kokoomuksen johdolla esitti tätä
aktiivimallia säädettäväksi kaksi vuotta sitten, syksyllä 2017, niin eduskunnassa todella-
kin käytiin monta pitkää keskustelua tämän aktiivimallin ongelmista ja silloinen oppositio
oli hyvin yhtenäinen vastustaessaan aktiivimallia, tuodessaan esiin näitä ongelmia, joita
silloisen Sipilän hallituksen esitykseen sisältyi. Suurimpiin epäkohtiin kuului jo silloin tie-
dossa olleena muun muassa se, ettei työtön mahdollisesta kovastakaan yrittämisestä huoli-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

matta välttämättä aina pystyisi välttämään työttömyystukensa leikkausta, ja tähän on havaittu nyt sitten näissä myöhemmissäkin tarkasteluissa.

Arvoisa puhemies! Oppositio nosti tuolloin, syksyllä 2017, esiin myös muun muassa maan eri alueiden väliset erot työllistymismahdollisuuksissa ja samoin ongelmat ikääntyneiden työttömien työhaussa. Nämäkin esitetyt huolet ovat osoittautuneet aiheelliseksi, mutta valitettavasti tuolloiset hallituspuolueet eivät suostuneet näitä jo silloin esitettyjä huolia huomioimaan eivätkä myöskään riippumattomien asiantuntijoiden vastaavankaltaisia näkemyksiä. Onkin nyt erittäin tärkeää ja oikeudenmukaisuuden kannalta välttämätöntä, että aktiivimalli näin kumotaan.

18.50 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Itse olen tosiaan työurallani työskennellyt työllistämispalveluiden puolella vetäen tämmöistä työllisyyden palvelukeskusta pitkäaikaistyöttömien, vajaakuntoisten ihmisten tueksi. Tässä aktiivimallin säätämisen yhteydessä viime kaudella itseäni erityisesti harmitti silloisen hallituksen ikään kuin tämmöinen ideologinen valmistelu, jossa aika laajasti ohitettiin asiantuntijoiden huomiot tästä todellisesta aktivoinnista ja niiden vaikuttavien keinojen etsimisen sijaan lähdettiin tällaiselle keppilinjalle: 4,65 prosentin leikkaus työttömyysturvaan, that's it, se kannustaisi. Mutta nyt on hienoa olla näillä valtiopäivillä toteamassa, että olemme pystyneet lähtemään uudelle uralle ja purkamaan epäoikeudenmukaisen aktiivimallin, joka edellisen hallituksen ja eduskunnan toimesta säädettiin sosiaalidemokraattien vastustuksesta huolimatta.

Haluan kuitenkin myös viedä tätä keskustelua ajallisesti vähän taaksepäin sinne kahden vuoden takaiseen tilanteeseen, jossa aktiivimallin säätämisen ensimmäisessä käsittelyssä täällä eduskunnassa nähtiin merkillinen näytelmä. Silloin ohitettiin hallituksen toimesta eduskunnan normaalit työjärjestykset ja päiväjärjestykseen liittyvät vasteajat ja hyvin nopealla aikataululla tuotiin ensimmäiseen käsittelyyn tämä aktiivimalli. Meillä edustajilla itse kullakin oli varmasti kalenteriin jo laitettu viikonlopun varalle muita menoja, ja kello 16.30 ylimääräiseen istuntoon täällä kokoonnuimme asiaa käsittelemään. Silloin paikalla oli vasemmistoliiton, sosiaalidemokraattien ja vihreiden kansanedustajia ja hallituksen puolelta saattoi olla yksi edustaja vuorovedolla. Tätä tilannetta on tohtori, kansanedustaja Anna Kontula omassa eduskuntatyötä käsittelevässä kirjassaan hyvin kuvannut. Jos meidän on jotain oppia otettava aktiivimallin säätämisestä, se liittyy eduskunnan hyviin käytänteihin, hallituksen ja opposition hyvään debattiin ja ennen kaikkea asiantuntijoiden käyttämiseen lain valmistelussa. Toivon, että olemme tästä läksymme lukeneet, ja niille, jotka eivät vielä läksyjään ole lukeneet, suosittelen tohtori Kontulan kirjaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kontulan nimi mainittiin.

18.53 Anna Kontula vas: Niin, kiitos. Edustaja Kari nosti erityisesti tämän kohdan kirjastani esille sen takia, että tuon siinä esille edustaja Karin sankarina [Naurua] siinä nimenomaisessa käsittelyssä, mikä toki on todennettavissa myös eduskunnan pöytäkirjoista. Vaatimattomana miehenä hän ei tätä maininnut tässä esittelyssään. Suosittelen lämpimästi kaikille.

Arvoisa puhemies! Vastaan edustaja Kankaanniemen huoleen Kelasta ja sen rahatilanteesta suhteessa tähän aktiivimallin lakkautukseen. Aktiivimallin luonteeseenhan kuuluu, että karenssit ovat kuitenkin määräaikaaisia, jotenka kun järjestelmä on pystytetty, niin siihen on laskettu se, että nämä leikkurit myös loppuvat välillä, ja se mekanismi ja se rahoitus

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

on siellä olemassa. Tässä suhteessa siis edustaja Kankaanniemen ei tarvitse olla huolissaan siitä, riittäisivätkö Kelan rahat tähän peruutusvaihteeseen, vaan pikemminkin, kunhan tästä on selvitty, rahaa säästyy. Sen sijaan Kelan rahat ylipäättään ovat aika lailla niukin naukin, ja siitä meidän kaikkien kyllä tulee olla huolissamme.

Edustaja Saviolle toteaisin, että Pirkanmaan kuntakokeilusta, jota niin paljon on julki-suudessa suitsutettu, valitettavasti meillä ei ole niitä hyviä kokemuksia noin niin kuin tutkimuksellisesti olemassa johtuen juurikin siitä samasta ongelmasta kuin tämän aktiivimallin kanssa, että edellisen hallituksen uudistuksissa ei otettu tätä vaikutusarviointia mukaan riittävän varhaisessa vaiheessa, jotta meillä olisi nyt olemassa tutkimuksellista näyttöä siitä, menikö hyvin vai huonosti. Jos henkilöiltä, jotka ovat työvoimahallinnossa, kysyy jälkikäteen, onko mukavampi tehdä töitä hyvällä rahoituksella kuntakokeilussa vai huomattavasti heikommalla rahoituksella, millä sitä tehtiin ennen kuntakokeilua, niin todennäköisesti aika moni sanoo, että kyllä tämä kuntakokeilu toimii vaan paremmin, mutta se ei sinällään vielä kerro siitä, olisiko jollakin muulla rakenteella niillä resursseilla mahdollisesti saatu samat tai paremmat tulokset.

Pirkanmaan kuntakokeilustahan meillä ei ole olemassa varsinaisia työllisyysvaikutusnäyttöjä. Meillä on olemassa vain ihmisten kokemuksia siitä, että se järjestelmä koettiin paremmaksi. Työ- ja tasa-arvovaliokunta onkin useissa lausunnoissaan ja puheenvuoroissaan tällä kaudella kiinnittänyt huomiota tähän tutkimuksellisuuteen ja siihen, että nyt pitää tehdä paremmin. Me emme voi enää kolmatta kertaa toteuttaa kuntakokeiluja niin, että siellä ei oikeasti arvioida myös, mitä vaikutuksia tällä kokeilulla on. Toivottavasti tällä kerralla juostaan paremmin.

18.56 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tartun tässä nyt kahteen puheenvuoroon:

Ensinnäkin edustaja Kankaanniemen puheenvuoro Kelasta: Tämä huoli on sillä tavalla ollut erittäin aiheellinen, koska kun itsekin olen ollut Kelan valtuutettu, niin tämän aktiivimallin myötä, kuten kaikki tiedämme, Kela joutui nimenomaan palkkaamaan lisää uutta henkilökuntaa sen takia, että aktiivimalli edellytti näitten työttömien ihmisten aktiivisuuden arviointia ja sitä kautta se oli hyvin räätälöityäkin työtä. Siinä mielessä nyt kun tämä aktiivimalli kumoutuu, sen myötä myös näiden ongelmien, jotka Kelassa olivat, ainakin oman ymmärrykseni mukaan pitäisi poistua. Siinä mielessä sen pitäisi tuoda pikemminkin lisää resursseja Kelalle kuin tähän mennessä.

Sitten toinen puheenvuoro: Täällä on edustaja Kontula pitänyt erittäin hyviä puheenvuoroja, ja oikeastaan haluan nyt itsekin katsoa tulevaisuuteen, kuten hänkin tuossa omassa puheenvuorossaan. Rinteen hallitus on panostamassa nimenomaan työllisyystoimiin ja erilaisiin palveluihin. [Toimi Kankaanniemi: Se on työnsä tehnyt!] Kuten täällä on tänään todettu, hallitus on budjettiriihessä sopinut 25-kohtaisesta listasta erilaisia toimia, joita vie-dään eteenpäin tässä jatkossa.

Ja kun palataan taas tähän VATTin raporttiin, VATTin raportin mukaan aktiivimallin leikkuri on osunut erityisesti yli 55-vuotiaisiin työttömiin, ja kun me katsomme tulevaisuuteen, me tiedämme, että suurin potentiaali työllisyyden nostolle löytyy juuri tästä ikäluokasta. Siksi on tärkeää, että hallitus valmistelee uusia toimenpiteitä, jotka auttavat tätä ikäryhmää takaisin työmarkkinoille.

Samalla tällä hetkellä on valmistelussa työttömyysturvan ja työttömien palveluiden uudistus, joka tukee työttömyysjaksojen lyhenemistä ja kannustaa työnhakuun. Tämä yksilöllisen työhaun tuen malli rakennetaan siten, että työttömän oikeudet ja velvollisuudet

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

ovat siinä tasapainossa, päinvastoin kuin tässä aktiivimallissa. Tämän lisäksi uudessa mallissa palvelut ja työnhakuvelvoite perustuvat yksilölliseen työllistymissuunnitelmaan. Hallitus antaa tämän esityksen syksyn 2020 aikana. Tämä uudistus valmistellaan siten, että sen vaikuttavuus voidaan jälkikäteen myös arvioida.

Yksi VATTin raportin tärkeimmistä tuloksista on myös se, että aktiivimalli lisäsi TE-palveluiden käyttöä ja kysyntää. Siksi on tärkeää, että työttömien palvelut turvataan ja niitä vahvistetaan entisestään. On siis huomioitava erilaisten työttömien tuen, ohjauksen ja neuvonnan palvelutarve, ja tähänhan nyt ministeri Harakka erityisesti paneutuu TE-toimistoissa. Sosiaalityön, terveydenhuollon, psykologipalveluiden, työllisyysneuvonnan ja koulutus- ja urasuunnittelun tukemiseen sekä etuuksien hakemiseen liittyvien palvelujen tarpeeseen tullaan vastaamaan ja palveluihin tullaan satsaamaan. Samoin tullaan kartoittamaan palveluiden edellyttämä ammatillinen osaaminen, tarvittavat resurssit ja siihen liittyvä organisointi. Tuki- ja neuvontapalveluita tullaan siirtämään lähemmäs ihmistä, ja tehdään kokonaisvaltaisia ja integroituja tuki- ja neuvontapalveluita erityisesti vaikeasti työllistettävillä henkilöillä, ja esimerkiksi kuntakokeilut ovat nyt nimenomaan tätä asiaa varten.

Siihen, millaisia työllisyyttä tukevia palveluita eri kohderyhmät tarvitsevat, annetaan myös VATTin aktiivimalliraportissa meille hyviä eväitä. Aktivointitoimenpiteissä tulisi siis lähteä liikkeelle asiakkaiden edellytyksistä, tarpeista ja kiinnostuksen kohteista eikä ulkopuolelta asetetuista velvoitteista. TE-keskusten ammattilaiset pitivät tärkeänä asiakkaan henkilökohtaisia palveluita, ohjausta, tukea, motivaatiota ja kanssakulkemista, kuten he viittaavat. He nimenomaan korostivat asiakkaan parempaa kuulluksi tulemistä, kasvokkain kohtaamista, yksilöllistä tukea sekä räätälöityjen palveluiden, työllistymispolkujen luomista. Tähän liittyvät kiinteästi myös palveluiden monipuolistaminen, yhteistyön lisääminen muiden toimijoiden, kuten kuntien, järjestöjen ja eri yritysten kanssa sekä asiantuntijoiden ja asiakaspalvelijoiden ammattitaidon kehittäminen.

Kolmas kehittämistä koskeva teema korosti nimenomaan positiivisen ja palkitsevan kannustamisen merkitystä aktiivimallin negatiivisen ja rankaisevan kannustamisen sijaan. Myönteisinä palkitsemiskeinoina ehdotettiin aktivoinnista ansaittua korotettua etuutta — eliikkä niin sanottu käännteinen aktiivimalli — työllistymisen bonusta, aktiivirahaa tai vähintäänkin kulukorvausta, ylläpitokorvausta, matkakorvausta ja muita vastaavia. Keinoja, joiden avulla TE-toimistot voisivat paremmin keskittyä työllistämiseen ja ratkaista työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmia, olivat myös muun muassa työn tarjonnan tehostaminen, työvoiman ja osaamisen kohottamiseen tähtäävät toimet, esimerkiksi rahojen kohdentaminen työvoimakoulutukseen, lisä- ja täydennyskoulutukseen ja rekrytointikoulutukseen, ja palkkatuki on myös vahvasti mukana. Tärkeää olisi myös työttömyys- ja sosiaaliturvan kokonaisuudistaminen, jota täällä nyt tehdäänkin, ja työnhakijoiden omatoimisuuteen voitaisiin kannustaa karensijärjestelmään tehtävillä muutoksilla, jotka poistaisivat luukulta toiselle pompottamisen ja lisäisivät työnhakijoiden rohkeutta kokeilla ja neuvotella työstä ilman karensin uhkaa eroamisesta ja kieltäytymisestä.

Eliikkä tämä kuvaa sitä, miten paljon meillä on tulossa tämän hallituskauden aikana esityksiä, ja siltä osin, kun tämä aktiivimalli nyt kumotaan, tämä on meille myös selkeä suunnanmuutos positiivisempaan ja kannustavampaan työllisyyspolitiikkaan.

19.02 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Kankaanniemi tuossa puheenvuorossaan kritisoi hallituksen työllisyystoimien valmisteluprosessia, missä kolmikantaiset työ-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

ryhmät on asetettu valmistelevaan osaa työllisyystoimista. Se, että hallitus on vastuuttanut työmarkkinaosapuolet mukaan valmisteluun, sitouttaa mielestäni kaikista parhaiten myös nämä osapuolet työllisyystoimien toteuttamiseen, ja pidän itse erityisen hyvänä tapana toimia juuri näin. Työmarkkinaosapuolet jos ketkä ovat asiantuntijoita, mitä tulee tähän kyseiseen aiheeseen. Suomea on rakennettu vuosikausia kolmikantaisten valmistelujen voimin ja on saatu paljon tärkeitä uudistuksia aikaiseksi, mutta valitettavasti edellinen hallitus halusi, että tästä hyväksi todetusta valmistelutavasta luovutaan. Tämä hallitus onneksi ymmärtää työmarkkinaosapuolten mukaan ottamisen tärkeyden.

On myös ymmärrettävä, että vaikka osaa työllisyystoimista nyt valmistellaankin kolmikantaisesti ja annetaan työmarkkinaosapuolille mahdollisuus vaikuttaa, niin hallitus on kuitenkin lopulta se, joka tekee lopulliset päätökset näistä työllisyystoimista.

19.04 Merja Kyllönen vas: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Täällä oltiin vähän huolestuneita siitä, että kai tehdään vielä aktivointisuunnitelmia kansalaisille jatkossakin. Kyllä niitä on taidettu tehdä jo yli 20 vuotta. Muistan itsekin, kun en lukion jälkeen päässyt suoraan haluamaani kouluun, niin sen seurauksena päädyin tällaiseen aktivointiohjelmaan, missä ohjattiin muun muassa ammatinvalintapsykologille, joka tutkimuksissa totesi allekirjoittaneen soveltuvan merikapteeniksi. Opinnot ovat vielä vähän vaiheessa, joten en ole todennäköisesti täyttänyt tätä aktivointivelvoitetta ja raipparangaistus on varmaan vielä tulollansa — mutta leikki sikseen.

Sosiaali- ja terveystieteiden kunnan jäsenenä haluan tässä vaiheessa kiittää hyvin rakentavasta ja asiallisesta keskustelusta. Ajattelen näin yhteenvetona, että enemmän osallisuutta ja vähemmän osattomuutta, enemmän itsetunnon ja osaamisen kohottamista kuin ihmisten painamista ja latistamista. Edustajakollega Kinnunen, joka on nyt lähtenyt täältä salista, totesi aika hyvin, että se, mitä me tarvitsemme, on työpaikkoja ympäri Suomen, jotta ihmisillä olisi aito mahdollisuus työllistyä. Siinäpä meille savottaa kaikille.

19.05 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Minusta on hyvä, että tämä aktiivimallin leikkuri joutaa viimein romukoppaan. Kohtuuttoman tästä mallista teki se, että palvelujen määrä vaihtelee suuresti paikkakunnittain ja eri puolilla Suomea on hyvin erilaiset mahdollisuudet saada lyhytkestoista työtä ja jos nämä aktiivisuuskriteerit eivät täytyneet, työttömyysturvaa leikattiin 5 prosentilla.

Tämä aktiivimalli ei tosiasiassa aktivoinut, vaan se rankaisi työn puutteesta. Otan yhden esimerkin omasta maakunnasta kunnasta nimeltä Posio: Siellä 80 prosentilta työttömiä työttömyysturvaa leikattiin, koska he eivät kerta kaikkiaan pystyneet täyttämään aktiivimallin kriteerejä, vaikka olisivat päällään siellä seisoneet. Siellä on yksi merkittävä työnantaja, Pentik, mutta ei kaikista ihan savenvalajiksikaan ole tässä yhteiskunnassa, ja siinä heijastui myös se hyvin yksipuolinen elinkeinorakenne, ettei paljon muuta työtä ole tarjota.

Tämä on kyllä semmoinen seikka, että olen todella kiitollinen, että tämä malli nyt viimein joutuu romukoppaan.

19.06 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Kiitos niistä huomioista, joita puheenvuoroni herätti. Kelan osalta totean ensin, että siellä nimenomaan ongelma on toimintamenojen tiukkuus, ja kun tällaiset uudistukset tehdään, kun noin 5 prosentin leikkauksesta luovutaan, niin se vaatii tietokoneohjelmien uusimista ja monien etuuksien läpikäyntiä, ja siinä tulee ongelmia, kun se varsin nopeasti pitää tehdä — sitä tarkoitin. Säästääkö sitten

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

tämä leikkurin poistaminen näitä etuusvaroja vai ei? Tuntuu hiukan siltä, että jos etuudet paranevat, niin taitavat Kelan menot kasvaa, mutta voi olla, että tähän sisältyy sellaista korkeampaa matematiikkaa, jota olen opiskellut joskus 60-luvulla, ja voi olla, että tiedot ovat vanhentuneet sen myötä, kun pääkin on harmaantunut. Eli huoli Kelasta on mielestäni paikallaan tältä osin, että näissä pitäisi aina ottaa huomioon sen toteuttavan, lainsäädännön täytäntöönpanevan, tahon tarpeet.

Sitten, arvoisa puhemies, täällä edustaja Kontula käsitteli näitä kuntakokeiluja ja Pirkanmaan kuntakokeilua, josta varsin myönteistä palautetta on tullut, mutta minuakin on hie- man haitannut se, että en ole havainnut, että siitä olisi tehty kunnon selvityksiä, arviointeja sen todellisista vaikutuksista. Aina kun tehdään tällaisia kokeiluja, pitäisi kokeilu hyvin suunnitella, sitten huolella toteuttaa ja sen jälkeen vielä tehdä asiallinen, perusteellinen selvitys sen tuloksista, ja sitten se voidaan ottaa käyttöön joko sellaisenaan tai muutettuna tai hylätä. Tätä meillä ei mielestäni kovin usein ole ollut, kun on näitä projekteja ja kokeiluja harrastettu tässä menneinä vuosina aika paljonkin, ja näiden kuntakokeilujenkin osalta, työllisyyden kuntakokeilujen osalta, näin pitäisi menetellä.

Kuulin, että siellä Harakan työryhmissä, kahdeksassa työryhmässä, aika paljon vain kes- kustellaan näistä kuntakokeiluista ja kaikki muu, edustaja Berg, on jäänyt aika lailla hei- kolle. Kertokaa sellaiset terveiset ministeri Harakalle, että panee vauhtia sinne. Totta kai on erinomaista, jos kolmikannalla hoidetaan asiat, ja sillä on tehty paljon hyvää täällä Suo- messa menneinä vuosina ja varmaan tänäkin päivänä voidaan tehdä, mutta se on kyllä ää- rettömän hidasta. Jos te aiotte saada 75 prosentin työllisyysasteen vuoteen 23 mennessä, niin varmuus tulee siitä, että ette sitä saavuta, kun odotatte kolmikannasta yksimielisiä tu- loksia. Niitä ei sieltä saa. Tärkeintä on, että kaikkia osapuolia kuullaan, mutta ei kaikkia osapuolia tarvitse ottaa valmisteluun mukaan, ja eduskunta on se, joka edustaa kansaa.

19.10 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! On sekä tälle hallitukselle että tälle edus- kunnalle kunniaksi, että me saamme tämän aktiivimallin nyt kumottua. Tämähän oli hyvin nurinkurinen ajattelutapa: sen sijaan, että luotaisiin työpaikkoja tai luotaisiin edellytyksiä työllistyä, tässä ruvettiin rankaisemaan työttömiä ihmisiä, ja kaiken lisäksi — niin kuin to- teavat kaikki analyysit, mitä tästä mallista on tehty — rangaistaan kaikkein haavoittuvim- pia työttömiä ihmisiä, jotka ovat pisimpään olleet työttöminä, iäkkäitä työttömiä, reuna- alueilla asuvia ihmisiä — täällä viitattiin Posion tilanteeseen. Oli järjetön ajatus tätä kautta rankaisemalla yrittää työllisyysongelmaa ratkaista, ja kuten sanoin, on kunniaksi meille kaikille, että tästä päästään eroon.

19.11 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Vielä vähän selvennän edustaja Kankaan- niemelle, mitä tarkoitin, kun en kanna huolta Kelan toimintamenoista nimenomaan suh- teessa tähän aktiivimalliin — muuten toki, mutta en suhteessa aktiivimallin lopettamiseen: Aktiivimalli ei aja alas mitään kauhean isoa kovin yhtäkkiä. Niiden isojen muutosten myö- tä, mitä siellä leikkurin piiristä vapautuvien ihmisten kohdalla tapahtuu, joo, siellä on ih- misiä, jotka eivät enää sen jälkeen saa toimeentulotukea, ja heidän kohdallaan tapahtuu tu- kimuutos, mutta toimeentulotuki, erityisesti silloin kun on kysymys ihmisistä, jotka ovat joutuneet siihen leikkurin vuoksi, todennäköisesti on myönnetty joko yhdeksi kuukaudek- si tai maksimissaan kolmeksi kuukaudeksi, joten joka tapauksessa siellä on varauduttu sii- hen, että niitä tarkistellaan ja että niistä tulee lippua ja lappua, ja jos nyt niitä ei enää niin paljon tule, niin se pikemminkin säästää työtä kuin aiheuttaa sitä lisää. Mitä tulee asumis-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

tukeen, jota todennäköisesti myös monet leikkurin piirissä olevat saavat, niin siinä on tarkistusjaksot ja muutos on niin pieni, että se ei ylitä sitä velvoitetta, että sitä tarkistusjaksoa pitäisi tarkastella. Eli tämä ei ole se huoli. Kelan rahoitus noin yleisesti kyllä on huolestuttava.

19.12 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Täydennän vielä edustaja Kontulan puheenvuoroa siltä osin, että aktiivimallin käyttöönotto nimenomaan Kelassa edellytti lisähenkilöstön tarvetta useilla kymmenillä henkilötyövuosilla, ja käytännössä kun nämä henkilöt joutuivat arvioimaan jokaisen työmarkkinatuen piirissä tai peruspäivärahan piirissä olevan henkilön aktiivimallileikkuritarpeen — jos sanotaan näin — ja siinä jouduttiin yhdistämään eri etuuksia, se oli erittäin työläskin malli. Sen jälkeen kun tämä leikkaus tehtiin, nämä samat ihmiset hakivat sitten vielä toimeentulotukea Kelalta, eli sitä kautta myös toimeentulotukeen jouduttiin palkkaamaan lisää henkilöstöresursseja, [Toimi Kankaanniemi: Juuri näin! — Mika Kari: Näin kävi!] ja sitä kautta se leikkaus, joka toteutettiin aktiivimallin kautta, vain siirtyi sitten sinne toimeentulotuen piiriin, ja käytännössä Kelalle jouduttiin palkkaamaan molemmille puolille henkilöstöä. [Toimi Kankaanniemi: Kahdeksi vuodeksi!] Sitä kautta henkilöstötarve tulee varmasti vähenemään.

Aivan kuten valiokunnan mietinnössäkkin todetaan, aktiivimallin perusteella alennettua työmarkkinatukea saavista henkilöistä toimeentulotukea sai 42 prosenttia ja alennettua peruspäivärahaa saaneista toimeentulotukea sai 31 prosenttia, ja se kertoo siitä, kuinka paljon näiden meidän asiakkaiden toimeentulo aleni aktiivimallin takia ja nämä ihmiset siirtyivät sitten toimeentulotuen piiriin. Siltä osin uskon, että kun tätä prosessia kevään myöten oikaistaan, tämä tilanne myös Kelan osalta helpottuu.

19.14 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Viime vaalikaudella työllisyyttä yritettiin parantaa porkkanoiden sijaan keppilinjalla, ja olen tyytyväinen, että tältäkin osin suunta on muuttunut. Eniten kritiikkiä sai juuri tämä aktiivimalli, joka kohteli työttömiä epäoikeudenmukaisesti. Hallitusohjelmaan kirjattiin, että Rinteen hallituksen toimesta aktiivimallin leikkurit ja velvoitteet poistetaan, kun työllisyysvaikutuksiltaan vastaavista toimenpiteistä on päätetty. Silloin kun tätä lakia puuhattiin, arvioitiin, että tämä toisi 5 000—12 000 työpaikkaa lisää. Kuitenkin nyt vastikään julkaistu VATTin tutkimus osoitti, ettei voida osoittaa aktiivimallin synnyttäneen uusia työpaikkoja, ja sen vuoksi johdopäätös on, että ei myöskään korvaavia toimenpiteitä tarvita.

Viime kaudella myös kuntakokeilut työllisyyspalveluista päätettiin lopettaa, ja olen tyytyväinen myös siitä, että tässä ruoria reivataan nyt toiseen suuntaan ja kuntien roolia työllisyyspalveluissa päinvastoin vahvistetaan. Lisäksi otetaan käyttöön työllistämisseteli, osatyökykyisten työllistymisen kynnystä madalloitetaan ja samapalkkaisuusohjelmaa jatketaan. Nämä ovat semmoisia tärkeitä toimenpiteitä ja punainen lanka tälle hallituskaudelle.

19.15 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Kommentoin nyt ainakin vielä kerran edustaja Kankaanniemelle. Olen ihan samaa mieltä, että loputtomiin ei näitten työryhmien työtä voi jatkaa, ja näin ei ole tarkoituskaan, vaan tarkoitus on, että tammikuussa työryhmien raportti esitellään ja hallitus sitten ottaa kopin siitä ja lähtee viemään eteenpäin. Puheenvuorosani yritin tuoda esille myös sen, että vaikka meillä on työryhmät, jotka valmistelevat näitä asioita, niin lopullisen päätöksen näistä asioista tekee hallitus ja sitä kautta sitten edus-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

kunta, olen siitä aivan samaa mieltä, ja näin sen pitää olla ollakin. Mutta näen arvon siinä, että kolmikantaisesti valmistellaan. Yleensä aina, kun päästään asioita kolmikantaisesti valmistelemaan, niihin sitoudutaan paremmin ja sen jälkeen niitten uudistusten eteenpäinvieminen on paljon helpompaa ja parempaa.

Sitten minä mietin tätä, että edustaja Kankaanniemi oli yhdessä puheenvuorossaan nyt huolissaan siitä, että tämä työryhmien työ vie liian kauan ja nyt on kiire näillä toimilla, mutta sitten taas toisessa puheenvuorossa te toitte esille sitä, että nyt pitäisi perustaa jonkinlainen parlamentaarinen komitea tai vastaava, ja toitte siinä esille, että nämä ovat niin tärkeitä asioita, että ei pitäisi hätiköidä nyt asian eteenpäinviemisessä. Että tämä on vähän niin kuin ristiriitaista kaikin puolin: parlamentaarinen komitea voisi valmistella vaikka kuinka pitkään, koska asia on tärkeä ja sen asian kanssa ei pitäisi hätiköidä, mutta sitten tämä työryhmytyöskentely teidän mielestänne on jo nyt kestänyt liian kauan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja keskustelu jatkuu edustaja Kankaanniemen puheenvuorolla.

19.17 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Vielä on syytä kommentoida paria käytettyä puheenvuoroa, kun ne minulle kovasti esitettiin.

Ensinnä tästä Kelasta vielä: Olen aivan samaa mieltä, että varmasti jo muutaman kauden päästä tästä muutoksesta seuraa se, että hallinnossa voidaan saada säästöjä myös toimintamenoissa niin kuin toivon mukaan etuusmenoissakin. Aina se näin käy. Mutta kaksi vuotta sitten Kelassa — olen siellä ollut tilintarkastajana tämän neljä vuotta ja tiedän sen hyvin — kun tämä aktiivimalli tuli, siinä oli jonkin aikaa samantapainen tilanne kuin oli perustoimeentuloturvan siirron aikaan, jolloin olimme kaikki kovan pommituksen kohteena, kun oli pitkään ongelmia liian nopean toteuttamisaikataulun takia. Esimerkiksi Kuntaliitto esitti silloin perustoimeentulotukeen siirtymiseen vuoden pitempää siirtymäaika kuin mitä hallitus — ja se oli edellinen hallitus tietysti — esitti ja eduskunta hyväksyi. Eli näissä kannattaisi tätä miettiä. Myönnän, että me olemme nyt tässä vaiheessa, että tämä uudistus tai kumoaminen menee eteenpäin, ja se on hyvä näin. Kela siitä varmaan selviää, mutta Kelan johtajille lupasin, että otan tämän asian esille jatkoa ajatellen, ettei tehtäisi sitä, mikä sitten aiheuttaa tällaisia kustannuksia. Kahden vuoden aktiivimallin elinaika aiheutti alussa ja aiheuttaa lopussa merkittävästi työtä. Niin kuin edustaja Anneli Kiljunen totesi, jouduttiin palkkaamaan jopa kymmeniä tai ainakin iso määrä ylimääräistä henkilökuntaa. No, se siitä.

Arvoisa puhemies! Sitten edustaja Berg puuttui tähän, kun esitin parlamentaarista työllisyyskomiteaa tai vastaavaa. Siinä on erittäin suuri ero siihen nähden, mikä nyt on mallina. Nyt on annettu sinne etujärjestöille valta. Kun EK esittää jotakin, niin SAK vastustaa, ja kun SAK esittää jotakin, EK vastustaa. Jauhetaan ja jauhetaan, ja sitten lopulta tulee esitys, että pannaan veronmaksajat ja valtio maksamaan eikä puututa niihin ytimiin, kun aina on jonkun intressi kohteena. Näitten keskipitkien ja pitkävaikutteisten työllisyystoimenpiteiden osalta päästäisiin varmaan parempaan tulokseen, kun eduskunta, eduskuntaryhmät ja kaikki puolueet olisi kytketty siihen, ne, joilla on se vastuu tästä maasta, työttömistä ja työvoimasta ja työvoiman saannista yrityksille ja niin edelleen. [Puhemies koputtaa] Tämä malli ei ole sellainen kuin te, arvoisa edustaja Berg, sanoitte, vaan tämä on malli, [Puhemies koputtaa] jolla saadaan nyt nopeat toimenpiteet hallituksen toimesta ja vaikeammat sitten vähän hitaammin vietyä läpi demokraattisesti.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

19.21 **Mari Holopainen vihr:** Puhemies! On hienoa, että varsin monimutkainen ja epäreilu aktiivimalli puretaan ja ryhdytään niihin aitoihin työllisyystoimiin. Varmasti yksi keino ei riitä, ja onkin hyvä, että nyt tutkitaan niitä kaikkia. Lisäksi on äärimmäisen tärkeää, että investoidaan koulutukseen sekä muuntokoulutukseen ja sitä kautta myöskin tarjotaan ihmisille työllistymismahdollisuuksia. Samalla on toki haaste, että erityisesti tietyillä paikkakunnilla elinkeinorakenne on varsin yksipuolinen. Silloin toki ollaan suuren riskin alla, jos jotain muutoksia sattuu. Myös Suomen vienti on liian keskittynyt muutamille toimialoille, joista me aika paljon täällä eduskunnassakin puhumme. Sen takia olisi tärkeää tunnistaa osaamisen ja myöskin palvelualojen merkitys moninaisuudessaan, liiketoimintapalvelut ja osaamiseen perustuvat palvelut, ja yhä edelleen monipuolistaa meidän elinkeinorakennetta ja vientiä.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain 3 luvun 1 §:n ja 6 luvun 9 §:n ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 83/2019 vp

Valiokunnan mietintö StVM 15/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 15/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

19.23 **Merja Kyllönen vas:** Arvoisa herra puhemies! Tervehdin teitä nyt valiokunnan puheenjohtaja Vehviläisen puolesta, sillä sekä puheenjohtaja että varapuheenjohtaja ovat esyneet tästä esittelystä — eli suoritan tällaisen epävirallisen esittelyn, olen nyt epävirallinen valvoja.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 15/2019 käsittelee hallituksen esitystä, jossa ehdotetaan, että työttömyysturvan lisäpäiväoikeuden, niin kutsutun eläkeputken, alaikäraja nostettaisiin vuonna 1961 ja sen jälkeen syntyneillä 61 vuodesta 62 vuoteen. Työttömyysturvan lisäpäivien rahoitusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että työnantajien rahoitusvastuun päättymisikä nousisi lisäpäivien alaikärajan nostoa vastaavasti 63 vuodesta 64 vuoteen. Samalla työttömyysetuuden myöntämisen ja työttömyysvakuutusmaksuvelvollisuuden yläikärajaa ehdotetaan muutettavaksi vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneillä seuraamaan työntekijän eläkelain mukaista alimman vanhuuseläkeiän muutosta. Muutosten on tarkoitus tulla voimaan ensi vuoden alussa.

Ehdotuksen taustalla on keskeisten työmarkkinajärjestöjen vuonna 2014 tekemä eläkesopimus, jossa työmarkkinoiden keskusjärjestöt sopivat arvioivansa kevääseen 2019 mennessä lisäpäiväoikeutta koskevien aikaisempien muutosten vaikutuksia työntekijän työmarkkina-asemaan. Selvityksen mukaan lisäpäiväoikeuden ikärajojen korotukset ovat pidentäneet työuria ja siten vähentäneet työttömyyttä. Lisäksi lisäpäiväoikeuden menettäneiden keskimääräinen tulotaso on alaikärajan nostamisen myötä noussut. Lisäpäiväoikeu-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

den menettäneet, työttömyyspäivärahan enimmäisajan täyttäneet henkilöt eivät myöskään ole joutuneet pitkäksi aikaa työmarkkinatuella. Selvityksen perusteella työmarkkinajärjestöt ovat sopineet lisäpäiväoikeuden ikärajan nostamisesta keväällä 2019 tehdyssä vuoden 2017 eläkeuudistuksen jatkoneuvotteluihin perustuvassa sopimuksessa.

Valiokunta pitää ehdotettuja muutoksia perusteltuina ja kannatettavina. Muutosten tavoitteena on pidentää työuria ja sitä kautta vähentää työttömyyttä ja lisätä työllisyyttä. Muutoksen työllisyysvaikutukseksi on arvioitu 6 000 henkilöä vuoteen 2025 mennessä ja pidemmällä aikavälillä hieman suuremmaksi. Työllisyysvaikutus perustuu siihen, että henkilöt, jotka eivät ole oikeutettuja lisäpäiviin, pysyvät pidempään työelämässä.

Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että esityksen työllisyysvaikutukset perustuvat lisäpäiväraha-oikeuden alaikärajojen nostamisen vaikutukseen. Kun otetaan huomioon myös työttömyysetuuden yläikärajan ja lisäpäiväoikeuden yläikärajan nostamisen vaikutus, nyt ehdotetut muutokset lyhentävät eläkeputkea vuosina 1961–1972 syntyneillä mutta laajentavat eläkeputkea vuonna 1974 ja sen jälkeen syntyneillä. Ehdotetuilla muutoksilla voi siten olla pitkällä aikavälillä, vuodesta 2034 eteenpäin, lisäpäiväoikeuden alaikärajan nostoon nähden päinvastaisia työllisyysvaikutuksia. Valiokunta pitää tästä syystä tarpeellisena, että lisäpäiväoikeutta ja lisäpäiväoikeuden ikärajoja arvioidaan tulevaisuudessa osana koko työttömyysturvan kehittämistä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan pitänyt tärkeänä, että julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetään jatkossakin 60 vuotta täyttäneitä koskevasta oikeudesta työllistymistä edistävään palveluun tai palkkatuettuun työhön sekä kotikunnan työllistämismahdollisuuksista. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan näkemykseen siitä, että ikääntyneiden pääsyä työllistymistä edistävien ja yksilöllisten palveluiden piiriin on edelleen tehostettava. Tarjotun palvelun tulee olla työvoimapolitiittisesti tarkoituksenmukaista ja palkkatuetun työn tulee myös parantaa ikääntyneiden mahdollisuuksia työllistyä.

Lisäksi valiokunta korostaa, että sosiaaliturvan uudistamisessa tulee kiinnittää erityistä huomiota etuus- ja palvelujärjestelmän kehittämiseen paremmin työuria tukevaksi. Myös työelämän muutokset, esimerkiksi mahdollisuudet lyhennettyyn työaikaan ja porrastettuun eläkkeelle siirtymiseen, tukisivat ikääntyneiden työssäpysymistä.

Eduskunta on 15. päivänä marraskuuta 2019 hyväksynyt hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyysturvalain 14 luvun 1 a §:n muuttamisesta sisältyneet lakiehdotukset. Valiokunta ehdottaakin muutettavaksi nyt käsitellyssä olevan 2. lakiehdotuksen 8 a luvun 24 §:ää niin, että siinä otettaisiin huomioon hallituksen esityksen antamisen jälkeen hyväksytty muutos.

Valiokunnan mietintöön sisältyy vastalause. — Kiitos.

19.28 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Pidän todella tärkeänä sitä, että tämä lakiesitys on valmisteltu yhteistyössä keskeisten työmarkkinajärjestöjen ja Suomen Yrittäjät ry:n kanssa. Tällä esityksellä toteutetaan nyt työmarkkinajärjestöjen esittämät ikärajojen nostamiset. Tässä, edustaja Kankaanniemi, on taas hyvä esimerkki siitä, että kolmikantainen valmistelu toimii. Hallituksen esitys toteuttaa osaltaan myös Rinteen hallituksen ohjelman tavoitetta ikääntyneiden ja muiden vaikeasti työllistyvien työllisyyden lisäämisestä.

Arvoisa puhemies! Valiokuntakäsittelyssä sekä sosiaali- ja terveysvaliokunta että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitivät hallituksen esityksen tavoitteita ja esitettyjä muutoksia perusteltuina ja kannatettavina.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnitti kuitenkin mietinnössään huomiota siihen, että esityksen työllisyysvaikutukset perustuvat lisäpäivärahaoikeuden alaikärajojen nostamisen vaikutukseen. Kun otetaan huomioon myös työttömyysetuuden yläikärajan ja lisäpäiväoikeuden yläikärajan nostamisen vaikutus, nyt ehdotetut muutokset lyhentävät eläkeputkia vuosina 1961—1972 syntyneillä mutta laajentavat eläkeputkia vuonna 1974 ja sen jälkeen syntyneillä. Ehdotetuilla muutoksilla voi siten olla pitkällä aikavälillä lisäpäiväoikeuden alaikärajan nostoon nähden päinvastaisia työllisyysvaikutuksia. Valiokunta pitääkin tästä syystä tarpeellisena, että lisäpäiväoikeutta ja lisäpäiväoikeuden ikärajoja arvioidaan tulevaisuudessa osana työttömyysturvan kehittämistä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta piti lausunnossaan tärkeänä, että julkisesta työvoimaja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetään jatkossakin 60 vuotta täyttäneitä koskevasta oikeudesta työllistymistä edistävään palveluun tai palkkatuettuun työhön sekä kotikunnan työllistämismahdollisuuksista.

Arvoisa puhemies! Ikääntyneiden pääsyä työllistymistä edistävien ja yksilöllisten palveluiden piiriin on edelleen tehostettava. Tarjotun palvelun tulee olla työvoimapolitiittisesti tarkoituksenmukaista, ja palkkatuetun työn tulee parantaa ikääntyneen mahdollisuuksia työllistyä. Myös sosiaaliturvan uudistamisessa tulee kiinnittää erityistä huomiota etuus- ja palvelujärjestelmän kehittämiseen paremmin työuria tukevaksi. Työelämän muutoksissa esimerkiksi mahdollisuudet lyhennettyyn työaikaan ja porrastettuun eläkkeelle siirtymiseen tukisivat osaltaan ikääntyneiden työssä jaksamista ja pysymistä.

19.31 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! On välttämätöntä, että parannamme kaikenikäisten suomalaisten mahdollisuuksia työelämässä. Työttömyysputken ikärajan nostolla on olemassa olevan tutkimustiedon mukaan merkittäviä positiivisia vaikutuksia työllisyyteen. Työllisyyden parantamisessa on kuitenkin mentävä pidemmälle. Kokoomus on esittänyt, että työttömyysputki poistettaisiin kokonaan. Putkesta luopumisella olisi merkittäviä työllisyysvaikutuksia. Työ- ja elinkeinoministeriön alaisen työryhmän tuottaman raportin arvion mukaan sen ansiosta voisi syntyä jopa 10 000 työpaikkaa. Toivoisin, että tätä varten kuultaisiin laajasti asiantuntijoita ja että tutkimusnäyttö poiston työllisyysvaikutuksista huomioitaisiin.

Työttömyysputkessa jo olevien asema turvattaisiin, mutta uusia henkilöitä ei enää tulisi putkeen. On muistettava, että työttömyysputken ikärajan nosto tai sen mahdollinen poistaminen edellyttää monien muiden asioiden huomioimista. Ikääntyneiden oikeuksien toteutuminen työmarkkinoillamme on varmistettava. Ikääntyneiden asemaa työelämässä on parannettava. Työmarkkinoilla esiintyy aivan liikaa ikäsyrrintää. Sitä on määrätietoisesti kitkettävä, ja syyt sen taustalla on selvitettävä. Liian usein työpaikkaa etsivät ikääntyneet kohtaavat ennakkoluuloja. Meillä ei ole varaa haaskata heidän potentiaaliaan ja osaamistaan. On toki muistettava, että työttömyysputken olemassaolo myös heikentää osaltaan ikääntyneiden työmarkkina-asemaa.

Arvoisa puhemies! Meidän on otettava kaikki keinot käyttöön työllisyysasteen nostamiseksi. Jatketaan yhdessä työtä ikääntyneiden työllisyyden kasvattamiseksi ja kuunnellaan sitä varten maamme parhaita asiantuntijoita ja uusinta tutkimustietoa.

19.33 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Tämä eläkeputken lyhennyshän on selvä heikennys työttömyysturvaan, ja yleensä en ole kannattanut heikennyksiä työttömyysturvaan. Miksi nyt toimin toisella lailla? Valiokunnan kuulemisessa tuli esiin, että eläkeputki

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

ei toimi ihmisten työuran loppupäässä vain ansioturvan takaajana, vaan se toimii myös heidän työsuhdeturvansa heikentämisenä eli se synnyttää melko selvästi verifioitavissa olevan mekanismin, jolla työnantajat antavat potkut niille työntekijöilleen ensimmäisenä, joidenka tietävät pääsevän tähän putkeen. Tämä johtaa siihen, että silloin kun putkea myöhennetään, niin näiden ihmisten osalta työsuhteet pitenevät. Eli se työllisyyden parantuminen, joka syntyy tämän muutoksen myötä, ei synny siitä, että jo työttömiksi joutuneet ihmiset työllistyisivät jotenkin hanakammin, vaan siitä, että ihmiset eivät jää työttömiksi niin helposti. Tästä syystä ja sen takia, että tässä kuitenkin jätetään muita ikääntyvien ihmisten ansiotasoa turvaavia mekanismeja meidän työttömyysturvajärjestelmään, olen päättänyt poikkeuksellisesti kannattamaan työttömyysturvan osittaista heikennystä.

19.35 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Tämän lain keskeinen ehdotus on se, että eläkeputken alaikäraja nostetaan vuonna 1961 ja sen jälkeen syntyneillä yhdellä vuodella 62 ikävuoteen. Tässä kysymyksessä on tärkeää, että ikääntyneiden työvoimapalveluihin kiinnitetään huomiota. Pääministeri Antti Rinteen hallituksen hallitusohjelman mukaisesti työvoimapalveluita kehitetään siten, että erityisesti työttömyyden alun palveluja tehostetaan ja mahdollistetaan entistä paremmin työttömien yksilölliset tarpeet. Samalla työttömien henkilökohtaisen palvelun resurssit TE-toimistoissa turvataan. Tutkimukset ovat osoittaneet, että ikääntyneillä on monesti vaikeuksia työllistyä uudelleen. Jopa ikärasismista puhutaan tuolla työmarkkinoilla. Hallitusohjelman mukaisesti myös erityisen tuen tarpeessa olevien pääsyä työllistymistä edistävien ja yksilöllisten palveluiden piiriin tehostetaan.

Tällä esityksellä on sellaisia vaikutuksia, että nämä lisäpäivien ikärajan korottamista koskevan esityksen arvioidaan pidentävän työuria ja siten vähentävän työttömyyttä ja lisäävän työllisyyttä. Muutoksen työllisyysvaikutukseksi on arvioitu 6 000 henkilöä vuoteen 2025 mennessä ja jopa 9 000 henkilöä vuoteen 2055 mennessä. Tämä parantaa aiemmin tutkimuksen perusteella muutoksen kohteena olevien ikäluokkien työllisyyttä sekä sen myötä keskimääräistä tulotasoa ja eläkekertymää.

Tässä tosiaan on kyse vuoden pidentämisestä. Kokoomus sitä vastoin oli omassa esityksessään vielä reippaampi ja edellytti omassa vastalauseessaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työttömyyseläkeputken poistamiseksi.

19.37 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä on todella esimerkki siitä, että kolmikannalla on saatu aikaan lainmuutos, mutta minkälainen lainmuutos? Sellainen, mikä heikentää työttömyysturvaa. Tämä kertoo minulle kyllä siitä — voin olla väärässä, mutta todistakaa te, jotka tunnette paremmin työmarkkinaosapuolten ideologiat — että työnantajat ovat erittäin halukkaita tällaiseen, että työttömyysturvaa heikennetään, mutta että myös työntekijäjärjestöt ovat siihen valmiita, koska ne eivät ole aivan yhtä kiinnostuneita työttömistä kuin niistä, jotka ovat työssä. Tämä on näkynyt monet kerrat, ja tämä on valitettavaa, ja juuri se, että nämä etujärjestöt eivät aja niiden asiaa, jotka ovat työelämän ulkopuolella — työttömien, eläkeläisten ja muiden — johtaa tähän, että kun he eivät niitä kiinnosta, niin sitten leikataan sieltä, kun nähdään, että pakko on jotakin kai tehdä. Eli en kyllä tämän esityksen pohjalta, edustaja Berg, ollenkaan vetoaisi siihen, että kolmikanta on niiden etujen mukainen, joita tämä esitys kulloinkin koskee, eikä ainakaan veronmaksajien kokonaisedun mukaista ole useinkaan.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä nostan vielä esille sen, miten komiteatyöllä saatiin aikaan suuri eläkeuudistus. Kaikkialla maailmalla ihmeteltiin, että Suomessa pystyttiin tekemään 2000-luvun taitteessa suuri työeläkeuudistus — valitettavasti se taitettu indeksi jäi sinne, kun te äänestitte sen puolesta, mutta se on nyt eri asia. Mutta siis kansliapäällikkö Kari Puron johtama komitea teki sen työn. Taisi olla niin, että loppujen lopuksi kaikki jäsenet jättivät vastalauseen ja vain Puro oli sen esityksen takana, mutta sen esityksen pohjalta, melkein pilkkuakaan muuttamatta, toteutettiin historiallinen, erittäin suuri työeläkeuudistus. Se oli erinomainen saavutus ja osoitus siitä, että pitkäjänteiset hommat, niin kuin nyt työllisyyden parantaminen, joka on varmasti pitkä tarina eteenkinpäin, voidaan hoitaa tuloksellisesti eduskuntaan nojautuvan, puolueisiin nojautuvan komiteatyön pohjalta.

19.40 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Sen verran ehkä voisi oikaista edustaja Kankaanniemeä, että vaikka tässä nyt on komiteatöitä takana, niin työeläkejärjestelmä on kolmikannassa synnynyt ja kolmikanta eli työmarkkinakenttä on tässä vahvasti ollut koko järjestelmää alusta saakka kehittämässä, ja on järkevääkin, että sitä jatkossakin kehitetään tällä yhteistyöllä. Siinä on oma viisautensa.

Te viittasitte näihin eläkeuudistuksiin tämän vuosisadan alussa eli 2003 alkaen. Kyllä, eläkeuudistukset olivat merkittäviä, ja, arvoisa puhemies, en aloita keskustelua taitetusta indeksistä, koska sehän on tietenkin haava siellä edelleenkin, eli ongelmana on tietenkin se, että tämän indeksin vuoksi eläkkeensaajat ovat ainoa tulonsaajaryhmä, jonka tulotasot lakisääteisesti laskevat, kun kasvatetaan rahastoja edelleenkin. Mutta tämä ei ole tämän teeman aihe, vaan nyt meillä on tämä työttömyysputken alaikärajan nosto aiheena. Tässä on oma viisautensa, että me pidennämme työuria ja annamme mahdollisuuden ihmisille olla pidempään töissä, jo pelkästään sen vuoksi, että sieltä alapäästä työhön tarttumisen ikä on noussut jatkuvasti johtuen tietysti koulutuksesta, ja siinä mielessä, jotta saadaan luontevaksi tämä kokonaistyöura, on ihan luontevaa, että tämän työttömyysputkenkin osalta tätä työurien pidentämistä tapahtuu.

Mutta, arvoisa puhemies, tässä on tietysti isompi juttu takana viime kädessä, se, että ihmiset elävät pidempään, ja kun puhutaan eläkkeelle siirtymisestä, niin eläkkeelle siirtymisessä on kaksi kulmaa: toiset ”haluavat” ja ”pääsevät” eläkkeelle, mutta on iso joukko, yhä suurempi joukko, ihmisiä, jotka ”joutuvat” eläkkeelle. Meidän keskimääräinen elinikäemme on noussut toisen maailmansodan jälkeen 23 vuotta, ihmiset elävät pidempään, ovat työkykyisiä, vaikka niin sanottu työikä on jo takana yli 65-vuotiailla — siihen se lasketaan tällä hetkellä. Olisi hyvä, että me mahdollistaisimme sen, että ihmiset todella voivat aidosti työskennellä pidempään; kaikki ne uudistukset, jotka sen mahdollistavat, ovat järkeviä. Eli niin sanotuissa eläkeikäisissä, työikäistä väestöä vanhemmissa ihmisissä, on iso, iso joukko ihmisiä, jotka voisivat antaa yhteiskuntaan panoksen. Kannattaa nyt huomioida se, että yli 65-vuotiaista tällä hetkellä lähes 100 000 ihmistä on palkkatöissä mukana ja se määrä kasvaa jatkuvasti, jolloin pitäisi pystyä pääsemään eläkejärjestelmän niin sanotusta eläkeiästä.

Koko käsite ”yleinen eläkeikä” on maho, se ei ole järkevä. Ei ole olemassa mitään yleistä eläkeikää, ei pitäisi olla olemassa yleistä eläkeikää, koska se on yksilökohtainen, se on ammattialoittainen, myöskin se, mikä on järkevä eläkkeelle siirtymisen ikä. Ja tässä suhteessa norjalainen malli, jossa eläkkeelle siirrytään 62 ikävuoden ja 75 ikävuoden välillä, on järkevä. Se on joustava järjestelmä, ja se mahdollistaa niille ihmisille, jotka ovat työkykyisiä ja työhaluisia, sen, että he voivat työskennellä pidempään, antaa panoksensa yhteis-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

kunnalle. Siinä on kysymys osallisuudesta ja osallistumisesta eikä vain tuloista sinänsä tuossa iässä, ja tämä luomisvoima kannattaa hyväksikäyttää. Runoilijathan eivät mene eläkkeelle koskaan, eivätkä taiteilijat, kirjailijat ja niin edelleen. Meillä on paljon sellaisia väestöryhmiä, jotka ovat luovia käytännössä hautaan asti, ja mahdollistettakoon se sitten myöskin palkkatyön osalta. Siinä mielessä kaikki nämä toimet, jotka tekevät joustavammaksi tämän järjestelmän täältä päästä, ovat järkeviä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin myös täällä eduskunnassa.

19.43 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Annan tunnustuksen siitä, että vaikka siihen Puron eläkekomitean mietintöön SAK ja muut työntekijäjärjestöt jättivät eriävän mielipiteen, niin kuitenkin sosiaalidemokraatit, vasemmistoliitto ynnä muut veivät sen täällä läpi. Se oli hyvin tehty. Nyt on samanlainen tilanne, kun edustaja Kontula arvosteli tätä esitystä hyvin voimakkaasti ja sanoi, että hän tekee poikkeuksen tämän kohdalla ja on valmis huonontamaan työttömien putkimallia. Se on tietysti aika iso myönnytys, että tekee päätöksen nähden kokonaisuuden tärkeämpänä kuin työttömien aseman heikentämisen.

Perussuomalaiset eivät ole jättäneet vastalauseita, eivät eriävää mielipidettä lausuntovaliokunnissa, vaan olemme myös valmiit hyväksymään tämän tältä pohjalta, että tämä on kokonaisuuden kannalta perusteltu uudistus. Mutta emme myöskään ole valmiita tukemaan kokoomuksen esitystä, että poistetaan koko homma. Se ei ole vastuullista mielestämme, vaan tarvitaan tämmöinen järjestelmä, joka luo pehmeän mahdollisuuden niille, jotka ovat siinä elämäntilanteessa.

19.45 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Pitää nyt vielä tähän kommentoida sen verran, koska edustaja Kankaanniemi ei tunnu luottavan työmarkkinajärjestöihin, että tätä esitystä tuki myös Työttömien Keskusjärjestö. He myös kannattivat lisäpäiväoikeuden alarajan nostamista tässä yhteydessä lausunnossaan. Tämä ei ole pelkästään työmarkkinaosapuolista kiinni. Luulisi, että ainakin Työttömien Keskusjärjestö on työttömien puolella.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 83/2019 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen ja valmisteverotuslain 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 66/2019 vp

Toimenpidealoite TPA 34/2019 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 13/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 13/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Keskustelu

19.46 Pia Viitanen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jälleen verojaoston puheenjohtajana esittelen valtiovarainvaliokunnan mietinnön tästä asiasta. Eli kysymys on siis nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta. Esityksen tavoitteena on korottaa polttoaineiden verotusta kuluttajahintojen ennustetun nousun mukaisesti. Yhteensä tämä summa on 250 miljoonaa. Korostan nimenomaan täälläkin jo aiemmassa verokeskustelussa esiin tuotua näkemystä, että tämä on kuluttajahintojen ennustetun nousun mukainen korotusesitys. Niin ikään tässä myös ihan puhtaasti tavoitellaan tietyllä tavalla verotuottojen kasvua ja myöskin sitten tätä, että liikenteen polttoaineverotuksen ympäristöohjaavuuden taso säilyisi sellaisena kuin se on tänä päivänä.

Tämän esityksen vaikutuksista: Veronkorotukset painottuvat fossiilisiin polttoaineisiin. Kun jaosto käsitteli tätä, meille tuotiin asiantuntijakuulemisissa esiin huolta muun muassa korotuksen vaikutuksista esimerkiksi ammattiliikenteeseen. Tämän seurauksena tässä mietinnössä jonkin verran kirjoitetaan auki sitä, miten tällä hetkellä tätä ammattiliikennettä verotetaan. Tässä todetaan siitä, että tällä hetkellä ammattiliikenteen dieselöljyä ei veroteta täysimääräisesti ja esimerkiksi dieselöljyn alemman verokannan muodossa suoraan saama vuotuinen verotuki on kaiken kaikkiaan noin 770 miljoonaa. Kun tästä vähennetään verosanktioksi laskettava henkilö- ja pakettiautojen käyttövoimavero, jää dieselöljyn nettotueksi 420 miljoonaa. Kuorma-autoliikenteen osuus tästä verotuesta on noin 370 miljoonaa. Eli tässä tuomme esiin, että jo nyt tähän kohdistuu tietynlaista verotukea.

Johtopäätöksenään valiokunta sitten toteaa, että sinänsä ympäristölle haitalliselle tuelle ja varsinkaan sen kasvattamiselle ei tällä hetkellä ole perusteita, koska meidän on tietenkin otettava huomioon nämä energia- ja ilmastostrategiassa asetetut tavoitteet, 50 prosentin päästövähennystavoite, ja kaiken kaikkiaan pyrkimys tähän hiilineutraalisuuteen 2036 mennessä. Eli tästä syystä näin kirjoitamme, tavoitteet ovat nämä, ja sinne suuntaan meidän on kuljettava.

Toteamme myös jatkotyöstä. Eli tässähän on tapahtumassa niin, että sekä koko polttoaine- ja energiaverotusta että liikenteen verotusjärjestelmiä tullaan lähitulevaisuudessa, tällä kaudella, katsomaan kokonaisuutena. Tämä on varmasti osa sitä kokonaisuutta, missä kiinnitämme huomiota, millainen kokonaisuuspaletti tässä verouudistuksessa sitten muotoutuu tulevaisuudessa.

Tässä suhteessa, puhemies, lähetämme terveisiä. Eli pidämme tärkeänä tätä selvitystyötä, jota nyt parhaillaan työryhmässä tehdään uudistuksen puolesta. Siinä tulee mielestämme huomioida yritysten kilpailukyky sekä sosiaaliset ja aluepoliittiset näkökohdat. On tärkeää löytää ratkaisuja, [Puhemies koputtaa] jotka edistävät ilmastotavoitteita mutta myös samaan aikaan ottavat huomioon sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja alueellisen tasa-arvon.

Saanko, puhemies, tästä vielä todeta ihan lyhyen pätkän, joka sisältyy mietintöömme? Kertaamme tässä myös sen verran tätä bensaveron noston historiaa, että tällaisia korotuksia on tehty vuosina 2012, 2014, 2015 ja 2017.

19.50 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvin harva ihminen, ainakaan harva niistä, jotka itse tunnen, ajelee autolla huvikseen. Se, että polttoaineverotusta korotetaan, ei autoilua tule vähentämään. Sen sijaan ihmisten arjessa jää vähemmän rahaa erilaisiin kuluihin ja menoihin. Itse toivoisin, että polttoaineverotuksen korotusta vielä voitai-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

siin harkita, ja varsinkin kun maahamme tässä jossain vaiheessa hallitusta ollaan muodostamassa, niin tätä asiaa vielä tarkisteltaisiin.

Kokoomushan on jättänyt eriävän mielipiteen tähän aihepiiriin liittyen. Toivottavaa olisi myös, että Suomen autokanta saataisiin uusiutumaan huomattavasti nopeammin. Tästä on myös jo vuosikausia puhuttu. Uudet autot olisivat huomattavasti ilmastoystävällisempiä ja turvallisempia.

19.51 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Polttoaineen veronkorotuksen tarkoittaa, että polttoaineen hinta nousee hallituskaudella tuon 6—7 senttiä litralta. Kuten edellä kuultiin, tämä vastaa normaalia kuluttajahintojen nousua, mutta täytyy sanoa, että kun tulee tuolta harvaan asutulta alueelta, niin kyllä tämä pikkusen hiertää kivenä kengässä. Ongelmallisena voidaan pitää juurikin sitä, että veronkorotus kohdistuu raskaammin pienituloisiin ja syrjäseudulla asuviin autoilijoihin. Hyvää on se, että tätä vaikutusta kyllä kompensoidaan osin tuloveron alennuksilla sekä etuuksien korotuksilla. Tällä esityksellä on tarkoitus kerätä rahaa 254 miljoonaa euroa vuositasolla laskettuna ensimmäisenä vuotena.

On hyvä juurikin se, minkä edustaja Viitanen otti tuossa edellä esille, että autoilun verotuksen koostuu useista veromuodoista — on auto-, ajoneuvo-, käyttövoima- ja polttoainevero, työsuhde-edut, kilometrikorvauksia — sekä myös tuista, esimerkiksi konversiotuet. Siksi verotuksen suurempia uudistuksia onkin syytä katsoa kokonaisuutena. Hallitus on käynnistänyt työryhmän, jonka tehtävänä on arvioida liikenteen verotusta niin harvaan asuttujen alueiden ympäristön, yritysten kuin talouden näkökulmasta, ja tämän työryhmän on tarkoitus julkistaa väliraportti ensi vuonna ja loppuraportti sitten 2021.

Toivon vielä muistettavan sen, että on selvää, että suuressa osassa Suomea ei ole vaihtoehtoa henkilöautolle, [Toimi Kankaanniemi: Nimenomaan!] joten polttoaineen verotus-takaan ei voi korottaa kohtuuttomasti. Lisäksi tässä hallitusohjelmassa sovittiin myös kaupunkiseutujen tienkäyttömaksujen edistämisestä, jolloin autoiluun kohdistuvat maksut voidaan suunnata sinne, missä on aidosti julkista joukkoliikennettä, niin junia, busseja, ratikoita kuin kevyttä liikennettä, ja se on aito vaihtoehto autoilulle. Kaikkialla Suomessa näin ei ole.

19.53 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Onko aivan väärin sanoa se, että jos ja kun autoilua verotetaan moninaisesti, niin ehkä nimenomaan polttoainevero on se luontevin tapa sitä verotusta kohdentaa, koska se kohdistuu silloin suoraan siihen auton käyttöön?

Tässä edustaja Ojala-Niemelä luetteli tuon pitkän listan, ja kun siihen ottaa sitten lisäksi vielä nämä erilaiset autoilun rangaistusmuodot tai sanktiomuodot alkaen kameravalvonnasta, sakoista ja pysäköinninvalvonnasta, niin tämä on kyllä uskomattoman laaja viidakkokko. Koska tässä nimenomaan auton käytöstä joko rangaistetaan tai sitä joka tapauksessa verotetaan kovin monissa muodoissa, niin siinä mielessä olisi järkevää ehkä jopa harkita, kuinka pitkälle tätä nyt viedään, ja sitä olisi järkevämpää koordinoita. Tämä polttoainevero itsestäni tuntuu selkeimmältä ja ehkä järkevimmältä.

Jäin ihmettelemään edustaja Pelkosen toteamusta siitä, että kokoomus on esittänyt tähän vastalauseensa, vastustaa tätä polttoaineveron korotusta. Minulla on se käsitys, että kokoomus on ollut tässä viimeisten vuosikymmenten aikana hallituksessa ehkä useampaankin kertaan aika monina vuosina, ja tässä edustaja Viitanen jo luetteli muutamia vuosia, joista jäi mielikuva, että polttoaineveroa on lähes joka toinen vuosi korotettu, ainakin joka

kolmas vuosi, melkein joka toinen vuosi. Olen aivan vakuuttunut, että viimeisen 20 vuoden aikana kokoomus on istunut monta kertaa hallituksessa ja tehnyt näitä polttoaineveron korotuksia useimmissa tapauksissa samasta perusteesta kuin nyt: kuluttajahintojen nousun vuoksi. Polttoaineveron kautta se laitetaan vain vastaamaan sitä inflaatiota, mikä yhteiskunnassa on ollut, eli tavallaan reaalisesti polttoaineveroa ei olla kiristetty. Siellä on ollut myöskin aitoja kiristyksiä matkan varrella. Siinä mielessähän jää vähän semmoinen maku nyt tästä vastalauseesta, onko tämä vähän niin kuin äänestäjien kosiskelua, tehdäänkö tästä nyt myrsky vesilasiin, kiihdytetään tarkoituksella mieliä ja tehdään tästä elämää suurempi asia, kun tämä ei nyt aidosti ole elämää suurempi asia, jos me teemme vain sen verran korotusta tuohon polttoaineveroon, että se pysyy prosentuaalisesti siinä reaalisella tasolla, missä se on ollut aikaisemmin. Siinä mielessä toivoisin, että edustaja Pelkonen puhuisi omassa ryhmässään vähän järkeä tähän asiaan ja olisitte tässä pidättyväisempiä ja tunnistaisitte tämän ihan luontevan liikkeen, mitä me kaikki olemme yhdessä aikaisemminkin tehneet tässä asiassa.

19.55 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset esittävät tämän ensimmäisen lain hylkäämistä eli tämän veronkiristuksen hylkäämistä, sitten toisessa käsittelyssä. Aiemmista, esimerkiksi nimenomaan viime vaalikaudella tehdyistä, polttoaineveron korotuksista on todettava, että ne perustuvat siihen, että keväällä 2015 valtiontalous oli aivan kuilun partaalla. Askelkin eteenpäin, niin olisimme olleet holhouksessa, IMF:n ja EU-komission holhouksessa. Oli pakko tehdä toimenpiteitä. Ne tehtiin puhtaasti fiskaalisista syistä valtion tulojen lisäämiseksi, ei kansan rankaisemiseksi siitä, että se autoa käyttää.

Te rankaisette nyt ilmastopolitiikan takia, ilmastopolitiikan, [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä — Puhemies koputtaa] jonka hallitus on asettanut aivan järjettömälle tasolle. Edustaja Kiljunen, ei tämä tule olemaan teille [Kimmo Kiljunen: Kumpi Kiljunen, on epäselvää?] — Kimmo Kiljunen — ei tule olemaan teille tämän hallituskauden viimeinen korotus, jos hallituksessa olette, vaan jatkuva korotus, kun teillä on aivan mahdottomat ilmastopoliittiset tavoitteet. Niihin ei päästä muilla kuin kovilla toimenpiteillä, ja tämä on niistä yksi, niin kuin te sanoitte.

Eli perussuomalaiset eivät hyväksy sitä, että järjettömän ilmastopolitiikan takia — globaalien päästöjen leikkaamiseksi 0,14 prosentilla eli runsaalla promillella — suomalainen autoilija, suomalainen asuja kylmässä maassa, yrittäjä tai ruoka pannaan maksettavaksi näillä perusteilla, ilmastopolitiikan perusteilla. Se on täysin vastuutonta politiikkaa. Meidän täytyy painaa niin, että ne, jotka saastuttavat, maksavat. Saastuttaja maksaa -periaate globaalisti täytyy saada, ja Suomi ei ole saastuttaja. Meillä on korkea elintaso, meillä on paljon teollisuutta, ja siksi meidän osuutemme on suhteessa suuri, mutta me tuotamme maailmalle tuotteita, joiden päästöt ovat Suomessa mutta kuluttajat muualla. Eli laskenta pitää ottaa myös rehelliseksi.

Arvoisa puhemies! Tämä on tasavero, tasaveronkorotus, ja se iskee kaikkein voimakaimmin maaseudulla. Ihmettelinkin, että keskusta on tähän suostunut. Maaseudulla, jossa ei ole julkista liikennettä, ei mitään vaihtoehtoa, on pakko käyttää omaa autoa asioimisessa, työssä käymisessä, eli maaseudun duunarikin tästä kärsii, yrittäjien lisäksi. Tämä on täysin väärää politiikkaa ilmastopolitiikan näkökulmasta. Jos te haluatte kerätä valtiolle lisää rahaa, niin sitten minä ymmärrän tämän, mutta kun te perustelette tätä ilmastopolitiikalla. Ei tämä johda mihinkään oikeudenmukaisuuteen. Edustaja Ojala-Niemelä oli oi-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

keassa siinä, kun hän katseli tätä sydänverellä, miten tämä kohtelee Lapissa ja muualla maaseudun ihmisiä. [Puhemies koputtaa] Tehkää viisaasti ja hylätkää tämä meidän esityksestämme.

19.59 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Kankaanniemen tavoin ihmettelen tätä lakiesitystä Suomen kaltaisessa pitkien etäisyyksien harvaan asutussa maassa, jonka useimmissa osissa joukkoliikenne toimii joko varsin huonosti tai ei ollenkaan. Tämä hallituksen esitys polttoaineverotuksen korotuksesta peräti 250 miljoonalla eurolla vuodessa on kyllä erittäin huonosti harkittu.

Tämän esityksen myötä muun muassa työssäkäynnin kannattavuus etenkin kaukana kotoa laskee merkittävästi, ja tietenkin myös muu asiointi vaikeutuu. Tämä siis pienentää varsinkin niiden ihmisten käteenjääviä tuloja, jotka käyvät töissä pitkien etäisyyksien päässä. Ei olekaan mikään suuri yllätys, että tämä esitys on saanut kritiikkiä myös hallituspuolueiden edustajien riveistä, varsinkin hieman pohjoisemman Suomen edustajilta.

Arvoisa puhemies! Paitsi yksityisautoilijoille niin myös ammattiliikenteelle tämä esitys on hyvinkin haitallinen. Kuljetuskustannusten vääjäämätön nousu siirtyy myös lopputuotteiden hintoihin ja vaikeuttaa osaltaan myös vientiteollisuutemme kilpailukykyä. Perussuomalaiset pitävät tätä kehitystä vahingollisena, ja esitämme aikanaan toisessa käsittelyssä tämän polttoaineveron korotukseen liittyvän lakiehdotuksen hylkäämistä, kuten edustaja Kankaanniemi tässä edellä jo totesi.

Perussuomalaiset ehdottavat lisäksi, että hallituksen tulee käynnistää selvitys ammattidieselin ja vähäpäästöisen ammattibiodieselin laajasta käyttöönnotosta. Lisäksi katsomme, että hallituksen tulee selvittää tienkäyttömaksujen käyttöönottoa ulkomaiselle raskaalle liikenteelle. Toivon, että tuleva hallitus, mikä se sitten onkin, ottaa nämä esityksemme huomioon.

20.01 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Liikennepolttoaineiden veronkorotukset ovat varmaan yleisimpiä veronkorotuksia, ja en muista sellaista hallitusta, joka olisi vähänkään pidempään istunut ja joka ei olisi tehnyt liikennepolttoaineiden veronkorotuksia. Tässä on yritetty minimoida tätä korotusta sillä tavalla, että se tehdään vain kerran tällä vaalikaudella ja se vastaa kuluttajahintojen korotusta.

Tilannehan on se, että tämä merkitsee vain noin 6—7 sentin litrakorotusta arvonlisäveroineen. Kun me käymme tuolla tankkauspaikoilla, niin viikonvaihteessahan jo polttoaineen hinta tämän verran vaihtelee. Siinä mielessä se kuvastaa sitä, että tässä on kuitenkin aika vaatimattomasta toimesta kysymys.

Tässä kokoomus ja perussuomalaiset kovasti arvostelevat, mutta totta on, että kokoomus ehti — jos nyt viimeaikaiset teot muistellaan tässä — tekemään liikennepolttoaine- ja valmisteveron korotukset vuosina 2012, 2014, 2015 ja 2017. Perussuomalaiset olivat sen verran lyhyen aikaa hallituksessa, että he tekivät sen vain sitten yhden kerran eli 2017, mutta lyhyessä ajassa perussuomalaisetkin ehtivät jo kunnostautumaan.

Kannattaa myöskin muistaa, että meillä ensi vuonna pääministeri Sipilän hallituksen tekemän lain takia pienenee ajoneuvovero. Se jonkin verran helpottaa liikenteen verotusta ensi vuonna.

20.03 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Olen täsmälleen samaa mieltä siitä, että kaikkialla ei ole vaihtoehtoja autoilulle — se on totta — ja olen samaa mieltä siitä, että ihan

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

oikeasti tämä pitää ottaa vakavasti myös siksi, että kaikilla ihmisillä ei ole varaa tuosta vain sitten ostaa sitä uudempaa, vähäpäästöistä autoa, ja on myös totta, että varmasti ei kovin moni ainakaan tänä päivänä ihan huvikseenkaan ajele. Nämä ovat ihan seikkoja, jotka meidän pitää ottaa huomioon, ja siksi olen sinänsä, vaikka huolta kannan, tyytyväinen siitä, että tämä esitys on kuvastusti hyvin maltillinen, eli hinnat nousevat sen saman verran kuin muukin eläminen niin sanotusti, siihen tasoon mennään, ja jatkossa katsotaan sitten kokonaisuuksia.

Siksi, puhemies, pidän erittäin tärkeänä, että me nyt sitten jatkoa varten tässä valiokuntana olemme kirjanneet sen, että ei riitä, että pelkästään katsomme tätä vaikkapa ympäristöpoliittisesta näkökulmasta, vaan tässä valmistelussa on otettava huomioon myös alueelliset näkökulmat ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden näkökulmat. Minusta se on hyvin tärkeä terveinen tästä eteenpäin, mikä valiokunnalta lähtee.

Tässä hyvin edustaja Kiviranta edellä kuvasi esimerkiksi kokoomuksen toimia tässä bensaveron korottamisessa, ja kyllä minä muistan hyvin elävästi sen silloin neljä vuotta sitten näihin aikoihin. Kun perussuomalaiset menivät hallitukseen, kyllä me ihmettelimme kovasti, että vastoin kaikkia niitä puheita, mitä perussuomalaiset ennen vaaleja kertoivat myös siellä Tammelantorilla ja muuallapäin Suomea, että ei saa nostaa bensaveroa, että kyllä se on pumpulla tasavero ja huono homma — näin sanoivat perussuomalaiset — te itse ensi töiksenne nostitte bensaveroa, kuinka ollakaan — no, tuli tietenkin ensi töiksi ehkä Kreikan tukipaketti, mutta ainakin toisena työnä. Eli kiitän sinänsä edustaja Kankaanniemeä hyvin aiheellisesta huolesta, koska hän toi aika analyyttisesti ja hyvin esille niitä näkökulmia, mitä ikäviä puolia näissä korotuksissa aina on, mutta siihen nähden ihmettelen kovasti, miksi te sitten itse nostitte bensaveroa tuolloin. Tietenkin voisin sanoa kauniisti, että puheillanne olisi hieman enemmän ehkä kantavuutta, mikäli ette olisi toimineet täysin toisinpäin kuin nyt puhutte.

20.05 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Auto on valtaosalle suomalaisista välttämätön. Se on väline, jolla käydään töissä, yritetään, käydään kaupassa ja viedään lapsia päivähoitoon, harrastuksiin, eletään aktiivista ja liikkuvaa elämää. Auto edustaa juuri sitä, mihin Suomessa pitää kannustaa enemmän: työhön, yrittämiseen, liikkeeseen. Autoilu on myös tasa-arvoa meidän pitkien välimatkojen maassamme. Se mahdollistaa asumisen myös keskustojen ulkopuolella, suurten kaupunkien ulkopuolella. Nyt ihmettelenkin, miksi keskusta haluaa heikentää näitä edellytyksiä tällä historiallisella polttoaineveron kertakorotuksella, joka meillä on käsittelyssä. [Pia Viitanen: Mikäs historiallinen se on?] — Se on historiallinen kertakorotuksena. Näin se on. — [Pia Viitanen: Se on koko vaalikaudelle! Kokoomus—suomi-sanakirja!] Auto mahdollistaa valtaosalle perheistä sen, että kummankin pienten lasten vanhemmista kannattaa käydä töissä. Auto on siis todella tasa-arvoinen väline. Miksiköhän SDP ja vihreät haluavat heikentää perheiden tasa-arvoa heikentämällä näitä autoilun edellytyksiä?

No, Rinteen hallitusohjelma tarjoaa työssäkäyvälle, yrittävälle ja tasa-arvoiselle suomalaiselle autoilijalle todella kylmää kyytiä. Kurimus alkaa tällä historiallisella polttoaineveron 250 miljoonan euron kertakorotuksella. Kokoomus ei tätä hyväksy ja vastalauseessaan esittää korotuksen peruuttamiselle vankat perustelut. Me emme hyväksy aktiivisten ihmisten kurittamista.

Katsotaanpa korotuksen vaikutuksia ihmisille ja yrityksille.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Otan esimerkiksi kauempana Uudenmaan kehysalueella, Sipoossa, Porvoossa, Tuusulassa, Nurmijärvellä tai Vihdissä asuvan perheen, jossa kaksi vanhempaa käy autollaan töissä. Tämä perhe autoilee keskimääräistä enemmän, kuskaa lapsia sinne harrastuksiin. Lasku tälle perheelle tästä korotuksesta on vuositasolla 300 euroa. Se on määrä, jolla on todellakin merkitystä. Keskituloiselle perheelle hallitus ei tätä korotusta kompensoi, vaikka muutakin täällä väitetään. Päinvastoin, lähes jokaisen suomalaisen verotus kiristyy.

Suomen yritykset ja suomalainen elinkeinoelämä ovat riippuvaisia kumipyöräliikenteestä. Kuljetusalalle tämän on arvioitu tarkoittavan kaikkiaan noin 70 miljoonan euron kustannuksia. Yksittäiselle kuljetusyrittäjälle se tarkoittaa, että kuorma-auton vuotuiset polttoainekustannukset nousevat yli 2000 euroa, kuten valtiovarainvaliokunnan mietinnöissäkin on todettu. Yhdistelmäajoneuvon kuljettajalle, yrittäjälle, puhutaan jopa 5 000 euron kustannuksista.

Mittava korotus polttoaineveroon heikentää myös Suomen vientiteollisuuden kilpailuedellytyksiä. Esimerkiksi UPM:n tiedotteen mukaan 6,5 sentin korotus dieselin litrahintaan tarkoittaa UPM:lle 4 miljoonan euron vuotuista lisälaskua. Se on suurin piirtein sama kuin Suomessa toimivan paperikoneen liikevoitto. Siis tämä todella heikentää vientiteollisuuden kilpailukykyä.

Me olemme kaukana isoista markkinoista sijaitseva maa, ja logistiikkakustannuksilla on oleellista merkitystä siinä, että suomalaiset tuotteet ovat kilpailukykyisiä ja ne saadaan kaupaksi. Tätä kautta tällä korotuksella heikennetään myöskin työllisyyttä, puhumattaan siitä, että nämä kustannukset täällä kotimaan markkinoilla vyöryvät lopulta kuluttajien maksettavaksi eli verot nousevat, arki kallistuu.

Ilmastosit eivät perustele tätä valittua kurituslinjaa. Liikennesektorin päästöt vähenevät vain marginaalisesti tämän polttoaineveron korotuksen johdosta. Korotusten peruste onkin fiskaalinen. Vaalilupaukset maksetaan autoilijalla.

Autoilijan seuraava kurimus on jo nurkan takana. Hallitus aikoo sallia ruuhkamaksun perimisen kaupunkiseuduilla hallitusohjelman mukaan. Ruuhkamaksun salliva laki tarkoittaa käytännössä, että ruuhkamaksu myös tulee Uudellemaalle. Helsingin seudun MAL-suunnitelman mukaan Kehä kolmosen ulkopuolelta Helsingin keskustaan pendelöivän ruuhkamaksu tietäisi jopa 1 500 euron lisälaskua vuodessa. Keskimäärin kustannus olisi noin 800 euroa vuodessa. Ja tämä maksu, ruuhkamaksu, rokottaa suhteessa eniten pienituloisia. Se on regressiivinen vero. Se ei kohdistu päästöihin, vaan se kohdistuu työhön, ahkeruuteen, aktiivisuuteen. Aiotaanko Suomessa siis sallia uuden regressiivisen superveron periminen, jonka johdosta 2 600 euroa kuukaudessa ansaitsevan hoitajan tai varastomiehen työhön kohdistuva verotaakka ankaroituu noin 5 prosenttiyksiköllä? Onko tämä sitä hallitusohjelman mukaista sosiaalista oikeudenmukaisuutta?

Ei ole siis mikään ihme, että ruuhkamaksun on MAL-suunnitelman vaikutusarvioinnissa todettu suoraan heikentävän työvoiman saavutettavuutta. Tässä rakennetaan siis maksumuureja, joiden vuoksi ihmisten ei kannata enää samalla tavalla ottaa työtä vastaan. Ruuhkamaksu siis heikentää työllisyyttä. Ei näin. Järkeä on edesauttaa ihmisten aktiivisuutta ja liikettä. Kannustetaan, ei lannisteta.

Toivon, että tuleva uusi hallitus peruu nämä järjettömät suunnitelmat.

20.12 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Esityksen vastalauseessa on nostettu esiin tärkeä asia, se, etteivät kuljetusyrittäjät saa tätä korotusta hintoihinsa vaan tähän täy-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

tyy löytyä kompensointia. Muuten tämä kaikki jää kuljetusyrittäjien maksettavaksi, ja se ei Suomen kilpailukykyä nosta.

20.12 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Tarvitseeko Suomi ilmastotoimia? Tarvitseeko se raskaita ilmastotoimia? Kyllä. Me emme ole vielä lähelläkään sitä tilannetta, että me kantaisimme edes oman osuutemme siitä, että ilmaston lämpeneminen saataisiin pysäytettyä 1,5 asteeseen. Tämä on vasta alkua. Meillä on vielä pitkä pitkä matka edessämme.

No, tarvitaanko juuri tätä toimenpidettä ilmaston vuoksi? No ei, ei tarvita. On olemassa muitakin vaihtoehtoja. Me voimme tiettyyn rajaan asti tehdä valintoja, mutta tämä on kyllä kivuttomimmasta päästä niistä vaihtoehtoista, joita meillä on käytettävissä. Kysymyksessä on nyt kuluttajahintojen nousuun suhteutettu korotus eli verraten pieni ja maltillinen korotus, joka ei riitä yksinään pelastamaan mitään mutta joka säästää meidät ehkä joltakin ankarammalta toimelta, joka muuten olisi toteutettava.

En kerta kaikkiaan ymmärrä tässä tilanteessa, kun tutkimusyhteisö on jo vuosia ollut yksimielinen siitä, että tilanne on äärimmäisen akuutti ja että poliitikkojen pitäisi tiedostaa oma vastuunsa ylipäättään sivilisaation säilymisestä sen muotoisena kuin me suurin piirtein sen ymmärrämme, että ihmiset vielä pistävät kädet korville ja silmät kiinni ja toivovat, että paha menee pois, kun ei sitä vain kuulla eikä nähdä. En ymmärrä, miten tänä päivänä jollakin politiikolla on otsaa väittää, että Suomen ei tulisi kantaa vastuutaan tässä asiassa, ja ihmettelen tätä kitinää tällaisesta pikkumuutoksesta, kun tiedetään, että jos emme me mitään ilmastotoimia tee, niin kyllä kilpailukyky siinä sitten vasta menee, koska ne muutokset, joita sieltä sitten on tulossa, mikäli ilmasto lämpenee niin paljon kuin se lämpenee, jos mitään ei tehdä, tekevät todella pahaa taloudelle. Silloin puhutaan todella isoista muutoksista. Ja tiedetään, että jos tehdään vain ne muut toimet, niin pääsääntöisesti ne ovat kovempia toimia.

Tämä hallitus on aloittanut nyt helpoimmasta päästä. Se, mitä tässä tulee tämän jälkeen, tämän hallituksen ja muiden hallitusten jälkeen, jos me aiomme ylipäättään säilyttää semmoiset asiat kuin parlamentarismi tai sivistys, on huomattavasti kovempia toimia, ja jos kestokynnyksensä menee nyt jo tässä ylitse, niin kyllä me olemme ihan hirveässä pulassa sitten tulevaisuudessa, kun mietitään oikeasti, mitä tehdään, jotta sivilisaatio säilyisi.

20.15 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Innostuin pitämään puheenvuoron edustaja Kankaanniemen puheenvuoron jälkeen. Kuulosti aivan, edustaja Kankaanniemi, puheenvuoronne sosiaalidemokraattien puheenvuorolta vuonna 2015, jolloin te olitte itse korottamassa polttoaineveroa. Sanoitte, että syyt sille, että olitte valmiit korottamaan pitkien etäisyyksien Suomessa polttoaineveroa, olivat fiskaalisia. ”Valtio oli kuilun partaalla”, [Toimi Kankaanniemi: Kyllä!] näin kirjoitin paperin kulmaan. Onko kysymys esitettävissä edustaja Kankaanniemelle niin, että jos hallitus perustelisi tätä esitystä kuilun partaalla olemisella, niin tekin olisitte mukana tekemässä näitä kuluttajahintakompensaatioita, [Toimi Kankaanniemi: Kun ei ole!] vai onko tämä ilmastoasia teille se suurin myrkyn aihe? Jos se on ilmastopolitiikka — niin kuin sanoitte, järjetön ilmastopolitiikka — niin mikä teidän esityksenne on näihin ilmastoasioihin? Onko teidän esityksenne se, että mikään ei muutu? Kuitenkin ilmasto ympärillämme muuttuu, ja olen ollut useamman kerran huomaavinani, että perussuomalaisten edustajista moni muu kolleganne on tämän todellisuuden kyllä jo aikaa sitten huomannut.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Jaan kyllä yhdessä huolen siitä, että Suomessa, pitkien etäisyyksien maassa, polttoaineverojen hinnan kehityksen pitää pysyä siellä kuluttajan kukkarolla sellaisena, että kuluttaja — palkansaaja tai muu autonkäyttäjä — asuinpaikasta riippumatta pystyy käyttämään autoansa työmatkoihin, opiskeluun ja muuhun matkantekemiseen. Minä olen itse saanut perustaa eduskuntaan eduskunnan autokerhon pitkälti myös tämän ajatuksen kannalta, että joukkoliikennekeskustelussa tai ilmastopolitiikan keskustelussa ei unohdeta sitä yksityistä autonkäyttäjää, tavallista suomalaista ahkeraa ihmistä, joka autoa päivittäin tarvitsee. Meillä on yli kaksi ja puoli miljoonaa yksityisautoa Suomessa, joten pelkkä verokeskustelu tämä ei ole, tämä ei ole pelkkä ilmastokeskustelu, vaan tähän kuuluu myös suomalaisten ihmisten auton käyttö ihan päivittäiseen elämään.

20.17 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kari puhui tässä viisaita sanoja. Suomi on pitkä maa, ja erityisolosuhteet ovat erilaiset eri puolilla Suomea. Tässä esityksessä nyt polttoaineen hinta nousee hallituskaudella 6—7 senttiä litralta, ja kuten edustaja Kiviranta tässä aiemmin totesi, tällä pyritään myös minimoimaan niitä vahinkoja. Tässä on kyse siitä, että vain tämän verran on päätetty korottaa korkeintaan tällä kaudella. Kotitaloudet käyttävät liikenteeseen arviolta 19 miljardia euroa. Se on toiseksi suurin kotitalouksien kustannuserä, nämä liikenteeseen käytettävät varat. Liikenteestä samalla kerätään 8 miljardia euroa ja palautetaan teiden hoitoon ja kunnossapitoon 1,6—1,8 miljardia euroa. Nämä ovat valtavia summia, ja sen vuoksi on hyvä, että hallitus nyt arvioi tätä liikenteen verotusta kokonaisuutena.

Täällä on muisteltu vanhoja, ja teenpä minäkin tässä kohtaa niin. Muistan hyvin tuon vaalien alusajan vuonna 2015, kun Soini lupasi 900 miljoonan euron autoveroalen. No, miten siinä sitten kävikään? Se kutistui kosmeettiseksi alennukseksi niille, joilla oli varaa ostaa uusi auto, mutta samalla se kerättiin sitten maaseudulla autoa tarvitsevilta ajoneuvoveroina, ja tällöin kyllä täytyy todeta, että kärsijöinä olivat juurikin nämä pieni- ja keskitulot.

20.19 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Ojala-Niemelältä unohtui sanoa, että se autoveron alennus toi valtiolle lisää verotuloja merkittävästi, koska autokauppa lähti vahvaan kasvuun ja sitä kautta pystyttiin pitämään myöhemmin muun muassa polttoainevero matalammalla tasolla. Ja vasta nyt te sitten korotatte sitä ihan reippaasti ennakoiden tulevaa hintakehitystä. Se on aika mielenkiintoista, että te ennustatte, paljonko inflaatio on tulevina lähivuosina, ja sen mukaan nyt korotatte etukäteen, varmuuden vuoksi. Mutta epäilen, että korotatte vielä tällä kaudella myös toisen ja kolmannenkin kerran, kun teidän ilmastopolitiikkanne on näin hysteeristä. Se erityisesti nousi esille, kun puhuttiin parlamentarismista ja sivistyksen vaarantumisesta ilmastopolitiikan takia. Ei nyt näin. Suunta vain on meillä nyt väärä, ja tässä suhteessa pitäisi panna todellakin saastuttajat maksamaan. Eli miksette te esitä kauppasaartoa Kiinalle, Intialle, Puolalle ja niin edelleen, jos te olette tosissanne huolissanne tästä ilmaston tuhoutumisesta? Vaikka me painamme nollaan Suomen päästöt, niin Suomen osuus on vain runsas promille eikä se muuta mitään. Nämä muut maat tekevät päinvastoin päästölisäyksiä valtavan määrän joka ainut vuosi.

Arvoisa puhemies! Toteanpa tässä, mitä itse olen tehnyt ilmastopolitiikan hyväksi omassa elämässäni: Muutin puutaloon, jossa on maalämpö. [Mika Karin välihuuto] Vaihdoin auton sellaiseen, joka kuluttaa hyvin vähän, mahdollisimman vähän. Hankin polkupyörän, käytän sitä. Lajittelen jätteeni entistä tarkemmin. Syön kasviksia enemmän kuin

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

aikaisemmin [Mika Kari: Hyvä!] — tekee hyvää tällekin. [Puhuja osoittaa vatsaansa] Käytän junaa työmatkoihin ja kävelen varsin paljon, en käytä näitä tällaisia laitteita, mitä nyt olisi tarjolla. Tällaisia toimenpiteitä ihmiset voivat ihan vapaaehtoisesti tehdä niin kuin minäkin. Minä myönnän, että minulla oli varaa tehdä nämä asuntoasiat ja muut, mutta sillä naapurilla, jonka työ on siinä autossa kiinni ja elämä muutoinkin ahtaalla, ei ole sellaista varaa, ja te aiheutatte tälle sosiaalisesti heikoimmassa asemassa olevalle ihmiselle vaikeuksia lisäämällä polttoaineveroa.

Silloin vuonna 15 oli valtiontalous todella huonossa kunnossa. [Pia Viitanen: Vain sinä vuonna!] Minä olen sen tänään jo sanonut pari kertaa: se oli niin huonossa kunnossa, että oli pakko keksiä keinoja ja ottaa käyttöön. Soini oli varmaan erehtynyt siinä. Hän ei tiennyt, kuinka huonossa kunnossa tuo edellinen hallitus jätti seuraajalleen silloin vuonna 15 julkisen talouden. [Puhemies koputtaa] Näin ollen nyt te teette epäsosiaalista ja työllisyyden kannalta huonoa politiikkaa, yrittäjyyden kannalta huonoa politiikkaa. Muuttakaa suunta.

20.22 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Kontula peräänkuulutti ilmastotoimia, ja tämä keskustelu on kieltämättä hämmentävää, kun hallituspuolueiden edustajat vuoroin perustelevat tätä polttoaineveron korotusta ilmastosyillä ja vuoroin fiskaalisilla perusteilla. Koettakaa nyt päättää, kummasta tässä korotuksessa on kysymys.

Kun puhutaan päästöjen hinnoittelusta ja ylipäätään autoilun ja liikennesektorin päästöistä, niin haluan nostaa esille sen, että meidän monesti kiinnitämme helposti huomiota vain näihin negatiivisiin ulkoisvaikutuksiin eli päästöihin, mutta autoilulla on myös positiivisia ulkoisvaikutuksia. Se vaikuttaa nimenomaan ihmisten mahdollisuuteen liikkua, päästä töihin, ja sillä on tällä tavalla yhteiskunnalle suuri myönteinen vaikutus. Sitten jos katsotaan päästöjen hinnoittelun oikeudenmukaisuutta, niin vuonna 2018 liikennesektorilla hiilidioksidipäästötonnin hinta oli noin 250 euroa, ja tässä on mukana myös sen energiasisältöön kohdistuvan veron vaikutus. Teollisuudessa hiilidioksidipäästötonnin hinta oli enimmillään noin neljäsosa tästä. Siis liikenteen päästövähennyksiä ei olla saatu tehokkaasti aikaan, vaikka hiilidioksiditonni on liikennesektorilla hinnoiteltu moninkertaisesti verrattuna teollisuuteen. Eli autoilija todella on laitettu maksamaan Suomessa, ja se on laitettu maksamaan raskaasti.

Liikenteeltähän kerätään Suomessa vuosittain veroja noin 8,4 miljardia euroa. Autoilun veroja ovat muun muassa polttoaineveron lisäksi ajoneuvovero, autovero, vakuutusmaksujen verot, arvonlisävero ja niin edelleen, ja noin 3 miljardia tästä kokonaispotista siis kerätään jo nykyisellään polttoaineveroina. Ja todella tämä kurituslinja ei niihin päästöihin vaikuta käytännössä. Asiantuntijat ovat arvioineet, että tämän polttoaineveron korotuksen vaikutus tieliikenteen päästöihin on 0,7 prosenttia, eli tällä ei ole käytännössä mitään päästöjä vähentävää vaikutusta.

Sen sijaan, jos liikennesektorin päästöjä halutaan aidosti vähentää, niin tulee kohdistaa toimia, joilla autokanta saadaan uusiutumaan. Tämähän on aivan suoraan todettu myöskin tuossa ilmastovuosisikertomuksessa, joka täällä oli aiemmin syksyllä käsittelyssä. Eli auton keski-ikä on saatava laskemaan, jos päästöjä halutaan vähentää, ja tähän tehokkain keino on se, että autoveroa edelleen määrätietoisesti alennettaisiin, kuten edellinen hallitus teki, ja tähän kokoomus on esittänyt omassa vastalauseessaan toteuttamiskelpoisen mallin. Kehotankin nytten hallituspuolueita ottamaan tästä neuvosta vaarin ja kiinnittämään huo-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

miota niihin aidosti tehokkaisiin toimiin, ei tähän kurituslinjaan, vaan aidosti tehokkaisiin toimiin tieliikenteen päästöjen vähentämiseksi.

20.25 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Palaan nyt vielä tähän tiettyyn opposition kritiikkiin, kun täällä nyt käytetään aika kovia ja hyvinkin voimakkaita sanoja tämän esityksen vaikutuksesta.

On kyllä totta, kokoomus, että teillä voi olla aiheellisestikin tiettyä näkemystä, mutta kysyisin kyllä suoraan, voiko tarinanne kuitenkin olla hirveän uskottava siinä suhteessa, kun täällä on moneen kertaan käyty läpi viime vuosien historia ja kokoomus on itse nostanut bensaveron hyvin useasti. Voiko esittää kysymyksen, näyttääkö tämä nyt siltä, että vain ja ainoastaan aina silloin tämän bensaveron korotuksen seuraukset ovat suorastaan tuhoisia, kun kokoomus on oppositiossa, ja sitten kun te olette hallituksessa, te vaan menette ja nostatte bensaveron, eli silloin ne nostot ovat tuhoisia, kun te olette oppositiossa? Hokuspokkus, puhemies.

Toinen sitten perussuomalaisiin päin: Kyllä minä nyt edelleen vähän peräänkuulutan sitä, että kun ensi töikseen bensaveron perussuomalaiset nostivat, niin ei siitä vastuusta tuolla pääse. Ei siitä pääse sillä, että selitetään, kuinka paha asia tämä nyt on ja että vain ja ainoastaan silloin, kun perussuomalaiset nostivat bensaveron, talous oli kriittisessä tilassa, koskaan muulloin se ei ollut. Sitten se talouden tila vaan ilmiömäisesti parani heti, kun perussuomalaiset jäivät oppositioon. [Toimi Kankaanniemen välihuuto] Kyllä minä, edustaja Kankaanniemi, jatkuvasti kuulen palautetta. Kansa muistaa tämän. Kansa muistaa, että perussuomalaiset nostivat bensaveron. [Toimi Kankaanniemi: Muistaa tämänkin!] Siitä tulee kritiikkiä, mutta ei sitä vertaa kuitenkaan kuin — jos kuulisitte vaikkapa sen — miten kritisoidaan sitä, että perussuomalaiset toteuttivat tämän päälle vielä taksivuudistuksen. Joka kerta, kun tästä puhutaan, kyllä kritiikkiä tulee ja monta tällaista autoiluun liittyvää asiaa.

Edustaja Kari piti hyvää, asiantuntevaa puheenvuoroa autoilusta. Varmasti tekin olette saattaneet kuulla esimerkiksi tätä taksivuudistuksen tuomaa kritiikkiä, mitä on tullut. Näihin te olette kyllä vastuullinen, eikä siitä nyt pakoon pääse, ei pääse pakoon. [Toimi Kankaanniemi: Puhutaan nyt tästä bensakorotuksesta! Nyt on ensimmäinen syksy! — Mika Kari: Kyllä taksimies muistaa!]

20.28 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Pakko ihan ottaa kantaa tähän näin liikenneyrittäjän ja kuorma-autoilijan tyttärenä ja pitkään sitä seuranneena ja myöskin hyvin paljon tuolla maalla yrittäjien kanssa keskustelleena. Jos lähdetään siitä, mitä tämä tarkoittaa sinne kentälle, niin kyllä tarkoittaa tosi pahoja juttuja esimerkiksi yrittäjille. Tämä on paha myöskin ihan sellaiselle keskivertoperheelle, joka joutuu käyttämään autoa, kun ei siellä meidän alueellamme kerta kaikkiaan ole julkista liikennettä.

Sitten näistä liikenteen päästöistä. Meillä on tänä päivänä juuri ollut luennoimassa erittäin asiantunteva henkilö näistä liikennepäästöistä kokoomuksen ryhmälle. Hyvän aika, liikennepäästöt eivät ole Suomessa lainkaan se suurin ongelma, aivan niin kuin edustaja Kankaanniemi tuossa totesi.

Sitten minä kuuntelin tässä edustaja Kontulaa, joka usein käyttää hyvin viisaita puheenvuoroja, mutta nyt pisti korvaan, kun sanoitte, että tämä on kivuttomin teko. Tämä on varmaan hyvä mennä sanomaan sille yrittäjälle tai sille perheelle, että tämä on se kivuttomin teko, mitä tämä hallitus voi tehdä. Tämä on hyvä meidän muistaa.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Sitten kun minä tästä sanoin eräälle toiselle hallituksen edustajalle, hän sanoi, että no, kuljetusyrietyksethän voivat siirtää sen hintoihin. Haloo! Se oli kyllä ihan pohjanoteeraus näistä vastauksista.

Joka tapauksessa, kyllä, minäkin olen ollut sellaisessa hallituksessa, joka on joutunut nostamaan näitä. Minä voin kertoa teille oikein pitkän listan, mitä kaikkea minun viidessä hallituksessani, missä olen ollut, on jouduttu nostamaan. Voitte sen lukea vaikka mistä. Mutta nyt pitää muistaa, että jokainen hallitus tekee aina omat ratkaisunsa. Ei voi vedota siihen, mitä on viime kaudella tehty, vaan pitää tehdä jokaisen hallituksen omansa. Ei sairaaalassakaan koskaan tehdä sillä tavalla, että jos potilaalle on määrätty vaikka insuliinia edellisellä kerralla, niin seuraavallakin kerralla insuliinia, kun on sattumalta viimeksi sitä annettu noin paljon. Ei, se katsotaan aina tarpeen mukaan ja se hoito määritellään aina tilanteen mukaan. Niin tehdään Suomi-neidollekin.

20.30 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kontula täällä puhui siitä, että Suomessa ei tehdä mitään tämän ilmastoasian eteen. Sitä kuulee tässä salissa aika useinkin puhuttavan.

Kyllä minä näitä kaikkia ihmisiä kehotan tekemään matkan vaikka Vaasaan ja tutustumaan Vaasan energiaklusteriin ja siihen, kuinka paljon he tekevät vaikkapa Suomen eteen, kuinka paljon he tekevät globaalisti, kuinka paljon sieltä tulee myös bisnestä Suomelle. Heillä on tavoitteena olla hiilineutraali vuonna 202x. Eli tavoitteet ovat kovat, ja siellä on oikeasti tekemisen meininki.

Se, että sanotaan, että Suomessa ei tehdä mitään, on valheellista. [Mika Kari: Muunneltua totuutta!]

20.31 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Tässä salissa ei ole tapana syyttää toisia edustajia valehtelusta, ei ainakaan virheellisesti. Edustaja Koponen voi tarkistaa pöytäkirjasta, että en sanonut suinkaan, että ei tehtäisi mitään. Sanoin, että ei tehdä riittävästi, ei läheskään riittävästi.

Edustaja Risikko, sanoin todellakin kivuttomasti ja tarkoitan sitä — tosin tässä ehkä hiukan liioittelin. On varmasti muitakin yhtä kivuttomia toimenpiteitä ja merkitykseltään valitettavasti yhtä vähäisiä kuin tämä, mutta pääsääntöisesti ne ovat jo putkessa. Ne on jo päätetty tai ne ovat jo suunnitteilla. Siitä eteenpäin kun mennään, niin koko ajan vaikeammaksi ja vaikeammaksi vain muuttuu.

Toivon, että jatkossa liikenteeseen keskittyvissä uudistuksissa me pystymme löytämään sellaisia ratkaisuja, joissa toimet keskittyvät autoilun vähentämiseen erityisesti niillä alueilla, joissa joukkoliikenteen järjestäminen on mahdollista. Osa tätä tietysti on järjestää se joukkoliikenne toimimaan sinne niin, että se on varteenotettava vaihtoehto. Muistetaan nyt kuitenkin, että meillä on tässä maassa ihan valtavasti jo nyt niitä ihan tavallisia perheitä, joissa lapsiperhe-elämää eletään ihan tavallisesti ilman autoa — itsekin olen kolme lasta kasvattanut ilman autoa — ja että kolmasosa meillä autolla tehtävistä matkoista on pituudeltaan alle kolme kilometriä. Meillä on siis varaa erilaisiin toimenpiteisiin, joilla vähennetään autoilua ilman, että se kohdistuu niille alueille, joissa auto on ainoa kulkuväline ja joissa matkat yleensä ovat pitkiä.

Muita keinoja autoilun vähentämiseen, toivottavasti ihmisten kannalta kivuttomasti, ovat juurikin julkisen liikenteen parantaminen, yhteiskäytön eli erilaisten kommunististen ratkaisujen lisääminen autojen omistamisen suhteen ja autojen käytön suhteen sekä toki-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

kin se autokannan uudistaminen maltillisesti, mutta näihin kaikkiin liittyy sitten muita, kivuliaita ratkaisuja, esimerkiksi meidän budjetin rajoitteista johtuvia. Se asettaa tietysti toisessa päässä sitten poliitikot vaikeiden ratkaisujen eteen.

Edustaja Kankaanniemi täällä vaati linjausta siitä, että saastuttaja maksaa, ja olen hänen kanssaan aivan samaa mieltä. Edustaja Kankaanniemi ei kuitenkaan välttämättä ole ihan loppuun asti miettinyt sitä, että kun kulutuksella mitataan, niin itse asiassa suomalaiset ovat tällä hetkellä hyvin kaukana siitä, että meidän ekologinen jalanjälkemme olisi lähelläkään sitä 1:tä. Kulutuksella mitattuna Suomi on edelleen huomattavasti kokoaan suurempi. Suomi on edelleen roistovaltio. Kun Kankaanniemi täällä ehdotti kauppasaartoa Kiinalle, niin niin en nyt tiedä varsinaisesta kauppasaarrosta, mutta merkittävä osa meidän kulutuksestamme tällä hetkellä tilastoituu jonkun toisen maan hiilipäästöksi, ja se vääristää tilastoja. Juurikin Kiina on yksi sellainen tekijä, joka todennäköisesti päästeli paljon vähemmän, jos me ostaisimme vaatteita vähemmän, ostaisimme paljon vähemmän kertakäyttökulutus- hyödykkeitä, jotka valmistetaan Kiinassa. Eli kulutusperustainen laskenta on oikeudenmukainen laskentatapa, ja tällä laskentatavalla on vielä pitkä matka siihen, että meillä on varaa sanoa Kiinalle tai Intialle yhtään mitään hiilipäästöistä henkeä kohden.

20.35 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty kovasti debattia tästä kokoomuksen muuttuneesta linjasta, ja se täytyy varmasti kokoomuksen itsensäkin tunnistaa, että kun 12 vuotta istuu putkeen hallituksessa, niin aika raju osa nykyisestä polttonesteiden hinnasta on sitä veronkorotusperintöä, joka niiltä vuosilta kertyi. Tai jos pyydetäisiin eduskunnan tietopalvelua laskemaan piirakka tai pitsa viimeisen 15 vuoden polttonesteveronkorotuksista jakaen sen sitten sen mukaan, miten iso siivu kullekin puolueelle tulee, niin kyllä se siniväri olisi varmaan hallitseva. Siinä mielessä pitäisi jonkinlaista logiikkaa käyttää, kun siirrytään hallituksesta oppositioon, ettei täysin päinvastaiseen suuntaan vaihdeta tuota ajamista. Me muistamme kyllä, että kokoomuksella oli näyttävät ja kalliit valotaulut ympäri Suomen siitä, että autot kuuluvat tielle ja niin edelleen — aika lailla samannäköistä mainostoimistotyötä kuin mitä Autoliitto on harrastanut — ja siinä on aika vähän ollut sitten sitä painotusta, jota nyt joissakin puheenvuoroissaan kokoomus haluaa tuoda, tehostetumpaa ilmastopolitiikkaa.

Varsinaisesti haluaisin muistuttaa siitä, että nämä massamaiset polttonesteverojen korotukset eivät ole kovin fiksuja, vaan nyt pitää paljon huolellisemmin arvioida eri vaihtoehdot, miten liikenteen ja energian verotuksen kokonaisuus pitää uudistaa tuleville vuosille ja vuosikymmenille. Tämä hallitus on käynnistänyt nämä syvälliset työt nyt sitten molempien osalta, erillisessä työryhmässä on liikenteen kokonaisverotus kaikissa muodoissaan ja sitten toisessa energian verotus. Valtiovarainvaliokunta aikoo toimia tällaisen parlamentaarisen seurantaryhmänä ja pyytää välikatsauksia näiltä periaatteessa asiantuntija- ja virkamiestyöryhminä toimivilta esityöntekijöiltä, niin että niillä olisi kuitenkin selvästi suuntaa annettavissa jo pitkin tuota työtä, vaikka se tulee poliittiseen puntarointiin ja vaihtoehtojen vertailuun sitten vasta myöhemmin ensi vuonna ja seuraavana vuonna. Mutta on tärkeää, että eduskunta ja kaikki parlamentaariset voimat jo mahdollisimman varhain osallistuvat tämän työn suuntaamiseen.

20.38 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Kun kuuntelee tätä salikeskustelua, niin ei tietenkään voi välttyä siltä ajatukselta, että tällainen yli vaalikausien ja yli vaalien menevä liikennepolitiikan ja energiapolitiikan suunnittelu olisi ihan tavoiteltava tila, eikä

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

niin, että kun on tehty niitä omia syntejä ja vaalit tulevat, niin annetaan ne synnit seuraavalle ja syytetään niistä heitä, vaikka itse ollaan osallistuttu ihan saman polttoainekokonaisuuden verottamiseen vuosi vuodelta tai ainakin vaali vaalilta rankemmin.

Sen kautta kannattaa vielä teidän, jotka ette ole mahdollisesti tutustuneet tähän valtiovarainvaliokunnan mietintöön, lukea se. Valiokunnan perusteluissa mainitaan, että tämän korotuksen perusteena on korottaa polttoaineiden verotusta kuluttajahintojen ennustetun nousun mukaisesti, ja kun tässä viitataan nimenomaan tähän ennusteeseen, niin haluaisin kiinnittää huomiota samaan kuin edustaja Koskinen tässä edellä. Samassa mietinnön osassa viitataan tähän liikenteen ja energian verotuksen uudistamista selvittävän työryhmän työhön, ja kun näitä parlamentaarisia selvityksiä tehdään ja yhdessä myös yritetään löytää keinoja vaalikausien yli menevälle energiapolitiikan peruslinjalle, niin toivon lämpimästi, että uusi, tulevaisuudessa toivottavasti perustettava hallitus ottaisi tämmöisen vielä pidemmän loikan näitten eri energiamuotojen verokohtelussa. Ja muun muassa ajoneuvoveron osalta pitäisin äärimmäisen tärkeänä, että esimerkiksi biodieselin ja erilaisten uusiutuvien energialähteiden käyttäminen liikenteessä ja tietenkin sähköenergia, latauspisteverkostot suomalaisille sähköautoille, ja erilaiset innovaatiotuet eri järjestelmien kehittämiselle otettaisiin vakavasti työkaluna kestävän energiapolitiikan ja osaltaan ilmastopolitiikan tekemiseen.

20.40 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kontula viittasi tuossa, että tämä olisi yksi ainakin kivuttomimmista keinoista, näin nyt ymmärsin, mutta kyllä itse ajattelen, että se ei suinkaan ole yksi kivuttomimmista. Esimerkkiperheellä, jonka esitin, joka asuu Uudenmaan kehysalueella, tosiaan tämä korotus tarkoittaa noin 300:aa euroa vuodessa. Tässä ei ole mitään kivutonta. Nämä ovat oikeata rahaa, nämä ovat ihmisten rahaa, ja nämä vähentävät käteen jäävää osuutta omasta työstä. Välillä mietin, haluatteko oikeasti sanoa, että ihmisten euro sinne, toinen tänne, että kyllä keskituloisella on varaa maksaa. Siltä tämä valitettavasti kuulostaa. 300 euroa edelleenkin on iso summa, ja siinä ei ole mitään kivutonta.

No, tämä polttoaineveron korotushan vähentää myöskin julkisen liikenteen kilpailuedellytyksiä monin paikoin. Tämä on oleellista huomata. Referoin nyt suoraan vasemmistoliiton edustaja Yrttiahon puheenvuoroa täällä salissa, jonka hän piti tässä syksyllä. Hän totesi näin: ”Liikenteen Lipasto-laskentajärjestelmällä laskien tämä veronkorotus nostaisi linja-autoliikenteen kustannuksia 12,4 miljoonaa euroa vuodessa valtakunnallisesti. Sillä olisi saman järjestelmän mukaan laskien, hintajousto huomioiden noin prosentin vähentävä vaikutus linja-autoliikenteen matkamääriin. Se tarkoittaisi 2—3:a miljoonaa matkaa vuodessa valtakunnallisesti.” Siis tämä vähentää julkisenkin liikenteen käyttöä.

Sitten haluan sanoa, että autoilu ei tosissaan ole ympäristörikos, ja tästä ajattelusta pitää päästä eroon. Kun mietimme niitä mahdollisuuksia, joita Suomella on vähentää edelleen päästöjä, täytyisi huomio kiinnittää nimenomaan niihin sektoreihin, joilla päästöjen vähentäminen ei edellytä ihmisten elämäntavan merkittävää muutosta tai ylipäätään välttämättä tarkoita lainkaan kohonneita kustannuksia, koska tällaisiakin mahdollisuuksia vähentää päästöjä todella on. Välillä tuntuu, että päästövähennysten hyvyyttä mitataan sillä, kuinka paljon ne tulevat maksamaan. Mitä kalliimmat toimet, sen parempia ollaan.

Tällainen sektori, jolla päästövähennyksiä on mahdollista saavuttaa ilman lisääntyviä kustannuksia, on erityisesti lämmöntuotanto. Esimerkiksi kaukolämmön päästöt ovat suuremmat kuin liikennesektorin päästöt Suomessa, ja siellä ei todellakaan ole vielä löydetty

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

sellaisia ratkaisuja, joilla esimerkiksi kivihiiltä pystytään kustannustehokkaasti korvaamaan. Tähän tulisi nyt erityisesti kiinnittää huomiota ja pyrkiä esimerkiksi verokannustimilla tai muutoin poistamalla lainsäädännön esteitä mahdollistamaan uusien teknologioiden käyttöönottoa. Nostan esille tässä nyt pienydinvoiman edistämisen, josta olen jättänyt edustaja Harjanteen kanssa toimenpidealoitteen. Nämä ovat sellaisia mahdollisuuksia, joihin Suomen tulisi tarttua. Meidän tulisi olla edelläkävijä muussakin kuin päästövähennystavoitteiden määrässä ja kurittamisen määrässä — puhtaassa teknologiassa ja uusissa mahdollisuuksissa.

20.43 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa näyttää unohtuvan se, että pienituloisille palkka-, eläke- ja etuustulojen saajille tämä liikennepolttoaineiden valmisteveron korotus korvataan tuloverotuksen pienituloisia suosivien vähennysten korotuksilla, nimittäin työtulovähennyksen, eläketulovähennyksen ja kunnallisverotuksen perusvähennyksen korotuksilla, vuositasolla 200 miljoonalla eurolla.

Sitten edelleen toistan, että liikennepolttoaineiden veronkorotus vastaa arvioitua kuluttajahintatason nousua koko tällä nelivuotisella vaalikaudella ja palkka- ja muu ansiotulo nousee suhteellisesti huomattavasti enemmän kuin polttoainevero. Jos tämä polttoaineveron korotus olisi yhtä mittava kuin tulee erittäin luotettavien valtiovarainministeriön arvioiden mukaan olemaan palkkojen ja muiden ansiotulojen nousu nelivuotiskaudella, tämä korotus polttoaineiden valmisteveroon olisi 40 prosenttia suurempi kuin mitä hallitus nyt esittää.

20.45 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Päätin myös ottaa tässä puheenvuoron oikeastaan, kun kuuntelin tuota edustaja Toimi Kankaanniemen kannanottoa lähinnä siitä, kuinka hallituksen ilmastotoimet ovat hysteerisiä, kun nostetaan nyt 6 sentillä litra tätä polttoaineveroa. Samaan aikaan kuitenkin toteatte, että pitäisi laittaa sitten Kiinaa ja Intiaa kauppasaartoon. Ehkä tämä on kuitenkin Suomen hallitukselle vähemmän hysteerinen keino osallistua näihin ilmastotalkoisiin tässä kohtaa tällä tavalla kuin se, että hallitus alkaisi rakentaa kuviota kauppasaarrosta. Tietysti jokainen voi harkita itse sitä, tilaako lähituottajalta taikka täältä Suomesta tavaraa vai Kiinasta. Siihenkin tietysti pitää kannustaa.

Sitten muutenkin minua ihmetyttää se, että Suomi ei voisi olla varsinkin teidän perussuomalaisen mielestä ilmastotoiminnan kärjessä tai sanotaan niin kuin tässä johtajan asemassa, koska vaikka me laittaisimme kiinni koko Suomen, niin sillä ei ole vaikutusta globaalisti, mutta toisaalta kyllä se niin on, että on vaikea pyytää muita tekemään toimia, jos ei itse ole sitoutunut tällaiseen. Suomen hiilijalanjälki on kuitenkin moninkertainen verrattuna esimerkiksi Intian tai Kiinan hiilijalanjälkeen, eli kyllä pitää olla ilman muuta mukana Suomen siinä.

Tulevaisuusvaliokunta oli jossain vaiheessa tässä syksyllä tuolla Italiassa, ja sielläkin on semmoisia poliittisia voimia, jotka ajattelevat samalla lailla: ei Italia voi näihin ryhtyä, koska Italia on vain pieni kansakunta. Siellä on kuitenkin 65 miljoonaa asukasta, ja se on kolmanneksi suurin talous Euroopassa. Kyllä tässä pitää kaikkien olla mukana siinä, ja just niin kuin täällä edustaja Vestman sanoi, niin olla mukana myöskin sitten tämän puhtaan teknologian ja tällaisen kehittämisessä mukana yhtä lailla. Mutta yhdessä Eurooppa pysyy poliittisesti vaikuttamaan myöskin teollisuuteen ja tutkimukseen ja muuhun, josta tulee sitten puhtaampaa teknologiaa niin autoihin kuin lentokoneisiin ja laivoihin ja kaikkeen.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

20.47 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Pyydetään edustaja Kontulalta anteeksi, jos sanamuoto tosiaan oli ”riittävästi” eikä ”ei mitään”. Mutta se ei edelleenkaan poista sitä, että Suomi on edelläkävijä teknologiassa, millä voidaan hillitä ilmastonmuutosta ja vielä niin, että me voimme silti elää täällä suhteellisen normaalisti.

Edustaja Asell nosti Intian esiin. Siellä kuolee jatkuvasti ihmisiä ilmansaasteisiin, ja silti me täällä Suomessa syylistämme meitä suomalaisia ihmisiä. Me teemme täällä valtavasti tämän asian eteen, ja minä uskon, että se kyllä riittää.

20.48 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Koponen, me olemme ehkä monella lailla edelläkävijöitä teknologiassa, mutta me olemme edelläkävijöitä myös pökrytellyssä, ja tämä on asia, joka meidän tulee muuttaa, ennen kuin me lähdemme mestaroimaan muita tässä asiassa.

Edustaja Vestman, teidän esittämänne paljon autoileva keskituloinen nelihenkinen esimerkkiperhe ympäristökunnista menettää tämän korotuksen myötä 6 euroa 25 senttiä per henki per kuukausi — keskituloisen perheen jäsenelle 6 euroa 25 senttiä per henki per kuukausi. [Heikki Vestmanin välihuuto] Tämä on yksi seitsemäsosa siitä, mitä kokoomuksen hyväksymä aktiivimalli leikkasi oikeasti pienituloisilta ihmisiltä viime kaudella, ja yksi neljästoistaosa — yksi neljästoistaosa — siitä, mitä se leikkasi opintorahasta pienituloisilta ihmisiltä. Nyt kun edustaja Vestman sanoi, että eikö täällä ole kukaan muu huolissaan siitä, että rahoja vain viedään ihmisiltä, vai mitenkä te sen nyt muotoilittekaan, niin kyllä, kyllä olen huolissani silloin, kun rahoja viedään ihmisiltä, mutta erityisesti minä olen huolissani silloin, kun niitä viedään pienituloisilta ihmisiltä, ja pienituloisten osaltahan tämä muutos kompensoidaan. Minä en ole lainkaan niin huolissani ihmisistä, joilla on paljon rahaa, jos he menettävät 6 euroa 25 senttiä kuussa, kuin niistä pienituloisista ihmisistä, kun he menettävät 90 euroa kuussa, koska silloin, kun sitä rahaa on tosi vähän, niin se raha, yksittäinen euro, on hirvittävän paljon arvokkaampi. [Puhemies koputtaa] Kysymys on tässä nyt oikeasti todella maltillisesta uudistuksesta, ja kysymys on myös tilanteesta, jossa meillä on edessä — jos tämä hallitus ei niitä tee, niin seuraavalla hallituksella — huomattavasti paljon isompia ja radikaalimpia muutoksia. [Puhemies koputtaa] Ja siihen nähden tämä meteli, joka tästä nousee, on täysin väärässä mittakaavassa suhteessa siihen, mitä on nyt tapahtumassa.

20.50 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Minä olen huolissani siitä, että Suomessa säilyvät työnteon kannustimet, että täällä kannattaa lähteä aamulla töihin, tarpoa sen loskan läpi, käynnistää se kylmä auto ja ajaa sinne työpaikalle — että siihen riittää kannustimia ja että ihmisillä on tätä kautta aidot kannustimet parantaa omaa tilannettaan. Ja fakta on, että tämä polttoaineveron korotus kohdistuu nimenomaan tähän — ihmisten omaan aktiivisuuteen ja työntekoon. Ja kun sanoitte, edustaja Kontula, että te kompensoitte nämä korotukset pienituloisille, ja kun me olemme juuri käsitelleet täällä tänään tuloveroasteikon muutosta ja kun valtiovarainvaliokunnan mietinnössä tosiaan todetaan suoraan, että kun työn verotus kiristyy — esityksen mukaan kokonaisuutena katsottuna noin alle 14 300 euroa sekä yli 24 000 euroa vuodessa ansaitsevilla — niin katsotteko sitten, että nämä 2 000 euroa kuukaudessa ansaitsevat esimerkiksi ovat sellaisia hyvätuloisia, joilla on nyt varaa näihin korotuksiin ja joille te ette tosiasiasa näitä korotuksia kompensoi, koska heidän työnsä verotuskin kiristyy ensi vuonna? Tämän logiikan perään nyt kyselen. Eli tämähän tarkoittaa esimerkiksi tälle noin 2 000 euroa kuukaudessa tienaavalle hoitajalle paitsi

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

sitä, että hänen palkastaan jää työn verotuksen kiristymisen myötä vähemmän käteen, myös sitä, että hän joutuu kantamaan vielä tämän polttoaineveron korotuksesta johtuvan taakan.

Edelleen peräänkuulutan sitä sosiaalista oikeudenmukaisuutta, johon te hallitusohjelmassakin olette sitoutuneet: mikä on tämän 2 000 euroa tienaavan hoitajan kohdalla se sosiaalinen oikeudenmukaisuus, jonka tämä teidän hallitusohjelmanne ja tämä budjettiesitys tuottavat?

20.52 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Olen edustaja Vestmanin kanssa täysin samaa mieltä siitä, että autoilu ei ole ympäristörikos, se on osa meidän tavallista arkista elämäämme. Väinö ja Toini S-marketin pihalla pitivät minulle aika vasta puhuttelun, että ”kuules, Mikko, kyllä meidän on pakko ajaa autoa, kun asumme niin syrjässä”. Mutta sitten ihmettelen kuitenkin, että puhutaan historiallisesta korotuksesta, koska kaikkihan me tiedämme, että hallitukset ovat joutuneet nostamaan hintoja ja veroja, polttoaineverojakin, eikä olla ensimmäistä kertaa niitä nostamassa, ja tämä muutos on kuitenkin maltillinen. Totta kai se tekee silti kipeää. Se on laitettu minimiin. Yhden laskelman mukaan on niin, että jos ajat bensa-autolla 17 000 kilometriä vuodessa, tämä vaikutus on 69 euroa, ja niin kuin edustaja Kiviranta muistutti, tätä kompensoidaan pienituloisille ihmisille.

On hyvä, että me teemme teknologiaa, hyvää, puhdasta teknologiaa, kehitämme sitä, viemme sitä. Se on vahvuutemme. On myös vietävä tietämystä sinne, missä sitä tarvitaan. Siitäkin voi tulla vientituote. Toki kannatan myös joukkoliikenteen kehittämistä, mistä on ollut täällä puhetta, siitä huolehtimista, mutta siinäkin on otettava huomioon harvaan asutun seudun näkökulma.

20.54 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Suomi on asettanut tavoitteekseen puolittaa liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä. Osaltaan tämä päästövähennystavoite liittyy tavoitteeseen tehdä Suomesta hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Liikenteen päästöjen vähentämiseksi tarvitaan lukuisia toimia, joiden yhteisvaikutuksena tähän päästövähennystavoitteeseen päästään.

Yli 90 prosenttia liikenteen päästöistä tulee tieliikenteestä ja yli 80 prosenttia tieliikenteen päästöistä puolestaan henkilöautoilusta. Tämän takia merkittävimmät päästövähennystoimet tulee kohdistaa tieliikenteeseen ja henkilöautoiluun. Kaupunkiseuduilla fossiilisia polttoaineita käyttävät henkilöautot korvautuvat tulevaisuudessa valtaosin sähköautoilla ja harvaan asutummilla, pitkien etäisyyksien seuduilla bensiini ja diesel korvautuvat maakaasulla ja myöhemmin synteettisellä biokaasulla.

SDP:lle on tärkeää näissä liikenteen päästöjen vähentämisessä se, että päästövähennykset toteutetaan sosiaalisesti oikeudenmukaisesti. Harvaan asutuilla seuduilla henkilöauton käytölle ei ole vaihtoehtoa, ja siellä päästövähennykset on mahdollista toteuttaa käyttövoiman muutoksilla. Kaupunkiseuduilla puolestaan henkilöauton käyttöä voidaan vähentää ohjaamalla ihmisiä julkisen liikenteen sekä kävelyn ja pyöräilyn pariin.

20.56 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Vestman, tämä hallitus kompensoi omia päätöksiään, ei kokoomuksen päätöksiä. Kysytte, mitenkä sille kaksi tonnia kuussa tienaavalle hoitajalle hallituksen ohjelma lisää sosiaalista oikeudenmukaisuutta. No, se lisää sitä esimerkiksi sillä lailla, että hänen lapsensa pääsee maailman parhaaseen kouluun, sellaiseen kouluun, johonka muualla maailmassa eivät yleensä pääse muut kuin

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

neljä tai kuusi tonnia tienavien ihmisten lapset. Se lisää sosiaalista oikeudenmukaisuutta niin, että hoitaja pääsee itse töihin pelkäämättä, miten hänen hoivaa tarvitsevat omaisensa siinä työpäivän aikaan pärjäävät. Muualla maailmassa hänellä ei olisi tätä mahdollisuutta ennen kuin hän on riittävän varakas palkkaamaan sinne kotiin hoitajan pitämään huolta äidistään taikka hoitoa vaativista pienistä lapsistaan. Hän pääsee sinne töihin tietä pitkin maksamatta siitä erikseen tullimaksua, eikä hänen tarvitse maksaa kotitalonsa alakertaan vartijaa pitääkseen rauhan talossa, koska sosiaalinen luottamus yhteiskunnassa on rapautunut, niin kuin monissa muissa yhteiskunnissa, joissa työn kannustimet on asetettu niin pitkälle muiden asioiden edelle, että sitä verotusta ei ole voitu sitten hoitaa. Eli työn kannustimet ja se, että työstä saa palkkaa, ovat ilman muuta tärkeitä asioita, mutta nyt tässä teidän omassa esimerkissänne puhutaan kuitenkin siitä 6,25 eurosta sellaisen henkilön kohdalla, joka autoilee paljon. Vähän kohtuullisuutta nyt.

20.57 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Tässä on vähän vaikea asemoitua noihin kokoomusedustajan puheisiin, kun tämän hallituksen esityksen perusteella työn verotus ei kiristy. Ja sitten on tämä kokoomuksen hillitön itseruuskinta, kun kilpailukyky sopimuksen nojalla siirrettiin näitä eläke- ja työttömyysvakuutusmaksuja työnantajalta palkansaajalle ja ne toteutuvat nyt sitten vielä ensi vuonnakin. Se johtuu kilpailukyky sopimuksesta, joka tehtiin Sipilän hallituksen aikana ja jossa kokoomus oli mukana. Oman käsitykseni mukaan se jo silloin kyllä ansiotuloverotuksen kevennyksillä ainakin kertaalleen korvattiin. Sitten on tämä määräaikainen sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun alennus, joka nyt sitten lakkaa ensi vuonna ja joka on ehkä se merkittävin tekijä. Siitäkin voisi oikeastaan arvioida, että voi olla, että sekin korvattiin jo viime kaudella. Joka tapauksessa nämä kiky-sopimuksesta johtuvat asiat eivät ole tämän hallituksen asioita, vaan ne ovat sen hallituksen asioita, jota johti pääministeri Sipilä ja jossa kokoomus hyvässä yhteisymmärryksessä teki nämä kiky-sopimuksen toimet.

20.59 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Työn verotus ei tosiaan tällä nouse, mutta työnteon verottaminen kiristyy matkojen ja liikenteen kustannusten nousun takia eli autoilijaa riistetään entistä raskaammin. Sitä me emme pidä oikeana emmekä kohtuullisena.

Arvoisa puhemies! Edustaja Asell — hän taisi poistua jo — tulkitsi täysin väärin minun puheeni Kiinaa ja Intiaa ja muita suuria saastuttajia vastaan. En minä esittänyt mitään kauppasaartoa vaan sanoin, että jos te olisitte tosissanne huolissanne ilmastonmuutoksesta, niin kuin me kaikki sinänsä olemme, niin te tarttaisitte todella voimakkailla otteilla niihin, jotka ilmakehää todella tuhoavat, ja ne ovat niitä siellä — ei suomalainen pihtiputaanmummo, jonka liikkumiselle ja myös osin ehkä asumiselle panette lisää kustannuksia. Se on täysin kohtuutonta. Edustaja Kontula, tämä on se, ja te pelottelitte, että nyt parlamentarismi loppuu ja sivistys loppuu, jos ei tehdä tätä polttoaineen hinnankorotusta. Ei tällaista pelottelua saa Suomessa... Tietysti meillä on sananvapaus, jonkinmoinen, mutta ei tuollaisella mallilla pidä esiintyä täällä.

Tämä esitys on työllisyyden kannalta, alueellisen kehityksen kannalta, sosiaaliselta kannalta ja taloudelliselta kannalta, esimerkiksi yritysten ja maatalouden kannalta, vahingollinen. Se ei edistä teidän työllisyystavoitteitanne. Vihreät näyttävät vievän tätä hallitusta kuin passiä narusta. Kuinka pitkälle te annatte näin tapahtua, kun ei ole mitään sellaista tuloa tällä, millä olisi vaikutusta ilmastopolitiikkaan?

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Vapaaehtoisia toimia, jotka itse omalta kohdaltani luettelin, kannattaa levittää ja tehdä monenlaista. Esimerkiksi Helsingin olisi syytä jo lopettaa kivihiilen poltto. No, nyt määrättiin, että se lailla loppuu vuoden 29 huhtikuun loppuun, mutta onhan se nyt kohtuutonta, että pihtiputaanmummo pannaan maksamaan lisää, mutta helsinkiläiset vain polttavat tuontikivihiiltä ja saastuttavat sillä.

21.02 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! On hieman ristiriitaista kuulla näitä kommentteja, joissa toisaalta vaaditaan irtautumaan kansainvälisistä sopimuksista ja sitten vaaditaan niiltä muilta mailta tai maanosilta enemmän toimia. Kyllä tämä hallitus ja tämän eduskunnan enemmistö ajavat sellaisia keinoja, joissa pysytään kansainvälisissä sopimuksissa, jotta voidaan vaikuttaa asioihin. En ymmärrä niitä kommentteja, joissa vaaditaan toista ja sanotaan toista.

Edustaja Vestmanille toteaisin, että olette tuonut aika usein esiin tämän yhdentyypisen vääryyden, niin kuin te sitä kuvaillette. On hyvä huomioda, että hyvin suuri osa myös nuorista ihmisistä, iäkkäistä ihmisistä ja pieni- tai keskituloista ihmisistä käyttää joukkoliikennettä, jolloin yksi mahdollisuus lähestyä asiaa on esimerkiksi joukkoliikennetukien kautta ja tarkastella hieman tätä kokonaisuutta, jotta teemme liikkumisen ihmisille kokonaisuudessaan mahdollisimman kestäväksi ja reiluksi. Tietenkään kaikkialla ei voi selvitä ilman autoa, mutta ihan hyvin suuri osa ihmisistä kulkee muillakin keinoilla. On myös totta, kuten edustaja Kontula täällä aiemmin totesi, että todella iso osa sellaisista lyhyistä matkoista, jotka ovat alle viisi kilometriä, kuljetaan autolla, kun ne voitaisiin hyvin monessa tapauksessa taittaa kävellen tai pyörällä, ja tämä on mahdollista muuallakin kuin kaupunkialueilla, ei toki kaikille. Sen lisäksi Uudenmaan kehyskunnissa, joista te ilmeisesti kannatte huolta, nuoret kantavat huolta siitä, että siellä pääsisi liikkumaan joukkoliikenteellä, koska nuoret eivät voi käyttää omaa autoa. Ehkä tähänkin voisi kiinnittää huomiota.

Sen lisäksi toitte esiin, että pitäisi keskittyä kaukolämpöön. On tietysti totta, että muillakin sektoreilla täytyy vähentää päästöjä, mutta on kiistatonta — jos te haluatte luottaa asiantuntijatietoon — että myös liikenteen osalta täytyy tehdä toimenpiteitä.

21.04 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kiviranta, totesitte tuossa, että työn verotuksen kiristäminen ei johdu hallituksen toimista, muutoilitte jotenkin näin. Kuitenkin kun katson tätä valtiovarainvaliokunnan, jonka jäsenenä olette, mietintöä, ja olette varmaankin sitä mietintöä ollut hyväksymässä, niin siellä kyllä aika suoraan todetaan, että työn verotus kiristyy esityksen mukaan kokonaisuutena katsottuna noin alle 14 300 euroa sekä yli 24 000 euroa vuodessa ansaitsevilta. Eli kyllähän se on ollut hallituksen valinta valita näin, että palkansaajan sivukulun nousua ei kompensoida täysimääräisesti näille palkansaajille. Näin ollen voi todeta, että hallituksen budjettiesityksen mukaan muun muassa näiden yli 24 000 euroa vuodessa ansaitsevien työn verotus tosiasiasa kiristyy.

Edustaja Kontulalle sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta: Kokoomus on tosiaan esittänyt sosiaalisesti oikeudenmukaisen vaihtoehtobudjetin. Jos katsotaan sellaisen hoitajan tilannetta, joka tienaa 2 000—2 500 euroa kuukaudessa ja joka esimerkiksi autoilee keskimääräistä enemmän, niin kokoomuksen vaihtoehtobudjetin laskelmien mukaan polttoaineveron korotukset tuovat 150 euroa vuodessa lisää, ja sitten kun otetaan vielä huomioon, että työn verotuskin kiristyy hallituksen budjettiesityksen johdosta, koska sivukulujen nousua ei kompensoida, niin tähän tilanteeseen nähden tämä meidän vaihtoehtomme antaa tälle hoitajalle käteen vuodessa 300 euroa enemmän. Eli päättelen niin, että tälle palkansaa-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

jalle, tälle hoitajalle, tälle varastomiehelle, joka välttämättä joutuu turvautumaan siihen omaan autoonsa, tämä meidän vaihtoehtomme on sosiaalisesti oikeudenmukaisempi. Hänelle jää enemmän siitä omasta palkastaan käteen kuin tämän teidän budjettiesityksenne mukaan. Olenko päätellyt oikein?

Edustaja Ojala-Niemelä totesi tuossa, että Suomella on tavoite, jossa liikenteen päästöt pitää puolittaa. Olette ihan oikeassa, ja jos tähän tavoitteeseen aiotaan päästä, niin se todella vaatii toimenpiteitä. Itse haluan kyllä problematisoida sitä, onko tämä tavoite ylipäättään realistinen, ja tämä on nyt isompi kysymys koskien nimenomaan sitä, mitkä ovat niitä realistisia päästövähennyksiä, jotka Suomessa voidaan saavuttaa. Itse en suoraan sanottuna usko, että voimme säilyttää suomalaisen elämäntavan, meidän työnteon kannustimet, elinkeinoelämän, yrittäjyyden toimintaedellytykset ja saavuttaa tämän 50 prosentin päästövähennystavoitteen. Eli tässä täytyisi olla realistinen ja kohdentaa fokus siihen, että löydetään niitä keinoja sen sijaan, että esitellään tavoitteita.

21.07 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Vestman, ette ole päätellyt oikein. Luulen, että ongelma tässä on se, että ette nyt tarkalleen ottaen ole selvittänyt, mitä on sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Katsokaa Wikipediasta. Sosiaalinen oikeudenmukaisuus ei ole sama asia kuin ihmisen veroprosentti tai ihmisen käteen jäävä summa.

Edustaja Kankaanniemi, väitätte minun pelotelleen ihmisiä sillä, että parlamentarismi ja sivistys olisivat uhattuina, jos tätä uudistusta ei tehdä. Näin en suinkaan sanonut. Sanoin, että jos ei tätä suurempia uudistuksia tehdä. Enkä pelotellut, vaan esitin varovaisen ja perustellun estimaation siitä, millaisessa tilanteessa me tällä hetkellä olemme.

Mitä tulee tämän kuuluisan pihtiputaanmummon arkeen: Hän varmaankin on eläkeläinen, ja koska hän on mummo, niin hän todennäköisesti saa verraten pientä eläkettä, jolloin hänelle tämä bensaveron korotus kompensoidaan. Mutta pihtiputaanmummon kannattaa olla kyllä huolissaan näistä poliitikoista, jotka rakentavat maaseudun liikkumista pelkäämään yksityisautoilun varaan, koska pihtiputaanmummo ehkä tänään vielä ajaa autoa, mutta huomenna hän voi olla jo siihen liian vanha, ja siinä vaiheessa hän ei pääse enää kotoaan liikkumaan, kun siellä ei ole sitä julkista liikennettä, vaan siellä liikkuvat vain ne, joilla on ajo-oikeus. Ei ole viisas tapa rakentaa liikkumisen edellytyksiä sellaisen välineen varaan, joka ei ole koko väestön käytettävissä sen takia, että osa väestöstä on liian nuoria sen saadakseen, osa väestöstä on liian vanhoja tai sairaita sen saadakseen ja osa väestöstä ei vain jostain muusta syystä sitä ole saanut tai heillä ei ole rahaa sitä hankkia.

Mitä tulee yksilöllisiin, vapaaehtoiisiin ilmastotoimiin, joita edustaja Kankaanniemi tässä luetteli: On tosi hienoa, että ihmiset laajamittaisesti ovat alkaneet tällä lailla muuttaa omaa käyttäytymistään. Minä en olekaan kovin huolissani ihmisten käyttäytymisestä. Minä olen huolissani poliitikkojen käyttäytymisestä. Ihmisen arkiset kulutustottumukset muuttuvat kovaa vauhtia, ja siitä me voimme olla aika ylpeitä ja iloisia. Sen sijaan nyt minä perään, että poliitikkojen pitäisi kantaa oma osansa näissä talkoissa, ja se on kyllä myös perussuomalaisten duuni, ei pelkästään vihervasemmiston.

21.10 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Meillä edustaja Vestmanin kanssa on varmaan voimia jatkaa tätä ehkä jo hieman jankutuksenomaista keskustelua vielä useita minuitteja tai tunteja, mutta totean vielä kerran sen, että tämä hallituksen esitys ei kiristää työn verotusta.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Sitten ihmettelen vähän, miten edustaja Vestman niin kovin häpeää tätä kiky-sopimusta, jonka siis myös työmarkkinajärjestöt hyväksyivät ja joka on varmasti parantanut tämän maan taloudellista kehitystä erittäin merkittävällä tavalla. Tutkimuslaitoksetkin ovat tämän laajasti todenneet. Helsingin Sanomissa oli tuossa viikonvaihteessa pääkirjoitus: taantumaa peruttu. Meilläkin ainakin vielä kolmannella vuosineljänneksellä tänä vuonna — luulen, että aika paljon kiky-sopimuksen ansiosta — bkt, vienti ja yksityiset investoinnit kasvoivat. Kyllä minusta kokoomuskin voisi tunnustaa sen, että tämä kiky-sopimus on ollut hyvä sopimus. — Oikeastaan tämä oli se, minkä aioin sanoa.

21.11 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Vestman tuossa pohdiskeli päästöjen vähentämistä kotikutoisin toimin, ja oikeastaan haluaisin jatkaa siitä myös itse muutamalla näkökohdalla. EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä useiden eurooppalaisten suurkaupunkien päästövähennystavoitteet ovat ohjanneet autoteollisuutta kohti vähäpäästöisempää autoteknologiaa. Suomen kaltaisessa maassa kohti fossiilitonta liikennettä kuljetaan useita eri korvaavia käyttövoimia käyttämällä. SDP:n mielestä liikenteen päästöjen vähentämisessä olennaista on pitää kiinni asetetusta päästövähennystavoitteesta. Sen sijaan poliittisesti vähemmän merkityksellistä on se, millä teknologioilla tähän tavoitteeseen päästään. Teknologianeutraali lähestymistapa antaa elinkeinoelämälle mahdollisuuden kehittää useita vaihtoehtoisia tapoja vähäpäästöisyyteen, ja kaupungissa asuvien ihmisten henkilöautoilu on mahdollista korvata jopa kokonaan julkista liikennettä ja erilaisia liikenteen palveluja kehittämällä. Kun liikenteen palveluista tulee erilaisia matkaketjuja yhdistelemällä kätevämpää ja mukavampaa kuin henkilöautoilu, voidaan kaupunkiseuduilla saavuttaa merkittävä kulkutapaosuuden muutos vähäpäästöisempään suuntaan.

21.13 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kivirannalle: Me emme käsittele täällä tänään nyt kiky-sopimusta, mutta voin sen verran todeta, että en ole sitä yhtään täällä häpeillyt, ja voin jopa todeta, että minä ymmärrän kaikkia niitä eduskuntapuolueita, jotka olivat täällä kiky-sopimuksen hyväksymässä viime kaudella. Ymmärrän teitä, jotka olitte sen täällä siunaamassa. Sen sijaan teidän kysymyksenne kannattaisi ehkä kohdistaa teidän hallituskumppaniinne sosiaalidemokraatteihin, jotka täällä toistuvasti ovat voimakkaasti kritisoineet kiky-sopimusta.

Sitten edustaja Kontulalle: Täsmennän kysymystäni. Eikö voida todeta, että verotuksen osalta tämä kokoomuksen vaihtoehto on sosiaalisesti oikeudenmukaisempi tälle hoitajalle, koska hänelle jää se 300 euroa vuodessa enemmän käteen meidän vaihtoehtomme mukaan kuin hallituksen budjettiesityksen mukaan? Sen sijaan, mitä tulee sosiaalisesti oikeudenmukaiseen budjettiin, niin tässä meidän vaihtoehdossammehan on otettu huomioon muutokin sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Täällä panostetaan koulutukseen 320 miljoonaa euroa enemmän pysyvää rahaa kuin hallituksen budjettiesityksessä. Täällä parannetaan ihmisten hoitoon pääsyä, rahoitetaan terapiatakuu, joka ei sisälly hallituksen budjettiesitykseen. Täällä lisätään turvallisuutta, lunastetaan se turvallisuuslupaus, jonka monet puolueet ovat antaneet, itse asiassa jopa yli sen: yli tuhat uutta poliisia lisää tämän meidän vaihtoehtobudjettimme mukaan. Täällä vahvistetaan oikeudenhoidon, oikeusjärjestelmän resursseja ja sitäkin kautta vahvistetaan sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Eli katsoisin, että kokonaisuutena arvioiden ja erityisesti nyt verotuksen osalta voi todeta, että ainakin tämän hoitajan tai varastomiehen osalta, joka sillä omalla palkallaan elää ja joka sitä autoa vält-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

tämättä tarvitsee päästäkseen töihin ja pyörittääkseen arkeaan, tämä meidän vaihtoehtomme on sosiaalisesti oikeudenmukaisempi.

21.15 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Tiedoksi se, että Pihtiputaan Mummo valitaan joka vuosi aina vuodeksi kerrallaan, ja aina silloin tällöin Mummoksi valitaan Muurasjärven kylällä asuva naishenkilö, ja sieltä Muurasjärveltä on 30 kilometriä kirkonkylään, jossa kaikki palvelut ovat, eikä siinä ole ratikkaa, ei junaa, tuskin linja-autoakaan, eli hän joutuu kulkemaan aika kalliilla välineellä sen matkan, ja siinä kuluu polttoainetta. Juuri tällaiseen ihmiseen pahiten iskette tällä korotuksella. [Anna Kontula: Ja juuri tälle kompensoidaan!] Mitä tulee sitten sen kompensointiin eläkkeen korotuksella: Tähänkö te haluatte, että sen mummon korotettu eläke menee? Hän jatkaa sitten siinä 800:n, vajaan 900:n takuueläkkeellä entiseen tapaan köyhyydessä, jos se korotus menee kokonaan — eikä riitäkään — polttoaineiden hinnan nousun aiheuttamiin kustannuksiin.

Arvoisa puhemies! Kiitän kyllä edustaja Ojala-Niemelää. Hän on puhunut täällä erittäin vastuullisesti. Tiedän, että totta kai hän ymmärtää paljon paremmin kuin meistä moni muu, jotka asumme jossain suuressa kaupungissa, jossa on mahdollisuuksia. Rovaniemikin on hieno kaupunki, mutta Lapissa on valtavat etäisyydet, ja kyllä iskevät siellä aivan hirveästi tämmöiset korotukset, eikä kompensatiota taida kaikille lähellekään tulla — ei poromiehille, jotka tosin taitavat ajella moottorikelkoilla, mutta niissäkin käytetään vielä tätä nestemäistä.

Arvoisa puhemies! Sitten totean ilmastopolitiikasta, johon tämä nyt edustaja Kontulan mukaan kuitenkin liittyy hyvin vahvasti, että kyllä siellä on ratkaissut muun muassa se, että väestökehitys maailmassa on se, minkälainen se on. Jos koko maapallolla olisi väkeä sen verran kuin Suomessa on suhteessa pinta-alan nähden, mitään ongelmia ei olisi.

Toisaalta sitten me erittäin suurella ilolla toteamme, että Euroopan unioni on nyt löytänyt viisauden siinä, että se ajaa hiiliveroa, [Heikki Vestman: Hyvä!] jota perussuomalaiset lähtivät ensimmäisenä ajamaan viime kaudella, ja nyt se on tulossa EU:n kautta. Sillä on mahdollisesti joitakin haittavaikutuksiaakin esimerkiksi elinkeinoelämään, mutta lähtökohteisesti se on kuitenkin paras, ja ehkä se — jos se vain saataisiin läpi — kannustaa Helsinkiäkin nopeammin luopumaan hiilenpoltosta ja siirtymään niihin uusiutuviin, [Anneli Kiljunen: Se on hyvä!] joihin itse olen siirtynyt ja joihin kaikkia teitä kannustan, kun olette kaikki täällä hyväosaisia, todella hyväosaisia. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 66/2019 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatuslain ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 34/2019 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2019 vp

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 7/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

21.19 Paula Risikko kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnan puheenjohtajana tulen esittelemään tätä meidän mietintöämme. Mietintö on kovin pitkä, enkä aio sitä täällä nyt kokonansa esitellä, mutta suosittelen tutustumaan siihen. Se on mielestäni erinomaisen hyvä mietintö.

Valiokunta kannattaa hallituksen esitystä palauttaa lapsen subjektiivinen oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen. Muutosehdotus koskee paitsi osallistumisoikeutta varhaiskasvatukseen myös sen vaihtoehtona olevaa yksityisen hoidon tukea ja edellyttää sekä varhaiskasvatuslain että kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamista edellä mainituilta osin vastaamaan ennen lasten varhaiskasvatusoikeuden rajoittamista olleita säännöksiä.

Muutosehdotuksen tarkoituksena on, että lapsen osallistumisoikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen ei jatkossa riipu lapsen vanhempien tai muiden huoltajien työ- ja elämäntilanteesta, lapsen tai hänen perheensä tuen tarpeesta taikka lapsen asuinkunnasta. Valiokunta katsoo, että ehdotettu uudistus parantaa alle kouluikäisten lasten yhdenvertaista kohtelua ja on siten erittäin tarpeellinen. Kokopäiväisen subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttaminen on lasten oikeuksien täytäntöönpanoa edistävä toimi.

Esityksen mukaan vuoden 2020 valtionosuuksiin lisätään 7,1 miljoonaa euroa sekä vuodesta 2021 alkaen 17 miljoonaa euroa. Kustannukset katetaan täysimääräisellä valtionosuudella, koska esityksellä laajennetaan kuntien lakisääteisiä tehtäviä. On kuitenkin hyvä ottaa huomioon, että ehdotetun muutoksen vaikutukset eri kuntiin voivat olla hyvin erilaiset riippuen siitä, onko kunnassa rajoitettu varhaiskasvatusoikeutta vai ei. Valiokunta korostaa muutoksesta ja sen aikataulusta aiheutuvien kustannusvaikutusten seuraamista.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan jokaisella lapsella on oikeus osallistua varhaiskasvatukseen 20 tuntia viikossa. Sitä laajempaan varhaiskasvatukseen lapsella on oikeus hänen vanhempiensa työssäkäynnin, yrittäjyyden tai opiskelun vuoksi taikka lapsen yksilöllisten tarpeiden tai hänen perheensä olosuhteiden takia. Kuntien mahdollisuus rajata varhaiskasvatusoikeus edellä kuvatulla tavalla tuli voimaan 1.8.2016. Muutosta perusteltiin sillä, että varhaiskasvatusoikeuden turvaaminen 20 tunnilla viikossa jokaiselle lapselle ja perheelle on riittävä ottaen huomioon taloudelliset realiteetit. Vuosittaisia valtionosuusjärjestelmän mukaisia kokonaissäästöjä rajoituksesta arvioitiin syntyvän nimenomaan tästä, että 10 800 lapsen varhaiskasvatusoikeuden muutos johtaisi noin 62 miljoonan euron säästöön vuodesta 2017 alkaen. Yksityisen hoidon tuen osalta säästökseksi arvioitiin vuodesta 2017 alkaen noin miljoona euroa.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Varhaiskasvatusoikeuden rajoittamisella ei kuitenkaan saavutettu ennakoon arvioituja vaikutuksia. Yksi keskeinen tähän vaikuttava tekijä oli, että läheskään kaikki kunnat eivät rajanneet varhaiskasvatusoikeutta lain mahdollistamalla tavalla vaan säilyttivät oikeuden sellaisena kuin se oli ennen lakimuutostakin ollut. Varhaiskasvatusoikeuden rajoittaminen on varhaiskasvatuksen työntekijöiden antamien vastausten mukaan myös lisännyt hallinnollisen työn määrää, työn kuormittavuutta ja lapsiryhmässä tehtävän työn haasteellisuutta. Tämä selviää muun muassa selvityksestä varhaiskasvatuksen lainsäädännön muutosten vaikutuksista, jonka on siis tehnyt valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta — tai siitä julkaisusta, jonka numero on 78/2017, ja sen nimi on tällainen VakaVai-selvitys, joka näitä vaikutuksia on selvittänyt.

Arvoisa puhemies! Valiokunta katsoo, että varhaiskasvatusoikeuden rajaamisesta ei ole osoitettu saavutetun ennakoon arvioituja kustannussäästöjä, mikä siinä se lähtökohta alun perin oli, ja että rajausta on ollut vielä kaiken lisäksi ongelmallinen myös erityisesti lasten ja lapsiperheitten kannalta.

Tässä VakaVai-selvityksessä todetaan selvityksen antavan myös viitteitä siitä, että vuoden 2016 lainsäädännön muutoksilla olisi ollut negatiivisia lapsivaikutuksia. Erityisesti päiväkotien lapsiryhmien tilanne näyttää tutkimustulosten valossa haasteelliselta. Päiväkotiryhmien kokoonpanoihin on tullut lisää moninaisuutta osa-aikaisten ja osapäiväisten lasten sekä laajennetun varhaiskasvatusoikeuden piirissä olevien lasten lisääntymisen myötä. Lisäksi lasten määrä ryhmässä on kasvanut osassa kuntia. Lasten näkökulmasta sosiaalisten suhteiden määrä on noussut suurissa ja vaihtuvissa ryhmissä kohtuuttomaksi. Myös työntekijät arvioivat mahdollisuuksiensa lasten yksilölliseen kohtaamiseen kavenneen.

Työntekijöiden keskuudessa on huolta erityisesti kaikkein pienimmistä lapsista, erityistä tukea tarvitsevista lapsista sekä suomen kielen oppimiseen tukea tarvitsevista lapsista. Tämän tuottaa siis tämä VakaVai-selvitys, sivulta 148 löytyy tällainen tulos.

Valiokunta pitää hallituksen esittämää varhaiskasvatusoikeuden palauttamista lapsen oikeuksien täytäntöönpanoa edistävänä toimenpiteenä ja asiantuntijakuulemisessa esille tulleen viitaten kiinnittää erityistä huomiota lasten yhdenvertaisen aseman turvaamiseen.

Asiantuntijakuulemisessa tuotiin esille myös haavoittuvassa asemassa olevien lasten varhaiskasvatuksen epäselvä tilanne. Varhaiskasvatuslaissa säädetään kunnan velvollisuudesta järjestää varhaiskasvatusta kiireellisessä tapauksessa tai olosuhteiden niin vaatiessa myös kunnassa oleskelevalle lapsille, muillekin kuin vain kunnan asukkaille, eli niillekin, jotka oleskelevat siellä. Nämä selvitykset ovat tuottaneet sellaista tulosta, että tämä säännöstö ja myöskin käytännöt ovat aika epäselviä, ja siitä syystä asiantuntijakuulemisessa tuli esille, että näitä pitäisi hieman selkeyttää. Yhtenä esimerkkinä mainittiin turvapaikanhakijalasten varhaiskasvatusoikeus: minkälaisia käytäntöjä siitä on eri kunnissa.

Sitten siellä tuli myös lasten vuorohoito esille. Vuorohoitoasiat olivat myöskin asiantuntijoiden mukaan hieman sekavat, ja siitä syystä valiokunta kiinnittää huomiota lasten vuorohoittoa koskevan sääntelyn tulkinnanvaraisuuteen. Voimassa olevaa varhaiskasvatuslakia koskevan hallituksen esityksen mukaan ”vuorohoittoa koskevalla tarkennuksella edesautetaan lain yhtäläistä noudattamista asuinpaikasta riippumatta ja näin edistetään lapsen pääsyä turvalliseen ja kehittäväan varhaiskasvatukseen iltaisin, öisin, viikonloppuisin ja arkipyhinä silloin, kun lapsi tarvitsee sitä huoltajan työssäkäynnin tai opiskelun vuoksi”. Lisäksi edellä mainitussa hallituksen esityksessä todetaan: ”Kuten nykyisinkin, varhais-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

kasvatusta voitaisiin erityisten olosuhteiden niin vaatiessa antaa myös oppivelvollisuusikäiselle lapselle. Tällainen erityinen syy voi olla pienten koululaisten hoidon tarve, jos kunnassa ei esimerkiksi järjestetä perusopetuslaissa tarkoitettua aamu- ja iltapäivätoimintaa taikka hoidon tarve johtuu lapsen huoltajan epäsäännöllisistä työajoista.” Etenkin yksinhuoltajien kohdalla voi syntyä tällaisia tilanteita, että lapsi tarvitsisikin tätä vuorohoittoa, ja siitä syystä tämä nousi asiantuntijakuulemisessa sitten esiin.

Asiantuntijakuulemisessa tuli esille myös työrauhatoivomus varhaiskasvatukselle ja sen kehittämiselle ja se, että sellaisista jatkuvista projekteista päästäisiin eroon — työrauha.

Tässä vain ihan lopuksi sitten totean, että valiokunta katsoo, että suunnitelmalliseen ja tavoitteelliseen varhaiskasvatukseen osallistuminen on lapsen oikeus ja että laadukkaasti toteutettu varhaiskasvatus on hyvä alku jatkuvan oppimisen polulle ja yhteiskunnan jäsenyyteen kasvamiselle. Varhaiskasvatus on keskeinen osa Suomen kasvatusta ja koulutusjärjestelmää, jolla luodaan osaamiseen perustuvan yhteiskuntamme tulevaisuutta. Sen merkityksellisyys ja positiivinen kustannusvaikutus korostuvat erityisesti lapsilla, joiden lähtökohdat oppimiselle ovat haasteellisia. Varhaiskasvatuksella on useiden sekä kansallisten että kansainvälisten tutkimusten perusteella merkittävä myönteinen vaikutus lapsen kehitykselle ja oppimiselle, sillä varhaiskasvatukseen liittyvät ratkaisut vaikuttavat oppimisen edellytyksiin kauaskantoisesti. Valiokunta painottaa, että varhaiskasvatuksen järjestämisessä tulee toteutua aina lapsen etu.

Tässä meidän mietinnössämme, jota tässä nyt referoin hyvinkin rankalla kädellä, koska tämä on pitkä ja hyvä — kannattaa lukea — valiokunnan päätösesitys on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen liittyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen ja hyväksyy sitten vielä lisäksi kaksi lausumaa, jotka tässä lyhyesti vielä luen. Ensimmäinen lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää ja selkeyttää kuluva vaalikauden aikana varhaiskasvatuslain 6 §:n 3 momentin tarkoittamien lasten, esimerkiksi turvapaikanhakijalasten, varhaiskasvatusoikeuden yhdenvertaisen turvaamisen sekä ryhtyy selvityksen perusteella tarvittaviin toimenpiteisiin.” Toinen lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää kuluva vaalikauden aikana varhaiskasvatusikäisten ja pienten koululaisten vuorohoidon tarpeen ja toteutumisen sekä ryhtyy selvityksen tulosten perusteella tarvittaviin toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi vuorohoidon palvelujen varmistamiseksi.” Lisäksi tähän meidän mietintöömme sisältyy yksi vastalause.

Meillä oli erinomaisen hyvä keskustelu, ja meillä oli erinomaisen hyvät kuultavat asiantuntijat, ja tästä on hyvä jatkaa varhaiskasvatuksen kehittämistä.

21.29 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Kun olin 5-vuotias, niin osallistuin päivähoitoliikkeen mielenilmaukseen tässä talossa äitini ja pikkusisareni kanssa. Tuo lähinnä pienten lasten äideistä koostunut ryhmittymä kamppaili tasa-arvotoimijoiden kanssa sen eteen, että jokaisen lapsen päivähoito turvattaisiin Suomessa. Minun kaulassani roikui lappu, jossa luki: ”Haluan turvallisen hoitopaikan.” 1980-luvulla päivähoitopaikan saaminen oli miltei mahdotonta, ja äitini on kertonut, kuinka hän muiden äitien kanssa liimaili lyhtytolppiin semmoisia ilmoituksia, että haetaan hoitajaa kotiin, jotta työnteko olisi mahdollista.

Sanon usein, että lasten subjektiivinen päivähoito-oikeus oli vuosikymmenten kamppailun tulos ja hienoimpia tasa-arvosaavutuksia Suomessa. Siksi se hetki, kun edellinen hallitus päätti kajoa tuohon oikeuteen, oli monelle niin järkyttävä. Varhaiskasvatus on ennen kaikkea lapsen oikeus, joka ei voi muuttua sen mukaan, miten vanhempien työmarkkina-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

asema muuttuu. On hienoa, että osa kunnista ei lähtenyt rajaamisen tielle, mutta lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ei voi myöskään riippua kotikunnasta. Suomelle ominaista on, että kuntiin on syntynyt omia paikallisia tapoja tukea ja ohjata perheiden lastenhoitoon liittyviä valintoja. Tutkimustenkin mukaan kuntiin on syntynyt omia lastenhoito- ja varhaiskasvatuskulttuureja. Tämä on lasten yhdenvertaisuuden kannalta ongelmallista. Monet kunnat esimerkiksi säästösyistä ohjaavat lapsia kotihoidon tuelle, vaikka usein juuri nämä lapset hyötyisivät varhaiskasvatuksesta.

Ensi elokuusta lähtien perheet saavat itse valita ja määritellä varhaiskasvatuksen tarpeensa koko maassa. Me hallitusohjelman kirjoittajat olemme sitä mieltä, että perheisiin pitää luottaa eikä pidä tulla ulkopuolelta määrittelemään, minkälainen oikeus lapsella on varhaiskasvatukseen. Tällä on valtava merkitys yhteiskunnan lapsimyönteisyydelle. Me näemme, että lapsen oikeuksista ei voi säästää.

Vasemmistoliiton tavoitteena on nostaa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta, ja myös tämän tavoitteen saavuttamisessa subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus on oleellisessa asemassa. Tutkimusten mukaan korkeatasoisesta pedagogisesta varhaiskasvatuksesta hyötyvät kaikki lapset. Erityisen suurta vaikuttavuus on lapsille, joiden kasvuympäristössä on heidän kehittymistään haittaavia tekijöitä, kuten vanhempien päihde- tai terveysongelmia tai puutteita sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Laadukkaan varhaiskasvatuksen on todettu olevan tärkeä, ellei jopa tärkein myöhempää syrjäytymistä ehkäisevä tekijä.

Subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttaminen on tärkeää myös työllisyyden parantamisen näkökulmasta, sillä toimivat ja joustavat varhaiskasvatuspalvelut parantavat erityisesti naisten työllisyyttä. Subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttaminen ei kuitenkaan yksinään riitä, vaan meidän on mietittävä keinoja, kuinka erityisesti vuorotyötä tekevien pienten koululaisten vanhempien perheen ja työn yhteensovittamista helpotetaan. Erityisesti yksinhuoltajien on vaikea ottaa vuorotyötä vastaan, jos pieni koululainen on jätettävä yöksi yksin kotiin. Onkin hienoa, että sivistysvaliokunta teki tästä lausuman mietintöön.

Sivistysvaliokunnan mietinnössä nostetaan esiin, että varhaiskasvatusoikeuden rajoittaminen on varhaiskasvatuksen työntekijöiden antamien vastausten mukaan lisännyt muun muassa hallinnollisen työn määrää, työn kuormittavuutta ja lapsiryhmässä tehtävän työn haasteellisuutta. Vanhempien arviot oikeuden rajaamisesta ovat hyvin kriittisiä. Huolta ovat aiheuttaneet esimerkiksi lasten yhdenvertaisuus sekä lasten vertaissuhteiden pysyvyyden ja lasten ja aikuisten suhteiden väheneminen. Nämä ovat aivan oleellisia kysymyksiä, kun puhutaan varhaiskasvatuksen laadusta.

Lasten yhdenvertaisuuden takia oli myös hienoa, että sivistysvaliokunta teki mietintöönsä lausuman koskien haavoittuvassa asemassa olevien lasten varhaiskasvatuksen epäselvää tilannetta. Tämä oli huoli, joka nousi erityisesti esille asiantuntijakuulemisissa. Valiokunta lisäsi mietintöön myös tästä lausuman, missä edellytetään, että valtioneuvosto selvittää ja selkeyttää esimerkiksi turvapaikanhakijalasten varhaiskasvatusoikeuden turvaamista.

Arvoisa puhemies! Ensi elokuusta lähtien lasten yhdenvertainen oikeus varhaiskasvatukseen turvataan jälleen lailla eikä yhtäkään lasta erotella toiseen ryhmään tai varhaiskasvatuksesta ulos vanhempien taustaolosuhteiden vuoksi.

21.34 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä päivä on monella tapaa historiallinen, ja tämä päivä on historiallinen juuri siitä syystä, että eduskunta käsittelee tänään kan-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

salaisten kannalta kahta erittäin epäoikeudenmukaista lainsäädäntöä ja samalla korjaa ne. Toinen on se, missä eduskunta hautaa aktiivilain, ja toinen tämä esillä oleva lakiesitys, joka palauttaa jokaisen lapsen subjektiivisen oikeuden varhaiskasvatukseen. Siinä mielessä voi sanoa, että tämä päivä on hyvä päivä. Olen valiokunnan puheenjohtajan kanssa samaa mieltä siitä, että sivistysvaliokunnan mietintö on hyvä, ja olen myös samalla lailla tyytyväinen niistä lausumista, jotka konkreettisesti tuovat esille muun muassa myös maahanmuuttajien, turvapaikanhakijoiden, lasten oikeudet saada varhaiskasvatusta. Sitä kautta vahvistamme myös lasten oikeuksia Suomessa.

Arvoisa puhemies! ”Ainoa konkreettinen side tulevaisuuteen ovat lapset. Ei niin, että hoitaisimme sinun lastesi ja minun lasteni asioita. Kyse on meidän yhteisistä lapsistamme, kaikista lapsista, jokaisesta nappulasta. Siksi lapset on laitettava etusijalle.” Näin totesi aikanaan Ruotsin entinen pääministeri Olof Palme. On hienoa nähdä, kuinka tämän vaatimuksen mukaisesti lapset ja lasten oikeudet laitetaan etusijalle käsittelyssä olevassa esityksessä varhaiskasvatustilain muuttamiseksi. Varhaiskasvatuksen merkitys lapsen tulevalle oppimiselle ja koulumenestykselle on todistettu laajasti kansainvälisissä ja myös kansallisissa tutkimuksissa. Varhaiset panostukset koulutukseen vaikuttavat merkittävästi myös myöhempään kouluttautumiseen. Suomen menestys on pitkälti riippuvaista siitä, millainen on kansakuntamme koulutus- ja osaamistaso. Tästä huolimatta Suomessa lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen on eurooppalaisittain tarkasteltuna alhaisella tasolla.

Arvoisa puhemies! Lapsen oikeus kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen ei saa riippua hänen vanhempiansa tai muiden huoltajien työtilanteesta, tuen tarpeesta tai lapsen asuinkunnasta. Lasten yhdenvertaisen kohtelun tulisi olla varhaiskasvatuksesta keskusteltaessa avainasemassa. Viime kaudella eduskunta kuitenkin rajoitti lapsen oikeutta varhaiskasvatukseen. Päätöksen seurauksia tutkittaessa on selvinnyt, että lapsivaikutukset ovat olleet negatiivisia. Varhaiskasvatuksen työntekijät arvioivat mahdollisuuksiensa lasten yksilölliseen kohtaamiseen vähentyneen. Lasten vanhemmat taas arvioivat lasten tasa-arvoisuuden heikentyneen ja päätöksen vaikuttaneen negatiivisesti lasten kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Varhaiskasvatuksen tulee luoda lapselle turvallinen siirtymä kohti perusopetusta. Subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus mahdollistaa jokaiselle lapselle tasavertaiset mahdollisuudet ja edellytykset selviytyä perusopetuksesta. Vaikuttavuus on suurinta, kun mahdollisimman suuri osa lapsista on varhaiskasvatuksen piirissä. Erityisen tärkeää oikeus osallistua varhaiskasvatukseen on niille lapsille, joiden lähtökohdat ovat heikommalla kuin muilla.

Arvoisa puhemies! Juuri julkaistun Pisa-tutkimuksen mukaan suomalaisten nuorten lukutaito on edelleen hyvä mutta heikkojen lukijoiden osuus on kasvanut huolestuttavasti. Tyttöjen ja poikien erot lukutaidossa ovat OECD-maiden suurimmat. Koulujen väliset oppimiserot ovat Suomessa pienet, mutta sosioekonomisen taustan vaikutus on kuitenkin tulosten mukaan lisääntynyt. Tällainen kehityssuunta on pysäytettävä, ja tämän pyrimme tekemään. Tähän liittyy oleellisesti varhaiskasvatus. Laadukkaan varhaiskasvatuksen tarjoaminen kaikille lapsille lapsen oikeuksista ja tasa-arvosta huolehtien on yksi askel suunnan muuttamiseksi. Suomalaisten koulutus- ja osaamistason parantamiseksi tarvitaan lisäksi muita panostuksia varhaiskasvatukseen, perusopetukseen, toiselle asteelle sekä korkeakoulutukseen. Meidän on huolehdittava lasten ja nuorten koko kasvusta, kehityksestä ja oppimisen koulutuspolusta.

Arvoisa puhemies! Lapsen oikeuksien turvaamiseksi on tärkeää myös vahvistaa vanhempien tietoisuutta varhaiskasvatuksen merkityksestä lapsen kasvun, kehityksen ja oppi-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

misen kannalta. Kyseessä ei ole pelkkä sosiaalipalvelu tai tuki vanhemman työssäkäynnille, vaan varhaiskasvatuksen merkitys on kasvatuksellinen ja koulutuksellinen. Se on kiinteä osa meidän lapsiemme kasvua ja kehitystä, se on kiinteä osa meidän koulutusjärjestelmäämme. Lapset aloittavat koulunkäyntinsä yhä erilaisemmista taustoista. Varhaiskasvatus on osa sitä perustaa, jolle heidän hyvinvointinsa ja kehityksensä rakentuvat. Sen avulla tuemme koulutuksellista tasa-arvoa ja elinikäistä oppimista. Laadukkaalla varhaiskasvatuksella pystymme tehokkaasti parantamaan lapsen oppimismahdollisuuksia hänen koulutiellään. Sen avulla ehkäisemme myös mahdollista syrjäytymistä.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattien pitkän aikavälin tavoite on lapsen oikeudet huomioiden saada suomalaisen varhaiskasvatuksen osallistumisaste eurooppalaiselle tasolle. Päätös palauttaa subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus on yksi askel kohti tätä tavoitetta. Se on investointi tulevaisuuteen.

21.41 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys on hyvä ja kannatettava. Olen ollut tyytyväinen siihen, ettei subjektiivista päivähoito-oikeutta alun perinkään rajattu omassa kotikaupungissani Helsingissä, mutta erityisen hienoa on se, että oikeus palautuu nyt kaikkialle Suomessa.

Ensimmäiset perheen ulkopuoliset ystävyys- ja ihmissuhteet solmitaan usein päiväkodissa ja hoitopaikassa. Jotta voisimme mahdollistaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvään elämään ja taistella yhteistä suurta haastettamme eli syrjäytymistä vastaan, on oleellista sijoittaa nimenomaan alkulähteille eli varhaiskasvatukseen. Ja kuten sivistysvaliokunnan mietinnössä viisaasti muistutetaan, varhaiskasvatus ei tue pelkästään lapsia, vaan perheiden hyvinvointia. Jokaisen perheen tilannehan on luonnollisesti erilainen, ja jokainen lapsi on myös erilainen, ja on tärkeää mahdollistaa tasa-arvoinen valinnan mahdollisuus kaikille perheille. Perheiden kannaltahan oleellista on myös varhaiskasvatuksen saavutettavuus: se, että päiväkotipaikan saa läheltä kotia ja läheltä työpaikkaa. Tässä riittää monessa kaupungissa Suomessa vielä valtavasti haasteita. Ja jonain päivänä toivottavasti saamme myös toteutettua kaikille lapsille maksuttoman varhaiskasvatuksen, johon osallistuu koko ikäluokka.

21.42 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajausta on yksi käsittämättömmimmistä hankkeista viime vuosina. Sen ei alun perinkään odotettu tuovan merkittävää suoraa säästöä, mutta alusta asti oli selvää, että se vähäkin sulaa siihen, että vanhemmat eivät voi ottaa sirpaletöitä vastaan hoitopaikan puutteessa. Ja kun me tiedämme, että sirpaletyöt on keskeinen väylä avoimille työmarkkinoille, niin sillä on merkittäviä kielteisiä työllisyysvaikutuksia.

Tämän lisäksi uudistus kohdistui täsmällisesti, harvinaisen täsmällisesti, väestön haavoittuvimpaan osaan: pienituloisiin ihmisiin ja ihmisistä vielä niihin pieniin pienituloisiin ihmisiin. Uudistus oli niin järjetön, että merkittävä osa kunnista ei ottanut sitä käyttöön, mikä onkin tässä katastrofissa ollut se positiivisin puoli. Siellä missä subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajausta toteutettiin, me olemme saaneet uudestaan ja uudestaan lukea käytännöistä, joissa päiväkotieihin syntyy erottelujärjestelmiä lasten sosioekonomisen taustan mukaan. Olen erittäin iloinen, että me olemme nyt tässä pisteessä, että tästä hullutuksesta päästään eroon.

21.44 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Suunnitelmalliseen ja tavoitteelliseen varhaiskasvatukseen osallistuminen on lapsen oikeus. Olen saanut joskus viedä lastenlapsia varhaiskasvatukseen, ja he ovat menneet sinne erittäin mielellään. Laadukkaasti toteutettu varhaiskasvatus on hyvä alku jatkuvan oppimisen polulle ja yhteiskunnan jäsenyyteen kasvamiselle. Meidän tulee kehittää koko koulupolkua ja varhaiskasvatusta sen alkuna.

Tällä hetkellä voimassa olevan lainsäädännön mukaan jokaisella lapsella on nytkin oikeus osallistua varhaiskasvatukseen 20 tuntia viikossa. Omat lapsenlapseni ovat välillä osallistuneet juuri näin. Sitä laajempaan varhaiskasvatukseen lapsella on ollut oikeus hänen vanhempiensa työssäkäynnin, yrittäjyyden tai opiskelun vuoksi tai lapsen yksilöllisten tarpeiden tai hänen perheensä olosuhteiden takia.

Kuntien mahdollisuus rajata tätä varhaiskasvatusoikeutta tuli voimaan elokuussa 2016. Muutosta perusteltiin sillä, että se on lapselle ja perheelle riittävä ottaen huomioon talouden realiteetit. Osalle se on ollut riittävä, osalle se ei ole ollut riittävä. Varhaiskasvatusoikeuden rajoittamisella ei saavutettu ennakoon arvioituja vaikutuksia. Kaikki kunnat eivät rajanneet oikeutta. Rajauksen toteutti Manner-Suomen 250 kunnasta 135 kuntaa, ja tämä rajausta koski noin viittä- ja puoltatuhatta lasta.

Varhaiskasvatusoikeuden rajoittaminen on työntekijöiden mukaan lisännyt hallinnollista työtä, myös työn kuormittavuutta ja lasten kanssa tehtävän työn haasteellisuutta. Päiväkotiryhmien kokoonpanoihin on tullut moninaisuutta, kun osa-aikaisia ja osapäiväisiä lapsia on enemmän. Lasten määrä ryhmissä on kasvanut, ja lasten sosiaalisten suhteiden määrä on myöskin noussut joskus jopa kohtuuttomaksi. Työntekijät arvioivat, että heidän mahdollisuutensa lasten yksilölliseen kohtaamiseen kaventuivat. Huoli oli pienimmistä lapsista, erityistä tukea tarvitsevista lapsista ja suomen kielen oppimiseen tukea tarvitsevista lapsista. Lasten vanhemmat arvioivat, että tasavertaisuus heikkeni suhteessa muihin lapsiin, vertaissuhteet tai niiden pysyvyys väheni, ja sillä kaikella oli negatiivisia vaikutuksia lasten kasvuun, kehitykselle ja oppimiselle.

Tässä ehdotuksessa halutaan palauttaa subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus, mutta myös kotihoidon ja yksityisen hoidon tukea muutetaan. Lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain yksityisen hoidon tukea koskevaa sääntelyä muutetaan vastaamaan tätä subjektiivista oikeutta. Yksityisen hoidon tukena maksettaisiin korkeampaa tukea, kun lapsi osallistuu varhaiskasvatukseen kokoaikaisesti. On hyvä, että varhaiskasvatusta järjestetään edelleen myös osa-aikaisena tai alennettua yksityisen hoidon tukea maksettaisiin, kun lapsi osallistuu esiopetuksen tai perusopetuksen lisäksi järjestettävään varhaiskasvatukseen. Täällä on puhuttu myös vuorohoidosta. Sivistysvaliokunta toivoo, että sen tarvetta ja toteutumista selvitetään.

Sivistysvaliokunta kannatti tätä esitystä, ja on hyvä, että lasten osallistumisoikeus tähän kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen ei jatkossa riipu lapsen vanhempien tai muiden huoltajien työ- tai elämäntilanteesta, lapsen tai hänen perheensä tuen tarpeesta tai lapsen asuinkunnasta. Näin uudistus parantaa alle kouluikäisten lasten yhdenvertaista kohtelua ja on sen vuoksi tarpeellinen.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa tuli esille, että on hyvä ottaa huomioon, että ehdotetun muutoksen vaikutukset eri kuntiin voivat olla erilaisia riippuen siitä, onko kunnassa tähän mennessä rajoitettu varhaiskasvatusoikeutta vai ei. Valiokunta korostikin, että muutoksesta ja sen aikataulusta aiheutuvien kustannusvaikutusten seuraamista tulee tehdä.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Tämä varhaiskasvatuksen toteutuminen on lapsen etu. Perheiden tulee toki edelleen saada itse päättää, miten ne hoitavat lapsensa. Jos vanhempi hoitaa lapsia kotona, osallistuminen osa-aikaiseen varhaiskasvatukseen on hyvä asia, kuten tähänkin saakka. Tämä on kaikinensa lapsiystävällisen Suomen rakentamista. Kannatan tätä esitystä. Se on ennaltaehkäisevää työtä, ettei kukaan putoa. Se on investointi huomiseen. Lasten vuoksi kannattaa avata huomisen ovi. [Paula Risikko: Hyvä puheenvuoro!]

21.51 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Tällä varhaiskasvatuslain muutoksella lapselle palautetaan subjektiivinen oikeus kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen. Se on ollut muutamana vuoden pois. Se on sosiaalidemokraateille erittäin tärkeä asia, ja siitä on puhuttu myöskin ennen vaaleja, ja nyt se toteutetaan: oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen palautetaan kaikille lapsille.

Muutosehdotuksen tarkoituksena on, että lapsen osallistumisoikeus kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen ei riipu lapsen vanhempien tai muiden huoltajien työ- tai elämäntilanteesta, lapsen tai hänen perheensä tuen tarpeesta taikka lapsen asuinkunnasta. Uudistus parantaa alle kouluikäisten lasten yhdenvertaista kohtelua ja on siten erittäin kannatettava ja tarpeellinen.

Kunnille tulee kustannuksia tästä jonkun verran, mutta hallitusohjelmassa on kirjattu, että kun lakisäätöisiä tehtäviä laajennetaan, ne myöskin sitten täysimääräisesti korvataan. Näin ollen valtionosuuksiin lisätään esimerkiksi ensi vuodelle 7,1 miljoonaa euroa tätä varten. Kuitenkin on hyvä ottaa huomioon, mitkä ovat vaikutukset eri kunnissa, koska osissa kuntia ei ole tätä varhaiskasvatusoikeutta rajattu, vaikka siihen olisi ollut mahdollisuus, vaan on nähty se niin, että oikeus varhaiskasvatukseen pitää olla kaikilla. Siitä on aiemmin arveltu tulevan — siis vuonna 2016, kun kunnilla on ollut mahdollisuus tätä rajata — yli 60 miljoonan euron säästöt. Tämä ei ole kuitenkaan toteutunut, ja syynä on tosiaan se, että monet kunnat ovat kuitenkin pitäneet sen palvelun, niin kuin ennen vuotta 2016 on ollut.

Tässä on myöskin vanhemmilta kyselytutkimuksesta tullut kriittistä näkemystä, kun sitä oikeutta on rajattu. Vaikutuksissa tuli esille lasten tasavertaisuuden heikkeneminen suhteessa muihin lapsiin, jos ei ole päässyt varhaiskasvatukseen esimerkiksi sen takia, että äiti tai isä on työttömänä, lasten vertaissuhteiden pysyvyyden vähentyminen, negatiiviset vaikutukset lasten kasvuun, kehitykselle ja oppimiselle, aikuisten ja lasten välisten suhteiden pysyvyyden vähentyminen ja lasten hyvinvoinnin heikkeneminen.

Tämä on erittäin hyvä muutos. Itse kolmen lapsen isänä voin sanoa — ja kaikki ovat myöskin varhaiskasvatuksessa olleet päivähoidossa — että olen ollut tyytyväinen ja en ymmärrä sitä pelkoa, mikä joissain tietyissä tahoissa liittyy tähän varhaiskasvatukseen, niin että ajatellaan, että ainoa oikea paikka olisi ainoastaan kotona. Kotona on varmasti hyvä olla perheen parissa, se on totta, mutta silloin kun on esimerkiksi äiti työttömänä tai isä työttömänä, niin se rajaa sen, että lapset eivät pääse vaikka tällaiseen kehittäväan varhaiskasvatukseen, missä opetellaan erilaisia asioita, saadaan uusia kavereita ja voidaan myöskin oppia sosiaalisia suhteita. Se on ilman muuta tärkeätä. Siellä myöskin sitten pystytään tukemaan perhettä ja lasta, jos huomataan, että on ongelmia. Jos tulee erityistä tuen tarvetta tai muuta, niin on semmoinen matala kynnyksen sitten muihin palveluihin. — Kiitos.

21.55 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Varhaiskasvatuslaissa korostetaan lapsen edun ensisijaisuutta, ja tämä subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen ja yli 3-vuotiaiden ryhmäkokojen kasvattaminen Sipilän hallituksen toimesta sotii rai-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

keästi tätä periaatetta vastaan. Subjekttiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen johti siihen, että lapset eivät enää olleet yhdenvertaisessa asemassa vaan kuntakohtaiset ratkaisut erosivat toisistaan. Kaikilla lapsilla ei enää ollut yhtäläistä oikeutta laadukkaaseen varhaiskasvatukseen taustasta, vanhempien työmarkkina-asemasta ja asuinpaikasta riippumatta.

Onkin lapsiperheiden arkeen myönteisesti vaikuttava päätös, että subjekttiivisen päivähoito-oikeuden rajausta poistetaan ja varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja pienennetään, varhaiskasvatuksen hankkeen puitteissa kaksivuotisen esiopetuksen pilotointia jatketaan ja 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilua laajennetaan. Nämä ovat semmoisia hyviä askelia meidän pikkuisten kannalta.

21.57 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Edellisellä hallituskaudella subjekttiivisen varhaiskasvatusoikeuden ja ryhmäkokojen heikentäminen kertoivat karua kieltä ehkä myös ymmärtämättömyydestä. Se kosketti sellaisia perheitä, jotka erityisesti tarvitsevat varhaiskasvatuksen tukea, sellaisia lapsia, jotka tarvitsevat tukea esimerkiksi kielten oppimisessa. On hienoa, että tästä keskustelusta on päästy eteenpäin ja varhaiskasvatus tunnistetaan niin valtuustosalaisissa kuin täällä eduskunnassakin lasten oikeudeksi yhä paremmin sekä todella keskeiseksi osaksi oppimista.

Helsingissä tyrmistyi tästä esityksestä kaupunginvaltuustossa ja ryhdyimme niin sanotusti kapinaan. Emme hyväksyneet sitä, että subjekttiivista varhaiskasvatusoikeutta heikennettäisiin tai että ryhmäkokoja kasvatettaisiin. Ja näin toimi, ehkä tämän ja muidenkin kaupunkien esimerkin jälkeen, moni muukin kaupunki ja kunta.

On hienoa myös, että tällä hallituskaudella perhevapaa-uudistus tullaan vihdoin uudistamaan. Vanhemmat voivat valita sekä uran että lapset, ja siihen tulee kannustaa.

Viime viikonloppuna leikkipuistossa keskustelin erään minulle tuntemattoman perheen kanssa, joka oli muuttanut Helsinkiin kuukausi sitten. Toinen vanhemmista oli tullut tänne töihin. Toinen vanhemmista pohti, saako hän päiväkotipaikan lapselleen ja löytääkö hän töitä, kun ei puhu Suomea. On todella tärkeää työllistymisen kannalta, että on helppoa ja nopeaa saada läheltä kotia varhaiskasvatuspaikka. Tämä on myös yksi tärkeä näkökulma. Jos perheitä kohtaa epävarmuus siitä, saako sen varhaiskasvatusoikeuden kohtuullisen välimatkan päästä, niin työllistyminen ei ainakaan sitä kautta helpotu. Ja jos me puhumme siitä, että haluaisimme vahvistaa myös tänne muuttavien mahdollisuuksia työllistyä, niin emme voi välttää keskustelua varhaiskasvatusoikeudesta.

Helsingissä olemme keskustelleet myös siitä, että tarvitsisimme tällaisia lähipäiväkotialueita, ja tehneetkin siitä linjauksen. Ihan samalla tavalla kuin kaikilla lapsilla on oikeus lähikouluun, tulisi oikeus olla myös lähipäiväkotipaikkaan.

Monessa kaupungissa on menty palvelusetelimalliin, mikä ei ole tuonut pelkästään hyviä lopputuloksia ja hyviä kokemuksia. Tiedämme, että yksityisissä päiväkodeissa keskimäärin maksetaan aika merkittävästikin pienempiä palkkoja varhaiskasvatuksen ammattilaisille, joilla on jo tätä nykyä koulutukseen ja työn vaatavuuteen nähden aivan liian pieni palkka. Markkinallistuminen on niin sanotuissa peruspalveluissa, vai voisiko koulutuksessa, varsin haasteellista. Mielestäni tulisi pohtia malleja, joissa menemme kohti säätiömallia esimerkiksi kaupungin omien päiväkotipaikkojen ohella.

Sen lisäksi tarvitsemme huomattavasti enemmän aloituspaikkoja varhaiskasvatuksen työntekijäpulan täyttämiseksi. Toki tämäkään ei riitä, vaan tarvitsemme myös työn arvon korottamisen lisäämistä ja sen rinnastamista yhä enemmän koulutukseen ja opetukseen eikä missään nimessä sellaiseen säilytyspaikkaan, josta vielä puhutaan ja jonka kaltaista puhetta

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

ehkä vielä joskus tässäkin salissa kuulee, ainakin pohdintaa siitä, olisiko koti kuitenkin se paikka, jossa lasten ainoastaan olisi hyvä olla.

On tärkeää saada valmiuksia koulupolulle, ja tässä meillä on vielä Suomessa tekemistä. Mutta toki tämä tavoite ei vaadi pelkästään sitä, että varhaiskasvatukseen on oikeus, vaan se vaatii myös riittävän pieniä ryhmäkokoja ja se vaatii resursseja ja se vaatii sitä, että tämä aika hälyttäväkin tilanne varhaiskasvatuksen ammattilaisten, varhaiskasvatuksen opettajien pulasta saadaan ratkaistua. Tässä mielestäni emme voi sivuuttaa sitä, että työstä on saatava myöskin kunnon palkka kaikkien näiden muiden keinojen lisäksi, joita tässä jo luettelin.

22.02 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä kiinnittää huomiota näihin erinomaisiin lausumiin, jotka valiokunta teki, ja sitten siihen vastalauseeseen, jonka perussuomalaisten ryhmä teki. Harmi vain, että täällä ei nyt ole yhtään perussuomalaisten edustajaa paikalla.

Mutta me tosiaan lisäsimme sinne lausuman koskien sitä, että varhaiskasvatusoikeuden on toteuduttava yhdenvertaisesti ja että myös edellytetään, että tätä selvitetään ja tehdään ne toimenpiteet, jotta tämä oikeus toteutuu erityisesti esimerkiksi turvapaikanhakijalasten kohdalla. Me tiedämme, että tässä on kunnissa hyvin erilaisia käytäntöjä.

Perussuomalaisten vastalauseessa sanotaan, että suomalaisen yhteiskunnan palvelut kuuluvat suomalaisille sekä Suomessa laillisesti oleskeleville ulkomaalaisille, jotka osallistuvat palveluiden rahoitukseen maksamalla veroja. Tässä kohtaa haluaisin muistuttaa, että perustuslaissa turvatut perusoikeudet koskevat lähtökohtaisesti jokaista ihmistä, eivät jokaista suomalaista, eivät jokaista oleskeluluvan haltijaa vaan ihan jokaista ihmistä, ja samoin on kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa turvattujen ihmisoikeuksien osalta. Lisäksi varhaiskasvatusoikeus on nimenomaan lapsen oikeus, ja lapsen oikeuksien sopimuksen edellyttämä lapsen edun etusija tarkoittaa, että lasta koskevissa päätöksissä lapsen etu on laitettava keskiöön ja muiden intressien edelle.

Sitten tähän toiseen lausumaan koskien vuorohoidon järjestämistä. Tässähän me tiedämme, että myös päiväkotikäisten vuorohoidon järjestäminen on monissa kunnissa hankalaa, se ei toteudu niin kuin sen pitäisi, mutta valiokunnassa erityisesti keskusteltiin siitä, mikä on tilanne näillä pienillä alakoululaisilla, joiden vanhemmat käyvät vuorotyössä tai jotka elävät yhden vanhemman perheessä, jossa useimmiten äiti käy vuorotyössä. Meillä tosiaan on tilanne se, että vanhemmat voivat joutua tilanteeseen, jossa ei pysty ottamaan työtä vastaan sen takia, että ei halua jättää sitä lasta yksin illaksi kotiin tai yöksi kotiin. Tämä on iso yhteiskuntapoliittinen kysymys myös silloin, kun me mietimme näitä työllistymistoimenpiteitä. Ja tosiaan on myös niin kuin valiokunnassa kuultiin, että tällä hetkellä myöskään lastensuojelulaissa ei määritellä sitä, minkä ikäisen lapsen voi jättää yksin kotiin, ja jokainen meistä voi kuvitella, että semmoisen eka—tokaluokkalaisten ei kuulu viettää pitkiä aikoja yksin illalla saatikka sitten yötä kotona, [Puhemies koputtaa] eli tämä oli erittäin hyvä, että saatiin tätä asiaa edistettyä. — Kiitos.

22.05 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Kun tässä aika nopsasti esittelin tätä meidän mietintöä, niin kun siellä puhutaan tästä työrauhasta varhaiskasvatukselle ja sen kehittämiselle, niin haluan myöskin sitä tuoda tässä esille, että täällä todetaan, että nyt kun meillä on maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilu ja kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu suunnitelmissa, niin todella olisi tärkeää, että me saisimme keskittyä niihin ja että niihin tu-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

lisi riittävästi rahoitusta. Ja kyllä minä itse näen, että aika tärkeää olisi, että maksuton varhaiskasvatus sitten jossain vaiheessa meillä olisi mahdollista. Se olisi tulevaisuusteko — se olisi oikea tulevaisuusteko. Kun esimerkiksi amerikkalaisilta taloustutkijoilta kysytään, mihin he laittaisivat rahaa, jos heillä rahapotti olisi, niin he sanovat, että varhaiskasvatukseen ja varhaisiin vuosiin. Siitä syystä minä kyllä niin lämpimästi kannatan, että me pohdimme, miten me voisimme vielä edistää tätä varhaiskasvatusta. Täällä on käytetty hyviä puheenvuoroja.

No, tässä oli tosiaan meillä myöskin näitä lausumia, ja tässä oli tämän yhdenvertaisen kohtelun selvittäminen, ja täällä käytettiin esimerkkinä näitä turvapaikanhakijoiden lapsia, ja otan nyt vain esimerkin siitä, miksi minä kannatan sitä, että selvitetään sitä, koska on hyvin erilaisia käytäntöjä. Meidän perustuslakihan sanoo, että välttämätön hoito ja huolenpito pitää varmistaa kaikille, ja lapset ovat tietysti hyvin haavoittuvassa asemassa. Otetaan esimerkiksi turvapaikanhakijoiden tilanteesta se, että siellä saatetaan olla vastaanottokeskuksessa. On aivan eri asia olla jossain isossa vastaanottokeskuksessa, jossa on satoja ihmisiä, kuin Helsingissä kaksiossa, joka voi olla myöskin vastaanottokeskuksen tila. Se prosessi saattaa kestää vuosia, kun eri oikeusasteet käydään. Siitä syystä minä sanon, että tämä on sellainen asia, että jos ajatellaan, että me integroimme sitten heidät, ja lapset erityisesti, ja aikuiset, niin kyllä se tarkoittaa sitä, että saa kieliovetusta ja saa sitten mahdollisuuksia myöskin tähän varhaiskasvatukseen, mutta sitä tarvetta pitää tietysti aina yksilöllisesti katsoa. Nyt on hyvin erilaisia käytäntöjä.

Erilaisia käytäntöjä on myös siihen, miten suhtaudutaan paperittomien auttamiseen. Siinä minä olen aika lailla eri mieltä siitä, mitä jotkut ovat — siitä, mitä pitäisi silloin tarjota — mutta onneksi me emme nyt tässä keskustelleet niistä, vaan nyt me puhumme esimerkiksi turvapaikanhakijoista. Mutta tämä on hyvä selvittää, ja tämä ei koske vain turvapaikanhakijoita vaan kaikkia muitakin lapsia, jotka liikkuvat kaupungista ja kunnasta toiseen.

Kaiken kaikkiaan muuten silloin aikoinaan, kun olin peruspalveluministeri ja varhaiskasvatus oli itselläni vastuulla, laajennettiin sitä, että voi mennä toiseen kuntaan, hakea varhaiskasvatusta ja päivähoitopaikkaa, koska se oli järkevää, että jos äiti lähti sinne toiseen suuntaan, niin isä jätti sen lapsen sinne sitten eikä lähdetty taaksepäin.

Mutta näillä. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 34/2019 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Välikysymys omistajaohjauksesta, työmarkkinatilanteesta ja eduskunnalle annettusta informaatiosta

Välikysymys VK 2/2019 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Tasavallan presidentti on 3.12.2019 myöntänyt eron pääministeri Antti Rinteen hallitukselle ja pyytänyt sitä jatkamaan toimitusministeristönä. Tämän vuoksi pää-

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

ministeri Rinne on ilmoittanut, että hän ei voi enää vastata eduskunnassa vireillä olevaan välikysymykseen.

Keskustelua ei syntynyt.

Asian käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työaikalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 86/2019 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 4/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 4/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

22.09 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Laissa lisätään puuttuvat säännökset työntekijöiden yötyökuljetuksista vuodenvaihteessa voimaantulevaan työaikalakiuudistukseen. Kysymys on siis varsin ongelmattomasta paikkauslaista. Työaikalain kokonaisuudistuksessa valiokuntakuulemisen mukaan havaittiin kuitenkin lukuisia muitakin korjaus- ja täydennystarpeita, muun muassa hätätyösäännöksen rikkomisen kriminalisointi on pudonnut laista pois sen selvennys- ja modernisointityön yhteydessä.

Sen vuoksi työ- ja tasa-arviovaliokunta ehdottaakin lausumaa: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee tarvittavat muutokset työaikalain puutteiden korjaamiseksi vuoden 2020 aikana.”

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 86/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Itävallan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan, Slovakian tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan Euroopan unioniin liittymisestä johtuvia muutoksia ja tarvittavia korvaavia mukautuksia koskevien, Amerikan Yhdysvaltojen, Argentiinan, Australian, Brasilian, Ecuadorin, Filippiinien, Hongkongin (Kiina), Intian, Japanin, Kanadan, Kiinan, Kolumbian, Korean tasavallan, Kuuban, Sveitsin, Taiwanin, Penghun, Kinmenin ja Matsun erillisen tullialueen (Kiinan Taipei) ja Uuden-Seelannin kanssa GATS-sopimuksen XXI artiklan perusteella tehtyjen sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 74/2019 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 6/2019 vp

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 74/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 44/2019 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 4/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 44/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elintarvikelain, sekä kasvinsuojelulaineista annetun lain ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 36/2019 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 4/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 4/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

22.12 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti ja ytimekkäästi: Me olemme Suomessa tottuneet siihen ajatukseen, että ruoka on puhdasta ja tiedämme, mistä se tulee. On tärkeää, että myös elintarvikealalla kiinnitetään huomiota harmaaseen talouteen, sillä hinnan harmaasta taloudesta maksavat viime kädessä rehelliset yrittäjät sekä kuluttajat, tuotantoeläinten hyvinvoinnista puhumattakaan. Elintarvikealan toimijan luotettavuuden pitäisi olla itsestäänselvyys, mutta näin ei kuitenkaan valitettavasti ole.

Maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa mietinnössään muun muassa, että ”toimijaa ei pidettäisi luotettavana, jos hän on kolmen arviota edeltäneen vuoden aikana elinkeinotoiminnassaan toistuvasti osoittanut ilmeistä piittaamattomuutta elintarvikeeturvallisuuden varmistamista tai kuluttajien turvallisuutta kohtaan”. Kolme vuotta on hyvin pitkä aika, ja jos puhutaan tuotantoeläimistä, se on pahimmillaan kolme vuotta kidutusta. Toivoisin, että tätä ruoka-alan harmaata taloutta tarkasteltaisiin erityisen jämeästi. Puhdas ruoka on meille suomalaisille pyhä asia, ja myös sen eettinen puhtaus pitää varmistaa. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 36/2019 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rehulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 70/2019 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 70/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 31/2019 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 11/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 11/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

22.14 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Tämähän on itse asiassa hallintovaliokunnan mietintö, mutta koska sivistysvaliokunta antoi siihen lausuntonsa, niin haluan kertoa, mitä me sanoimme siinä lausunnossa ja miten se on vaikuttanut.

Elikkä määräaikaisten vähennysten muuttaminen pysyviksi on se ongelma, eli valiokunta kiinnittää hallintovaliokunnan huomiota hallituksen esityksessä käsiteltäviin kunnan valtionosuuksiin kohdistuviin vähennyksiin, joita on tehty tiettyjen hankkeiden rahoittamiseksi. Mietinnössä on sitten lueteltu, minkälaisia hankkeita on rahoitettu näillä valtionosuuksilla, ja ne ovat olleet väliaikaisia vähennyksiä valtionosuuksista.

No, sitten täällä kerrotaan siitä, että hallituksen esityksessä ehdotetaan, että 36 §:stä kumotaan edellä todetut määräaikaista vähennyksiä koskevat momentit. Siellä kerrotaan sitten, mitkä näistä määräaikaista vähennyksistä tulisivatkin pysyviksi vähennyksiksi. Siellä oli ihan näyttöä meille siitä, että sellaiset hankkeet, jotka periaatteessa ovat jo loppuneet, jäivätkin yhtäkkiä sitten pysyviksi vähennyksiksi valtionosuuksista. Niinpä sivistysvaliokunta katsoo, että vaikka tässä esityksessä edellä mainitut pysyviksi vähennyksiksi ehdotetut euromääräiset erät eivät ole suuria ja rahankäytön tarkoitukset ovat perusteltuja, tulee valtionosuuden vähennyksillä resursoitavien toimintojen rahoituksen perusteet ja tarpeet tarkistaa vuosittain. Tämä on merkityksellistä myös tulevaisuutta ajatellen, kun vastaavaa toimintojen rahoittamisen mallia voidaan käyttää jatkossa muihinkin kohteisiin.

Valiokunta pitää tarpeellisena, että hallintovaliokunta tarkastelee mietinnössään perusteita vähentää kuntien valtionosuuksia valtionhallinnon tasolla toteutettavien hankkeiden rahoittamiseksi. No, tämähän on varmasti helppo ottaa valtionosuuksista erilaisiin hankkeisiin, mutta kyllä minä nyt oikein toivon, että oikeasti löytyisivät ne rahat, että niitä ei valtionosuuksista tarvitsisi ottaa, ja sitten varsinkin, jos ne hankkeet loppuvat, ne vähennykset eivät muuttuisi pysyviksi, koska se on aina sitten sieltä valtionosuuksista pois.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Me annoimme tällaisen lausunnon hallintovaliokunnalle, ja kiitos, hallintovaliokunta on huomionnut tämän. Määräaikaisten vähennysten muuttaminen pysyviksi on täällä mietinnössä todettu, eli kyllä se on täällä noteerattu. Tietenkin minä olisin toivonut, että olisi hallintovaliokunta voinut tehdä ihan lausuman tästä, koska kyllä tämä minun mielestäni sen verran iso asia on, että ainakin tätä kannattaisi selvittää, kuinka suuri. Nämä ovat pieniä rahaeriä, mutta ne saattavat kunnissa vaikuttaa. Tämä on vähän sellainen periaatekysymys. Minä olisin itse ollut sitä mieltä, että tämä olisi ollut hallintovaliokunnassa kyllä lausuman paikka, vaikka hyvin neutraali selvittämisen tai arvioinnin paikka edes, mutta sitä täällä nyt ei ole. Mutta tämä kannattaa pitää kyllä jatkossa mielessä. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 31/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 32/2019 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 12/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 32/2019 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle kuntien taloustietojen tuottamista ja raportointia koskeväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 60/2019 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 60/2019 vp sisältyvien 1.-8. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 68/2019 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 14/2019 vp

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 68/2019 vp sisältyvien 1.-5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden tulotietojärjestelmää koskevien lakien voimaantulosäännösten muuttamisesta sekä verotusmenettelystä annetun lain ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 62/2019 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 15/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 15/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

22.19 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä käsitellään muutoksia tulotietojärjestelmään. Tässä on hyviä muutoksia siihen suuntaan, että esimerkiksi seurojen ja yhdistysten työtaakkaa ja semmoista ylimääräistä byrokratiaa nyt sitten hie-
man puretaan siihen verraten, mitä se olisi aiempien päätöksiä mukaan ollut. Elikkä esimerkiksi seuroista on tullut palautetta, että jos järjestää kilpailut ja vaikka muutaman kym-
pin palkinto annetaan jollekin kilpailijalle, niin tästä tulee hirveä lappujen täyttö ja selvi-
tyksen teko verottajalle, ja sama tietysti on koskenut sitten tätä palkinnon saajaa.

Nyt tässä sitten on tehty semmoinen linjaus, että enintään 100 euron arvoisia kilpailu-
palkintoja ei tarvitse ilmoittaa tulorekisteriin. Se helpottaa hyvin paljon seurojen toimintaa
ja auttaa siinä asiassa. Tämä on hyvä muutos. Ja myöskin se tähän on tehty, että myöskään
sitten niitten palkintojen saajan, silloin kun on kysymys tällaisista pienistä palkinnoista,
ei tarvitse veroilmoituksiin tehdä kovin isoja selvityksiä tai ei oikeastaan ollenkaan, jos on
alle satasen. Se on hyvä muutos, kannatettava.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 62/2019 vp sisältyvien 1.-5. lakiehdotuk-
sen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

21. Lakialoite laiksi vammaisetuuksista annetun lain muuttamisesta

Lakialoite LA 24/2019 vp Sari Tanus kd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päi-
väjärjestyksen 21. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja ter-
veysvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Esittelypuheenvuoro, aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Tanus, olkaa hyvä.

Keskustelu

22.21 Sari Tanus kd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä lakialoitteessa esitämme, että keliakiakorvaus palautetaan siten, että oikeus keliakiakorvaukseen olisi 16 vuotta täyttäneellä henkilöllä, jolla keliakia tai ihokeliakia on asianmukaisesti todettu ja sen takia on ehdottoman välttämätöntä käyttää jatkuvasti ainoastaan gluteenittomia tuotteita. Keliakiakorvaus olisi 31 euroa kuukaudessa, ja sitä voitaisiin maksaa samanaikaisesti vammaistuen tai hoitotuen kanssa. Korvauksen hakemisesta säädettäisiin erikseen.

Tässä ihan alkuvaiheessa haluaisin lausua suuret kiitokset kaikille niille kansanedustajille, jotka allekirjoittivat aloitteen. Yhteensä tänä vuonna on 67 allekirjoitusta. Iso kiitos siitä.

Keliakia on vakava perinnöllinen autoimmuunisairaus, jonka ainoana hoitona on elinikäinen ehdottoman tarkka gluteeniton erityisruokavalio. Jo hyvin pienet määrät gluteenia ruokavaliossa riittävät käynnistämään ohutsuolta vaurioittavan reaktion ja vaarantamaan keliakiapotilaan terveyden. Hoitamaton tai huonosti hoidettu keliakia lisää riskiä sairastua moniin muihin vakaviin sairauksiin, kuten esimerkiksi osteoporoosiin, anemiaan, masennukseen tai suoliston syöpään. Hoitamaton keliakia aiheuttaa monenlaisten vatsavaivojen lisäksi myös esimerkiksi lapsettomuutta, hermosto-oireita, nivelsairauksia ja lapsilla kasvohäiriöitä tai murrosiän viivästymistä.

Hallitus poisti vuoden 2016 alusta keliakiakorvauksen, jota keliakiaa sairastavat olivat voineet hakea vuodesta 2002 lähtien gluteenittomasta ruokavalioista aiheutuvien merkittävien lisäkustannusten kattamiseksi. Vuoden 2015 lopussa ruokavaliokorvauksen saajia oli Kelan tilaston mukaan 34 520. Arvion mukaan tänä vuonna, eli vuonna 2019, olisi 38 500 keliakiaa sairastavaa henkilöä, joilla sairaus on asianmukaisesti diagnosoitu. Keliakiaan voidaan todeta mittaamalla verestä keliakian vasta-aineet, tutkimalla koepala ohutsuolesta tai vastaavasti ihokeliakiassa tutkimalla koepala iholta.

Vuoden 2017 hintaselvityksen mukaan keliakian hoidon kustannukset ovat noin 62 euroa kuukaudessa eli 744 euroa vuodessa. Keliakia on siis autoimmuunisairaus. Useisiin autoimmuunisairauksiin on käytössä lääkehoito, ja yhteiskunta tukee niiden hoitoa lääkkeiden erityiskorvauksella 65- tai 100-prosenttisesti. Keliakikon lääkkeenä toimii gluteeniton ruokavalio, minkä vuoksi se tulee rinnastaa lääkärin määräämään lääkehoitoon ja keliakikoiden ruokavaliosta tulevat lisäkustannukset tulee rinnastaa muiden vaikeiden ja pitkäaikaisten sairauksien lääkekorvauksiin.

Keliakia on myös perinnöllinen tauti, mistä johtuen keliakiakorvauksen merkitys sairauden hoitamisen kannalta korostuu erityisesti lapsiperheissä. Lapsiperheiden ohella keliakiakorvauksen erittäin tärkeä merkitys korostuu erityisesti pienituloisten, opiskelijoiden, työttömien ja eläkeläisten, kohdalla. Huomioitavaa on myös, että hoitamattomasta tai huonosti hoidetusta keliakiasta aiheutuneet lisäsairaudet aiheuttavat yhteiskunnalle merkittäviä lisäkustannuksia lääkärikäynteinä, tutkimuskuluina, lääkekorvauksina ja sairauspoissaoloina.

Tänä vuonna, itse asiassa aivan hiljakkoin, valmistui uusi, tuorein hintaselvitys, ja se osoitti, että gluteenittomien tuotteiden hinnat ovat tulleet hieman alaspäin mutta edelleenkin gluteeniton ruokavalio aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia yli 700 euroa vuodessa, siis lähes 60 euroa lisäkustannuksia kuukausittain. Se on erittäin merkittävä summa, varsinkin

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

kun ajattelemme pienituloisia, niin opiskelijoita kuin eläkeläisiä, tai niitä perheitä, joissa on useampia keliaakikkoja. Haluaisin tässä vaiheessa muistuttaa, että se tarkoittaa 15:tä miljoonaa euroa vuodessa valtion varoja. Jos sitä verrataan niihin mahdollisiin lisäsairauksiin, joita keliakia hoitamattomana tai huonosti hoidettuna aiheuttaa, niin se on varsin pieni summa satsattavaksi keliakiakorvaukseen.

Peräänkuuluttaisin myös sitä, että on vaalilupausten lunastamisen aika, sillä nyt hallituksessa olevista puolueista ennen eduskuntavaaleja sosiaalidemokraatit, RKP, vasemmistoliitto ja vihreät puolsivat selkeästi keliakiakorvauksen palauttamista, ja se olikin tietojemme mukaan aivan viimeiseen iltaan asti hallitusohjelmassa, mutta jotakin tapahtui, ja viimeisenä iltana se keliakiakorvauksen palautus muuttui kirjaukseksi ”keliaakiakorvauksen tarpeellisuus tulee selvittää”, ja tällainen merkintä siellä hallitusohjelmassa on. Tietojemme mukaan jollakin tapaa tämä selvitys on aloitettu, mutta missä vaiheessa se on tai missä vaiheessa se valmistuu, siitä ei ole tietoa. Sanoisinkin nyt ja vetoaisin siihen, että 67 kansanedustajaa on allekirjoittanut tämän lakialoitteen ja todellakin monet puolueet sitä kannattivat ennen eduskuntavaaleja. Sen lisäksi meillä kristillisdemokraateilla, kokoomuksella ja perussuomalaisilla on keliakiakorvaus myös vaihtoehtobudjetissamme. Ja niin kuin sanottu, monet, monet keliaakikot ympäri Suomenmaata odottavat tämän keliakiakorvauksen palauttamista. Jos ajattelemme, että ylimääräisiä kustannuksia tulee yli 700 euroa vuodessa, summa on todella suuri varsinkin pienituloisille, ja jokaisen keliakiaa sairastavan tulisi voida huolehtia terveydestään ja hoitaa sairauttaan sen vaatimalla tarkkuudella, eivätkä perheen tulot saa siihen vaikuttaa.

Näin ollen vetoankin näin joulun alla: rahat ovat monissa perheissä tiukoilla ja tietysti meillä yhteiskunnassakin, mutta tämä satsaus on varmasti sellainen, mikä lievittää sitä inhimillistä ahdistusta ja kärsimystä, edesauttaa tämän sairauden hoidossa, ja meillä yhteiskunnassa se on varsin pieni satsaus. Eli vetoan, että tämä keliakiakorvaus saataisiin mahdollisimman pian palautettua. — Kiitos.

22.29 Jari Koskela ps: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Tanuksen lakialoitetta. Tämä on hyvä asia. En ole ihan varma, olenko itse allekirjoittanut sen, mutta keliaakikojen asialla olemme myöskin me perussuomalaiset.

Me tiedämme, että keliakia on parantumaton sairaus, jonka hoitomuotona on erityisruokavalion noudattaminen, ja erityisruokavaliosta aiheutuu keliaakikolle huomattavat lisäkustannukset, joita yhteiskunta on aiemmin korvannut, mutta nyt tällä hetkellä tätä korvausta ei ole, ja mekin olemme omaan vaihtoehtobudjettiimme lisänneet 2 miljoonaa, mutta se on kyllä tosin liian vähän. Sillä tavalla edustaja Tanuksen kanssa kuljemme samoilla linjoilla.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 96/2019 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 5/2019 vp

Pöytäkirja PTK 75/2019 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 5.12.2019 pidettävään täysistuntoon.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain, verotusmenettelystä annetun lain 15 §:n ja tuloverolain 64 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 78/2019 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 16/2019 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 5.12.2019 pidettävään täysistuntoon.

24. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi koneiden, kaluston ja muun niihin verrattavan irtaimen käyttöomaisuuden korotetuista poistoista verovuosina 2020—2023 sekä laeiksi verontilityslain ja tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 85/2019 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 17/2019 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 5.12.2019 pidettävään täysistuntoon.

25. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden valtiovarainministeriön hallinnonalan erityislaeissa olevien viittausten muuttamiseksi viittauksiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin

Hallituksen esitys HE 55/2019 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2019 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 5.12.2019 pidettävään täysistuntoon.

26. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 5.12.2019 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 22.45.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola